

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Sanatı Anabilim Dalı

GELENEKSEL BERGAMA EVLERİNDE KAPILAR

Yüksek Lisans Tezi

Burçin KIRLAR

Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Rüçhan BUBUR

İzmir, 2012

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne sunduğum "Geleneksel Bergama Evlerinde Kapılar" adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

İsim-Soyadı

İmza

Burçin KIRLAR

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 8/12/2011 tarih ve 35/20 sayılı kararı ile oluşturulan jüri TDA - Türk Sanatı anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Burçin KIRLAR'ın aşağıda (Türkçe / İngilizce) belirtilen tezini incelemiş ve adayı 29/12/2011 günü saat 12.00'da 90 dk. süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı/başarısız/düzeltilmesi gerekli olduğuna oybirliğiyle / oyçokluğuyla karar vermiştir.

BAŞKAN

Yard. Doç. Dr. Rüçhan BURBİR

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

ÜYE Prof. Dr. Yüksel SAYAN

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

ÜYE

Prof. Dr. İleri KUYULU ERSOY

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

Tezin Türkçe Başlığı : GELENEKSEL BERGAMA EVLERİNDE KAPILAR

Tezin İngilizce Başlığı : THE DOORS OF THE TRADITIONAL BERGAMA HOUSES

1. Yüksek Lisans Tezi savunma süresi asgari 45 azami 90 dakikadır.
2. Tutanak (jürinin karar ve imzaları haricinde) bilgisayarda doldurulmalıdır.
3. Tez başlığı (İngilizce ve Türkçe) mutlaka belirtilmelidir.
4. Yüksek Lisans Tez savunmasında üyelere en az birinin E.Ü.Lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğinin 17(2) maddesi gereğince anabilim dışından olması zorunludur.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
GİRİŞ.....	1
1. BERGAMA’NIN COĞRAFİ DURUMU VE TARİHİ SÜRECİ.....	7
1.1. Konum ve Coğrafi Özellikler.....	7
1.2. Tarihi Süreç.....	10
2. BERGAMA KONUT MİMARİSİNE BAKIŞ/EV TİPOLOJİSİ.....	19
2.1. Hımsız Tekniğinde Evler.....	20
2.2. Kagir Evler.....	21
3. KATALOG.....	22
3.1. Talatpaşa Mahallesi.....	24
3.2. Ulucami Mahallesi.....	175
3.3. Kurtuluş Mahallesi.....	210
4. BERGAMA EVLERİNDE KAPI ELEMANLARI.....	277
4.1. Söveler (Kaide, Sütun, Sütun Başlığı).....	278
4.2. Lento.....	280
4.3. Kemer.....	282
4.4. Kilit Taşı.....	284
4.5. Pencereler.....	286
4.6. Kapı Kanatları.....	287
4.6.1. Demir Şebeke.....	289
4.6.2. Bini.....	291
4.6.3. Tokmak ve Kapı Kolu	292

5. BERGAMA EVLERİNDE KAPI TİPOLOJİSİ.....	294
5.1. Ana Giriş Kapıları.....	294
5.1.1. Cepheyle Aynı Düzlemde Yer Alan Kapılar.....	294
5.1.1.1. Kemerli Kapılar.....	295
5.1.1.2. Lentolu Kapılar.....	296
5.1.2. Niş İçinde Yer Alan Kapılar.....	298
5.1.2.1. Kemerli Kapılar.....	299
5.1.2.2. Lentolu Kapılar.....	300
5.1.3. Eyvan İçinde Yer Alan Kapılar.....	302
5.1.3.1. Kemerli Kapılar.....	302
5.1.3.2. Lentolu Kapılar.....	304
5.2. Avlu Kapıları.....	305
5.2.1. Kemerli Kapılar.....	306
5.2.2. Lentolu Kapılar.....	307
6. GELENEKSEL BERGAMA EVLERİNE AİT KAPILARIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	308
6.1. Konum.....	308
6.1.1. Simetrik Düzende Yer Alan Kapılar.....	308
6.1.2. Asimetrik Düzende Yer Alan Kapılar.....	309
6.2. Malzeme.....	309
6.3. Oran.....	310
6.4. Süsleme.....	311
7. KARŞILAŞTIRMA.....	313
8. SONUÇ.....	323
9. BİBLİYOGRAFYA.....	326
ÖZGEÇMİŞ.....	332
ÖZET.....	333
ABSTRACT.....	334
EKLER.....	335

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
bkz.	Bakınız
Berksav	Bergama Kültür ve Sanat Vakfı
C.	Cilt
DEÜ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Ens.	Enstitü
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
KED	Kültür Envanteri Dergisi
METU	Middle East Technical University
MÖ	Milattan Önce
MSGSÜ	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
MSÜ	Mimar Sinan Üniversitesi
s.	Sayfa
S.	Sayı
SBED	Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sos. Bil.	Sosyal Bilimler
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi
TÜKSEK	Türkiye Kültür Sektörü
Üni.	Üniversite
vd.	Ve diğerleri
yy	Yüzyıl

ÖNSÖZ

Tarih boyunca onlarca kültüre ev sahipliği yaparak çok katmanlı bir yerleşim merkezi olan ancak Türk dönemine gelindiğinde değerini ve önemini yitiren pek çok kentin aksine onlarla aynı kaderi paylaşmamış olan Bergama, Türk döneminde de antik dönemdeki kadar kalabalık ve zengin bir yaşam süremese de bir Türk-İslam yerleşimi olarak gelişmiş ve varlığını sürdürmüştür.

Geleneksel konut mimarisinin büyük bir öneme sahip olduğu Bergama’da bu evlere ait olan kapılar tezimizin konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmam sırasında başından sonuna kadar her aşamada yanımda olan ve desteğini esirgemeyen sevgili danışmanım Yard. Doç. Dr. Rüşhan BUBUR’a teşekkürü bir borç bilirim.

Literatür taraması sırasında bana kütüphanelerini açarak yardımcı olan Bergama Kültür ve Sanat Vakfı (BERKSAV) Müdürü Berna AVDAN’a ve Bergama Belediyesi Rölöve ve Restorasyon Bürosu çalışanları sanat tarihçi Hatice ÖZDEMİR ve mimar Fatih KURUNAZ’a sağladıkları harita ve veriler için ayrıca teşekkür ederim.

Çizimlerim konusunda bana her türlü yardımı sağlayan Emre Turhan CAN’a ve hep yanımda olarak beni hiç yalnız bırakmayan diğer arkadaşlarıma minnettarım.

Son olarak özellikle alan araştırması sırasında yanımdan hiç ayrılmayan, bana her türlü maddi ve manevi desteği sağlayan annem, babam ve kardeşime desteklerinden ötürü sonsuz teşekkür ederim.

Burçin KIRLAR

İzmir, 2011

GİRİŞ

Helenistik, Roma, Bizans, Beylikler, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait tarihsel katmanlaşmayı bir arada bulunduran ve dolayısıyla çok kültürlü bir yerleşim merkezi olan Bergama, antik döneme ait yapıları ile tanınmasına rağmen bu eserlerin yanısıra Türk dönemine ait geleneksel yerleşim dokusu açısından da oldukça büyük öneme sahiptir. 18. yüzyıl sonlarından 20. yüzyıl başlarına kadar tarihlendirebileceğimiz geleneksel evleri ile oldukça zengin bir katalog sunan bu yörede, bu evlere ait en önemli unsurlar olarak karşımıza çıkan kapılar, tezimize ilham kaynağı olmuştur.

Mimarimizi meydana getiren halkanın en göz alıcı ve dikkat çekici öğelerini oluşturan kapılar; aile ve toplum hayatının dışa yansıyan en temel öğeleri arasında yer alır ve içlerinde barındırdığı insanların kimliğini, kültürünü, dönemin mimarisi ve refah düzeyini anlamamız ve tanımamızda büyük rol oynar.

Son dönemlerde Bergama’da konut mimarisi alanında yapılan birkaç çalışma mevcutken; bu çalışmaların bazısında kapılar için ayrı birer başlık bulunmamakta ve kapılar sadece birkaç örnekle açıklanmaya çalışılmakta, bazılarında ise bu kapılar genel bir özet altında toplanmaktadır. Yapılan bu çalışmaların bir kısmı da ilçenin imar planları ya da kültür envanterleri için hazırlanmış olması bakımından sanat tarihi açısından yetersiz kalmaktadır.

Bergama’daki geleneksel konut mimarisinden bahseden araştırmacıların başında, yine Bergama hakkında çok sayıda yayını bulunan, müzeci ve folklor araştırmacısı Osman Bayatlı gelmektedir. Bayatlı, “Bergama Tarihinde Türk-İslam Eserleri”, “Bergama’da Yakın Tarih Olayları” ve “Bergama’da Karaosman Oğulları Hacı Ömerağa Oğlu Mehmetağa Vakfı” başlıklı kitaplarında¹, kent tarihi içinde önemli bir yere sahip olan Kara Osmanlar ailesine ait konaklardan bahsederek Bergama evlerini literatüre kazandıran ilk araştırmacı olmuştur. Kara Osmanlar ailesine ait bu evlerden bahseden bir diğer araştırmacı ise “Kara Osman-Oğlu Ailesine Ait Mimari Eserler” başlıklı çalışması² ile sanat tarihçi Prof. Dr. İnci Kuyulu Ersoy olmuştur. Ersoy bu

¹ Osman Bayatlı, *Bergama Tarihinde Türk-İslam Eserleri*, İzmir, 1956, s. 54-57. Osman Bayatlı, *Bergama’da Yakın Tarih Olayları XVIII-XIX. Yüzyıl*, İzmir, 1957, s. 30, 33, 36, 64, 71. Osman Bayatlı, *Bergama’da Karaosman Oğulları Hacı Ömerağa Oğlu Mehmetağa Vakfı*, İzmir, 1957, s. 10, 19, 35, 41.

² İnci Kuyulu, *Kara Osman-Oğlu Ailesine Ait Mimari Eserler*, Ankara, 1992, s. 164, 167, 174.

çalışmasında Bergama'da Kara Osman ailesine ait, günümüzde var olmayan ancak kaynaklardan ulaşılabildiğimiz 5 adet konaktan bahsetmiş ve bunun yanısıra araştırmacılar tarafından Kara Osmanlar'a atfedilen ancak onlara ait olmadığı tespit edilen 2 konağı da ele almıştır³. Mimar Prof. Dr. Sedat Hakkı Eldem de "Türk Evi Plan Tipleri" başlıklı eserinde⁴ Bergama evlerinden iç ve dış sofalı örneklerle yer vererek kentin geleneksel konut mimarisi açısından önemini vurgulamıştır. Yüksek Mimar Yılmaz Tosun, "17.-19. Yüzyıllarda Batı Anadolu'da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları, Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları" başlıklı çalışmasında⁵ Bergama'nın Harputlu Mahallesi'ni ele alarak oradan örnekler vermiştir. Mimar Serhat Alanyalı, "Research about the historical site of Bergama proposals concerning restoration and conservation" başlıklı tez çalışmasında⁶ Bergama evlerinin bir bölümünün mimari özelliklerini incelemiştir. Sanat tarihçi Özgül Doğdu, "Bergama Evleri" başlıklı makalesinde⁷, 5 adet evi sistematik olmamakla birlikte plan ve süsleme özellikleri açısından değerlendirmiştir. Bu çalışma ilçedeki evlerin doğrudan tanıtıldığı ilk yayın olması açısından önem taşımaktadır. Bu yayının ardından Mimar ve Restoratör Prof. Dr. Neslihan Sönmez, "Batı Anadolu Konut Mimarisi Tarihinde Bir Kentin Türk Dönemi: Bergama Evleri" ve "Bergama Evlerinin Geleneksel ve Batı Etkili Özellikleri" başlıklı çalışmalarında⁸, Bergama evlerini geleneksel ve batı etkili olarak sınıflandıran ilk araştırmacı olmuştur. Sönmez'in bu yayınlarından sonra, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Restorasyon Ana Bilim Dalı'ndan Prof. Dr. Demet Ulusoy Binan'ın proje yöneticiliğinde, Yrd. Doç. Dr. Mevlüde Kaptı (Proje Yürütücü Yardımcısı), Yrd. Doç. Dr. Binnur Kıracı, Arş. Gör. Gürhan Arıoğlu, Arş. Gör. Tigin Töre ve öğrenciler tarafından 2003 ve 2005 yılları arasında TÜBA-TÜKSEK Programı kapsamında gerçekleştirilen, Bergama Belediyesi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. İnci Kuyulu, *a.g.e.*, s. 174.

⁴ Sedat Hakkı Eldem, *Türk Evi Plan Tipleri*, İstanbul, 1968, s. 40, 45, 47, 61, 114.

⁵ Yılmaz Tosun, *17.-19. Yüzyıllarda Batı Anadolu'da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları, Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları*, İzmir, 1983, s. 75-79.

⁶ Serhat Alanyalı, *Research about the historical site of Bergama proposals concerning restoration and conservation*, İzmir, 1991. (DEÜ Fen Bil. Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ayrıca bkz. Serhat Alanyalı, "The Traditional Architecture and Structure of 19th Century Bergama", *Istanbulur Mitteilungen-Band: 44*, 1994, s. 371-389.

⁷ Özgül Doğdu, "Bergama Evleri", *Bergama Belleten*, S. 6, İzmir, 1995-1996, s. 52-73.

⁸ Neslihan Sönmez, "Bergama Evlerinin Geleneksel ve Batı Etkili Özellikleri", *Bergama Belleten Bergama Evleri Özel Sayı*, S. 8, İzmir, 1998; Neslihan Sönmez, "Batı Anadolu Konut Mimarisi Tarihinde Bir Kentin Türk Dönemi: Bergama Evleri", *Art+Decor*, S. 42, Eylül 1996, s. 98-112.

Üniversitesi tarafından desteklenen “Bergama (İzmir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri” adlı çalışmada⁹ konut ve diğer mimari yapıların rölöveleri çizilmiş ve yöresel evlerin plan tipolojisi oluşturulmuştur. Buna göre evlerin yapım tarihleri ve mimari özellikleri bir arada değerlendirilerek Bergama’daki ev mimarisinin gelişim süreci ortaya çıkarılmıştır. Bu envanter çalışması sonucunda ise mimar Hatice Karcılı, “Bergama Kentsel Kültür Varlığı Envanteri Bağlamında Bergama Evi ve Koruma Yaklaşımı” başlıklı tez çalışmasında¹⁰, farklı mimari özellikte seçilen 15 evi plan, kesit, cephe, yapı elemanları ve yapım sistemi açısından inceleyerek rölövelerini çıkarmış ve bu konutların koruma kriterlerinin neler olduğunu ve nasıl korunabileceğini irdelemiştir.

Mimari bir öge olarak oldukça önem taşıyan “kapılar”ı ya da bu kapılarda önemli bir unsur olarak karşımıza çıkan “kapı tokmakları”nı doğrudan ele alan pek çok araştırmacı bulunmaktadır. “Kapılar, Türk Yapılarında On Dört Rölöve, Teknik ve Mimari Özellikler” başlıklı çalışması¹¹ ile Prof. Dr. Muhittin Binan’ı bu araştırmacıların başında saymak mümkündür. Binan bu çalışmasında, Türk döneminde inşa edilmiş, camiden medreseye, türbeden konuta, farklı mimariye sahip 14 yapıya ait kapının rölövelerini çizmiş ve bu kapıları teknik ve mimari özellikleri ile ele almıştır. “Osmanlı Öncesi Anadolu-Türk Mimarisinde Taçkapılar” başlıklı çalışması¹² ile Prof. Dr. Hüseyin Rahmi Ünal da Selçuklu ve Beylikler dönemine ait 150’ye yakın taçkapıyı tüm unsurlarıyla birlikte incelemiş ve bu kapıların kökenleri, taçkapıyı meydana getiren öğeler ve taçkapılara ait süslemeler hakkında bilgi vermiştir. Ünal’ın ardından Yard. Doç. Dr. Şakir Çakmak ise “Erken Osmanlı Dönemi Mimarisinde Taçkapılar 1300-1500” başlıklı çalışmasında¹³ bu döneme ait çoğunluğunu dini yapıların oluşturduğu farklı mimari yapılara ait toplam 100 adet taçkapıyı boyutları, unsurları, süslemeleri; ait

⁹ Demet Ulusoy Binan, Mevlüde Kaptı, Binnur Kırac, Gürhan Arıoğlu, “Bergama (İzmir) Kültür Varlıkları Envanteri 2003”, *TÜBA KED*, S. 3, İstanbul, 2004, s. 31-74; Demet Ulusoy Binan, Mevlüde Kaptı, Binnur Kırac, Tigin Töre, “Bergama (İzmir) Kültür Varlıkları Envanteri 2004”, *TÜBA KED*, S. 4, İstanbul, 2005, s. 79-110; Demet Ulusoy Binan, Mevlüde Kaptı, Binnur Kırac, Tigin Töre, “Bergama (İzmir) Kültür Varlıkları Envanteri 2005”, *TÜBA KED*, S. 5, İstanbul, 2006, s. 57-102.

¹⁰ Hatice Karcılı, *Bergama Kentsel Kültür Varlığı Envanteri Bağlamında Bergama Evi ve Koruma Yaklaşımı*, İstanbul, 2009. (MSGSÜ Fen Bil. Ens. Restorasyon Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

¹¹ Muhittin Binan, *Kapılar, Türk Yapılarında On Dört Rölöve, Teknik ve Mimari Özellikler*, İstanbul, 1950.

¹² Hüseyin Rahmi Ünal, *Osmanlı Öncesi Anadolu-Türk Mimarisinde Taçkapılar*, İzmir, 1982.

¹³ Şakir Çakmak, *Erken Osmanlı Dönemi Mimarisinde Taçkapılar (1300-1500)*, Ankara, 2001.

olduğu yapının plan özellikleri, tarihi, banisi ve mimarı açısından ele alarak incelemiştir.

Bu çalışmaların yanısıra çeşitli yöre ve dönemlere ait “kapı” ve “kapı tokmakları” pek çok araştırmacının çalışmalarına konu olmuştur¹⁴.

Yapılan literatür taraması sonucunda Bergama evlerinin bazı araştırmacılar tarafından¹⁵ “Geleneksel” ve “Batı Etkili” olarak adlandırıldığı tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda ise Türk döneminde iç içe yaşamış olan azınlık ve Türkler’e ait, 18. yüzyıl sonlarından 20. yüzyıl başlarına kadar tarihlendirilen, karşılıklı etkileşimlerin oldukça yoğun izlerini taşıyan bu evlerin tamamı “Geleneksel” olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla tezimizde “Geleneksel Bergama Evleri” olarak adlandırdığımız evler ne tamamen Türkler’e ne de tamamen azınlıklara aittir. Bu evlerin tümü Türk döneminde inşa edilmiş olup kataloğumuzda araştırmacıların “Geleneksel” ve “Batı Etkili”; bizim ise “Hımsız Tekniğinde” ve “Kagir” olarak sınıflandırdığımız her iki kategoriden de örnekler mevcuttur.

¹⁴ Kapı ve kapı tokmakları ile ilgili yapılan bazı çalışmalar için bkz. Pertev Taner, "Kapı Tokmakları", *Türkiyemiz*, S. 27, İstanbul, 1979, s. 7-10; Ufuk Arıç Baş, "İzmir Evinde Kapı", *Bilim Birlik Başarı*, S. 33, 1982, s. 16-20; Ufuk Arıç Baş, "Kapı Tokmakları", *Sanatsal Mozaik*, S. 15, İstanbul, 1996, s. 48-62; Aydan Birdevrim, *Anadolu Kapı Tokmakları ve Bu Formlardan Yola Çıkarak Çağdaş Seramik Öneriler*, İstanbul, 1997 (Marmara Üni. Güzel Sanatlar Ens. Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi); Emel Kayın, "Çeşme Geleneksel Konut Mimarisi Konsollar, Kapılar, Pencereler", *Ege Mimarlık*, S. 26 (98/2), İstanbul, 1998, s. 37-39; Ali Biro, *Sanatçıların Yarattığı Pencereler ve Kapılar*, İstanbul, 1998 (İTÜ Fen Bil. Ens. Mimarlık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi); Özlem Ataoğuz Çal, "Beypazarı'nın Geleneksel Evlerinde Kapılar", *Selçuk Üni. SBED*, S. 9, Konya, 2003, s. 65-94; Şirin Bayram, *Kapı/Giriş Mekanı, Anlam Ve Tasarımı İçin Tipolojik Araştırma. 19. Yüzyıl Beyoğlu (Pera) Örneği*, C. I-II, İstanbul, 2004 (İTÜ Fen Bil. Ens. Mimarlık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi); Halit Çal, "Beypazarı Şehrinde Kapı Halkaları Ve Tokmakları", *Cumhuriyetin 80. Yılında Her Yönüyle Ankara*, Ankara, 2004, s. 214-226, 360-363; Aşkın Özügül, *İstanbul'daki Geç Antik Ve Bizans Yapıları Kapı Çerçevesi Profilleri*, İstanbul, 2005 (İTÜ Fen Bil. Ens. Mimarlık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi); Mustafa Denктаş, "Divriği'nin Kapı Tokmakları Ve Kapı Halkaları", *Erciyes Üni. SBED*, S. 19, 2005/2, Kayseri, s. 113-139; Kemal Yıldırım, Necmi Kahraman, M. Lütfi Hidayetoğlu, "Geleneksel Afyonkarahisar Evlerine Ait Kapıların İncelenmesi", *DEÜ Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu*, İzmir, 2006, s. 342-352; Kemal Yıldırım, "Geleneksel Afyonkarahisar Evlerine Ait Kapılar Üzerine Bir Araştırma", *Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der.*, C. 21, No. 1, Ankara, 2006, s. 75-85; Şerife Tali, "Germir Evlerinin Giriş Kapı Tasarımları Üzerine Tipolojik Bir Araştırma", *Atatürk Üni. Güzel Sanatlar Ens. Dergisi*, S. 21, Erzurum, 2008, s. 165-185; Özlem Ataoğuz Çal, "Alibey Adası (Ayvalık) Kapı Halka ve Tokmakları", *Erciyes Üni. SBED*, S. 25, 2008/2, Kayseri, s. 225-240.

¹⁵ Bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 98-112; Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 44-46, 74-83.

18. yüzyıl sonlarından 20. yüzyıl başlarına kadar tarihlendirilen Bergama evlerine ait herhangi bir inşa kitabesi bulunmamaktadır. Ancak kataloğumuzda 18 adet örnekte inşa tarihine rastlanmıştır. Bu örnekler en erken 1857; en geç 1937'ye aittir.

“Geleneksel Bergama Evlerinde Kapılar” başlıklı bu tezde oldukça zengin süsleme ve çeşitliliğe sahip kapıları tanıtırken; antik dönemdeki ünü ile anılan ilçenin Türk dönemine ait kültürel ve sanatsal önemini de vurgulamayı amaçlamaktayız.

Çalışmamızda geleneksel Bergama evlerine ait 264 adet kapı tespit edilmiş, bunlar içerisinde Bergama Çayı'nın güney bölgesinde yer alan ve kuzey bölgede ise özgünlüğünü yitirmiş ve nitelikli olmayan örnekler katalog dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak kataloğumuzda 147 adet konuta ait toplam 150 kapı incelenmiştir.

Konutların ana giriş kapılarının mimari ve süsleme özellikleriyle ele alındığı bu çalışmada önce ilgili literatür taraması yapılmış, ardından yapılan alan araştırmasıyla içlerinde tescilli örneklerin de olduğu evlere ait kapılar tespit edilmiştir. Tek tek fotoğraflanmış olan bu kapılar arasından tüm öğelerini koruyan örneklerin bazıları çizimlerle desteklenerek katalog bölümünde tanıtılmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde; Bergama'nın coğrafi durumu ile tarihsel süreci anlatılmıştır. İkinci bölümde; Bergama'daki konut mimarisi¹⁶ genel olarak değerlendirilmiş ve daha sonra bu evler mimari özelliklerine göre “Hımiş Tekniğinde Evler” ve “Kagir Evler” olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Üçüncü bölümde; bölgede geleneksel dokunun en yoğun olduğu ‘Kale Bölgesi’ndeki “Talatpaşa Mahallesi”, “Ulucami Mahallesi” ve “Kurtuluş Mahallesi” içerisinde yer alan 147 eve ait toplam 150 adet kapı, mimari ve süsleme özellikleri ele alınarak fotoğraf ve her tipolojiye ait örnek çizimlerle zengin bir katalog halinde tanıtılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde; katalogta tanıttığımız bu kapıları meydana getiren öğeler tek tek incelenmiş ve örneklerle desteklenmiştir. Beşinci bölümde; işlevleri bakımından kendi içinde “Ana giriş kapıları” ve “Avlu kapıları” olarak iki ana gruba ayırdığımız kapılar, ortak özellik ve benzerliklerine göre alt başlıklar altında incelenmiş ve sonucunda bir tipoloji oluşturulmuştur. Buna göre ana giriş kapıları ‘mimari biçimlenişlerine göre’, “Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapılar”, “Niş içinde yer alan kapılar” ve

¹⁶ Ayrıca bkz. Bülent Şahin, “Bergama'daki Kültür Etkileşiminin Mimari Elemanlardaki İzleri”, *Bergama Belediyesi Rölöve ve Restorasyon Bürosu*, Bergama/İzmir, Tarihsiz.

“Eyvan içinde yer alan kapılar” olmak üzere üçe ayrılmış ve bunlar da ‘giriş açıklıklarının örtü biçimlerine göre’, “kemerli kapılar” ve “lentolu kapılar” olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Tamamı cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan avlu kapıları da ‘giriş açıklıklarının örtü biçimlerine göre’, “kemerli kapılar” ve “lentolu kapılar” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Altıncı bölümde; tipolojisi oluşturulmuş olan bu kapılar; konum, malzeme, oran ve süsleme özellikleri bakımından genel olarak değerlendirilmiştir. Yedinci bölümdeki karşılaştırma kısmında ise Bergama kapıları; gerek tipolojilerine uygunluğu gerekse kapıları meydana getiren öğelerinin benzerliği nedeniyle İzmir, Foça ve Cunda’dan örneklerle karşılaştırılmıştır. Çalışmamızın son bölümünü meydana getiren sonuç bölümünde, çalışmamızda saptadığımız tüm sonuçlar sıralanmaktadır. Bu bölümün hemen ardından ise çalışmamızda faydalandığımız tüm kaynakların yer aldığı bibliyografya kısmı gelmektedir.

1. BERGAMA’NIN COĞRAFİ DURUMU VE TARİHİ SÜRECİ

1.1. Konum ve Coğrafi Özellikler

Ege Bölgesi’nde en kalabalık nüfusa sahip İzmir ilinin¹⁷, 14 köy ve 5 belde ile yüzölçümü bakımından en büyük ilçesi olan **Bergama**¹⁸, 39° 7’ kuzey enleminde, 27° 13’ doğu boylamında yer almaktadır¹⁹. Bölgenin kuzeybatısında, kentin ise kuzeydoğusunda yer alan ilçe; deniz seviyesinden 63 m yükseklikteki Bakırçay havzasında kurulmuştur²⁰. İzmir’e 105, Ege Denizi’ne ise 30 km uzaklıktadır²¹. Doğuda Manisa, batıda Dikili, güneyde Menemen, kuzeyde ise Balıkesir ile komşudur(Harita 1).

Harita 1: Bergama’nın çevre merkezlere göre konumu (Google Earth)

¹⁷ İlin toplam nüfusu: 3.795.978; şehir nüfusu: 3.450.537’dir (Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Kurumu 2008 Nüfus Sayımı).

¹⁸ Bergama’nın yüzölçümü 1720 km²’dir (Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Kurumu).

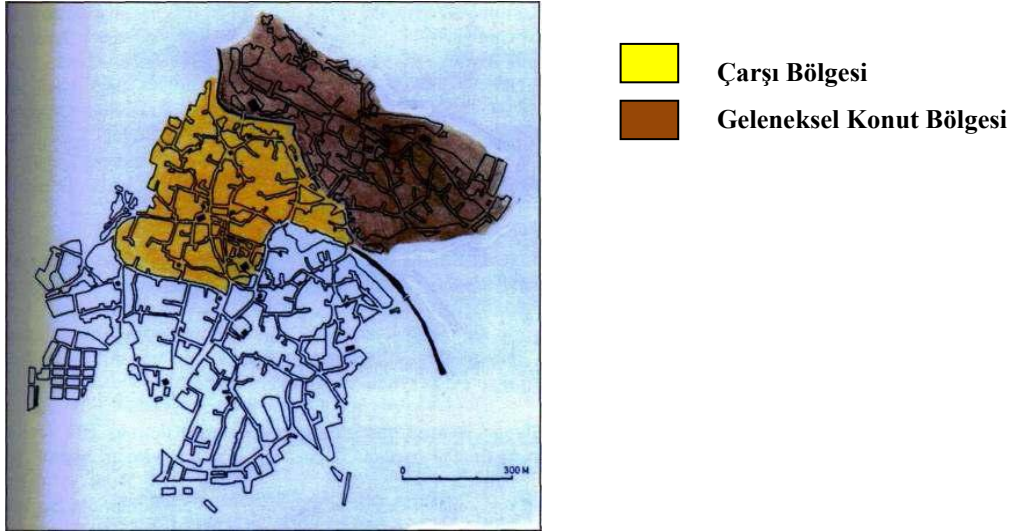
¹⁹ Osman Bayatlı, *Bergama Tarihinde İkçağ ve Bakırçay Havzası, Arkaik-Klasik Kültürler*, İstanbul, 1996, s. 6.

²⁰ Tank Ziya Işıttan, *Bergama Coğrafyası*, Bergama, 1939, s. 9. Zikreden, Filiz Peker, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bergama Kazasının Sosyal ve Kültürel Durumu*, İzmir, 1993, s. 5.

²¹ Feridun Emecen, “Bergama Maddesi”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 5, İstanbul, 1992, s. 492.

İlçe için oldukça büyük öneme sahip ve bir antikçağ yerleşmesi olan **Pergamon** kenti ise 330 m yükseklikteki “Kale Tepesi” (Akropolis) üzerinde kurulmuştur. Bu tepenin güneyinden Bergama Çayı/Selinos, kuzeyinden ise Kestel Çayı/Ketios akmaktadır ve bu çaylar güneydoğuda birleşerek Bakırçay’a dökülür²². Bakırçay vadisinin doğu, güney ve kuzey kesimleri dağlıktır. Kuzeyde Madra, güneyde ise Yunt dağları ile çevrili olan bu alanda 1333 m yükselti²³ ile Madra Dağı’nın Maya Tepesi en yüksek tepeyi meydana getirmektedir²⁴. Kentin içinden geçen Bergama Çayı ise kentteki geleneksel yerleşim alanını ikiye bölmektedir²⁵.

Yakın zamanlara kadar 19. yüzyıldaki kentsel yapıyı yansıtan Bergama, Anadolu-Türk kenti özelliklerini koruma durumu açısından iki ana bölgeye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, Akropol eteklerinden Bergama Çayı'na kadar uzanan "Geleneksel Konut Bölgesi", ikincisi ise konut bölgesinin uzantısı olarak devam edip Kınık Caddesi ile onu kesen Cumhuriyet Caddesi'nin güneybatısına doğru yayılan "Çarşı Bölgesi"dir (Harita 2).

Harita 2: Geleneksel Konut ve Çarşı Bölgeleri Haritası²⁶

²² Wolfgang Radt, *Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları*, İstanbul, 2001, s. 16.

²³ Gözde Emekli, bu tepenin yüksekliğini 1338 m olarak vermiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Gözde Emekli, *Bergama'nın Turizm Coğrafyası ve Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri*, İzmir, 2001, s. 53.

²⁴ Filiz Peker, *a.g.e.*, s. 6.

²⁵ Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 36.

²⁶ Reinhard Stewig; Ruhi Turfan, *Kulturlandschaftentwicklung in Westanatolien. Batı Anadolu'nun Kültürel Gelişmesi: Kartografik Bilgiler*, İstanbul, Tarihsiz, s. 88; zikreden Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 35.

Bergama, yükseltisi fazla olmayan, yıl boyunca çeşitli hava kütlelerinin etkisinde kalan bir sahada yer alır. Yükselti ve orografik şartlar²⁷, Ege Denizi'nden gelen ılık hava etkisinin iç kesimlere kadar sokulmasına olanak sağlar²⁸. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü verilerinden elde edilen sonuçlara göre (1975-2010); yıllık ortalama sıcaklığın 17.9° C olduğu Bergama'da kış mevsimi sıcaklık ortalaması 9.5° C, ilkbahar 16.2° C, yaz 27.1° C, sonbahar ortalaması ise 18.8° C'dir. Akdeniz ikliminin hakim olduğu yörede yıllık ortalama yağış miktarı 61.2 kg/m²'dir.

İlçe topraklarında Akdeniz bitki örtüsü hüküm sürer. Kent merkezinin kuzey ve güneydoğusundaki tepelerin yamaçları boyunca maki, meşe ve kızılçam formasyonları yer alır. Kozak ve civarındaki fıstık çamları ise bölge ekonomisi açısından oldukça değerlidir. Bergama ve yakın çevresindeki pek çok bölgede doğal bitki örtüsü tahrip edilerek tarım alanlarına dönüştürülmüştür. Ancak ilçe bu tahribata rağmen çevresindeki yerleşimlere göre zengin bir bitki örtüsüne sahiptir²⁹.

Bergama, geçmişten günümüze bir tarım ve yerel ticaret kasabası olma özelliğini son yıllarda sanayi ve turizm alanlarında da sürdürmektedir. Verimli Bakırçay Ovası'nda tütün, buğday, pamuk, zeytin ve üzüm gibi ürünler yetiştirilmektedir. Ayrıca Kozak yaylasında ekonomik getirisi yüksek olan çam fıstığı önemli bir gelir kaynağıdır. Bir kısmı yerel pazarlarda satılan bu ürünlerin çoğu İzmir'e bazen de Avrupa'ya ihraç edilmektedir. Tarıma ek olarak yapılan hayvancılığın yanında günümüzde özellikle dağ köylerinde arıcılık giderek gelişmekte ve önemli bir geçim kaynağı haline gelmektedir. Sanayi faaliyetleri ise gün geçtikçe artmış ve aynı zamanda çeşitlilik kazanmıştır. Cumhuriyet öncesinde ve sonrasında sadece tarımsal sanayi ve küçük sanayi tipi el sanatları gelişmişken 1990'larda taş işlemeciliğinden orman ürünlerine, gübreden tekstil ürünleri ve akü üretimine kadar pek çok sanayi kolu gelişmiştir. Bunun yanı sıra un ve zeytinyağı fabrikaları ile sınırlı olan gıda sanayisine günümüzde salça, incir, üzüm işleme, konserve fabrikaları da eklenmiş olup aynı zamanda modern teknoloji

²⁷ Yamaç yağışları; nemli hava kütlelerinin dağlarla karşılaştıkları yerlerde yamaç boyunca yükselerek soğuması ve içindeki nemi yağış olarak bırakması. <http://www.cografya.sakarya.edu.tr/cts.pdf>, s. 110, 350.

²⁸ Gözde Emekli, *a.g.e.*, s. 54-55.

²⁹ Gözde Emekli, *a.g.e.*, s. 58.

kullanılmaktadır. Günümüzde oldukça azalmış olmasına rağmen halıcılık ve kilim dokumacılığı da ilçedeki önemli gelir kaynakları arasında yer almaktadır³⁰.

1.2. Tarihi Süreç

Efsaneye göre Bergama ismi, Akhilleus'un torunu, Neoptolemos ve Andromakhe'nin en küçük oğulları olan Pergamos'tan gelmektedir. Annesiyle birlikte Asya'ya gelen Pergamos, Teuthrania³¹ şehrinin kralı Areios'u düelloda öldürerek onun yerine geçmiş ve sonrasında şehre kendi adını vermiştir. Bir başka efsaneye göre ise Troya'da ölen babasının ardından komşularının saldırısına uğrayan Telephos'un torunu Grynos³², Pergamos'u yardıma çağırmış ve onun sayesinde düşmanlarından kurtulmuştur. Bu zaferin anısına iki şehir kuran Grynos, Pergamos'u ödüllendirmek için kentlerden birine Pergamon adını vermiştir³³.

Kaynaklarda belirtildiğine göre kentin adı Yunanca'da kent, hisar, Luvice'de ise dağ anlamlarına gelmektedir³⁴.

İsmini antik dönemdeki "Pergamon" adından alan Bergama'da elde edilen arkeolojik veriler doğrultusunda kentle ilgili en erken buluntuların neolitik döneme kadar uzandığını öğrenmekteyiz³⁵. Bu prehistorik buluntuların ardından dağınık durumda da olsa arkaik döneme ait eserler ele geçirilmiş ve bu dönemde de Bergama'da bir iskanın bulunduğu ortaya çıkmıştır. Ancak Helenistik dönemin büyük eserleri sebebiyle bu kalıntılar kendi tabakalarından oynatılmış, daha sonra gelen katlara atılmış olarak bulunmuştur. Ele geçirilen bu eserler arasında geometrik desenlerle süslü vazo parçalarının MÖ 9. yüzyıla değin özellikler gösterdiği anlaşılmıştır³⁶.

³⁰ Gözde Emekli, *a.g.e.*, s. 85-96.

³¹ Teuthrania; Kaikos/Bakırçay'ın denize döküldüğü yer, "Kalargatepsi". Pierre Grimal, "Teuthras maddesi", *Yunan ve Roma Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul, 1997, s. 780.

³² Ayrıntılı bilgi için bkz. Pierre Grimal, "Grynos maddesi", *a.g.e.*, s. 220.

³³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Pierre Grimal, "Pergamos maddesi", *a.g.e.*, s. 629.

³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Osman Bayatlı, *a.g.e.*, s. 21-22. Eyüp Eriş, *Bergama Uygarlık Tarihi*, İzmir, 1990, s. 10-12.

³⁵ Kentle ilgili en erken buluntuların MÖ 5 binlere kadar uzandığını bilmekteyiz. Ayrıntılı bilgi için bkz. Osman Bayatlı, *a.g.e.*, s. 28-37. Eyüp Eriş, *a.g.e.*, s. 18-21.

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Osman Bayatlı, *a.g.e.*, s. 38-40. Eyüp Eriş, *a.g.e.*, s. 22.

Kentin ilk kuruluşu hakkında kesin bir bilgiye sahip olunamamakla birlikte buranın önce Frigya, ardından ise MÖ 7. yüzyıldan itibaren Lidya hakimiyetinde olduğu bilinmektedir³⁷. Yazılı kaynaklarda ismine ilk kez Xenophon'un "Anabasis" adlı eserinde³⁸ rastladığımız Bergama, MÖ 547-546'da Persler'in hakimiyeti altında kalmıştır. Yaklaşık 200 yıl süren Pers hakimiyeti ise Büyük İskender'in MÖ 334 yılında burayı ele geçirmesiyle son bulmuştur³⁹.

Büyük İskender ile Helenistik dönemin başladığı kentte İskender'in ölümü üzerine topraklar generalleri arasında paylaşılmış ve Bergama, Lysimakhos'un hissesine düşmüştür. Devlet hazinesini Bergama Kalesi'ne saklayan Lysimakhos, hazineyi koruma görevini muhafızı Philaetairos'a vermiştir. Dolayısıyla Lysimakhos'un ölümünün ardından Selevkos Krallığı'na bağlı otonom bir devlet kuran Philaetairos (MÖ 283-263) daha sonra egemenliğini ilan ederek Bergama Krallığı'nın temellerini atmıştır. Kaleyi surlarla çeviren Philaetairos, kentte mimari eserlerin yapımına da önem vermiştir⁴⁰.

Philaetairos'tan sonra gelen Eumenes I (MÖ 263-241) zamanında tam bağımsızlığına kavuşan kent, onun ardından Attalos I (MÖ 241-197) ve Eumenes II (MÖ 197-159) dönemlerinde en parlak devrini yaşamıştır (Şekil 1). Şehirde akropol, tiyatro, kütüphane, agora ve tapınaklar ile daha pek çok mimari eser inşa edilmiş; asklepion ise tıp tanrısı Asklepion'a adanmış en önemli tapınak ve açık hava hastanesi haline gelmiştir⁴¹ (Şekil 2, 3), (Resim 1, 2).

Nüfusun 120.000'e ulaştığı kentte, papirüsten farklı ve daha sağlam olan keçi derisinden kağıt üretilmiş ve buna kentin adından gelen parşömen (Pergament) ismi verilmiştir. Gelişen sanayisi, kentte yetişen önemli bilim adamları ve filozoflarıyla dünyanın en önemli idari ve kültür merkezleri arasında yerini alan Bergama, 200.000 adet kitaba sahip kütüphanesiyle İskenderiye Kütüphanesi'yle yarışır hale gelmiştir⁴².

³⁷ Filiz Peker, *a.g.e.*, s. 1.

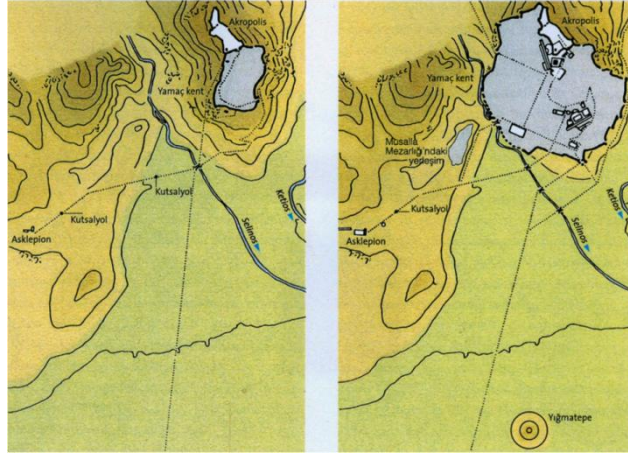
³⁸ Bu eser "Onbinlerin Dönüşü" olarak bilinmekte ve MÖ 355-352'ye tarihlenmektedir. Bkz. Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493.

³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493.

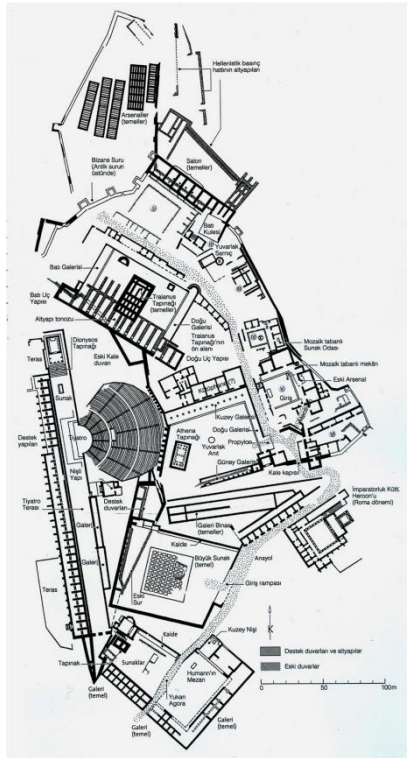
⁴⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 36.

⁴¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 36.

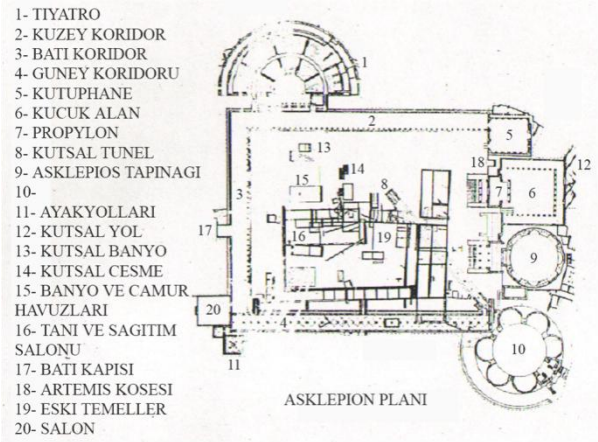
⁴² Ayrıntılı bilgi için bkz. Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 36.

Şekil 1: Bergama kentinde şehircilik gelişimi⁴³
Solda- MÖ 3. yy Philaetairus kenti - Sağda- MÖ 2. yy Eumenes II kenti

Şekil 2: Pergamon Antik Kenti, Akropol Planı⁴⁵

Şekil 3: Asklepiyon Planı⁴⁴

⁴³ Wolfgang Radt, *Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları*, İstanbul, 2001.

⁴⁴ Osman Bayatlı, *Bergama Tarihinde Asklepiyon*, İstanbul, 1954.

⁴⁵ Wolfgang Radt, *Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları*, İstanbul, 2001.

Resim 1: Akropolde tiyatrodan bir görünüm

Resim 2: Askleionda sunaktan bir detay

Eumenes II'nin ardından ise sırasıyla Attalos II (MÖ 159-138) ve Attalos III (MÖ 138-133) krallığın başına geçmiş, bu dönemde Roma ile ilişkiler iyice ilerlemiş ve 133'te kralın ölmesinin ardından bıraktığı vasiyet⁴⁶ üzerine Bergama, Roma hakimiyetine girmiş ve Asia eyaletinin önemli bir idari bölgesi haline gelmiştir.

Roma devrinde en parlak dönemini yaşayan kent, bir krallık başkenti olmamasına rağmen Batı Anadolu'nun en önemli kentlerinden biri olmayı sürdürmüştü ve şehre yeni eklenen yapılarla sınırlar akropol dışına çıkarak ovaya, yani bugünkü ilçe merkezine doğru yayılmıştır. Bugün halk tarafından Kızıl Avlu olarak anılan ve ilk olarak Mısır tanrıları adına yapılmış ancak sonradan bazilikaya dönüştürülmüş olan tapınak ile bunun etrafında bulunan Roma kalıntıları kentin bu dönemde düzlüğe indiğini açıkça göstermektedir (Resim 3, 4). Dolayısıyla günümüzdeki tarihi yerleşim dokusunun altında Roma kalıntılarının rastlanılabilmektedir⁴⁷.

⁴⁶ Bazı araştırmacılar bkz. Hatice Karcılı, *a.g.e.*, s. 15. Filiz Peker, *a.g.e.*, s. 2; vasiyetin Attalos II tarafından bırakıldığını belirtmişse de tarihlere bakıldığında Attalos II'nin Eumes II'nin kardeşi, III'ün ise oğlu/evlatlığı olduğu ve vasiyetin de 133 tarihinde oğlu/evlatlığı olan Attalos III tarafından bırakıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Osman Bayatlı, *Bergama Tarihinde Krallık Devri*, İzmir, 1996, s. 81-93; Eyüp Eriş, *a.g.e.*, s. 94-108; Hüseyin Üreten, *Helenistik Dönemde Pergamon Krallığı ve Roma Devleti ile İlişkileri*, Ankara, 1999, s. 31, 57-60, 96-99. (Ankara Üni. Sos. Bil. Ens. Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

⁴⁷ Türk Ansiklopedisi, "Bergama Maddesi", C. 6, Ankara, 1968, s. 164-165.

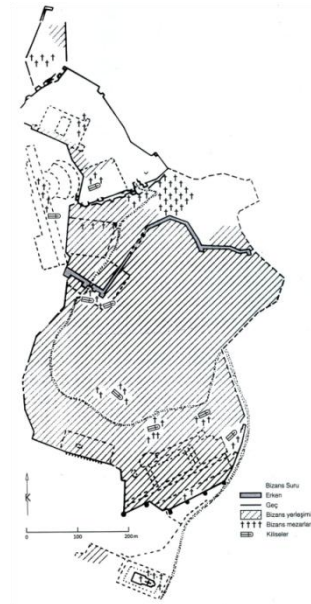

Resim 3: Kızıl Avlu yan cephe

Resim 4: Kızıl avlu ön cephe

Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla eski önemini ve ihtişamını yitiren Bergama, Bizans döneminde önce Efes'e bağlı bir piskoposluk merkezi olmuş ardından 7. yüzyılda kalabalık bir Ermeni göçü istilasına uğrayarak imparatorluğun bayındır, en kalabalık ve önemli şehirlerinden biri haline gelmiştir (Şekil 4). Hıristiyanlığın erken yayıldığı yerlerden biri olan Bergama, Batı Anadolu'daki Yedi Kilise'den birini teşkil etmiştir. Bu dönemde halk, savunmanın kolay olması açısından akropol eteklerine yerleşmiştir⁴⁸.

Şekil 4: Bergama Bizans dönemi imar planı⁴⁹

⁴⁸ Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493

⁴⁹ Wolfgang Radt, *Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları*, İstanbul, 2001.

716'da Arap (Emevi) istilasına uğrayan şehir, 1189'da da Haçlılar tarafından işgal edilmiş, ancak 12. yüzyılda tekrar Bizans hakimiyetine girmiştir⁵⁰.

1302'de Bizanslılar tarafından terk edilen kent, daha sonra Karesioğulları'nın eline geçmiştir. 1333'te şehre gelen ünlü seyyah İbn Battuta'ya göre Bergama, o dönemde harap bir belde durumunda ancak son derece sağlam bir kaleye sahiptir⁵¹.

1341'de Osmanlı hakimiyetine giren Bergama, Osmanlılar'ın eline geçtikten sonra uç kalesi olarak önemini kaybetmiş ve halk da akropolden inip ovaya doğru yerleşmiştir. 14 ve 15. yüzyıllarda yeniden kalkınan kent, bir Türk-İslam şehri halinde gelişmiştir⁵². 1399'da Yıldırım Bayezid tarafından inşa ettirilen Ulucami, yine aynı döneme ait Emir Sultan Camisi ve 1439 tarihli Kurşunlu Cami⁵³ ile tanımlanabilecek bir alana yayılan şehirde 19. yüzyıl sınırlarının 15. yüzyıldan itibaren belirlenmiş olduğu anlaşılmaktadır⁵⁴. 1487 tarihli bir tahririne göre 34 mahalleli kalabalık bir yerleşim merkezi olan Bergama'nın bu sırada nüfusu 6.000 olmakla birlikte bu nüfusun ancak 90-100 kadarını Hıristiyan nüfus oluşturmaktadır⁵⁵.

15 ve 16. yüzyıllar boyunca Osmanlılar tarafından imarına devam edilen kentte camiler, mescitler, hanlar, hamamlar, medreseler ve daha pek çok yapı inşa edilmiştir. 17. yüzyıla bakıldığında ise bu döneme ait yapıların azlığından dolayı imar hareketlerinin yavaşladığı anlaşılır⁵⁶. Katip Çelebi'nin "Cihannüma"sına göre, Bergama bu dönemde içinde saray olan bir kaleye sahip ve bu kalenin eteklerinde sağa ve sola doğru genişlemiş bir şehir durumundadır. Birçok cami, mescit, han, hamam ve çarşıya sahip olan şehrin bir mahallesi eski su yolu üzerinde ve altı boş olduğundan 'Ne yerde, ne gökte' olarak anılmıştır ve ayrıca bu bilgiler 1837'de buraya gelen ünlü seyyah Charles Texier'in "Küçük Asya" adlı eserinde de tekrarlanmıştır⁵⁷.

⁵⁰ Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493; Filiz Peker, *a.g.e.*, s. 3.

⁵¹ Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493.

⁵² Filiz Peker, *a.g.e.*, s. 4, Eyüp Eriş, *a.g.e.*, s. 185.

⁵³ Bergama camileri hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Bozkurt Ersoy, *Bergama Cami ve Mescitleri*, Ankara, 1989. Ersoy, bu eserinde Ulucaminin inşa tarihini 1398-99 olarak vermiştir. Bkz. Bozkurt Ersoy *a.g.e.*, s. 8; Kurşunlu Caminin inşa tarihini ise 1435 olarak vermiştir. Bkz. Bozkurt Ersoy, *a.g.e.*, s. 15.

⁵⁴ Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 31.

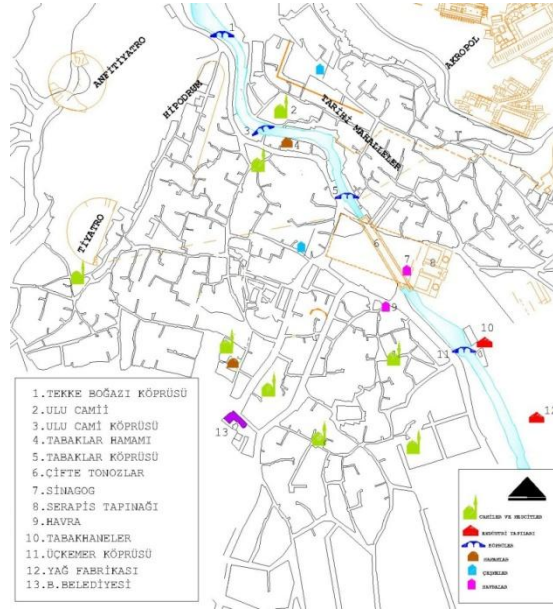
⁵⁵ Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 493.

⁵⁶ Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 31.

⁵⁷ Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 494.

Bergama, 18. yüzyılda bu yörenin voyvodalığına getirilen Arapoğulları'nın merkezi olmuştur. Bu dönemde kent, "Geyikli" adlı iyi bir içme suyuna kavuşmuş ve birtakım imar hareketleriyle yeni bir canlanma dönemi yaşamıştır⁵⁸.

1775'ten sonra Karaosmanoğulları hakimiyetine giren kentte 19. yüzyılın ilk yarısında da imar hareketleri devam ettirilerek kente birçok cami, mescit, han ve süslü konaklar⁵⁹ yaptırılmıştır (Harita 3). Yine 1800'lü yıllarda, Osmanlı Devleti'nin başkent ve her yerinde olduğu gibi Batı Anadolu kentlerinde de çoğalmaya başlayan ve dönemin beğenisini simgeleyen kağir konutlar, Bergama'da da görülmeye başlamıştır. Korunacak nitelikli pek çok yapının üzerindeki 19. yüzyıl ve özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısı ya da sonlarında inşa edildiklerini belirten tarihlerden, nüfus artışı ile ona bağlı yapım etkinliklerinin 20. yüzyıl başlarına kadar devam ettiği anlaşılmaktadır⁶⁰.

**Harita 3: Bergama'daki tarihi yapılar haritası
(Bergama Belediyesi Arşivi)**

⁵⁸ Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 494.

⁵⁹ Karaosmanoğulları'na ait bu konaklar, Osman Bayatlı tarafından literatüre kazandırılan en erken örnekler olarak kabul edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Osman Bayatlı, *a.g.e.*, 1956, s. 54-57; Osman Bayatlı, *a.g.e.*, 1957, s. 30, 33, 36.

⁶⁰ Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 33.

1816'da şehre gelen W. Turner "Journal of a Tour in Levant" başlıklı eserinde burada 2.500'ü Türkler'e, 500'ü Rumlar'a, 20'si Ermeniler'e, 20'si de Yahudiler'e ait toplam 3.040 civarında ev bulunduğunu ve 20 kadar da caminin yer aldığını yazmış; 1828'de kente gelen seyyah Mac Farlane ise "Constantinople in 1825" başlıklı eserinde Yunan ayaklanması sebebiyle nüfusun azalmış olduğunu 14-15.000 kişiden ibaret nüfusun 3.000'ini Rum, 300 kadarını Ermeni ve Yahudiler'in meydana getirdiğini belirtmiştir. Bu yazılanlar 18. yüzyıl sonları ile 19. yüzyıl başlarında şehrin oldukça kalabalık ve önemli bir merkez haline geldiğini göstermektedir⁶¹.

1837'de veba salgınına maruz kalan kent, 1847'de uğradığı sel felaketiyle sarsılmış ve nüfusun çoğu kırılmıştır. Yıllar içinde uzak-yakın memleketlerden getirilen pek çok aileye parasız mal mülk verilerek bu boşluğun doldurulmasına çalışılmıştır. Henüz veba ve sel yarasını sarmakla uğraşan Bergama'da on yıl geçmeden bir gece çıkan yangınla bütün çarşı kül olmuş ve bu felaket halkın bir müddet daha sıkıntı çekmesine sebep olmuştur⁶². 400 dükkan, 200 ev ve 5 hanın yandığı bu felaketin ardından kente gelen Mordtmann'ın "Anatolien, Skizzen und Reisebriefe aus Kleinasien (1850-1859)" başlıklı eserinde belirttiğine göre şehir ilk geldiğine oranla daha harap ve nüfus azalmış durumdadır. 12.000 kadar erkek nüfusun bulunduğu yörede nüfusun 1.600'ünü Rum, 300'ünü Ermeni, 100'ünü ise Yahudiler oluşturmaktadır⁶³. Endüstrinin hemen hemen olmadığı bu dönemde kentte küçük el sanatları ve bezirganlık⁶⁴ yapılmaktadır. Ancak daha sonra Avrupa'da başlayan kalkınma hareketlerinden Bergama da etkilenmiş ve yeniden başlayan kalkınma dönemi ile 1861'de şehirde bir çırçır fabrikası kurulmuştur. Fakat bundan 10 yıl sonra yapılan ikinci bir fabrika, evlerinde dokumacılık yapan halkın işsiz kalma korkusu ile isyanına sebep olmuş ve yıktırılmıştır. Bu kanlı fabrika olayı üzerine alınan sert önlemler, halkı yıldırılmış, himayesiz kalan el tezgahları da, Avrupa'nın ucuz malları karşısında işleyemez bir hale gelmiştir. Bu sırada Bergama Çarşısı 40 dükkanlı bir kapalı çarşı ile oldukça geniş bir sahayı kaplamaktadır⁶⁵.

⁶¹ Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 494.

⁶² Osman Bayatlı, *a.g.e.*, 1957, s. 5-11.

⁶³ Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 494.

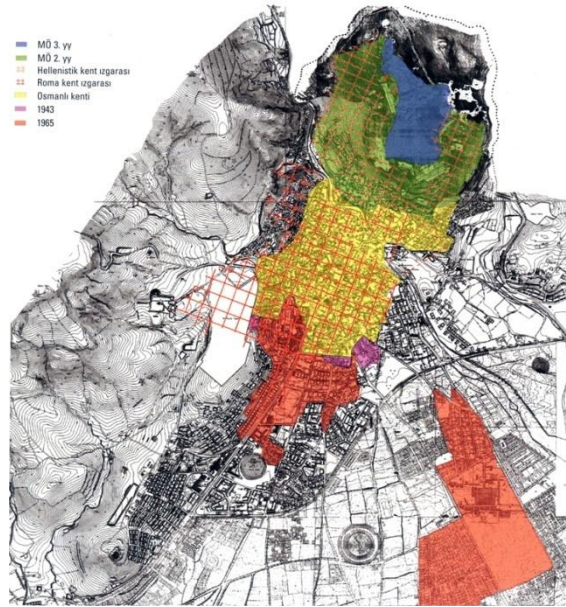
⁶⁴ Bezirgan: Tüccar anlamına gelmektedir. (tdkterim.gov.tr/bts/)

⁶⁵ Osman Bayatlı, *a.g.e.*, 1957, s. 5-11. Ayrıca bkz. Feridun Emecen, *a.g.e.*, s. 494.

1841’de kaza müdürlüğü olan Bergama’da 1858 Tanzimattan sonra eyalet, sancak ve kaza taksimi yapılmış ve buralara vali, kaymakam ve müdürler tayin edilmiştir. 1864 tarihinde çıkan vilayetler nizamnamesine göre ise vilayete vali, sancaklara mütesarrıf, kazalara kaymakam, nahiyelere müdür, köylere muhtar tayin edilmiştir. Daha sonra ilçe örgütü kurularak bu yöre önce Balıkesir’e, 1867’te Manisa (Saruhan) Sancağı’na, 1890’da ise İzmir Merkez Sancağı’na bağlanmıştır⁶⁶.

1312 tarihli Aydın Salnamesi’ne göre; 1894 yılında Bergama’da yaşayan 14.500 civarındaki halkın 8.000’i Müslüman olup, kalan 6.500 kişilik gayrimüslim nüfusun 3.500’ünü Rum, 1.000’ini Yahudi, 1.500’ünü Ermeni ve 500 kadarını ise diğer azınlıklar oluşturmaktadır⁶⁷.

15-19 Haziran 1919 tarihinde Yunanlılar tarafından işgal edilen Bergama ve çevresi, 14 Eylül 1922’de tekrar özgürlüğüne kavuşmuş, cumhuriyetin ilanından sonra 1924’te çıkan Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile sancaklar kaldırılarak yerine vilayetler kurulmuş ve Bergama da bu tarihten itibaren İzmir Vilayetine bağlı kalmıştır⁶⁸ (Harita 4).

Harita 4: Bergama kentinin tarihsel gelişim haritası⁶⁹

⁶⁶ Osman Bayatlı, *a.g.e.*, 1957, s. 22.

⁶⁷ Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 34.

⁶⁸ Hatice Karcılı, *a.g.e.*, s. 19.

⁶⁹ Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2005, s. 100.

2. BERGAMA KONUT MİMARİSİNE BAKIŞ/EV TİPOLOJİSİ

Tarih boyunca pek çok kültüre ev sahipliği yapmış olan Bergama, son yıllarda antik devirdeki ününün yanısıra Türk kimliğiyle de önem kazanmış durumdadır. Kent özellikle Anadolu’da Türk konut mimarisi alanında çalışan pek çok araştırmacıya konu olmuştur⁷⁰.

Bergama kentinde konut mimarisinin gelişim süreci, konutların yapım tarihleri ve mimari özellikleri bir arada değerlendirildiğinde ortaya çıkmaktadır. Kentin ortasından geçen Bergama Çayı, geleneksel kent dokusunu iki bölgeye ayırmaktadır. Çayın güneyi, az eğimli bir topografyaya sahiptir. Burada ahşap karkas sistemle inşa edilmiş geniş avlulu, ayırık düzende konumlandırılmış iç ve dış sofalı hımiş tekniğinde evler yoğunur⁷¹. Çayın kuzeyi ise bir yamaç yerleşimi olup hımiş tekniğinde evlerin sınırlı sayıda, 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlenen, taş ve tuğla malzemeden almaşık duvar örgüsüne sahip, avlusuz ya da evin arkasında küçük avlusu olan, bitişik düzende yapılmış kagir evlerin yoğun olduğu Kale bölgesidir⁷².

Çalışmamızın katalog bölümü çayın kuzeyinde yer alan ve kagir evlerin yoğun olduğu bu bölgeden oluşmaktadır. Dolayısıyla kataloğumuzda kagir evlere ait kapılar ağırlıktadır.

Literatürde geçen tüm örneklerin incelenmesinin ardından Bergama’da yer alan geleneksel konutları “**Hımiş Tekniğinde Evler**” ve “**Kagir Evler**” olmak üzere iki ana başlık altında incelemeyi uygun bulduk⁷³.

⁷⁰ Bergama’da geleneksel konut mimarisi alanında yapılan çalışmalar için bkz. s. 1-3.

⁷¹ Sedat Hakkı Eldem, *a.g.e.*, s. 40, 45, 47, 61, 114.

⁷² Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 32. Ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2005, s. 81.

⁷³ Hımiş tekniğinde inşa edilmiş evler bazı yayınlarda “geleneksel evler”; kagir evlerse “batı etkili evler” olarak geçmektedir. Ayrıca bu evlerle ilgili yapılmış farklı tipolojiler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 44-45, 74-83; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 42-43; Hatice Karcılı, *a.g.e.*, s. 49.

2.1. Hımış Tekniğinde Evler

Yayınlarda geçen ve bazıları günümüze ulaşmamış durumda olan hımış tekniğindeki evler, tek veya çift katlı, üç tarafı taş duvarlarla çevrili ön kısmı ahşap karkas dolgu duvarlı, avlu veya hayata açılan yapılardır. Bu evler doğrudan sokağa açılmayan, sokakla bağlantısı avludan olan ve avluya yönelmiş biçimdedir. Organik biçimli geniş parsellerde yer alan bu evlerde bağımsız mutfak, tuvalet, ocak, ahır, depo gibi mekanlar avluyu sarmaktadır. Bu evlerde üst kat ana yaşam alanını meydana getirmekte, odalarsa sofaya açılmaktadır. Avluyla bağlantı sofa aracılığıyla sağlanmaktadır. Bergama'daki bu teknikte yapılan evlerde haremlik-selamlık gibi bir ayrıma rastlanmazken baş oda olarak nitelendirilebilecek tavan ve dolapları daha özenli ve süslü yapılmış odalar bulunmaktadır⁷⁴.

Hımış tekniğindeki evler plan tipolojisi açısından “*Dış/Açık Sofalı*” ve “*İç Sofalı*” olarak ikiye ayrılmaktadır⁷⁵. Bu konutların en erken örnekleri dış sofalı ve tepe pencereci olup 18. yüzyıla tarihlendirilmektedir. 19. yüzyılda da devam eden bu tipte, dönemin eğilimine uygun olarak dış sofalı planlar giderek azalmış ve iç sofalı, kagir evlerinkine benzer planlar tercih edilmeye başlanmıştır⁷⁶.

Bergama konutları arasında geleneksel planlamadan kagir evlere geçiş sürecini vurgulayan örnekler de saptanmıştır. Bu örneklerde avlu kapalı hale gelip taşlığa dönüşmüştür. Taşlığa açılan dış veya iç sofalı mekansal düzenlemelerin yer aldığı “*taşlıklı evler*”, geleneksel dış sofa ve iç sofalı avlulu ev tipinden kapalı/dış sofalı ve hol-koridorlu eve geçişte ara plan tipleri olarak görülmektedir⁷⁷.

Bergama Çayı'nın güney bölgesinde yoğunlaşan hımış tekniğindeki evlere yer yer kuzey bölgede de rastlanmaktadır⁷⁸.

⁷⁴ Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2005, s. 88; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 41.

⁷⁵ Sedat Hakkı Eldem, *a.g.e.*, s. 40, 45, 47, 61, 114.

⁷⁶ Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 44.

⁷⁷ Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2005, s. 89.

⁷⁸ Hımış tekniğindeki evler için bkz. Katalog No. 24, 26, 50.

2.2. Kagir Evler

Tipolojimizin ikinci grubunu kagir evler oluşturmaktadır. Bergama Çayının kuzeyinde yer alan yamaç yerleşim, taş malzemeden inşa edilmiş ve taş ve tuğla malzemeden almasıık düzene sahip, avlusuz ya da arkada küçük avlusu olan kagir evlerin yoğun olduğu alanlardır.

Bitişik düzende inşa edilmiş olan bu evlerin yaygın olarak gözlenen özellikleri manzaraya, güneğe ya da sokağa yönelmeleri ve sokak cephele konutlar olmaları, arka cephede ise küçük bir avluya açılmalarıdır. Bu evler arasında kapalı/iç sofalı olanların yanında yan sofalı örnekler de görülmektedir⁷⁹.

Kagir evleri plan ve kütle tasarımı açısından “Tek katlı” ve “İki katlı” olarak; iki katlı olan evleri ise “Çıkmalı/Sakız Tipi” ve “Çıkmasız” olarak kendi içinde ikiye ayırmak mümkündür⁸⁰.

Tamamına yakını taş ve tuğla malzemeyle almasıık düzende inşa edilmiş olan bu evlerde dikkat çeken ortak özellik bu evlerin büyük çoğunluğunun yarım kat bodruma sahip olmasıdır. Bir kısmı oldukça yüksek tutulmuş olan bu bodrum kat, bazı konutlarda zemin seviyesinin altında kalmış durumda ancak yine de bu konutlara ait bodruma açılan kapı ve pencereler bulunmaktadır. Tek ve iki katlı olarak ikiye ayrılan bu evlerde göze çarpan bir diğer nokta ise evlerin bir kısmının cephenin ortasından, diğer kısmınınsa cephenin bir ucundan girişli olmasıdır⁸¹.

Geleneksel konut bölgesinde yapılan envanter çalışması sonrasında belirlenen hımış ve kagir tekniklerindeki bu evlerin yanısıra burada nitelikli ve korumaya değer cumhuriyet devri konut yapıları da saptanmıştır⁸².

⁷⁹ Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2006, s. 64.

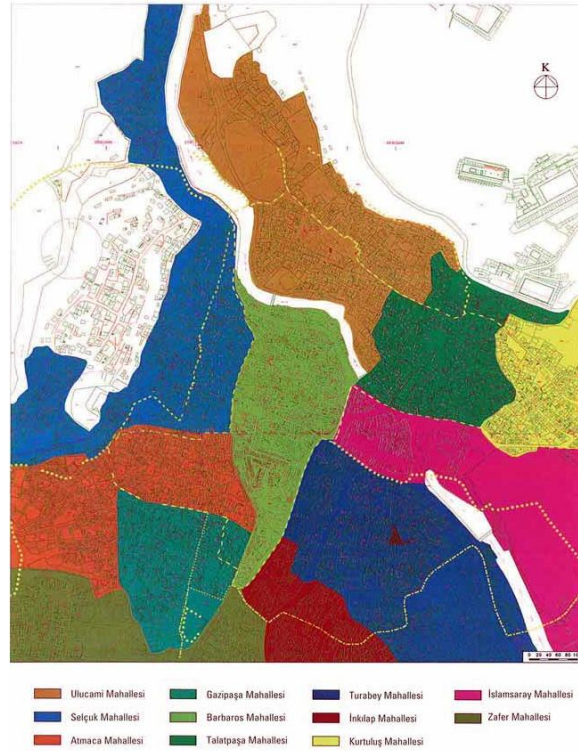
⁸⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 76-81.

⁸¹ Kagir tipteki evler için bkz. Katalog No. 64, 69, 101. Sakız tipindeki konutlar için bkz. Katalog No. 4, 5, 91.

⁸² Ayrıntılı bilgi için bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2006, s. 64.

3. KATALOG

Bergama'nın yerleşim dokusunun tamamı kentsel kültür varlıklarından oluşan ya da kentsel kültür varlıklarının kısmen yer aldığı 12 mahallesi bulunmaktadır. Bu mahalleler, kentin ortasından geçen ve kenti ikiye ayıran Bergama Çayı'nın etrafına sıralanmış haldedir. Buna göre Bergama Çayı'nın kuzeyinde **Ulucami**, **Talatpaşa**, **Kurtuluş** mahalleleri; güneyinde ise Selçuk, Barbaros, Atmaca, İslamsaray, Turabey, İnkılap, Gazipaşa, Zafer ve Ertuğrul mahalleleri yer almaktadır⁸³ (Harita 5), (Şekil 5).

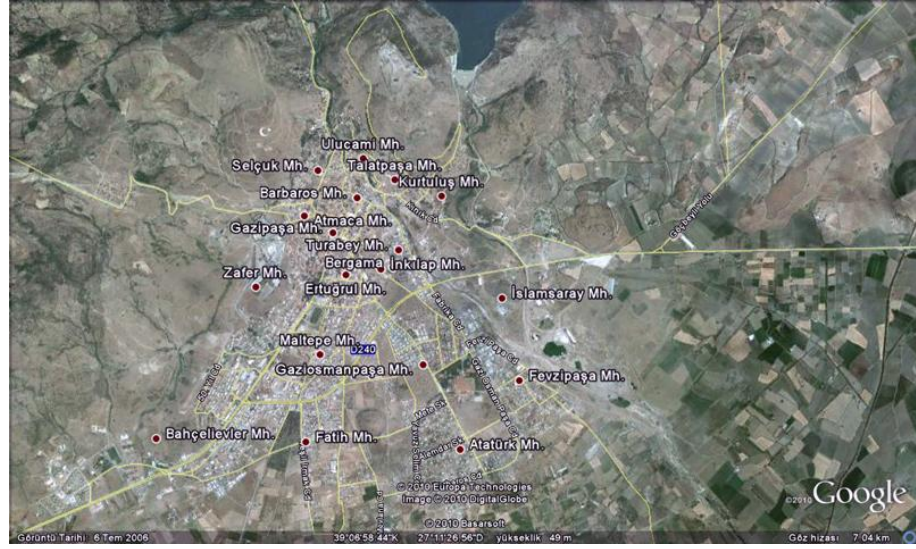

Harita 5: Bergama'da sit alanı içinde yer alan mahalleler haritası⁸⁴

Bergama evlerine ait kapıları incelediğimiz tezimizde tüm kapılara ait geniş bir profil sağlayan, nitelikli ve tüm tipolojiden örnekler elde ettiğimiz kuzeyde yer alan 'Kale Bölgesi' yani "Talatpaşa", "Ulucami" ve "Kurtuluş" mahalleleri katalog bölümüne dahil edilmiştir.

⁸³ Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2005, s. 83.

⁸⁴ Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 52.

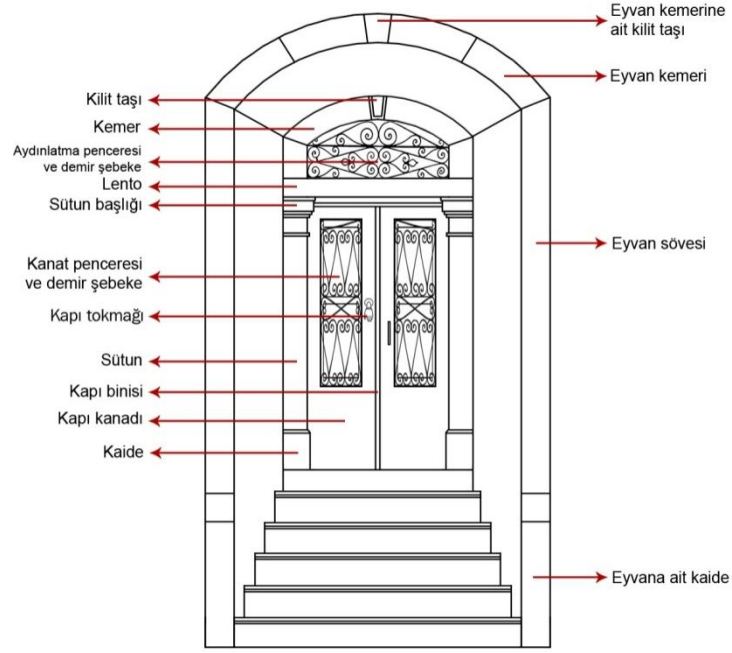

**Şekil 5: Bergama’da yer alan tüm mahallelerin uzaydan görüntüsü
(Google Earth)**

Katalogta, Bergama Çayı’nın kuzey bölgesinde yer alan ve geleneksel dokunun en yoğun olduğu bu üç mahallede toplam 147 konuta ait 150 adet kapı ayrıntılı bir biçimde fotoğraflarla tanıtılmıştır. Katalogtaki sıralama her mahalle içinde alfabetik olarak yapılmıştır. Ayrıca her örnek ait olduğu yapının ana cephe özellikleri ile birlikte ele alınmış ve farklı tipolojilere ait korunmuş örneklerden bazıları ayrıntılı çizimlerle desteklenmiştir⁸⁵.

Hımış tekniğindeki evlerin yoğun bulunduğu güney bölgede ise evler avlular içinde yer almaktadır ve büyük kısmı tamamen tahrip olmuş durumdadır. Dolayısıyla bu evlere ait avlu kapıları tipolojimiz açısından nitelikli bir profil sağlamamaktadır. Güneyde yer alan ve avlu içinde yer almayan kapılar ise kuzey bölgede ele aldığımız kapı tipolojisinden bir farklılık göstermemektedir. Bu sebeple güney bölge katalog dışında bırakılmıştır.

⁸⁵ Kapı tipolojileri için bkz. s. 295-308.

Çizim 1: Kapıyı oluşturan öğeler

Katalogumuzda yer alan kapıları anlatmadan önce özetlemek gerekirse; Bergama kapılarını iki yanda sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmış, üzerleri bir kemer ya da lento ile örtülmüş yapı elemanları olarak tanımlamamız mümkündür (Çizim 1). Bu kapılar genel olarak ya cepheyle aynı düzlem üzerinde ya bir niş içinde ya da bir eyvan içinde yer alır. Bu mimari biçimlenişlerden hangisi içinde yer alırsa alsın kapıların aynı kuruluşa sahip olduğu görülmüştür⁸⁶.

3.1. Talatpaşa Mahallesi

Akropolis eteklerinden Bergama Çayı'na kadar uzanan yamaç alanda yer alan Talatpaşa Mahallesi, doğudan Kurtuluş, güneyden İslamsaray, batıdan Ulucami mahalleleriyle çevrelenmiştir. Mahallede 14 yapı adası ve 125 parsel bulunmaktadır. Bunlardan 12 yapı adası Kentsel Arkeolojik Sit alanı içinde bulunur, 34 parsel ise tescilli durumdadır⁸⁷.

⁸⁶ Bergama kapılarına ait tipoloji ve bu kapıları meydana getiren tüm öğeler katalog bölümünün ardından tek tek ayrıntıları ile ele alınacaktır.

⁸⁷ Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 38, Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2006, s. 61-62.

KATALOG NO. 1- TALATPAŞA MAH. ABACIHAN SOK. NO. 3

Resim 5: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 6: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 3- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 3'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 5, 6). Yapı bugün metruk durumda ve kullanılmamaktadır.

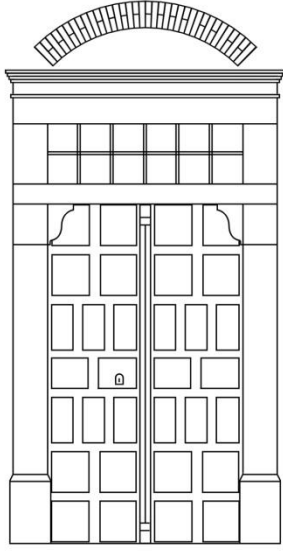
Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Yapının Abacıhan Sokak'a bakan ana cephesi⁸⁸ tek katlı, Samanpazarı Sokak'a bakan kuzeybatı cephesi ise kot farkı nedeniyle iki katlıdır (Resim 6, 8). Bu cephede yer alan tali giriş kapısının numarası 2'dir.

Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı olan cephelerde sıvalar büyük ölçüde dökülmüş durumdadır. Simetrik bir düzenlemeye sahip olan ana cephenin ortasında giriş kapısı, iki yanında ise dikine dikdörtgen biçimli birer pencere yer alır (Resim 6). Pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Taş sövelerle çerçevesi olan kapı ve pencerelerin üzeri profilli silmelerle süslenmiştir. Bu açıklıkların hemen üzerinde tuğladan örülmüş hafifletme kemerleri bulunmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 5), (Çizim 2). Lentolu olan bu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş söveler ile sınırlandırılmıştır. Söveler konsol biçimli

⁸⁸ Abacıhan Sokak'ta yer alan ana cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır.

sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerinde enine dikdörtgen biçimli, şebekeyle kapatılmış bir aydınlatma penceresi yer alır. İki kanatlı olan kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar üzerlerine çakılan demir şeritlerle birbirine simetrik biçimde yatay ve dikey dikdörtgen panellere ayrılmıştır. Sol kanat üzerinde kapı binisi bulunur.

Çizim 2: Abacıhan Sok. No. 3

dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır. Bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Resim 7: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 2'de yer alan tali giriş kapısı

Resim 8: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 2'de yer alan kuzeybatı cephe

⁸⁹ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 2- TALATPAŞA MAH. ABACIHAN SOK. NO. 5

Resim 9: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 5- Ana giriş kapısı

Resim 10: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 5- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 5'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 9, 10).

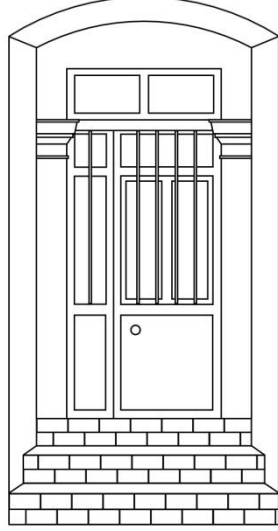
Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Yapının Abacıhan Sokak'a bakan ana cephesi⁹⁰ oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen tek katlı, Samanpazarı Sokak'a bakan kuzeybatı cephesiyse iki katlıdır ve burada yer alan tali giriş kapısının numarası 4'tür (Resim 11-12). Cepheler bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Bugün yapının kuzeybatı cephede yer alan girişi kullanılmaktadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin doğu ucuna giriş kapısı, batı tarafına ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yerleştirilmiştir (Resim 10). Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Bodrum kat pencerelerininse bir bölümü sokak seviyesinin altında kalmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı basık kemerli bir niş içerisine yerleştirilmiştir (Resim 9), (Çizim 3). İki basamakla ulaşılan dikdörtgen biçimli giriş açıklığı, iki yanda kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır.

⁹⁰ Abacıhan Sokak'ta yer alan ana cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Söveler silmelerden meydana gelen sade başlıklara sahiptir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

Çizim 3: Abacıhan Sok. No. 5

Talatpaşa Mahallesi'nde Samanpazarı Sokak'a bakan kuzeybatı⁹¹ cephede asimetrik bir düzen hakimdir (Resim 12). Zemin kat iki yanda kesme taşlardan oluşan pilasterlerle sınırlı olup, yeşil renkte badanalıdır. Bu katın doğu ucunda bugün deforme olmuş durumda olan lentolu giriş kapısı (Resim 11), batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır. Burada yer alan tüm açıklıkların üzeri profilli silmeler ile taçlandırılmış olup, kapı ve pencere kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır. Üst katta ise cephe boyunca uzanan bir balkon ve bu balkona açılan iki pencere ile bir kapı bulunmaktadır. Dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler demir kepenklere sahiptir.

Resim 11: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 4'te yer alan tali giriş kapısı

Resim 12: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 4'te yer alan kuzeybatı cephe

⁹¹ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

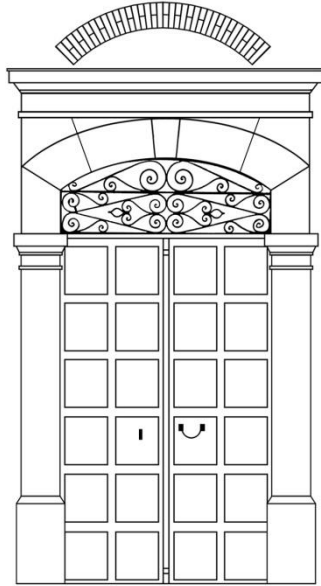
KATALOG NO. 3- TALATPAŞA MAH. ABACIHAN SOK. NO. 9⁹²

Resim 13: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 9- Ana giriş kapısı

Resim 14: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 9- Güneydoğu cephe

Çizim 4: Abacıhan Sok. No. 9

Kapı, Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 9'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır. Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Yapının Abacıhan Sokak'a bakan ana cephesi⁹³ tek katlı, Samanpazarı Sokak'a bakan kuzeybatı cephesi ise iki katlıdır ve burada yer alan kapının numarası 8'dir (Resim 13, 14, 15, 16). Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Simetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin ortasında basık kemerli bir giriş açıklığı, onun iki yanında ise dikine dikdörtgen biçimli birer pencere yer alır (Resim 14). Bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Taş sövelerle çerçevesi olan kapı ve pencereler profilli silmelerle süslenmiştir ve üzerlerinde tuğladan örülmüş hafifletme kemerleri bulunmaktadır.

⁹² Bu kapı için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 72.

⁹³ Abacıhan Sokak'ta yer alan ana cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır.

Bir basamakla ulaşılan ve doğrudan sokağa açılan kapı, yapının cephesiyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 13), (izim 4). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütün görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerle oluşturulmuş sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklar ile kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır ve bu pencere “S” kıvrımları ve volütlerle süslü demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Masif demirden iki kanada sahip kapıda kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle eř büyüklükte karelere ayrılmıştır. Sol kanat üzerinde kapı binisi yer almaktadır.

Talatpaşa Mahallesi’nde Samanpazarı Sokak’a bakan kuzeybatı cephede, alt katta simetrik bir düzenleme hakimdir (Resim 16). Ortada genişce bir giriş açıklığı, onun iki yanında ise dikine dikdörtgen biçimli birer pencere bulunmaktadır. Basık kemerli olan bu pencerelerden batıdaki deforme olmuştur.

Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan lentolu tali giriş kapısı, iki yanda kaidelere oturan sütün görünümlü taş sövelerle sınırlıdır (Resim 15). Bu söveler konsol biçimli sade başlıklara sahiptir. Lento ise profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Çift kanatlı olan kapı, masif demirden yapılmıştır. Birbirine simetrik olarak düzenlenmiş bu kanatlar, üzerlerine çakılan şeritlerle dikdörtgen biçimli panellere ayrılmıştır. Sol kanat üzerine kapı binisi yerleştirilmiştir. Bu katta yer alan tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri bulunur. st kat ise sağır bırakılmış bir cephe durumundadır; burada kareye yakın iki adet havalandırma penceresi vardır.

Resim 15: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 8’de yer alan tali giriş kapısı

Resim 16: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 8’de yer alan kuzeybatı cephe

KATALOG NO. 4- TALATPAŞA MAH. ABACIHAN SOK. NO. 11⁹⁴

Resim 17: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 11- Ana giriş kapısı

Resim 18: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 11- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 11’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır⁹⁵ (Resim 17, 18).

Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Yapının Abacıhan Sokak’a bakan ana cephesi⁹⁶ iki katlı, Samanpazarı Sokak’a bakan kuzeybatı cephesi ise yarım kat bodrum üzerinde yükselen iki katlı bir cephedir. Bu cephede yer alan tali giriş kapıları 10 ve 14A olarak numaralandırılmıştır. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cepheler bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Ana cephede alt kat, zemin seviyesinde rüstik sıvayla kaplıdır. Yapının cepheleri iki yanda pilasterlerle sınırlıdır, katlar arasında bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

⁹⁴ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 100; Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 42.

⁹⁵ Bu kapı için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 72.

⁹⁶ Abacıhan Sokak’ta yer alan ana cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney kabul ettik. Ayrıca Sakız tipinde olan bu konuta benzer örnekler için bkz. Hümeysra Akkurt, “Batılı Kültürün 19. Yüzyıl İzmir’inde Mekansal Temsili Bornova ve Buca Levanten Konutları”, *Ege Mimarlık*, S. 51, İzmir, 2004/3, s. 5; Şeniz Çıkış, “‘Modern Konut’ Olarak XIX. Yüzyıl İzmir Konutu: Biçimsel Ve Kavramsal Ortaklıklar”, *METU Journal of The Faculty of Architecture*, S. 26:2, Ankara, 2009/2, s. 213, 214.

Alt ve üst katlarda asimetrik bir düzenlemeye sahip olan ana cephenin doğusuna giriş kapısı ve balkon, batısına ise ikişerden toplam dört adet pencere yerleştirilmiştir (Resim 18). Bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencere sövelerinin hemen altında bitkisel örnekli ikişer rozet bulunur (Resim 19) . Üst kat pencerelerinin arasındaysa dışa taşkın örülmüş bir baca, kat boyunca yükselmektedir. Taş sövelerle çerçeveli olan kapı ve pencerelerin üzeri profilli silmelerle süslenmiştir. “S” biçimli dört adet demir konsol üzerine oturan balkon, bugün demir konstrüksiyon ve camla kapatılarak yenilenmiş durumdadır (Resim 20).

Resim 19: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 11- İki pencere arasındaki baca ile sövelerin altında yer alan rozetlerden detay

Resim 20: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 11- Balkon ve “S” biçimli konsollardan detay

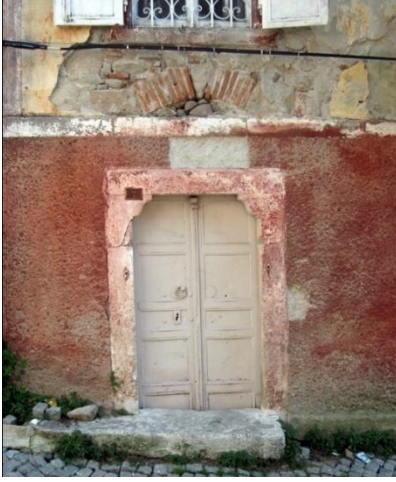

Çizim 5: Abacıhan Sok. No. 11

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, yapının cephesiyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 17), (Çizim 5). Lentolu olan giriş açıklığı iki yanda kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla lento arasında enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yer alır. Bu pencere, “S” ve “C” kıvrımlı bezemelerle süslü demir bir şebekeyle kapatılmıştır.

Çift kanada sahip olan kapı, birbirine simetrik biçimde altta demir, üstte camlı panellerden meydana gelir. Camlı kısım, yatay ve düşey yerleştirilmiş “S” kıvrımlı motiflerle süslü demir bir şebeke ile kapatılmıştır.

Talatpaşa Mahallesi’nde Samanpazarı Sokak’a bakan kuzeybatı cephede⁹⁷ tüm katlar asimetrik bir düzene sahiptir (Resim 21, 22). Zeminde basık tutulmuş bir bodrum kat yer alır. Burada iki yanda birer giriş açıklığı ve ortada bir pencere vardır. Birinci katta iki pencere, ikinci katta ise iki pencere ile cephenin doğu ucunda yer alan bir balkon bulunur. Birinci kat pencerelerinden batıdakinin hemen önünde demir korkuluklara sahip sonradan inşa edilmiş bir balkon uzanır.

Resim 21: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 10-14A'daki tali giriş kapısı

Resim 22: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 10-14A'daki kuzeybatı cephe

⁹⁷ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 5- TALATPAŞA MAH. ABACIHAN SOK. NO. 13

Resim 23: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 13- Ana giriş Kapısı

Resim 24: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 13- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 13'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 23, 24). Yapı bugün bir butik otel olarak kullanılmaktadır⁹⁸.

Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Yapının Abacıhan Sokak'a bakan ana cephesi⁹⁹ iki katlı, Samanpazarı Sokak'a bakan kuzeybatı cephesi ise kot farkı sebebiyle üç katlıdır ve bu cephede yer alan kapılar, 12 ve 14 olarak numaralandırılmıştır (Resim 24, 28). Evin çatı katına yakın dönemde bir teras eklenmiştir. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Yapının bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephelerinde doğu taraf sıvasızdır. Ana cephede, batı taraf pencere seviyesine kadar rüstik sıvayla kaplıdır (Resim 24, 25). Yapıda cepheler iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmış, katlırsa cephelerde birer silmeyle birbirinden ayrılmıştır. Kiremit kaplı çatının hafif dışa taşkın saçağı dekoratif taş konsollarla taşınmaktadır.

⁹⁸ Bu kapı için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 72.

⁹⁹ Abacıhan Sokak'ta yer alan ana cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır.

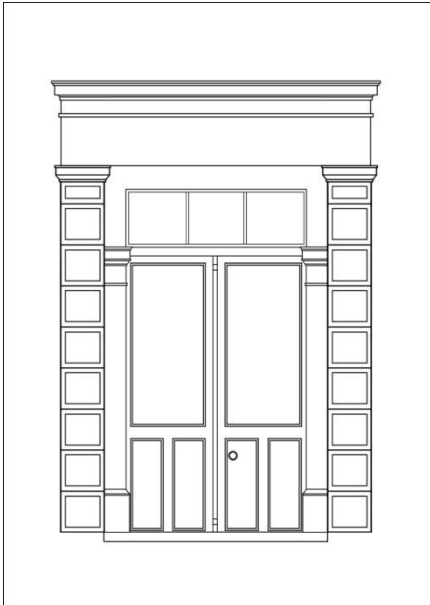
Simetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin ortasında giriş açıklığı ile onun hemen üzerinde yer alan ve sonradan kapatılmış bir balkon; bunların her iki yanında ise ikişerden toplam sekiz pencere bulunur. Taş sövelerle çerçevesi olan kapı ve pencerelerin üzeri profilli silmeler ve bitkisel bezemelerden oluşan frizler ile süslenmiştir. “S” biçimli dört adet demir konsol üzerine oturan balkon, bugün ahşap malzemeyle kaplanarak kapatılmış ve cumba görünümü kazanmıştır (Resim 24, 26).

Resim 25: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 13- Rüstik sıva detayı

Resim 26: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 13- Balkon ve konsol detayı

Çizim 6: Abacıhan Sok. No. 13

Evin birkaç basamakla ulaşılan ana giriş kapısı, doğrudan sokağa açılmaktadır (Resim 23), (Çizim 6). Taş sövelere sahip giriş açıklığı, cephede rüstik sıva kaplı kesme taşlardan meydana gelen bir çerçevenin ardına yerleştirilmiştir. Lentolu olan kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla atkı taşı arasına enine dikdörtgen biçimli bir kanat üstü penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlı motiflerle süslü demir bir şebeke ile kapatılmıştır.

Demirden yapılmış iki kanatlı kapının alt kesimi ikişer tane dikine dikdörtgen biçimli panelden, üst kesimi ise dekoratif demir şebekeyle kapatılmış camdan oluşur.

Yapının Talatpaşa Mahallesi'nde Samanpazarı Sokak'a bakan kuzeybatı cephesinde¹⁰⁰ asimetrik bir düzen hakimdir. Zemin kat, kot farkı nedeniyle basık tutulmuştur. Burada iki yanda birer giriş açıklığı, ortadaysa iki pencere yer alır. Birinci katta taş sövelerle çerçevesi dikine dikdörtgen biçimli üç pencere, profilli silmelerle taçlandırılmıştır. İkinci katta ise ortada bir balkon ile onun iki yanında taş sövelerle çerçevesi, dikine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur (Resim 27-28).

Resim 27: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 12 – 14'teki tali giriş

Resim 28: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 12 – 14'teki kuzeybatı cephe

¹⁰⁰ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 6- TALATPAŞA MAH. ABACIHAN SOK. NO. 15-17

Resim 29: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 15-17- Ana giriş kapısı

Resim 30: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 15-17- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde Abacıhan Sokak ile Samanpazarı Sokak'ın kesişiminde yer alan yapıya aittir. Yapının ana giriş kapısı 15, tali giriş kapısı ise 17 olarak ayrı ayrı numaralandırılmıştır (Resim 29,30).

Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. İki katlı olan yapının güneydoğuya bakan ana cephesi Abacıhan Sokak'a, kuzeydoğu ve kuzeybatı cepheleri ise Samanpazarı Sokak'a bakmaktadır (Resim 30, 33, 34). Samanpazarı Sokak'a bakan cepheler oldukça basık tutulmuş bir bodrum kata sahiptir. Kuzeydoğu cephede yer alan kapı, 16 olarak numaralandırılmıştır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Ana ve kuzeydoğu cepheler bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Yapının bugünkü görünümünden orijinal durumunu yitirmiş olduğu anlaşılır. Cephelerdeki açıklıkların farklılaşan formları ve yapının üst kesiminde değişen duvar örgüsü, üst katın sonradan eklendiğini düşündürmektedir (Resim 30, 31).

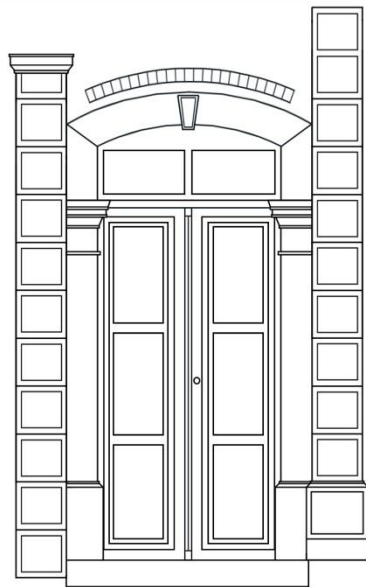
Ana cephe¹⁰¹ asimetrik bir düzenlemeye sahiptir (Resim 30). Cephenin batısında ana giriş kapısı ve hemen üzerinde bir balkon; doğusunda, alt katta bir pencere ile tali bir giriş, üst katta ise iki pencere yer alır. Balkon, “S” biçimli üç adet demir konsol üzerine oturur. Cephe rustik taşlarla örülü pilasterler ile hareketlendirilmiştir. Bu pilasterlerle alt kattaki pencere ve tali giriş kapısı çerçevelenmektedir. Bu çerçevenin üst kesimindeyse ortada bir akant yaprağı bezemesi bulunmaktadır (Resim 31). Ana cepheden kuzeydoğu cepheye geçiş, köşe sütunçesi ile yuvarlatılarak sağlanmıştır¹⁰² (Resim 32).

Resim 31: Pilasterlerdeki akant yaprağı bezemesi

Resim 32: Köşe sütunçesinden detay

Çizim 7: Abacıhan Sok. No. 15

Evin bir basamakla ulaşılan ve doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, yapının cephesiyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 29), (Çizim 7). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerle oluşturulmuş sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekede kullanılan süslemenin merkezini

¹⁰¹ Ana cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

¹⁰² Bu konuyla ilgili ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 99.

baklava dilimlerinin meydana getirdiği bir bezeme oluştururken, bu bezemenin etrafı ise “S” ve “C” kıvrımlı motiflerle çevrelenmiştir. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden daha taşkın tutularak belirgin hale getirilmiştir. Kemerin üst kesiminde ise tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemeri kullanılmıştır. İki kanatlı olan kapı, demirden yapılmıştır. Kanatların tüm yüzeyi camdır ve dekoratif demir şebekelerle kapatılmıştır. Şebekeler özenli bir işçiliğe sahiptir. Alt kesimi yaprakları kıvrımlar yapan büyük birer çiçek motifi süsler. Üst kesimde ise meander motiflerinin çerçevelediği bir bezeme hakimdir. Bu bezemede de ortası rozet içine alınmış küçük birer çiçek motifi ile bağlanmış baklava dilimi desenleri kullanılmıştır.

Yapının Talatpaşa Mahallesi’nde Samanpazarı Sokak’a bakan kuzeydoğu cephesi¹⁰³ de asimetrik olarak düzenlenmiştir (Resim 33). Ortada bir giriş açıklığı ve hemen üzerinde bir balkon ile batı tarafında sonradan açıldığı anlaşılan bir pencere yer almaktadır. Doğu taraf ise, ana cephedeki gibi rüstik taşlarla örülü pilasterlerden oluşan bir çerçeve ile hareketlendirilmiştir. Bu çerçevenin üst kesimi de ortada bir akant yaprağı bezemesiyle süslenmiştir.

Resim 33: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 16'daki kuzeydoğu cephe

Resim 34: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 17'deki kuzeybatı cephe

¹⁰³ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 7- TALATPAŞA MAH. ABACIHAN SOK. NO. 25

Resim 35: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 25- Ana giriş kapısı

Resim 36: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 25- Güney ve güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde Abacıhan Sokak ile Kadı Sokak'ın kesiştiği noktada yer alan konutun 25 numaralı ana giriş kapısıdır (Resim 35, 36).

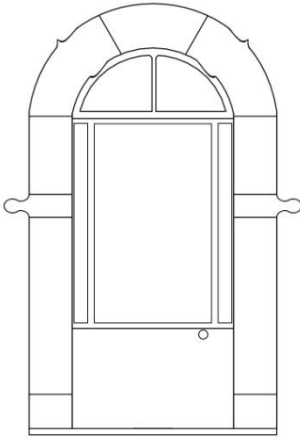
Konut, oldukça eğimli bir sokak üzerinde yer almaktadır. İki katlı olan yapı, kabayonu taşlarla inşa edilmiştir. Evin güneydoğu cephesinde yer alan ana giriş kapısı Abacıhan Sokak'a bakmaktadır. Yapının güneye bakan cephesi, bu sokağın güney yönüne doğru uzanan planına göre şekil almıştır. Yapının kuzeydoğu cephesiyse Kadı Sokak'a bakmaktadır. Cepheelerde ince bir harç tabakası ile kabayonu taşların derzleri kapatılmış, yüzleri ise sıvasız bırakılmıştır. Güney ve güneydoğu cepheleer birinci kat seviyesine kadar, kuzeydoğu cephe ise tamamen badanalı durumdadır (Resim 36, 38).

Ana girişin yer aldığı güneydoğu cephesi¹⁰⁴, asimetrik bir düzenlemeye sahiptir (Resim 36). Zemin katta cephenin batısına bir kapı, doğusuna ise kareye yakın dikdörtgen biçimli bir pencere yerleştirilmiştir. Üst katta ise, girişin hemen üzerinde ve cephenin ortasında taş sövelerle çerçevesi ve profilli silmelerle süslenmiş birer pencere yer alır. Bu pencerelerin arasında bugün yüzeyi tahrip olmuş durumda bir pano vardır

¹⁰⁴ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney kabul ettik.

(Resim 37). Yine bu sokakta yer alan güney cephede ise altta ve üstte birer pencere açıklığı bulunur.

Yapının Kadı Sokak ve Abacıhan Sokak kesişim noktasındaki doğu köşesi, kesme taşlarla örülü bir sütunla pahlanarak yuvarlatılmıştır (Resim 38). Evin Kadı Sokak'a bakan kuzeydoğu cephesi ise sağır bırakılmış durumdadır. Basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen bu cephenin zemininde bir havalandırma penceresi, üst katında ise birisi bugün örülerek kapatılmış, iki pencere yer alır.

Çizim 8: Abacıhan Sok. No. 25

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 35), (Çizim 8). Zeminden bir basamak yüksekte bulunan yuvarlak kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaidelere oturan taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Giriş kemeri üç parça taşla örülmüştür. Bu girişin içinde demir bir kapı yer alır. Tek kanada sahip bu kapının alt kesimi masif, üst kesimi ise dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmış camdır. Kapı kanadıyla kemer arasındaki boşluğa bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif bir demir şebekeyle kapatılmıştır.

Resim 37: Ana cephedeki pencereler ve bunlar arasında yer alan panodan detay

Resim 38: Pahlanmış köşe detayı ve kuzeydoğu cephe

KATALOG NO. 8- TALATPAŞA MAH. ALAN SOK. NO. 1

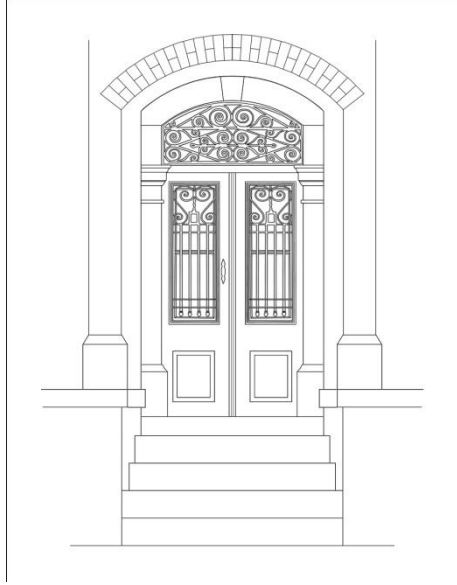
Resim 39: Talatpaşa Mah. Alan Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 40: Talatpaşa Mah. Alan Sok. No. 1- Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 19

Kapı, Talatpaşa Mahalesi'nde Alan Sokak ile Samanpazarı Sokak'ın kesiştiği noktada yer alan konuta aittir. Yapının Alan Sokak'a bakan cephesindeki ana giriş kapısı 1, Samanpazarı Sokak'a bakan cephesindeki tali giriş kapısı ise 19 olarak numaralandırılmıştır (Resim 39, 40, 41, 42).

Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Bir bodrum kat üzerinde yükselen tek katlı bir yapıdır. Yapının Alan Sokak'a bakan ana cephesi, kuzeydoğuya bakmaktadır (Resim 40). Samanpazarı Sokak'taki güneydoğu cephesinde ise bodrum kat, kot farkı nedeniyle tam bir kat durumundadır (Resim 42). Tuğla malzeme ile inşa edilmiş olan yapıda duvar örgüsü, yatay sıralanan tuğlalarla sağlanmıştır. Cepheleri sarı ve kırmızı renklerle boyalı olan yapının bodrum katı sıvalı durumdadır. Kırmızı renk, yapının cephelerinde yer alan açıklıkları çerçevelemektedir. Bodrum ve birinci kat, bir silmeyle birbirinden ayrılır. Bu silme, dikey sıralanan bir sıra tuğla ile örülmüştür. Yapının cepheleri üst katta iki yandan pilasterlerle sınırlandırılmıştır. Ana cephenin batı ucunda evin avlu duvarları ile kapatılmış bahçesi yer alır.

Çizim 9: Alan Sok. No. 1

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin¹⁰⁵ batısında ana giriş açıklığı, doğusunda ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır (Resim 40). Basık kemerli olan kapı ve pencereler tuğla dizilerinden oluşan sövelerle çerçeveselmiştir. Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli derin bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 39), (Çizim 9). Bu niş tuğladan kaideler üzerine oturan sövelerle çerçeveselidir. Sokak seviyesinden dört basamak yüksekte yer alan basık kemerli kapı iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır.

Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, “S” kıvrımlarının meydana getirdiği bezemelerden oluşan demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Demirden yapılmış kapı iki kanatlıdır. Kanatların alt kesiminde birer tabla, üst kesiminde dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmış kanat pencereleri yer alır.

Resim 41: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 19’da yer alan tali giriş kapısı

Resim 42: Talatpaşa Mah. Samanpazarı Sok. No. 19’da yer alan güneydoğu cephe

¹⁰⁵ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey kabul ettik.

Yapının asimetrik bir düzenlemeye sahip güneydoğu cephesinde¹⁰⁶ zemin katın batısında basık kemerli bir tali giriş açıklığı ve bugün kullanılmayan bir çeşme, doğusunda iki adet pencere yer alır (Resim 41, 42). Üst katta ise dört adet pencere bulunur. Bu cephede yer alan tüm pencereler dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerlidir. Tamamı tuğla dizilerinin meydana getirdiği sövelerle çerçevesi olan bu pencerelerden zemin kattakiler bugün demir parmaklıklarla kapatılmış durumdadır.

¹⁰⁶ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney kabul ettik.

KATALOG NO. 9- TALATPAŞA MAH. ALAN SOK. NO. 4

Resim 43: Talatpaşa Mah. Alan Sok. No. 4- Ana giriş kapısı

Resim 44: Talatpaşa Mah. Alan Sok. No. 4- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Alan Sok. No. 4'te yer alan konutun giriş mekanına açılan ana giriş kapısıdır¹⁰⁷ (Resim 43, 44).

Tek katlı olan yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

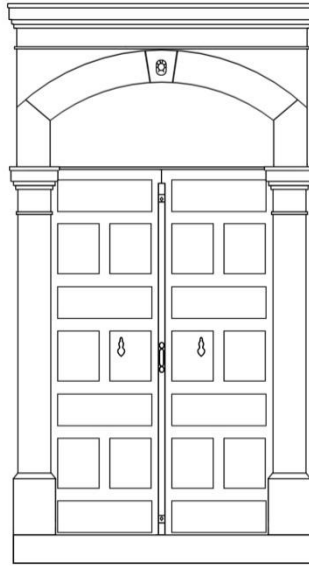
Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁰⁸ ortasında giriş açıklığı, onun iki yanında ise dikine dikdörtgen biçimli ikişer pencere bulunur (Resim 44). Bu pencerelerin alt kesimlerinde sonradan açılmış olduğu anlaşılan kare biçimli birer havalandırma açıklığı bulunmaktadır. Cephede yer alan açıklıkların üzeri profilli silmelerle süslenmiştir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlemedir (Resim 43), (Çizim 10). Sokak seviyesinden iki basamak yüksekte yer alan basık kemerli kapı, kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlı motiflerle süslü dekoratif

¹⁰⁷ Kapının ardında yer alan konutun, içeride ayrı bir ana girişi yoktur. Odalar, bu giriş mekanının iki yanına sıralanmıştır.

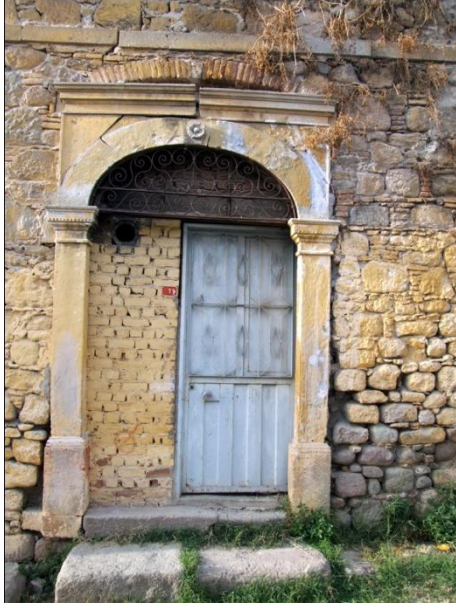
¹⁰⁸ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney kabul ettik.

demir bir Őebeke ile kapatılmıŐtır. GiriŐ kemerinde kullanılan kilit taŐı, akant yaprağı bezemesiyle belirgin hale getirilmiŐtir. İki kanatlı olan kapı, masif demirden yapılmıŐtır. Kanatlar, űzerlerine çakılan demir Őeritlerle enine ve dikine dikdörtgen biçimli panellere ayrılmıŐtır. Sol kanat űzerinde kapı binisi bulunur. Her iki kanat űzerine ise birbirinin simetrisinde yer alan damla biçimli kapı tokmakları yerleŐtirilmiŐtir.

Çizim 10: Alan Sok. No. 4

KATALOG NO. 10- TALATPAŞA MAH. ALP ÇIKMAZI SOK. NO. 1

Resim 45: Talatpaşa Mah. Alp Çıkmaşı Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

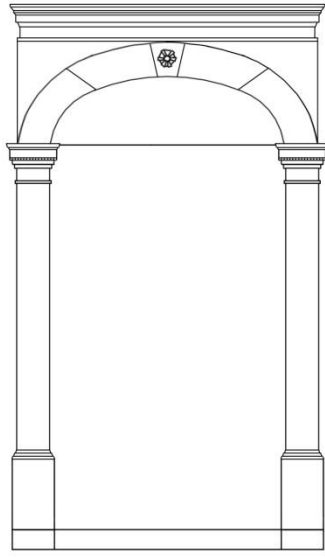
Resim 46: Talatpaşa Mah. Alp Çıkmaşı Sok. No. 1- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Alp Çıkmaşı Sok. No. 1’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 45, 46).

Konut, eğimli bir sokak üzerinde yer almaktadır; eğimden ötürü sokak seviyesinden bir basamak yüksektedir. Tek katlı, taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephenin bir kısmında sıvalar dökülmüş durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁰⁹ doğusunda giriş açıklığı, batısında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır (Resim 46). Pencereler “S” kıvrımlı motiflerin oluşturduğu dekoratif bir demir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 48). Taş sövelerle çerçeveli olan kapı ve pencereler profilli silmelerle süslenmiştir ve üzerlerinde tuğla hafifletme kemerleri bulunmaktadır.

¹⁰⁹ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney kabul ettik.

Çizim 11: Alp Çıkması Sok. No. 1

Evin cepheyle aynı düzlemde olan ana giriş kapısına bir basamak ile ulaşılır. Sepetkulpu kemere¹¹⁰ sahip giriş açıklığı, iki yanda taş kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 45), (Çizim 11). Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Şebeke, yatay ve dikey doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlı bezemelerle süslenmiştir. Giriş kemeri, kilit taşı üzerine işlenen kabartma çiçek motifiyle vurgulanmıştır (Resim 47). Kapı kanatları için

ayrılan açıklığın yarıya yakın kısmı, yakın dönemde tuğla dizileri ile örülerek kapatılmış ve kalan bu boşluğa tek bir kanat yerleştirilmiştir.

Resim 47: Talatpaşa Mah. Alp Çıkması Sok. No. 1- Kapıdan detay

Resim 48: Talatpaşa Mah. Alp Çıkması Sok. No. 1- Pencerelerden detay

¹¹⁰ Yarım elips biçiminde bir tür basık kemer. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz; Metin Sözen-Uğur Tanyeli, “Sepetkulpu Kemer” maddesi, *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1996, s. 213, s. 269, Levha V. Doğan Hasol, “Sepetkulpu Kemer” maddesi, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul, 2010, s. 252-253.

KATALOG NO. 11- TALATPAŞA MAH. ALP ÇIKMAZI SOK. NO. 4

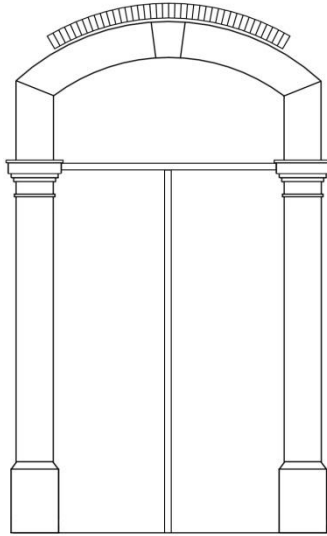

Resim 49: Talatpaşa Mah. Alp ÇıkmaZI Sok. No. 4- Ana giriş kapısı

Resim 50: Talatpaşa Mah. Alp ÇıkmaZI Sok. No. 4- Kuzeybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Alp ÇıkmaZI Sok. No. 4'te yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 49).

Çizim 12: Alp ÇıkmaZI Sok. No. 4

Avlu cephesi, eğimli bir sokak üzerinde yer almaktadır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan cephe, bugün badanalı durumdadır. Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹¹¹ ortasında giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır (Resim 50). Basık kemerli olan bu pencereler taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephede yer alan tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden oluşan hafifletme kemerleri bulunmaktadır.

¹¹¹ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey kabul ettik.

Evin avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlemde yer almaktadır (Resim 49), (Çizim 12). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun biçimli taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, yatay doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlı bezemelerle süslü dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanatlı olan kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgen biçimli panellere ayrılmıştır. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak, sağ kanat üzerinde ise sonradan eklenmiş bir kapı kolu bulunmaktadır.

KATALOG NO. 12- TALATPAŞA MAH. ALP SOK. NO. 9

Resim 51: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 9- Ana giriş kapısı

Resim 52: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 9- Kuzeydoğu cephe

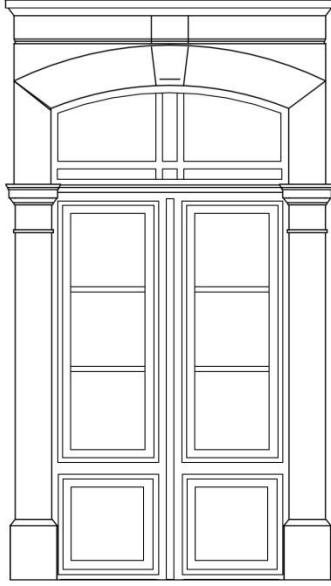
Kapı, Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 9'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 51).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan yapının hemen önünde küçük bir bahçesi vardır. Konut, üst kesiminde demir parmaklıklar bulunan bir bahçe duvarı ile sokaktan ayrılır (Resim 52). Bahçeye giriş çift kanatlı demir bir kapı ile sağlanmaktadır. İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Cephe, iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹¹² zemin katında tali bir giriş açıklığı ile dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunur (Resim 52, 53). Yapının ana girişi üst katta cephenin batı ucuna yerleştirilmiştir. Yüksek bir merdivenle ulaşılan bu kapının önünde bir sahanlık mevcuttur. Cephenin doğusunda dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır. Basık kemerli olan bu pencereler taş sövelerle çerçelidir. Pencere sövelerinin hemen alt kesimi bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Kemerlerde kullanılan

¹¹² Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey kabul ettik.

kilit taşları, yüzeyden daha taşkın tutularak belirginleştirilmiş ve üzerleri profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Çizim 13: Alp Sok. No. 9

Yapının bahçeye açılan ana giriş kapısına dekoratif demir korkuluklara sahip bir merdivenle ulaşılır. Önünde bir sahanlık bulunan basık kemerli bu kapı, iki yanda taş kaideler üzerine oturan sütun biçimli taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 51, 54), (Çizim 13). Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında dekoratif demir şebekeyle kapatılmış bir aydınlatma penceresi yer alır. Parmaklıklara sahip şebeke, “S” ve “C” kıvrımları ile bezenmiştir. İki kanada sahip kapıda, demir kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekenin alt kesimlerine büyük birer çiçek bezemesi yerleştirilmiş, üst kesimlerdeyse silindirik biçimli bezemelere meanderlarla çevrelenmiştir. Sol kapı kanadı üzerinde el biçimli bir kapı tokmağı bulunur.

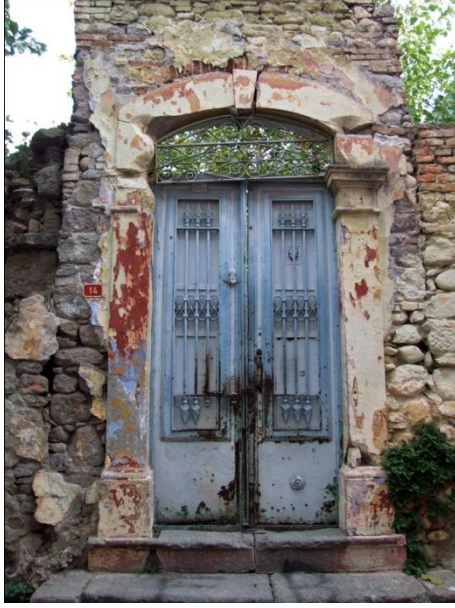

Resim 53: Zemin kattaki tali giriş

Resim 54: Ana giriş kapısından ayrıntı

KATALOG NO. 13- TALATPAŞA MAH. ALP SOK. NO. 14

Resim 55: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 14- Ana giriş kapısı

Resim 56: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 14- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 14'te yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır. Yapı, bugün işlevini yitirmiş durumdadır (Resim 55, 56).

Konutun avlu cephesi¹¹³, kabayonu taş ve tuğla malzemeye örülmüştür. Kapı, cephenin batı tarafında yer alır Bu cephenin doğu tarafındaki duvar örgüsünde görülen düzensizlik cephenin onarım görmüş olduğunu düşündürmektedir. Bu bölümün üst kesiminde tuğlalarla örülerek kapatılmış bir pencere açıklığı dikkati çekmektedir.

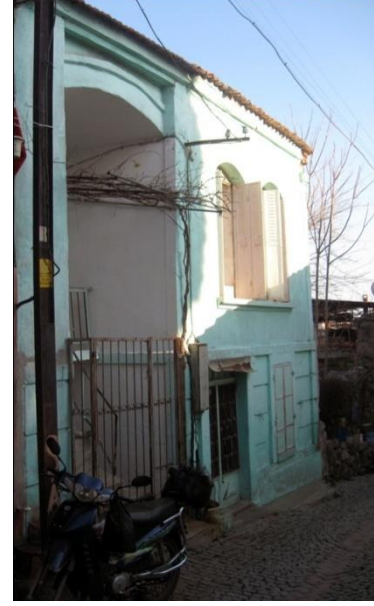
İki basamakla ulaşılan avlu kapısı cepheyle aynı düzlemde yer alır. Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi bulunur. Pencere yatay düzende sıralanmış "S" kıvrımlı motiflerin yer aldığı dekoratif demir bir şebekeyle örtülüdür. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı yüzeyden daha taşkın tutulmuştur. İki kanada sahip kapıda kanatların alt kesimi masif demirdir ve üzerlerinde dökümden birer ayçiçek motifi yer alır ancak sol kanattaki motif düşmüş olduğundan bugün mevcut değildir. Üst kesimdeyse yüzeyleri dekoratif demir şebekelerle kapatılmış kanat pencereleri yer alır.

¹¹³ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 14- TALATPAŞA MAH. ALP SOK. NO. 18

Resim 57: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 18- Ana giriş kapısı

Resim 58: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 18- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 18'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 57, 58).

Konut hafif eğimli bir sokak üzerinde yer alır. Bir bodrum kat üzerinde yükselen tek katlı yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹¹⁴ batı ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı; doğusunda, zeminde bodruma açılan tali bir giriş ile dikine dikdörtgen biçimli bir pencere, üst katta ise dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerli iki pencere yer alır (Resim 58, 60).

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 57, 59). Kapı, on basamakla ulaşılan bir sahanlığın ardında yer alır. Bu sahanlığın hemen altında zeminde bodrum kata açılan tali bir giriş bulunur. Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara

¹¹⁴ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere yatay doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlı bezemelerle süslü dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı iki kanatlıdır. Demir olan kapı kanatlarının tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekelerin alt kesiminde rozet içine alınmış büyük birer çiçek bezemesi, üst kesiminde baklava dilimleri ve “S” kıvrımlı motiflerden oluşan bezemeler kullanılmış; tam ortasında iç içe geçirilmiş “C” kıvrımlı motiflerden meydana gelen birer bezeme rozet içine alınmıştır.

Resim 59: Ana giriş kapısından detay

Resim 60: Pencerelerden detay

KATALOG NO. 15- TALATPAŞA MAH. ALP SOK. NO. 22

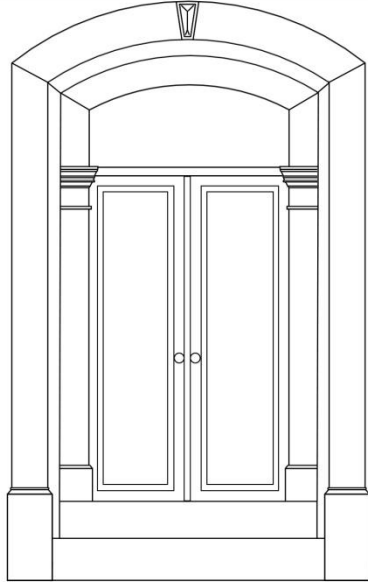

Resim 61: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 22- Ana giriş kapısı

Resim 62: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 22- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 22'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 61, 62).

Çizim 14: Alp Sok. No. 22

Konut, hafif eğimli bir sokak üzerinde yer almaktadır. İki katlı olan yapı, oldukça basık tutulmuş bir bodrum kata sahiptir. Cephe bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹¹⁵ batı ucunda giriş açıklığı ile onun hemen üzerinde dört adet konsol üzerine oturan bir balkon; doğusunda ise her iki katta ikişerden toplam dört adet dikine dikdörtgen biçimli pencere yer alır (Resim 62). Yapıda yer alan tüm pencereler taş sövelerle çerçevelenmiş ve silmelerle süslenmiştir. Bodrum kattaki

pencerelerinse bir bölümü sokak seviyesinin altında kalmıştır.

¹¹⁵ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 61), (Çizim 14). İki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle sınırlandırılmış bu nişin kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden taşkın tutularak belirginleştirilmiştir. Sokak seviyesinden iki basamak yüksekte yer alan basık kemerli kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Sövelerin silmelerden meydana gelen sade başlıkları vardır. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, yatay doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlı bezemelerle süslü dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 64). Şebekelerin alt kesiminde rozet içine alınmış büyük birer çiçek bezemesi, üst kesimde baklava dilimlerinden oluşan motifler kullanılmış; tam ortasında ise iç içe geçirilmiş “C” kıvrımlı motiflerden meydana gelen birer bezeme rozet içine alınmıştır. Sol kapı kanadı üzerinde dökümden kadın başı figürlü bir kapı tokmağı yer alır (Resim 63).

Resim 63: Kadın başı biçimli kapı tokmağı

Resim 64: Kapıdan detay

KATALOG NO. 16- TALATPAŞA MAH. ARİFBEY SOK. NO. 2¹¹⁶

Resim 65: Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 2- Ana giriş kapısı

Resim 66: Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 2- Güneybatı ve güneydoğu cepheler

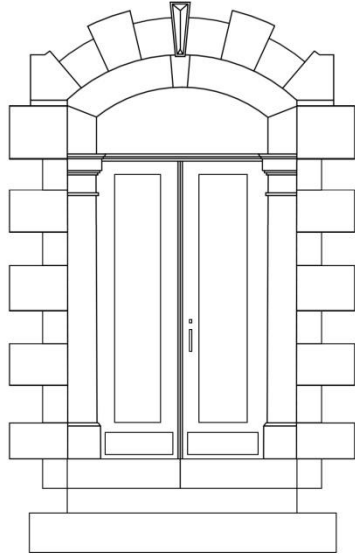
Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde Arifbey Sokak ile Kadı Aralığı Sokak'ın kesiştiği köşede yer alan konutun 2 numaralı ana giriş kapısıdır¹¹⁷ (Resim 65, 66).

Konutun ana cephesi¹¹⁸ Arifbey Sokak'a, güneydoğu cephesiyse Kadı Aralığı Sokak'a bakmaktadır. İki katlı olan konut, basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bodrum kat sıvalı ve badanalı durumdadır. Kiremit kaplı çatının hafif dışa taşkın saçağı dekoratif taş konsollarla taşınmaktadır. Cephelerde katları ayıran bir silme bulunur. Yapının köşeleri kesme taşlarla sınırlıdır. Kesme taşlar alt katta köşenin her iki yanında dönüşümlü olarak, üst katta ise pilaster biçiminde yerleştirilmiştir.

¹¹⁶ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 41; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 68.

¹¹⁷ Bu kapı için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 72.

¹¹⁸ Ana cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Çizim 15: Arıfbey Sok. No. 2

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin batı tarafı, sokağa göre pahlanarak şekil almıştır (Resim 66). Bu nedenle cephenin ortasında yer alan giriş açıklığı, eksenin hafif doğusunda kalmıştır. Cephede giriş açıklığının hemen üzerinde bir pencere, doğusunda ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere yer alır. Bu pencerelerin alt kesimine, zemin seviyesinde bir havalandırma açıklığı ile bodruma açılan yuvarlak kemerli bir kapı yerleştirilmiştir. Cephenin batıdaki pahlanan kesiminde ise alt ve üst katlarda birer pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerin alt kesiminde,

bugün örülerek kapatılmış durumda olan bir havalandırma açıklığı yer alır.

Yapının Kadı Aralığı Sokak'ta yer alan güneydoğu cephesinde¹¹⁹ ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunmaktadır (Resim 66). Bu cephenin doğu ucunda dışa taşkın örülmüş bir baca yükselmektedir. Yapının cephelerinde yer alan tüm pencereler basık kemerli ve taş sövelerle çerçevelidir. Demir kepenklere sahip bu pencerelerin üzerlerinde tuğla dizilerinden örülmüş hafifletme kemerleri yer alır. Yapıdaki tüm açıklıkların kemerlerinde kullanılan kilit taşları, yüzeyden daha taşkın tutularak belirginleştirilmiştir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, derin olmayan basık kemerli bir nişin içine yerleştirilmiştir (Resim 65, 67), (Çizim 15). Bu niş yatay ve dikey taş blokların dönüşümlü olarak sıralanmasıyla çerçevelendirilmiştir. Nişin kemerinde kullanılan kilit taşının hemen üst kesimine, yapının inşa tarihi işlenmiştir. Buna göre yapı, **1909** tarihinde inşa edilmiştir (Resim 68). Üç basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Sövelerse silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlı motiflerle süslenmiş dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanatlı olan kapıdaki kanatların tüm

¹¹⁹ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekelerin alt kesiminde rozet içine alınmış büyük birer çiçek bezemesi, üst kesimlerde baklava dilimleri, tam ortasında ise; alt kesimde kullanılmış olan rozet bezemesi daha küçük biçimde tekrarlanmış ve bu bezemenin etrafı volütlerle çevrelenmiştir. Sol kanat üzerinde kapı binisi bulunur ve yine bu kanattaki kapı tokmağının bugün düşmüş olduğu görülür.

Resim 67: Kapıdan detay

Resim 68: Kilit taşından detay

KATALOG NO. 17- TALATPAŞA MAH. ARIFBEY SOK. NO. 3

Resim 69: Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 70: Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 3- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 3'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 69, 70).

Oldukça basık tutulmuş bir bodruma sahip konut, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe bugün sıvalı ve badanalıdır. Yapının üst katı, iki yandan pilasterlerle sınırlandırılmıştır. Katları ayıran silmeysel cephe boyunca uzanmaktadır. Birden fazla renk kullanımı cepheye hareket katmış ancak yer yer dökülen sıva ve badanalardan anlaşılacağı üzere, yapı kısmen tahrip olmuş durumdadır (Resim 70).

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹²⁰ batı ucunda basık kemerli ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, doğusunda ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere yer alır (Resim 70-71). Dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçeveli ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencerelerin üzerleri ise profilli silmelerle süslüdür.

¹²⁰ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

Resim 71: Pencereleden detay

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, derin olmayan basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 69). Sokak seviyesinden bir basamak yüksekte yer alan basık kemerli kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, “S” kıvrımlı motiflerin meydana getirdiği dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının alt kesimi, masif demirdir ve üzerlerine dökümden birer kabartma rozet yerleştirilmiştir. Üst kesimdeyse tüm yüzeyi dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmış kanat pencereleri yer alır. Şebekenin orta kesiminde eğrisel yerleştirilmiş “S” kıvrımları ile onun iki yanında meander motifleri kullanılmıştır.

KATALOG NO. 18- TALATPAŞA MAH. ARİFBEY SOK. NO. 10¹²¹

Resim 72: Talatpaşa Mah. Arıfbey Sok. No. 10- Ana giriş kapısı

Resim 73: Talatpaşa Mah. Arıfbey Sok. No. 10- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Arıfbey Sok. No. 10'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 72, 73).

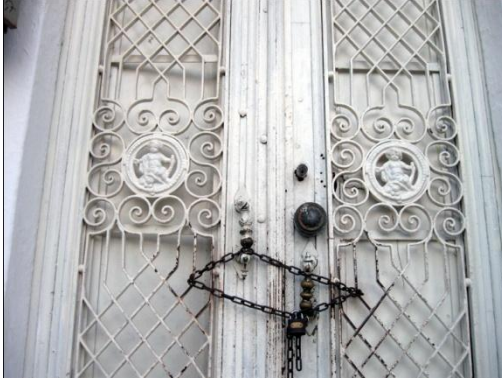
Konut, hafif eğimli bir sokak üzerindedir ve eğimden ötürü sokak seviyesinden bir basamak yüksekte yer alır. Basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen konut, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Alt katı sıvalı ve badanalı, üst katıysa yalnızca sıvalı olan cephede sıvalar yer yer dökülmüş durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede¹²² alt katın batı ucunda, cephe boyunca yükselen ana giriş açıklığı, doğusundaysa bodruma açılan tali bir giriş ile dikine dikdörtgen biçimli bir pencere, altlı üstlü yerleştirilmiştir (Resim 73). Cephenin üst katında dikine dikdörtgen biçimli üç adet pencere bulunur. Yapıdaki tüm pencereler, parmaklıklarla kapatılmış ve taş sövelerle çerçevelenmiştir. Cephede yer alan açıklıkların tamamı silmelerle taçlandırılmıştır.

¹²¹ Bu kapı için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 108.

¹²² Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, derin olmayan basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 72). Üç basamakla ulaşılan dikdörtgen biçimli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerinde enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yer alır. Bu pencere, yatay ve dikey doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlı motiflerle bezenmiş dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanatlı olan kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 74). Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panoda stilize edilmiş bitki motifleri bulunur. Üstteki panonun ortasına etrafı volütlerle çevrili bir rozet içinde yer alan birer çocuk figürü yerleştirilmiştir (Resim 75). Bunun altında ve üzerinde ise içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgen yer alır.

Resim 74: Kapı kanatlarından detay

Resim 75: Rozet içine alınmış çocuk figürü

KATALOG NO. 19- TALATPAŞA MAH. ARİFBEY SOK. NO. 17

Resim 76: Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 17- Ana giriş kapısı

Resim 77: Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 17- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 17’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır. Yapı, bugün metruk durumda ve kullanılmamaktadır (Resim 76, 77).

Konut iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Yapı, bugün sıvalı ve badanalıdır ancak sıvalar yer yer dökülmüş durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹²³ doğusunda giriş açıklığı ile hemen üzerinde yer alan bir pencere, batısında ise alt katta bir, üst katta iki adet pencere bulunmaktadır (Resim 77). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçevesidir. Üst kat pencerelerinin arasında dışa taşkın örülmüş bir baca, kat boyunca yükselmektedir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır. Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 76). Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

¹²³ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

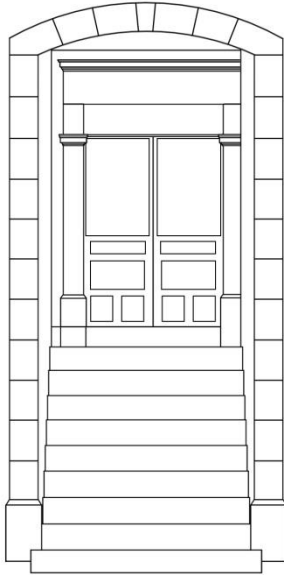
KATALOG NO. 20- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 4

Resim 78: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 4- Ana giriş kapısı

Resim 79: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 4- Güneybatı cephe

Çizim 16: Dede Sok. No. 4

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 4'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 78, 79).

Bir bodrum kat üzerinde yükselen konut, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Yapının cephesi iki yanda pilasterlerle sınırlıdır ve katlar cephede birer silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹²⁴ doğu ucunda, bodrum ve birinci kat boyunca yükselen, basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı bulunur (Resim 79).

¹²⁴ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Yapının bodrum katında tali bir giriş ile bir pencere, birinci katında dikine dikdörtgen biçimli iki pencere, ikinci katında ise ortadaki balkona açılan bir kapı ile bunun iki yanında dikine dikdörtgen biçimli birer pencere yer alır. Balkonun bugün yalnızca korkulukları ve bu korkulukları taşıyan “S” biçimli dört adet konsolu kalmıştır. Cephedeki tüm açıklıklar basık kemerli ve taş sövelidir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip pencerelerse silmelerle süslenmiştir. Pencere sövelerinin hemen altında bitkisel örnekli ikişer bezeme bulunur.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 78), (Çizim 16).

Bu eyvanın batı duvarında, dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunur. Eyvanın üst örtüsü ise iri bir rozetle süslenmiştir. Dokuz basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklar ile lento arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

KATALOG NO. 21- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 6

Resim 80: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 6- Ana giriş kapısı

Resim 81: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 6- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 6'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 80, 81).

İki katlı olan konut, hafif eğimli bir sokak üzerinde yer alır. Bugün sıvalı ve badanalı olan yapıda sıvalar yer yer dökülmüş ve cephe kısmen tahrip olmuştur.

Yapının sokağın planına göre biçimlenmiş olan cephesi¹²⁵, üst katta bir balkon ve bir çıkma ile kademelendirilmiştir (Resim 81). Asimetrik bir düzenlemeye sahip bu cephede, alt katta cephenin ortasında ana giriş açıklığı ile bu açıklığın batısında yer alan bir pencere bulunur. Üst katta ise cephenin doğusunda, geniş bir saçağa sahip, ahşap konsolların taşıdığı bir çıkma, ortasında bu çıkmayla aynı biçime sahip bir balkon ve batısında ise kareye yakın dikdörtgen biçimli bir pencere yer alır. Bu pencerenin yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır. Güneydeki çıkmanın ikisi ana cepheye bakan toplam üç adet penceresi vardır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 80). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi

¹²⁵ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Üzeri silmelerle süslenmiş olan giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden taşırılarak belirginleştirilmiştir. Bu kemerin köşeliklerine bitkisel birer bezeme yerleştirilmiştir. İki kanada sahip kapının masif demirden olan kanatlarına, alt kesimde birer tabla yerleştirilmiştir. Üst kesiminde ise meander motiflerinin çerçevelediği bir pano yer alır. “C” kıvrımları ile ikiye ayrılan panonun alt ve üst kesiminde içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgen yer alır. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak yer alır.

KATALOG NO. 22- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 7

Resim 82: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 7- Ana giriş kapısı

Resim 83: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 7- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 7'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 82, 83).

İki katlı olan yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Cephe, zemin seviyesinde rüstik sıva ile kaplıdır. Katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹²⁶ doğu tarafı, batı tarafa göre cepheden dışa taşkın inşa edilmiştir (Resim 83). Doğu tarafta, ana giriş açıklığı ile onun hemen bitişiğinde ve üstünde birer pencere; batıda ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere yer alır. Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan pencerelerden doğu taraftaki profilli silmeler üzerine oturur ve üst kesimde rüstik sıva ile süslenmiştir. Bu pencerenin iki yanı üst kesimde birer ay-yıldız motifi, alt kesimdeyse birer pano ile süslenmiştir (Resim 84). Bu panolardan batıdakinin üzerine yapının inşa tarihi yerleştirilmiştir. Buna göre konut, **1937** tarihinde inşa edilmiştir.

¹²⁶ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 82, 85). Bir basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveleri meydana getiren taş blokların derzleri yivlendirilmiş ve üst kesimde bir eşkenar dörtgen dizisiyle süslenmiştir. Bu söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir ve başlıkların üst kesimi bir sıra üçgenle süslenmiştir. Bu başlıklar ve atkı taşı arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Atkı taşına alçı kabartmadan, halk arasında uğur getirdiğine inanılan, küçük bir at nalı işlenmiştir. İki kanada sahip kapıda, kanatların alt kesimi masif demirdir ve üzerlerine dökümden birer kabartma rozet yerleştirilmiştir. Cam olan üst kesimse geometrik desenler ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak mevcuttur.

Resim 84: Cepheden detay

Resim 85: Kapıdan detay

KATALOG NO. 23- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 14-16 – TALATPAŞA MAH. ALP SOK. NO. 1

Resim 86: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 14-16 – Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 1- Güney ve doğu cepheler

Resim 87: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 14-16 – Güney cephe

Resim 88: Talatpaşa Mah. Dede Sok. - sırasıyla No. 14 ve 16

Resim 89: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 1

Konut, Talatpaşa Mahallesi'nde Dede Sokak ile Alp Sokak'ın kesiştiği köşede yer alır¹²⁷ (Resim 86, 87). Konuta giriş, üç kapı ile sağlanmaktadır. Dede Sokak'ta yer alan kapılar, 14 ve 16, Alp Sokak'ta yer alan kapı ise 1 olarak numaralandırılmıştır (Resim 88, 89). Bu kapıların tümü içeride bir hayata¹²⁸ açılmakta ve evin içine dağılım buradan sağlanmaktadır.

İki katlı olan konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Taş, tuğla ve ahşap malzeme ile hımış tekniğinde inşa edilmiş olan yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

¹²⁷ Üç kardeşe ait olan bu yapı, bugün kullanılmamaktadır.

¹²⁸ Halk arasında hayat olarak kullanılan giriş mekanına sofa da denilebilmektedir. Bkz. Doğan Hasol, *a.g.e.*, s. 204.

Yapının Dede Sokak'ta yer alan güney cephesinde; batı tarafta, alt katta basık kemerli iki ana giriş açıklığı, üst katta ise dikine dikdörtgen biçimli üç adet pencere yer alır (Resim 87). Dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçeveslidir. Bu cephenin doğu tarafı ise, dışa taşıntı yapmaktadır. Yapının güneydoğu köşesi ahşap desteklere oturan bir çıkmaya sahiptir. Çıkmalı olan bu bölümde toplam 8 adet pencere ile 2 adet tepe penceresi yer alır (Resim 86). Alp Sokak'taki doğu cephe, sokağın yapısına göre şekil almıştır (Resim 86, 90). Üst katı çıkmalı olan bu cephede asimetrik bir düzen hakim olup, zemin katın kuzey ucunda giriş açıklığı, güney ucunda ise kare biçimli bir pencere bulunmaktadır.

Konutun doğrudan sokağa açılan **14 numaralı** kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer almaktadır (Resim 88). Taş sövelere sahip basık kemerli kapının kilit taşı yüzeyden taşırılarak belirginleştirilmiştir. İki kanada sahip kapıda kanatların alt kesimi masif demirdendir. Üst kesimdeyse dekoratif demir şebekelerle kapatılmış kanat pencereleri bulunmaktadır.

Resim 90: Talatpaşa Mah. Alp Sok. No.1'de yer alan doğu cephe

Doğrudan sokağa açılan **16 numaralı** kapı ise, derin olmayan basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 88). Bir basamakla ulaşılan basık kemerli kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere "S" ve "C" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Demirden iki kanada sahip kapıda, kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekelerin alt kesimine stilize edilmiş büyük birer bitki motifi, üst kesimdeyse meanderların çevrelediği silindir sıraları vardır. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak yer alır.

Konutun Alp Sokak'ta yer alan **1 numaralı** kapısı, cepheyle aynı düzlemde yer almaktadır (Resim 89). Doğrudan sokağa açılan kapı, ahşap doğramaya sahiptir.

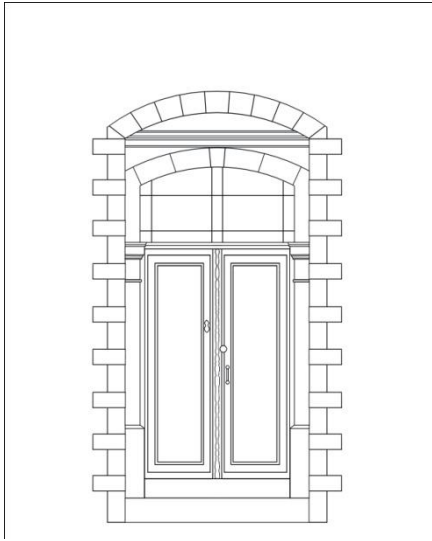
KATALOG NO. 24- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 19¹²⁹

Resim 91: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 19- Ana giriş kapısı

Resim 92: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 19- Kuzeydoğu cephe

Çizim 17: Dede Sok. No. 19

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 19’da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 91, 92).

Basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen konut, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı olan yapıda sıvalar yer yer dökülmüş ve cephe kısmen tahrip olmuştur. Yapının cephesi iki yanda pilasterlerle sınırlıdır ve katlar bir silmeyle birbirinden ayrılmaktadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹³⁰ doğu ucunda ana giriş açıklığı ile hemen üstünde bir

pencere, batısında ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere bulunmaktadır (Resim 92). Dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencerelerin tamamı taş

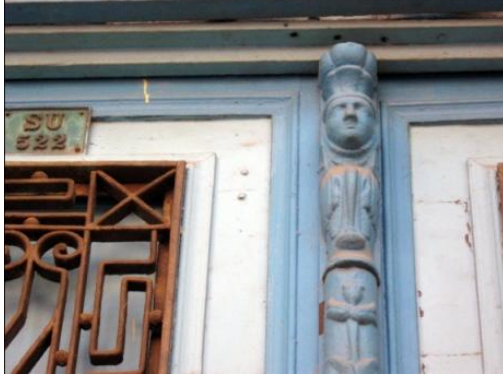
¹²⁹ Bu konutla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 76. Ancak, Sönmez bu konuttan Dede Sok. No. 23 olarak bahsetmiştir.

¹³⁰ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

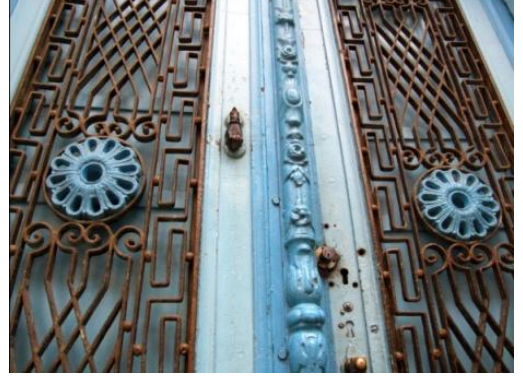
sövelerle çerçevenilmiş ve silmelerle süslenmiştir. Alt kat pencereleri çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 91), (Çizim 17). Niş, yatay ve dikey taş blokların dönüşümlü olarak sıralanmasıyla çerçvelidir. Çerçeve kullanılarak bu sıralama cepheye hareket katmıştır. Niş tavanında ise kabartmadan iri bir bitkisel bezeme yer alır. Dört basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere dekoratif demir bir şebekeyle kaplıdır. Bu şebeke “S” ve “C” kıvrımlı motiflerle süslenmiş ve merkezinde bir rozetle bezenmiştir. Giriş kemerinin üst kesimi profilli silmelerle taçlandırılmış ve bu silmelerin üzerine yapının inşa tarihinin işlendiği bitkisel öğelerden oluşan bir friz yerleştirilmiştir. Buna göre konut, **1890** tarihinde inşa edilmiştir (Resim 95).

İki kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kaplıdır (Resim 94). Şebekelerin alt kesiminde rozet içine alınmış büyük birer çiçek motifi; üst kesimlerde baklava dilimleri ile onun iki yanında meander motifleri, tam ortasındaysa kanat üstü penceresinde uygulanmış olan rozetler tekrarlanmıştır. Sol kanat üzerinde bitkisel öğelerle bezenmiş ve bir insan başı figürüyle son bulan kapı binisi ve el biçimli bir kapı tokmağı yer almaktadır (Resim 93, 94, 96).

Resim 93: Kapı binisi üzerindeki insan başı figürü

Resim 94: Şebeke kaplı kapı kanadından dekoratif ayrıntı

Resim 95: 1890 tarihli friz

Resim 96: El biçimli kapı tokmağı

KATALOG NO. 25- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 20

Resim 97: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 20- Ana giriş kapısı

Resim 98: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 20- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 20’de yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 97, 98). Yapı, bugün metruk durumda ve kullanılmamaktadır.

Konut tek katlıdır. Taş ve tuğla malzemeye almalı düzende inşa edilmiş olan yapıda ahşap hatıllar da kullanılmıştır. Cephedeki sıva ve badanaların tamamına yakın kısmı dökülmüş durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹³¹ doğu kesimi dışa taşkın inşa edilmiştir (Resim 98). Ana giriş kapısının bulunduğu batı tarafta birisi kare, diğeri dikine dikdörtgen biçimli iki pencere daha yer alır. Doğu tarafta ise biri tuğla ile örülerek kapatılmış iki pencere ve bodruma girişi sağlayan tali bir giriş açıklığı bulunur.

Sokak seviyesinden bir basamak yüksekte yer alan kapı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 97). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda sütun görümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Kapı, üzerine binen yükten ötürü hafif batıya eğilmiştir. Lentonun hemen üzerinde tuğla dizileri ile örülmüş hafifletme kemeri bulunmaktadır. İki kanada sahip demir kapıda, kanatların alt kesimi masif demirdendir ve üzerlerine dökümden birer ayçiçeği motifi yerleştirilmiştir. Üst kesimdeyse tüm yüzeyi dekoratif demir bir şebekeyle kaplı kanat pencereleri yer alır. Şebeke, “S” ve “C” kıvrımları ve meander motifleriyle bezelidir.

¹³¹ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 26- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 21

Resim 99: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 21- Ana giriş kapısı

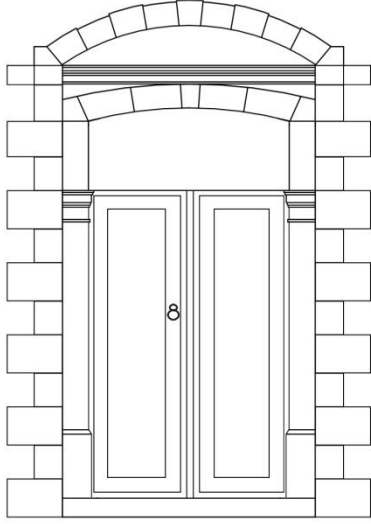
Resim 100: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 21- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 21’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 99, 100). Yapı bugün kullanılmamaktadır.

İki katlı olan konut, hafif eğimli bir sokak üzerinde yer almaktadır. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı olan cephede sıvalar büyük ölçüde dökülmüş ve yapı hasar görmüş durumdadır. Cephe, iki yanda pilasterlerle sınırlıdır ve katlarsa bir silmeyle birbirinden ayrılmaktadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹³² doğu ucunda giriş açıklığı ile hemen üstünde bir pencere, batısında ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere bulunmaktadır (Resim 100). Dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencerelerin tamamı taş sövelerle çerçevelenmiş ve silmelerle süslenmiştir. Alt kat pencereleri çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

¹³² Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

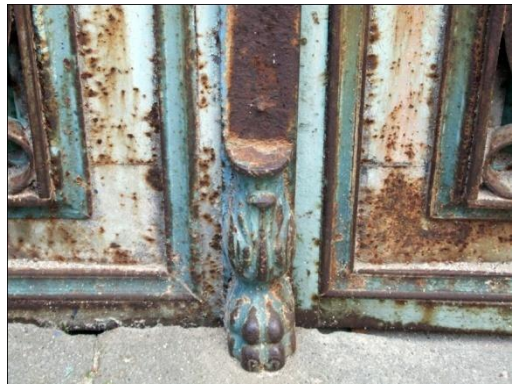
Çizim 18: Dede Sok. No. 21

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, derin olmayan basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 99), (Çizim 18). Bu niş, yatay ve dikey taş blokların dönüşümlü olarak sıralanması ile çerçevelendirilmiştir. Çerçeve kullanılarak bu sıralama cepheye hareket katmıştır. Bir basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümündeki taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Şebeke, “S” ve “C”

kıvrımlı motiflerle süslenmiş ve merkezinde bir rozetle bezenmiştir. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden taşkın tutularak vurgulanmış ve bu kemerin üzeri silmelerle taçlandırılmıştır. İki kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 101). Şebekelerin alt kesiminde rozet içine alınmış büyük birer çiçek motifi, üst kesimlerde baklava dilimleri ile onun iki yanında meander motifleri, tam ortasında ise kanat üstü penceresinde uygulanmış olan rozet tekrarlanmıştır. Sol kanat üzerinde bitkisel öğelerle bezenmiş ve bir insan başı figürüyle son bulan kapı binisi bulunur (Resim 101, 102). Yine bu kanat üzerindeki kapı tokmağının düşmüş olduğu anlaşılmaktadır.

Resim 101: Kapı kanatlarından detay ve bini üzerinde yer alan insan başı figürü

Resim 102: Kapı binisinden detay

KATALOG NO. 27- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 31

Resim 103: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 31- Ana giriş kapısı

Resim 104: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 31- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 31’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 103, 104).

Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Yapının Dede Sokak’a bakan ana cephesi¹³³ tek katlı, Dünder Sokak’a bakan güneybatı cephesi ise iki katlıdır ve burada yer alan kapının numarası 4’tür (Resim 104, 105, 106). Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Ana cephe, bugün yer yer sıvalı ve badanalı, güneybatı cephedeysse sıva ve badana bulunmamaktadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin¹³⁴ batı ucuna ana giriş açıklığı, doğusuna ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yerleştirilmiştir (Resim 104). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevelenmiş ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 103). Bu niş yatay ve dikey taş blokların dönüşümlü olarak kullanılmasıyla sınırlandırılmıştır. Nişin kemeriye tuğla dizilerinin sıralanmasıyla meydana gelmiştir. İki basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda

¹³³ Ana cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır.

¹³⁴ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi bulunmaktadır. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, belirgin haldedir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

Yapının Dünder Sokak’a bakan güneybatı cephesinde¹³⁵, asimetrik bir düzenleme hakimdir (Resim 106). Alt katta, cephenin batısında genişçe bir tali giriş ile bu açıklığın doğusunda yer alan dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunmaktadır. Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan lentolu kapı, iki yanda kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır (Resim 105). Söveler konsol biçimli sade başlıklara sahiptir. Lentonun hemen üzerinde, enine dikdörtgen biçimli ve parmaklıkla kapatılmış bir aydınlatma penceresi yer alır. Çift kanatlı olan kapı, ahşaptır. Alt kattaki açıklıkları çerçeveleyen söve ve lentolarda kullanılan taş blokların yenilenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Üst katta ise dikine dikdörtgen biçimli üç adet pencere bulunur. Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesizdir. Cepheye yer alan tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

Resim 105: Talatpaşa Mah. Dünder Sok. No. 4- Tali giriş kapısı

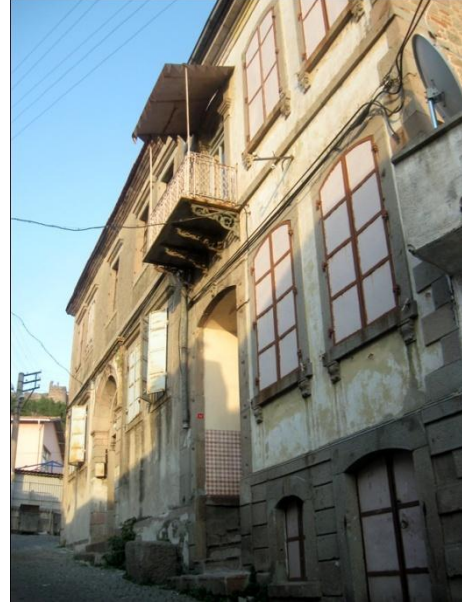
Resim 106: Talatpaşa Mah. Dünder Sok. No. 4- Güneybatı cephe

¹³⁵ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 28- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 32¹³⁶

Resim 107: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 32- Ana giriş kapısı

Resim 108: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 32- Kuzeybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 32'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 107, 108).

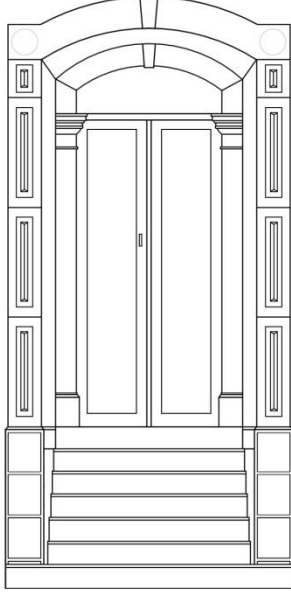
Eğimli bir sokak üzerinde yer alan iki katlı konut, basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan yapının cephesi, iki yanda pilasterlerle sınırlıdır ve katlar cephede birer silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹³⁷ doğusuna basık kemerli bir eyvan içinde yer alan doğu ana giriş açıklığı ile bir balkon, batısına ise her iki katta ikişerden toplam dört adet dikine dikdörtgen biçimli pencere yerleştirilmiştir (Resim 108). Çift kanatlı demir kepenklere sahip ve basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevelidir. Pencere sövelerinin altı, iki yanda akant yaprağı bezemeleriyle süslenmiştir. Dört adet demir konsol üzerine oturan balkon, dekoratif demirden

¹³⁶ Neslihan Sönmez bu konutu Dede Sokak No. 42 olarak adreslendirmiştir (bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 61, 73); ancak konut bugün Dede Sokak No. 32 olarak geçmektedir.

¹³⁷ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

korkuluklara sahiptir. Yapının bodrum katında ise basık kemerli bir tali giriş ve bir pencere bulunmaktadır.

Çizim 19: Dede Sok. No. 32

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 107), (Çizim 19). Bu eyvanı çerçeveleyen söveler yivlendirilerek hareketlendirilmiştir. Eyvanın kemerinde kullanılan kilit taşı ise kabartmadan bir akant yaprağıyla vurgulanmıştır. Eyvanın doğu ve batı duvarlarında alt kısım, baklava dilimleriyle bezenmiş karolarla kaplıdır. (Resim 110) Altı basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır.

Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden taşkın tutularak belirginleştirilmiştir. İki kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 109). Bu şebekenin alt ve üst kesimlerine stilize edilmiş birer palmet motifi yerleştirilmiştir. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak bulunmaktadır.

Resim 109: Kapı kanatlarından ayrıntı

Resim 110: Karo detayı

KATALOG NO. 29- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 33

Resim 111: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 33- Ana giriş kapısı

Resim 112: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 33- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 33'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 111). Oldukça metruk durumda ve yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya olan yapı, bugün işlevini yitirmiş durumdadır (Resim 112).

Konut, eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Yapının Dede Sokak'a bakan ana cephesi¹³⁸ tek katlı, Dünder Sokak'a bakan güneybatı cephesi ise iki katlıdır ve burada yer alan kapının numarası 2'dir (Resim 112, 114, 115). Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephedeki sıva ve badanaların tamamına yakın kısmı dökülmüş durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin¹³⁹ doğu ucunda ana giriş açıklığı, batısında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunmaktadır (Resim 112). Basık kemerli olan bu pencereler taş sövelerle çerçevelenmiş ve profilli silmelerle süslenmiştir. Pencereler yıkılma tehlikesine karşın ahşap çitalarla kapatılmıştır. Cephe ana giriş açıklığının yer aldığı doğu taraf, sokağa göre pahlanarak şekil almıştır.

¹³⁸ Ana cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır.

¹³⁹ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, derin olmayan basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 111). Bu nişin kemerinde kullanılan kilit taşına yapının inşa tarihi işlenmiştir. Buna göre konut, **1889** yılında inşa edilmiştir (Resim 113). İki basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklar ve kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezenmiş dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Giriş kemerinin hemen üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemeri görülmektedir. İki kanatlı olan kapıda ahşap olan kanatların üzerleri birer tenekeyle kapatılmıştır.

Resim 113: Yapının kilit taşına işlenmiş inşa tarihi

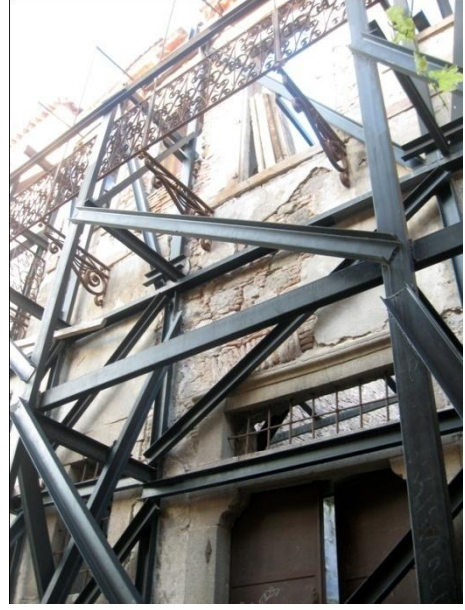
Yapının Dünder Sokak’a bakan güneybatı cephesinde¹⁴⁰ asimetrik bir düzen hakimdir (Resim 115). Cepheye alt katın doğu ucunda tali bir giriş açıklığı, batısında dikine dikdörtgen biçimli bir pencere yer alır. Yapının üst katında ise dikine dikdörtgen biçimli dört adet pencere bulunur. Bu pencerelerin önünde, konsollar üzerine oturan ve dekoratif demir korkuluklara sahip bir balkon cephe boyunca uzanmaktadır. Tamamı basık kemerli olan üst kat pencereleri, taş sövelerle çerçevelidir.

¹⁴⁰ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Yapının cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan lentolu tali giriş kapısı, iki yanda kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 114). Söveler konsol biçimli sade başlıklara sahiptir. Lentonun hemen üzerinde enine dikdörtgen biçimli ve parmaklıkla kapatılmış bir aydınlatma penceresi yer alır. Çift kanada sahip kapıda kanatlar masif demirden yapılmıştır. Cephede yer alan tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

Resim 114: Talatpaşa Mah. Dünder Sok. No. 2- Tali giriş kapısı

Resim 115: Talatpaşa Mah. Dünder Sok. No. 2- Güneybatı cephe

KATALOG NO. 30- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 34¹⁴¹

Resim 116: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 34- Ana giriş kapısı

Resim 117: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 34- Kuzeybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 34'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 116,117).

İki katlı olan konut, eğimli bir sokak üzerinde yer alır. Yapının Dede Sokak'a bakan iki cephesi bulunur. Bunlardan kapının yer aldığı ana cephe kuzeybatıya, diğer cephe ise kuzeydoğuya bakar¹⁴² (Resim 117, 120, 121).

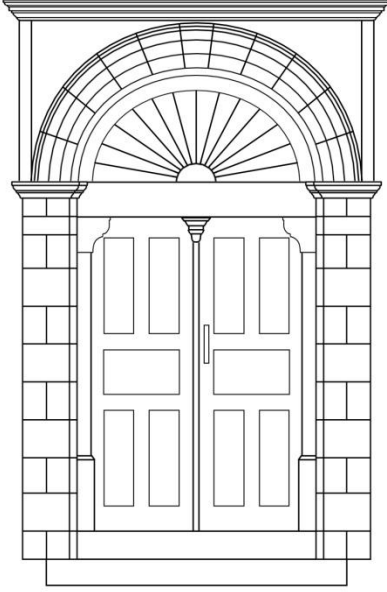
Yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Katlar, cephede bir silmeyle birbirinden ayrılır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin ortasında ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, kapının iki yanında ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam sekiz adet pencere bulunur (Resim 117). Alt kat pencereleri çift kanatlı demir kepenklere, üst kattakilerdense yalnızca doğudakiler çift kanatlı ahşap kepenklere sahiptir. Cephenin kuzey köşesi pahlanarak yuvarlatılmıştır (Resim 121).

¹⁴¹ Neslihan Sönmez bu konutu Dede Sokak No. 44 olarak numaralandırmıştır, (bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 83); ancak konut bugün Dede Sokak No. 34 olarak geçmektedir. Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 102.

¹⁴² Deskripsiyonun rahat anlaşılması için cepheler kuzey olarak kabul edilmiştir.

Yapının kuzeydoğu cephesi ise sokağın durumuna göre şekillenmiştir (Resim 120, 121). Bu cephede altta iki, üstteyse üç adet dikine dikdörtgen biçimli pencere yer alır. Bu pencerelerden batı uçtaki bugün bir tali giriş olarak kullanılır. Yapıda yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimli ve taş sövelerle çerçevelidir. Cephede yer alan tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Çizim 20: Dede Sok. No. 34

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli yüzeysel bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 116, 119), (Çizim 20) Bu nişin kemeri silmelerle kademelendirilmiş, söveleri ise çift sıra yatay ve dikey taş blokların dönüşümlü olarak kullanılmasıyla meydana gelmiştir. Sövelerin silmelerden oluşan sade başlıkları vardır. İki basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun götünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Lento ile niş kemeri arasına bir aydınlatma penceresi açılmıştır. Pencere, ışınsal bir bezemenin hakim olduğu demir bir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 118, 119). Bu şebekede demir çubukların arası “C” kıvrımlarıyla bağlanmış ve bezemenin merkezine yapının inşa tarihinin işlendiği bir pano yerleştirilmiştir. Buna göre konut, **1859** tarihinde inşa edilmiştir. İki kanatlı kapıda ahşap olan kanatlar alt, orta ve üst panellerden meydana gelir. Alt ve üst panellerde ikişer adet dikey, orta panelde ise yatay doğrultuda dikdörtgen bir tabla yer alır. Sol kanat üzerinde kapı binisi bulunur.

Resim 118: İnşa tarihini gösteren panel

Resim 119: Kapıdan detay

Resim 120: Talatpaşa Mah. Dede Sokak'taki kuzeydoğu cephe

Resim 121: Kuzeyde pahlı köşe

KATALOG NO. 31- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 35

Resim 122: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 35- Ana giriş kapısı

Resim 123: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 35- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde yer alan Dede Sokak ile Abacıhan Sokak'ın kesişiminde yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 122, 123). Yapının Dede Sokak'taki ana kapısı 35, Abacıhan Sokak'ta yer alan tali kapısı ise 44 olarak numaralandırılmıştır (Resim 122, 123, 125, 126).

Yapının Dede Sokak'ta yer alan ana cephesi¹⁴³ iki, Abacıhan Sokak'taki kuzeybatı cephesiyse kot farkından dolayı tek katlıdır (Resim 123-126). Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapıda yer yer ahşap hatıllar da kullanılmıştır. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephelerde sıvalar büyük ölçüde dökülmüş ve yapı tahrip olmuştur.

Resim 124: Dökümden el biçimli kapı tokmağı

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephede¹⁴⁴, giriş açıklığı eksenden hafif batıya kaymıştır (Resim 123). Kapının doğusunda ise dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunmaktadır. Yapının üst katı, kademeli biçimde çıkmalıdır; yani doğu taraf, batı tarafın yüzeyinden taşkın durumdadır. Bu çıkmalar

¹⁴³ Ana cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır.

¹⁴⁴ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

üzerinde dikine dikdörtgen biçimli ikişer pencere yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 122). Üç basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan profilli başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden daha taşkın tutularak belirginleştirilmiştir. İki kanada sahip kapıda demir olan kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekelerin alt kesimine büyük birer çiçek bezemesi, üst kesimlerineyse meanderlerin çevrelediği silindirler yerleştirilmiştir. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak bulunur (Resim 124).

Yapının Abacıhan Sokak'ta yer alan kuzeybatı cephesi, eğimli bir sokak üzerinde yer alır. Asimetrik bir düzenin hakim olduğu bu cephenin ortasında tali bir giriş açıklığı, bunun iki yanında ise kareye yakın formda birer pencere bulunur (Resim 126). Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapı, iki yanda taş sövelerle sınırlıdır (Resim 125). Sövelerin üzerini örten atkı taşının köşeleri yuvarlatılmış ve üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi açılmıştır. Bu pencere, yatay ve dikey doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımları ile bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Masif demirden çift kanada sahip kapıda kanatlar üzerlerine çakılan demir şeritlerle birbirine simetrik biçimde yatay ve dikey dikdörtgen panellere ayrılmıştır.

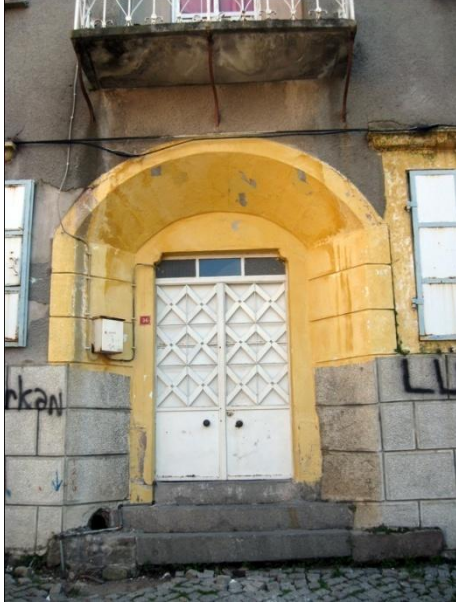

Resim 125: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 44- Tali giriş kapısı

Resim 126: Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 44- Kuzeybatı cephe

KATALOG NO. 32- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 36

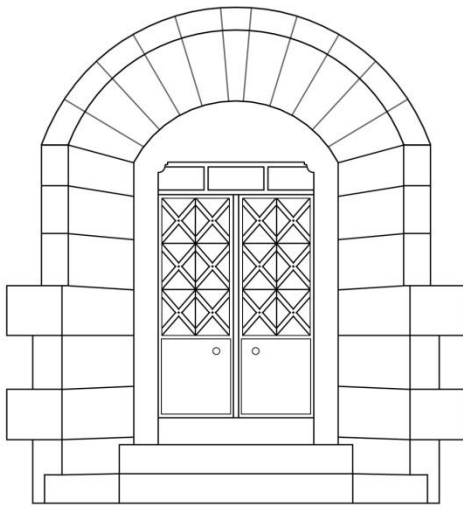
Resim 127: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 36- Ana giriş kapısı

Resim 128: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 36- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 36'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 127, 128).

İki katlı olan konut, hafif eğimli bir sokak üzerinde yer almaktadır. Yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Çizim 21: Dede Sok. No. 36

Yapının cephesi¹⁴⁵, ortasında yer alan geniş tutulmuş, enlice bir kemerle ikiye ayrılır (Resim 128). Ana giriş açıklığı bu kemerin ardına yerleştirilmiştir. Girişin hemen üzerinde bir balkon yer alır. Cephenin doğusunda, alt ve üst katlarda birer pencere; batısında altta iki, üstte ise bir adet pencere bulunur. Alt kat pencereleri dikine dikdörtgen biçimli ve demir kepenklere sahiptir, üst kat pencereleri ise enine dikdörtgen biçimlidir. Üst kattaki açıklıkların farklılaşan formları bu katın yapıya sonradan eklenmiş

¹⁴⁵ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

olabileceğini düşündürmektedir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, geniş ve enlice bir kemere sahip anıtsal bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 127), (Çizim 21). İki basamakla ulaşılan lentolu kapı, iki yanda taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Bu söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır. Kanatların üzerinde enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi bulunur.

KATALOG NO. 33- TALATPAŞA MAH. DEDE SOK. NO. 41¹⁴⁶

Resim 129: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 41- Ana giriş kapısı

Resim 130: Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 41- Güneydoğu cephe

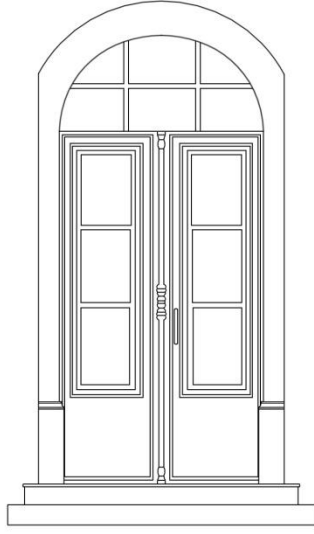
Kapı, Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 41'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 129, 130).

Oldukça basık tutulmuş bir bodrum üstünde yükselen konut, iki katlıdır. Yapı bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Katlar cephede bir silmeyele birbirinden ayrılmıştır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁴⁷ ortasında bir giriş açıklığı bulunur (Resim 130). Cephede girişin doğu ve batısında kalan kesimler ise dışa taşkın inşa edilmiştir. Kapının hemen üzerinde bir pencere bulunur. Bu pencerenin her iki yanına birer pencere daha açılmıştır. Cephenin batısında alt ve üst katlarda ikişer pencere; doğusunda ise altta bir, üstte iki adet pencere yer alır. Bodrum seviyesindeyse kapının her iki yanına ikişer adet kare biçimli ve parmaklıklara sahip havalandırma açıklığı yerleştirilmiştir. Cephede yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimli ve taş sövelerle çerçvelidir. Demir kepenklere sahip bu pencereler silmelerle taçlandırılmıştır.

¹⁴⁶ Bu konutla ilgili ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 63.

¹⁴⁷ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Çizim 22: Dede Sok. No. 41

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cephe yüzeyinden girintili durumdadır ancak bir niş içinde değil, bu girintili yüzeyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 129), (Çizim 22). Üç basamakla ulaşılan yuvarlak kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Dört parça taştan meydana gelen kemerin ortasında geniş tutulmuş bir kilit taşı vardır ve üzeri sıvalı durumdadır. Çift kanada sahip demir kapıda alt kesimi masif olan kanatların üzerlerine dökümden birer kabartma rozet yerleştirilmiştir (Resim 132). Üst kesimdeyse ızgaralı birer

dekoratif demir şebeke ile kapatılmış kanat pencereleri yer alır. Bu şebekelerin üst kesimleri de “S” ve “C” kıvrımları ile dekore edilmiştir. Kapı kanatlarının üzerinde yarım daire biçimli bir aydınlatma penceresi bulunmaktadır (Resim 131). Pencere, “S” kıvrımları ve yıldız motifleri ile dekore edilmiş demir bir şebekeyle kapatılmıştır.

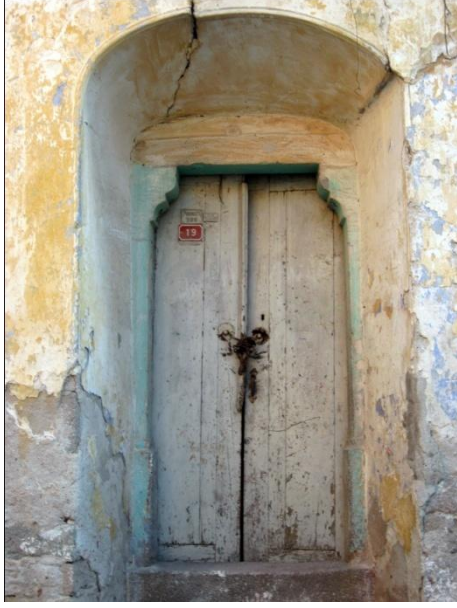

Resim 131: Aydınlatma penceresinin şebekesinden detay

Resim 132: Kapı kanatlarından detay

KATALOG NO. 34- TALATPAŞA MAH. DÜNDAR SOK. NO. 19

Resim 133: Talatpaşa Mah. DüNDAR Sok. No. 19- Ana giriş kapısı

Resim 134: Talatpaşa Mah. DüNDAR Sok. No. 19- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. DüNDAR Sok. No. 19'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 133, 134). Oldukça tahrip olmuş durumda ve yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya olan yapı, bugün işlevini yitirmiştir.

Tek katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olup almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı olan cephede sıvaların bir kısmı dökülmüş durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁴⁸ ortasında ana giriş açıklığı, doğusunda bir, batısında ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur. Demir parmaklıklara sahip batı pencereleri taş sövelerle çerçevelenmiş ve silmelerle süslenmiştir (Resim 134).

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 133). Dört basamakla ulaşılan lentolu kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Bu söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Çift kanada sahip kapı, masif ahşaptan yapılmıştır.

¹⁴⁸ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 35- TALATPAŞA MAH. KADI ARALIĞI SOK. NO. 3¹⁴⁹

Resim 135: Talatpaşa Mah. Kadı Aralığı Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 136: Talatpaşa Mah. Kadı Aralığı Sok. No. 3- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Aralığı Sok. No. 3'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 135, 136).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan yapının hemen önünde küçük bir bahçesi vardır. Konut, üst kesiminde demir parmaklıklar bulunan bir bahçe duvarı ile sokaktan ayrılır. Bahçeye giriş, çift kanatlı demir bir kapı ile sağlanır. İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Yapının cephesi iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁵⁰ zemin katında tali bir giriş açıklığı ve bir pencere bulunur. Yapının yüksek bir merdivenle ulaşılan ana girişi üst katta, cephenin batı ucundadır (Resim 136). Cephenin doğusunda ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere ile birer niş yer alır. Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevelidir. Cephedeki tüm açıklıkların kemerlerinde kullanılan kilit taşları, yüzeyden daha taşkın tutularak belirginleştirilmiş ve bu açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

¹⁴⁹ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 100; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 73; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2006, s. 97.

¹⁵⁰ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Yapının bahçeye açılan ana giriş kapısı, dekoratif demir korkuluklu bir merdivenle ulaşılan sahanlığın ardında yer alır (Resim 135). Kapı, derin olmayan basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir. Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanatlı olan demir kapıda, kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmış camdır. Şebekenin alt kesimine büyük birer çiçek bezemesi; üst kesimlereyse meanderlerin çerçevelediği silindirler yerleştirilmiştir. Sol kapı kanadı üzerinde el biçimli bir kapı tokmağı bulunur.

KATALOG NO. 36- TALATPAŞA MAH. KADI ÇIKMAZI SOK. NO. 1

Resim 137: Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmaşı Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 138: Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmaşı Sok. No. 1- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmaşı Sok. No. 1’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 137, 138).

İki katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş ve almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı olan cephede sıvaların bir kısmı dökülmüş durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁵¹ batısında ana giriş açıklığı ile bunun hemen üst kesiminde iki pencere, doğusunda ise altta bir, üst katta iki adet pencere yer alır (Resim 138). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Üst kat pencereleri profilli silmeler üzerine oturmaktadır. Doğu ve batı pencereleri arasına yapının inşa tarihinin işlendiği bir pano yerleştirilmiştir ve buna göre konut, **1931** tarihli dir (Resim 139).

¹⁵¹ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 137). Lentolu olan kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sövelerle çerçevelenmiştir. İki kanada sahip demir kapıda, kanatların tüm yüzeyinde dekoratif demir şebekeyle kapatılmış kanat pencereleri yer almaktadır. Bu şebekede ok uçları ile son bulan demir parmaklıkların alt kesimleri “S” kıvrımları ile dekore edilmiştir.

Resim 139: Pencere ve inşa tarihinin işlendiği panodan detay

KATALOG NO. 37- TALATPAŞA MAH. KADI ÇIKMAZI SOK. NO. 3

Resim 140: Talatpaşa Mah. Kadı ÇıkmaZI Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 141: Talatpaşa Mah. Kadı ÇıkmaZI Sok. No. 3- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı ÇıkmaZI Sok. No. 3'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 140, 141).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselen tek katlı konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Yapının cephesi, üst katta iki yandan kesme taşlardan oluşan pilasterlerle sınırlandırılmış ve profilli saçak silmeleri ile son bulmuştur. Bu silmelerin hemen altını bitkisel bezemelerden oluşan bir friz süslemektedir.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁵² batı ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğusunda ise zeminde bodruma açılan basık kemerli tali bir giriş ile bir pencere, üst katta ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 141). Basık kemerli olan bu pencereler, profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Cephedeki tüm açıklıklar beyaz boyayla çerçevenerek belirginleştirilmiştir.

¹⁵² Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 140). Bu eyvanı çerçeveleyen kemer ve söveler kesme taşlardan meydana gelmiştir. Yüksek bir merdivenle ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlı motiflerle bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanada sahip kapı, masif demirden yapılmış ve demir şeritlerle dikdörtgen panellere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 38- TALATPAŞA MAH. KADI ÇIKMAZI SOK. NO. 4¹⁵³

Resim 142: Talatpaşa Mah. Kadı ÇıkmaZI Sok. No. 4- Ana giriş kapısı

Resim 143: Talatpaşa Mah. Kadı ÇıkmaZI Sok. No. 4- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı ÇıkmaZI Sok. No. 4'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 142, 143).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselen tek katlı konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁵⁴ batı ucunda basık kemerli bir eyvanın içinde yer alan ana giriş açıklığı ile onun doğusunda bir pencere bulunur (Resim143). Kapının doğusunda kalan bu pencere, basık kemerlidir. Cephenin doğusunda ise zeminde bodruma açılan basık kemerli tali bir giriş ve bir pencere, üst kattaysa dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur. Basık kemerli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıklar kırmızı renk boyayla çerçeveslenerek vurgulanmıştır.

¹⁵³ Bu konut için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2006, s. 97.

¹⁵⁴ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvan içine yerleştirilmiştir (Resim 142). Bu eyvanı çerçeveleyen kemer ve söveler kesme taşlardan meydana gelir. Kapının önünde sekiz basamakla ulaşılan bir sahanlık bulunur. Lentolu olan kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla lento arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Bu pencere, “S” kıvrımlı motifler ve volütlerle bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanada sahip kapı, masif demirden yapılmış ve üzerine çakılan demir şeritlerle karelere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 39- TALATPAŞA MAH. KADI ÇIKMAZI SOK. NO. 9

Resim 144: Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmaızı Sok. No. 9- Ana giriş kapısı

Resim 145: Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmaızı Sok. No. 9- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmaızı Sok. No. 9'da yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 144, 145).

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁵⁵ doğu ucunda ana giriş açıklığı, batısında ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 145). Bu pencereler demir parmaklıklarla kapatılmıştır. Cephede yer alan tüm açıklıklar beyaz renk boyayla çerçevelenerek belirginleştirilmiştir.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 144). Lentolu olan kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Sövelerin konsol biçimli sade başlıkları vardır. Atkı taşı, profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Çift kanatlı olan kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle yatay doğrultuda dikdörtgen panellere ayrılmıştır.

¹⁵⁵ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

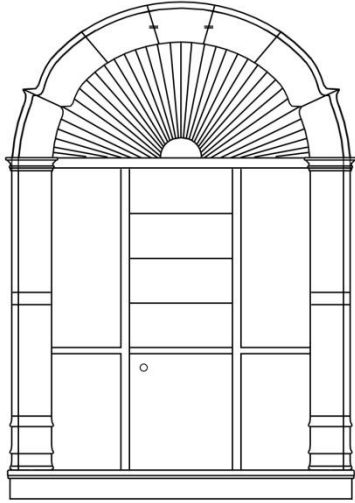
KATALOG NO. 40- TALATPAŞA MAH. KADI SOK. NO. 1¹⁵⁶

Resim 146: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 147: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 1- Kuzeydoğu cephe

Çizim 23: Kadı Sok. No. 1

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 1’de yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 146, 147).

Kaba yonu taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan avlu cephesinde derzler sıvalıdır ve yapı bugün badanalı durumdadır. Cephe, zemin seviyesinde kırmızı renkte boyanarak hareketlendirilmiştir.

Sağır bir cephe durumunda olan avlu cephesinde¹⁵⁷, avluya açılan kapı dışında herhangi bir açıklık bulunmamaktadır (Resim 147).

¹⁵⁶ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 63.

¹⁵⁷ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 146), (Çizim 23). Dilimli, geniş bir kemere sahip giriş açıklığı, iki yanda profilli kaideler üzerine oturan iki parça taştan oluşan sövelerle sınırlandırılmıştır. Üçlü bölümden oluşan kapı kanatları masif demirden yapılmıştır. Giriş-çıkış için kullanılan orta kanadın üst kesimi bitkisel bezemeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının masif olan üst kesiminde demir şeritlerle ışımsal bir bezeme yaratılmıştır.

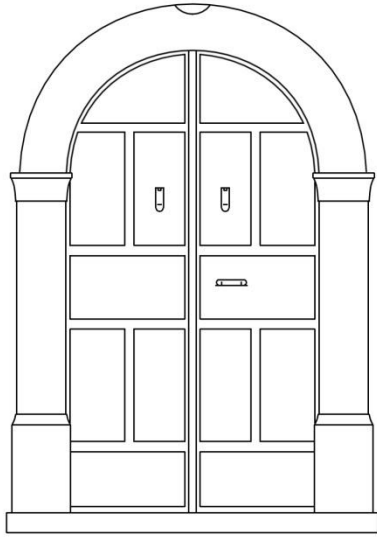
KATALOG NO. 41- TALATPAŞA MAH. KADI SOK. NO. 3¹⁵⁸

Resim 148: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 149: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 3- Kuzeydoğu cephe

Çizim 24: Kadı Sok. No. 3

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 3'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır¹⁵⁹ (148, 149).

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁶⁰ ortasında ana giriş açıklığı, doğusunda bir, batısında ise iki adet pencere yer alır. Dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerli olan bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephede yer alan açıklıklar gri renk boyayla çerçevelenerek belirginleştirilmiştir. (Resim 149)

¹⁵⁸ Bu konut için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 68.

¹⁵⁹ Bu kapı için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 72.

¹⁶⁰ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 148), (Çizim 24). Yuvarlak kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Bu söveler sade profilli başlıklara sahiptir. Çift kanatlı olan kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle birbirine simetrik olan yatay ve dikey doğrultuda dikdörtgen panellere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 42- TALATPAŞA MAH. KADI SOK. NO. 7¹⁶¹

Resim 150: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 7- Ana giriş kapısı

Resim 151: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 7- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 7'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır¹⁶² (Resim 150, 151).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Üst kesimin elden geçmiş olduğu pencerelerin bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁶³ doğu ucunda ana giriş açıklığı ile bunun üst kesiminde bir pencere, batısında ise alt ve üst katlarda birer pencere bulunur (Resim 151). Üst kat pencereleri kareye yakın formda, alt kattakiyse dikine dikdörtgen biçimlidir. Kapının hemen üst kesimine yapının inşa tarihi işlenmiştir. Buna göre konut, **1857** tarihinde inşa edilmiştir (Resim 153).

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 150). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi

¹⁶¹ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 102.

¹⁶² Bu kapı için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 62, 65.

¹⁶³ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden daha taşkın tutularak belirginleştirilmiştir. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların alt kesimi masiftir ve üzerlerine dökümden birer çiçek bezemesi yerleştirilmiştir. Üst kesimdeyse üzerleri dekoratif demir şebekeyle kapatılmış kanat pencereleri yer alır. Şebekede bitkisel ve geometrik öğeler bir arada kullanılmıştır. Sol kapı kanadı üzerinde bitkisel öğelerle bezenmiş ve bir insan başı figürüyle son bulan kapı binisi bulunur ve her iki kanada birbirinin simetrisinde yer alan kapı kolları yerleştirilmiştir (Resim 152).

Resim 152: Kapı binisinden detay

Resim 153: Yapının 1857 tarihli inşa tarihi

KATALOG NO. 43- TALATPAŞA MAH. KADI SOK. NO. 8

Resim 154: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 8- Ana giriş kapısı

Resim 155: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 8- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 8'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 154, 155).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı durumdadır. Cephe, iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmıştır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephede¹⁶⁴, alt katın ortasında giriş açıklığı, onun iki yanında ise birer pencere bulunur (Resim 155). Cephenin üst katında üç adet pencere yer alır. Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencerelerden alt kattakiler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Kapının üst kesiminde ve üst kat pencere sövelerinin iki yanında devşirme taşlar kullanılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, “S” profilli bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 154). Lentolu olan kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle çerçevelenmiştir. Lentonun üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, dekoratif demir bir parmaklıklarla kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

¹⁶⁴ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır.

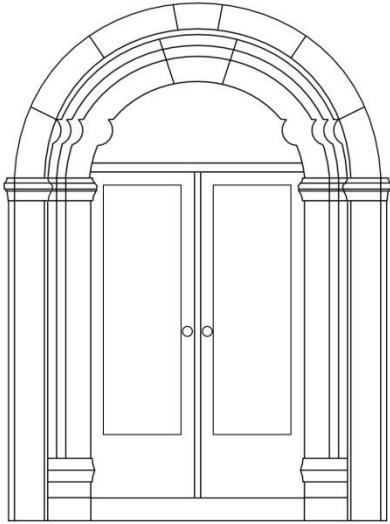
KATALOG NO. 44- TALATPAŞA MAH. KADI SOK. NO. 10¹⁶⁵

Resim 156: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 10- Ana giriş kapısı

Resim 157: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 10- Güneybatı cephe

Çizim 25: Kadı Sok. No. 10

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 10'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır¹⁶⁶ (Resim 156, 157).

Bugün iki katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiştir. Cephenin alt kesimi iki sıra kesme taşla kaplı durumdadır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephede¹⁶⁷ üst katın yenilenmiş ya da yapıya sonradan eklenmiş olduğu; gerek pencerelerin formu gerekse yatay sıralanan tuğlalarla oluşturulmuş duvar örgüsünden anlaşılmaktadır (Resim 157).

¹⁶⁵ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 102; Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 62, 65.

¹⁶⁶ Bu kapı için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 72.

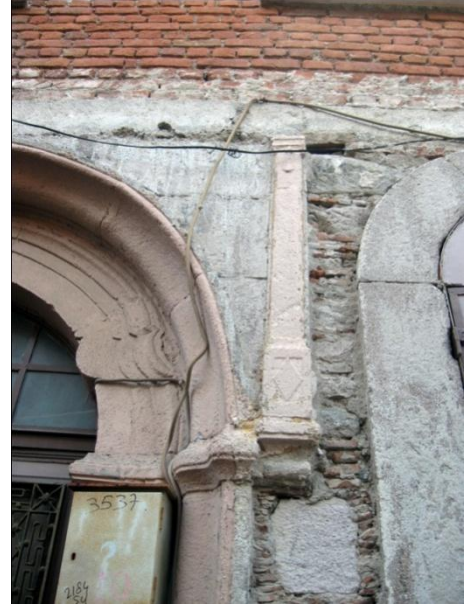
¹⁶⁷ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır.

Cephede alt katın ortasında bir giriş açıklığı ile bunun iki yanında dikine dikdörtgen biçimli birer pencere yer alır. Basık kemerli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Üst katta ise enine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, geniş tutulmuş yuvarlak kemerli bir nişin ardında yer alır (Resim 156), (Çizim 25). Bu nişin kemer köşelikleri iki yanda duvara gömülü durumda bulunan sütunçelerle sınırlandırılmıştır (Resim 159). Yuvarlak kemerli bu nişin kilit taşı üzerinde taş kabartmadan bitkisel bir bezemeye yer verilmiştir (Resim 158). Geniş bir kemere sahip olan kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklar ve kemer arasında yarım daire biçimli bir aydınlatma penceresi yer alır. Giriş kemeri silmelerle kademelendirilmiştir. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların alt kesimi masif, üst kesimindeyse kanat pencereleri bulunur. Bu pencerelerin tüm yüzeyi dekoratif demirden birer şebekeyle kapatılmıştır. Şebekede baklava dilimli bir ızgara sistemi uygulanmış ve bu dilimlerin kesişme noktalarına küçük çiçek motifleri yerleştirilmiştir.

Resim 158: Nişin kilit taşı üzerindeki bezeme detayı

Resim 159: Niş kemerinin köşeliklerinde yer alan sütunçeden detay

KATALOG NO. 45- TALATPAŞA MAH. KADI SOK. NO. 11¹⁶⁸

Resim 160: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 11- Ana giriş kapısı

Resim 161: Talatpaşa Mah. Kadı Sokak ve Kadı Çıkmazı Sokak'taki güneydoğu ve güneybatı cepheler

Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde Kadı Çıkmazı Sokak ile Kadı Sokak'ın kesiştiği noktada yer alan konutun 11 numaralı ana giriş kapısıdır (Resim 160, 161).

Tek katlı olan konut, bir bodrum kat üzerinde yükselmektedir. Yapıda ana girişin bulunduğu güneydoğu cephe¹⁶⁹, Kadı Sokak'a, tali girişin bulunduğu güneybatı cephe ise Kadı Çıkmazı Sokak'a bakmaktadır (Resim 161, 163). Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan yapının üst katında köşeler yatay ve dikey taş blokların dönüşümlü olarak sıralanmasıyla sınırlandırılmıştır. Alt katta ise güney köşe pahlanmıştır. Katlar cephelerde birer silmeyle birbirinden ayrılır (Resim 161).

Yapının Kadı Sokak'a bakan ana cephesinde asimetrik bir düzen hakimdir. Cephenin ortasında tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, eksenden hafif batıya kaymıştır. Cephenin batısında alt ve üst katlarda ikişerden dört pencere, doğusunda ise altta iki pencere ile basık kemerli bir tali giriş, üst katta ise üç adet pencere bulunur (Resim 161).

¹⁶⁸ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 39; Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 68.

¹⁶⁹ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Yapının Kadı Çıkma Sokak'a bakan güneybatı cephesinde de asimetrik bir düzenleme hakimdir. Zemin katta basık kemerli tali bir giriş açıklığı ile iki pencere, üst kattaysa üç adet pencere yer alır (Resim 163). Yapının alt katında yer alan kapı ve pencerelerin tamamı bodruma açılmaktadır. Cepheleerde bulunan tüm pencerelerse dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerlidir. Bu pencerelerden üst kat pencereleri, çift kanatlı demir kepenklere, alt kat pencereleri ise demir parmaklıklarla sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cephe boyunca yükselen basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 160). Bu eyvan, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Eyvanı çerçeveleyen kemer ve söveler kesme taşlarla örülmüştür. Yüksek bir merdivenle ulaşılan basık kemerli kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Bu söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanada sahip demir kapıda, kanatların cam olan tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekelerin alt kesimine büyük birer çiçek bezemesi yerleştirilmiş, üst kesimleri ise volütlerle son bulan "S" kıvrımlarıyla bezenmiştir (Resim 162). Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak bulunur.

Resim 162: Ana giriş kapısına ait kanatlardan detay

Resim 163: Güneybatı cepheden detay

KATALOG NO. 46- TALATPAŞA MAH. KADI SOK. NO. 15

Resim 164: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 15- Ana giriş kapısı

Resim 165: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 15- Güneydoğu cephe

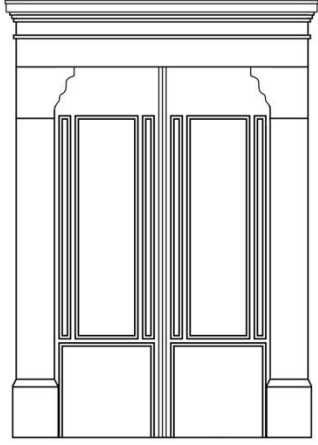
Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde Kadı Sokak ile Arifbey Sokak'ın kesiştiği noktada yer alan konutun 15 numaralı ana giriş kapısıdır (Resim 164).

İki katlı olan konutun sokağa bakan iki cephesi bulunmaktadır. Evin ana giriş kapısının bulunduğu güneydoğu cephesi, Kadı Sokak'a, kuzeydoğu cephesiyse Arifbey Sokak'a bakmaktadır ve bu cephenin batı kesimi tek katlıdır (Resim 165, 166, 167). Taş, tuğla ve ahşap desteklerle inşa edilmiş yapı, bugün badanalı ve kısmen tahrip olmuş durumdadır.

Yapının Kadı Sokak'a bakan ana cephesinde¹⁷⁰ zemin katın batı ucuna ana giriş açıklığı, doğu ucuna ise sonradan açıldığı anlaşılan dikine dikdörtgen biçimli bir pencere yerleştirilmiştir (Resim 165-166). Hafif dışa taşkın inşa edilmiş olan üst katın doğu köşesi bir çıkmayla son bulur¹⁷¹. Bu kat boyunca toplam on adet dikine dikdörtgen biçimli ahşap pencere yer alır.

¹⁷⁰ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

¹⁷¹ Ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 70.

Çizim 26: Kadı Sok. No. 15

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir. Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır (Resim 164), (Çizim 26). Söveler konsol biçimli sade başlıklara sahiptir. Atkı taşı profilli silmelerle taçlandırılmıştır. İki kanada sahip demir kapıda kanatların alt kesimi masif, üst kesimlerindeyse tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmış kanat pencereleri bulunmaktadır. Bu şebekeler, “S” kıvrımları ve volütlerle süslenmiştir. Sol kanat üzerine kapı binisi yerleştirilmiştir.

Resim 166: Doğu köşede yer alan cumbadan detay

Resim 167: Arifbey Sokak'a bakan kuzeydoğu cephe

KATALOG NO. 47- TALATPAŞA MAH. KADI SOK. NO. 20

Resim 168: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 20- Ana giriş kapısı

Resim 169: Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 20- Kuzeybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 20'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 168, 169).

İki katlı olan konut, bugün toprak seviyesinin altında kalmış bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephedeki sıvalar yer yer dökülmüştür. Alt kat, rüstik sıvayla kaplıdır. Katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede¹⁷² zemin katın doğu ucunda ana giriş açıklığı, batısında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 169). Bu pencerelerin alt kesiminde oldukça basık tutulmuş, bodruma açılan bir giriş ile bir pencere yer alır. Cephenin üst katına ise dikine dikdörtgen biçimli üç adet pencere yerleştirilmiştir. Yapıda yer alan tüm pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıklarsa profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

¹⁷² Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 168). Lentolu olan kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerine enine dikdörtgen biçimli bir pencere yerleştirilmiştir. Çift kanatlı olan kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle yatay ve dikey doğrultuda dikdörtgen panellere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 48- TALATPAŞA MAH. KARA HALİL SOK. NO. 3

Resim 170: Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 171: Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 3- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 3'te yer alan konutun avlu kapısıdır (Resim 170, 171).

Avlu duvarı üzerinde kapı dışında başka bir açıklık bulunmamaktadır. Cephe¹⁷³, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır (Resim 171).

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlemedir. Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 170). Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla atkı taşı arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Atkı taşı, profilli silmelerle taçlandırılmıştır. İki kanada sahip demir kapıda kanatların alt kesimi masiftir ve üzerlerine dökümden küçük kabartma rozetler yerleştirilmiştir. Üst kesimlerin ise tüm yüzeyi dekoratif demir parmaklıklarla kapatılmıştır.

¹⁷³ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 49- TALATPAŞA MAH. KARA HALİL SOK. NO. 5

Resim 172: Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 5- Ana giriş kapısı

Resim 173: Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 5- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 5'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 172, 173).

Bir bodrum kat üstünde yükselen tek katlı konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Sıvalar yer yer dökülmüş ve yapı kısmen tahrip olmuş durumdadır. Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁷⁴ batı ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı bulunur (Resim 173). Doğusunda ise dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerli iki pencere yer alır. Bu pencerelerin alt kesiminde oldukça basık tutulmuş, bodruma açılan basık kemerli bir giriş ile bir pencere yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 172). Altı basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yer alır. Bu pencere, yatay ve dikey doğrultuda yerleştirilmiş "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip ahşap kapıda kanatların alt kesimine birer tabla yerleştirilmiştir. Cam olan üst kesimse dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebeke, geometrik öğelerle bezenmiştir.

¹⁷⁴ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 50- TALATPAŞA MAH. KARA HALİL SOK. NO. 6

Resim 174: Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 6- Ana giriş kapısı

Resim 175: Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 6- Güney cephe

Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde Kara Halil Sokak ile Şazelli Sokak'ın kesiştiği noktada yer alan konutun avlusuna açılan 6 numaralı giriş kapısıdır (Resim 174, 175).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodruma sahiptir. Taş ve tuğla malzemeye almaşık düzende inşa edilmiş olan yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁷⁵ doğu tarafında iki adet pencere bulunur (Resim 175). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencerelerin alt kesimineyse zemin seviyesinde basık kemerli bir giriş açılmıştır. Cephenin ortasına ana giriş açıklığının yer aldığı avlu duvarı eklenmiştir. Cephenin batı tarafıysa sağır bırakılmış durumdadır ve burada hiçbir açıklık bulunmamaktadır.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlemedir. Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 174). Söveler konsol biçimli sade başlıklara sahiptir. Atkı taşı, profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Kapı, masif ahşap kanatlara sahiptir.

¹⁷⁵ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 51- TALATPAŞA MAH. KILIÇ ALİ SOK. NO. 1¹⁷⁶

Resim 176: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 177: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 1- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 1’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 176, 177).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üstünde yükselen tek katlı konut, taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁷⁷ doğu ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, batı tarafındaysa iki pencere bulunur (Resim 177). Dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, basık kemerlidir. Bu pencerelerin alt kesiminde oldukça basık tutulmuş, bodruma açılan basık kemerli bir kapı yer alır. Cephedeki açıklıkların tamamı profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

¹⁷⁶ Bu konut için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2006, s. 97.

¹⁷⁷ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 176). Bu eyvanın üzeri profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Altı basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına dekoratif demir şebekeyle kapatılmış bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Çift kanada sahip demir kapı, yatay ve dikey dikdörtgen biçimli panellerden meydana gelmektedir. Kanatların üst kesimlerinde ise dekoratif demir parmaklıklarla kapatılmış cam kısımlar bulunmaktadır.

KATALOG NO. 52- TALATPAŞA MAH. KILIÇ ALİ SOK. NO. 15

Resim 178: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 15- Ana giriş kapısı

Resim 179: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 15- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 15'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 178, 179).

Bugün toprak seviyesinin altında kalmış bir bodrum üstünde yükselen konut, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün badanalı durumda olan cephe, iki yanda kesme taşlardan örülen pilasterlerle sınırlandırılmıştır. Katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılmaktadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede¹⁷⁸ zemin katın doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafında iki pencere, üst katta ise dört adet pencere yer alır (Resim 179). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan pencereler, basık kemerlidir. Taş sövelerle çerçeveli bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıkların kemerlerinde kullanılan kilit taşları, yüzeyden taşkın tutularak belirginleştirilmiştir.

¹⁷⁸ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, derin olmayan bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 178). Bu nişi çerçeveleyen kemer ve söveler kesme taşlardan örülmüştür. Niş kemerinin üzerinde tuğla dizilerinden oluşan hafifletme kemeri yer alır. İki basamakla ulaşılan basık kemerli kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi bulunur. Pencere, yatay biçimde yerleştirilmiş “S” kıvrımlı bezemelerle süslü dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan şeritlerle yatay ve dikey doğrultuda dikdörtgen panellere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 53- TALATPAŞA MAH. KILIÇ ALİ SOK. NO. 16

Resim 180: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 16- Ana giriş kapısı

Resim 181: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 16- Güneybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 16'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 180, 181).

İki katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiştir. Yapı bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede¹⁷⁹ zemin katın doğu ucunda ana giriş açıklığı ile bunun batısında iki pencere, üst katta ise üç adet pencere bulunur (Resim 181). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesidir ve alt kattakiler demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 180). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerinde oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler konsol biçimli sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla atkı taşı arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

¹⁷⁹ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 54- TALATPAŞA MAH. KILIÇ ALİ SOK. NO. 17

Resim 182: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 17- Ana giriş kapısı

Resim 183: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 17- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 17’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 182, 183).

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁸⁰ batı ucunda giriş açıklığı, doğu ucunda ise dikine dikdörtgen biçimli bir pencere yer alır (Resim 183). Cephedeki bu iki açıklık profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 182). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Atkı taşının hemen üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanatlı olan kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle eşit büyüklükte dikdörtgenlere ayrılmıştır.

¹⁸⁰ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

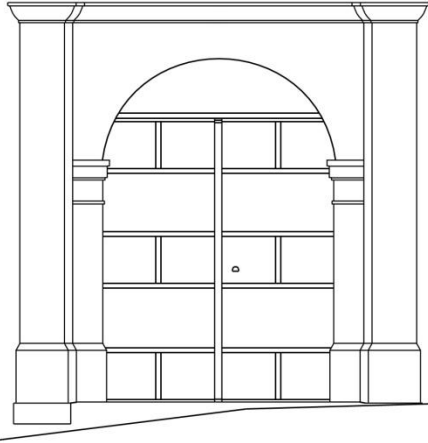
KATALOG NO. 55- TALATPAŞA MAH. KILIÇ ALİ SOK. NO. 19

Resim 184: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 19- Ana giriş kapısı

Resim 185: Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 19- Kuzeydoğu cephe

Çizim 27: Kılıç Ali Sok. No. 19

Kapı, Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 19'da yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 184, 185).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephe¹⁸¹, sağır bırakılmıştır. Burada yalnızca iki pencere açıklığı bulunur (Resim 185). Dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, dekoratif demir parmaklıklarla kapatılmıştır. Bu cephenin doğu ucuna ise ana giriş kapısının yer aldığı avlu duvarı eklenmiştir.

¹⁸¹ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 184), (Çizim 27). Geniş tutulmuş olan ve basık kemere sahip giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Kapı iki yanda pilasterlerle sınırlandırılarak anıtsal bir görünüm kazanmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgen ve karelere ayrılmıştır. Kapı kanatlarının üzerine bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere “S” kıvrımları ile bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır.

KATALOG NO. 56- TALATPAŞA MAH. KINIK SOK. NO. 49-51

Resim 186: Talatpaşa Mah. Kınık Sok. No. 49-51- Ana giriş kapıları

Resim 187: Talatpaşa Mah. Kınık Sok. No. 49-51- Güney cephe

Talatpaşa Mahallesi, Kınık Sokak'ta 49 ve 51 numaralı konutlara ait kapılar, her iki konutun giriş mekanlarına açılan ana giriş kapılarıdır (Resim 186, 187).

Bitişik düzende inşa edilmiş olan konutlar, ikişer katlıdır. Alt katları taş ve tuğla malzemeye almalı düzende inşa edilmiş olan yapılarda üst katlar, ahşap çıkmalı ve badanalı durumdadır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephede¹⁸² zemin katın ortasında ana giriş açıklıkları yer alır (Resim 187). Cephenin batı tarafında dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere, doğu tarafında ise basık kemerli bir dükkan girişi bulunur. Batıdaki pencerelerin alt kesimine zemin seviyesinde bir havalandırma açılmıştır. Bu katta dükkan girişi dışında kalan tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri bulunur. Yapının üst katı ise çıkmalıdır. İki yanda yer alan ahşap cumbaların arasına iki adet kareye yakın formda pencere yerleştirilmiştir. Batıdaki çıkmanın üzerinde üç, doğudakininde ise dört adet dikine dikdörtgen biçimli pencere yer alır. Cephenin batı ucuna sonradan bir ek yapıldığı anlaşılmaktadır.

Evlerin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapıları, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 186). Batıdaki 49 numaralı giriş açıklığı, basık kemerli ve iki yanda oldukça alçak kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Bu söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Başlıklar ve kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencereyse “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir

¹⁸² Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

şebekeyle kapatılmıştır. Doğudaki 51 numaralı kapı ise lentoludur ve iki yanda oldukça alçak kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Kapıların ahşap olan kanatlarında alt kesim masif, üst kesimse camdır. Masif olan alt kesimlere dikine dikdörtgen biçimli ikişer tabla yerleştirilmiş, cam olan üst kesimlere üzerlerine çakılan ahşap çitalarla dekore edilmiştir.

KATALOG NO. 57- TALATPAŞA MAH. KINIK SOK. NO. 55¹⁸³

Resim 188: Talatpaşa Mah. Kınık Sok. No. 55- Ana giriş kapısı

Resim 189: Talatpaşa Mah. Kınık Sok. No. 55- Güney cephe

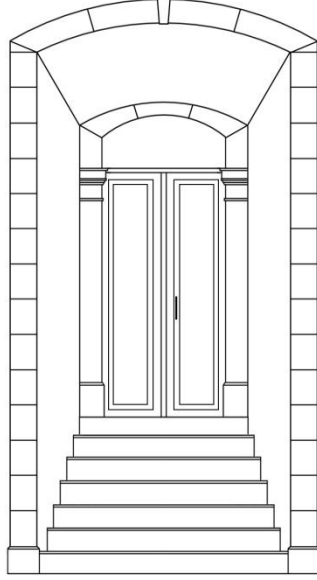
Kapı, Talatpaşa Mah. Kınık Sok. No. 55’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 188, 189).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan yapı, zeminde almaşık duvar örgüsüne sahiptir, üst kat ise tuğlayla kaplıdır. Cephe, iki yanda pilaster ve kaba yonu taşlarla sınırlanmıştır. Katlar, cephede bir silmeyle birbirinden ayrılır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁸⁴ batı ucunda, tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafındaysa dikine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur (Resim 189). Basık kemerli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Pencerelerin alt kesiminde, bodruma açılan basık kemerli bir kapı ile bir pencere yer alır. Cephedeki tüm açıklıkların kemerlerinde kullanılan kilit taşları, yüzeyden daha taşkın tutularak vurgulanmıştır.

¹⁸³ Neslihan Sönmez bu konutu Kınık Caddesi No. 37 olarak adreslendirmiştir (bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 75); ancak konut bugün Kınık Sokak No. 55 olarak geçmektedir.

¹⁸⁴ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

Çizim 28: Kınık Sok. No. 55

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 188), (Çizim 28). Bu eyvanı çerçeveleyen kemer ve söveler rüстик sıva ile kaplıdır. Yenilenmiş olan eyvanın üst örtüsünde kalemişi bir süsleme bulunur. Altı basamakla ulaşılan basık kemerli kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda cam olan kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır.

KATALOG NO. 58- TALATPAŞA MAH. KÜÇÜK ALAN SOK. NO. 1

Resim 190: Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 191: Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 1- Güneydoğu cephe

Resim 192: Aslan başı figürlü zil

Resim 193: Kuş figürlü tokmak

Kapı, Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 1’de yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 190, 191).

Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş avlu cephesinde¹⁸⁵, ana giriş kapısı dışında bir açıklık bulunmamaktadır. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 190). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzeri, profilli bir silmeyle taçlandırılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar üzerlerine çakılan demir şeritlerle birbirine eşit dörtgenlere ayrılmıştır. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve kuş figürlü bir tokmak bulunmaktadır (Resim 193). Kapının ayrıca aslan başı biçimli biçiminde bir zili bulunmaktadır (Resim 192).

¹⁸⁵ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 59- TALATPAŞA MAH. KÜÇÜK ALAN SOK. NO. 10

Resim 194: Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 10- Ana giriş kapısı

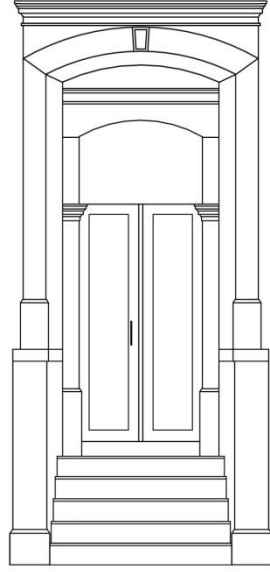
Resim 195: Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 10- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 10'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 194, 195).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Yapının cephesi iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmış, katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁸⁶ batı ucunda, tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafındaysa dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır (Resim 195). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesidir ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencerelerin alt kesiminde ise bodruma açılan basık kemerli bir giriş ile bir pencere bulunur. Cephedeki tüm açıklıklar, beyaz renk boyayla çerçevelenerek vurgulanmış ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

¹⁸⁶ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

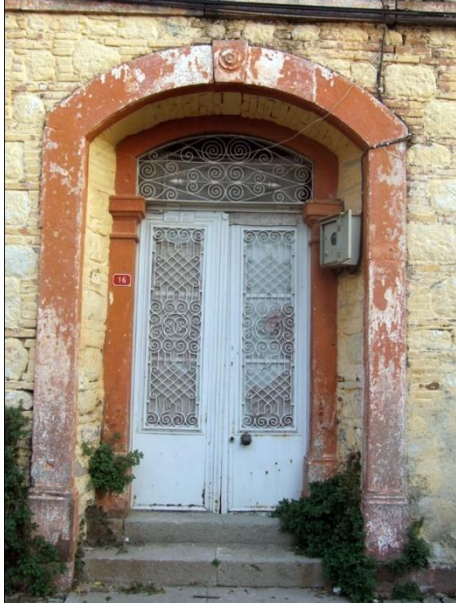
Çizim 29: Küçük Alan Sok. No. 10

Resim 196: Kapı kanatlarından detay

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 194), (Çizim 29). Beş basamakla ulaşılan basık kemerli kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 196). Bu şebeke, alt kesimde büyük birer bitkisel bezemeye süslenmiştir. Üst kesimler ise iki yanda meander motifleri ile çerçevelenmiş ve bunların ortasında köşeleri yuvarlatılarak dekore edilmiş demir şeritler kullanılmıştır. Kanatlar üzerinde ayrıca birbirinin simetrisinde yer alan el biçimli kapı tokmakları bulunmaktadır.

KATALOG NO. 60- TALATPAŞA MAH. KÜÇÜK ALAN SOK. NO. 16

Resim 197: Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 16- Ana giriş kapısı

Resim 198: Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 16- Kuzeybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 1'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 197, 198).

Oldukça basık bir bodrum üzerinde yükselen yapı, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephede üst kat, iki yanda kesme taşların yatay ve dikey doğrultuda dönüşümlü olarak sıralanması ile sınırlandırılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁸⁷ doğu ucunda ana giriş açıklığı ile bunun hemen üst kesiminde bir pencere, batı tarafında ise ikişerden toplam dört pencere yer alır (Resim 198). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçeveli ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencere kemerlerinin üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri bulunur. Cephede pencerelerin alt kesimine, zemin seviyesinde kare biçimli iki adet havalandırma açıklığı yerleştirilmiştir.

¹⁸⁷ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, derin olmayan basık kemerli bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 197). Bu niş, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Nişin kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden taşırılmış ve kabartmadan bir çiçek bezemesi ile süslenmiştir (Resim 199). Bir basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların alt kesimi masiftir. Üst kesimin tüm yüzeyi ise dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekenin alt ve üst kesimlerinde baklava dilimleri kullanılmış; tam ortasında ise iç içe geçirilmiş “C” kıvrımları rozet içine alınmış ve etrafı volütlerle süslenmiştir.

Resim 199: Kilit taşında yer alan bitkisel bezeme

KATALOG NO. 61- TALATPAŞA MAH. MAHMUT PAŞA ÇIKMAZI SOK. NO. 9

Resim 200: Talatpaşa Mah. Mahmut Paşa ÇıkmaZI Sok. No. 9- Ana giriş kapısı

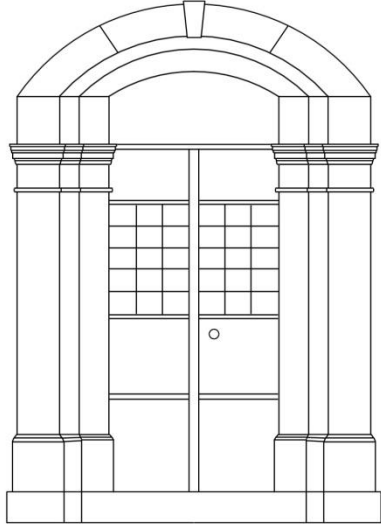
Resim 201: Talatpaşa Mah. Mahmut Paşa ÇıkmaZI Sok. No. 9- Doğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Mahmut Paşa ÇıkmaZI Sok. No. 9'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 200, 201).

Oldukça eğimli bir sokak üzerinde yer alan konut, iki katlıdır. Yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁸⁸ güney ucunda ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, kuzeyindeyse alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere yer alır (Resim 201). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler basık kemerli ve taş sövelerle çerçevelidir (Resim 202). Alt kat pencereleri çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Üst kat pencerelerinin arasında yapının inşa tarihini gösteren bir pano bulunur. Buna göre konut, **1934** tarihli'dir (Resim 203). Cephede yer alan tüm açıklıkların kemerlerinde kullanılan kilit taşları, yüzeyden taşırılarak belirginleştirilmiştir.

¹⁸⁸ Cephe, doğu yönüne bakmaktadır.

Çizim 30: Mahmut Paşa Çıkmazı Sok. No. 9

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli yüzeysel bir nişin ardında yerleştirilmiştir (Resim 200), (Çizim 30). Bu nişin biçimlenişi içteki kapıyla aynıdır. Niş ve giriş kapısı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Sövelerde profilli silmelerden meydana gelen başlıklara sahiptir. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların alt kesimi masiftir. Üst kesimde ise cam kısımlar dekoratif demir şebeke ile kapatılmıştır. Kanatların üzerinde bir aydınlatma penceresi yer alır.

Resim 202: Pencerelerden detay

Resim 203: Yapının inşa tarihini gösteren pano

KATALOG NO. 62- TALATPAŞA MAH. MAHMUT ŞEVKET PAŞA SOK. NO.7

Resim 204: Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 7- Ana giriş kapısı

Resim 205: Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 7 - Mahmut Paşa Çıkma Sok. No. 2- Güneydoğu ve güneybatı cepheler

Konut, Talatpaşa Mahallesi'nde Mahmut Şevket Paşa Sokak ile Mahmut Paşa Çıkma Sokak'ın kesiştiği köşede yer alır. Evin Mahmut Şevket Paşa Sokak'ta yer alan ana giriş kapısı 7 (Resim 204), Mahmut Paşa Çıkma Sokak'taki tali giriş kapısı ise 2 olarak numaralandırılmıştır (Resim 205, 206). Bugün konutun tali giriş kapısı kullanılmaktadır (Resim 207).

Bir bodrum kat üzerinde yükselen tek katlı konut, oldukça eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Evin Mahmut Şevket Paşa Sokak'taki ana giriş kapısının yer aldığı ana cephesi güneydoğu, Mahmut Paşa Çıkma Sokak'taki tali girişin yer aldığı cephesi ise güneybatı yönüne bakmaktadır. Yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Konutun cephelerinde üst kat köşeleri pilasterlerle sınırlandırılmış, güney köşesi köşe sütunçesi ile pahlanarak yuvarlatılmıştır. Cephelerde katlar birer silmeyle birbirinden ayrılmaktadır.

Evin Mahmut Şevket Paşa Sokak'ta yer alan ana cephesinde¹⁸⁹ asimetrik bir düzenleme hakimdir (Resim 205). Bu cephenin doğu ucunda tüm cephe boyunca uzanan ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, batı tarafındaysa alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört pencere yer alır. Alt kat pencereleri ahşap konstrüksiyon ile kapatılmıştır. Yapının Mahmut Paşa Çıkma Sokak'taki güneybatı cephesi¹⁹⁰ kot farkı nedeniyle batı uca basık kalmıştır (Resim 206).

Asimetrik bir düzenlemeye sahip bu cephede, alt katın ortasında basık kemerli tali bir giriş kapısı ile bir pencere, doğu ve batı uçlarında ise birer havalandırma açıklığı bulunur. Cephenin üst katında toplam beş adet pencere yer alır. Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçevesidir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip bu pencerelerden doğu uçtakiler arasında, dışa taşkın örülmüş bir baca, kat boyunca yükselir. Pencere kemerlerinde kullanılan kilit taşları, dışa taşkın tutularak belirginleştirilmiştir. Bu cephenin batı ucuna sonradan bir avlu duvarı eklendiği anlaşılır. Bu duvar üzerinde yer alan giriş kapısı örülerek bir havalandırma açıklığına dönüştürülmüştür. Evin doğrudan sokağa açılan tali giriş kapısı ise cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 207). Basık kemerli olan bu kapı, iki yanda taş sövelerle sınılıdır. Çift kanada sahip kapıda kanatlar, masif demirden yapılmıştır. Üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgen panellere ayrılmış olan bu kanatlarda asimetrik bir düzenleme hakimdir.

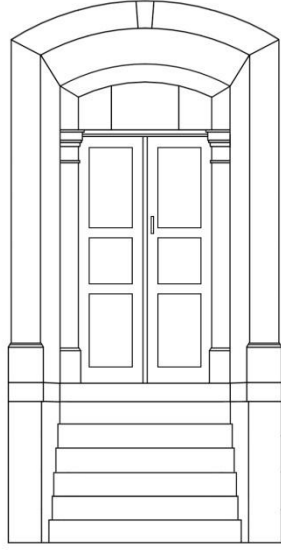
Resim 206: Güneybatı cephe

Resim 207: Güneybatı cephede yer alan tali giriş

¹⁸⁹ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

¹⁹⁰ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Çizim 31: Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 7

Yapının doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 204), (Çizim 31). Bu eyvan, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Eyvanın kemerinde kullanılmış olan kilit taşının düşmüş olduğu görülür. Sekiz basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Çift kanada sahip ahşap kapıda kanatlar alt, orta ve üst tablalardan meydana gelir. Alt ve üst tablalar dikine dikdörtgen, orta tabla ise kare biçimlidir. Kapının her iki kanadında birer kapı kolu yer alır.

KATALOG NO. 63- TALATPAŞA MAH. MAHMUT ŞEVKET PAŞA SOK. NO. 13

Resim 208: Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 13- Ana giriş kapısı

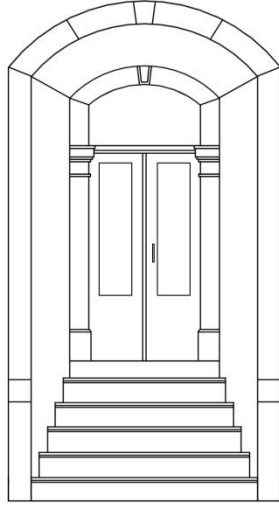
Resim 209: Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 13- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 13'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 208, 209).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan iki katlı konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üstünde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün cephe sıvalı ve badanalı durumdadır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁹¹ ortasında giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, kapının her iki yanında ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam sekiz adet pencere bulunur (Resim 209). Yapıda yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimlidir. Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve kapının üzerindeki hariç çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencere kemerlerinde kullanılan kilit taşları, dışa taşkın tutularak belirginleştirilmiştir. Cephenin batı tarafına, zemin seviyesinde bodruma açılan oldukça basık bir kapı ile bir havalandırma açıklığı yerleştirilmiştir. Doğu tarafındaki açıklıklarsa zemin seviyesinin altında kalmıştır.

¹⁹¹ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

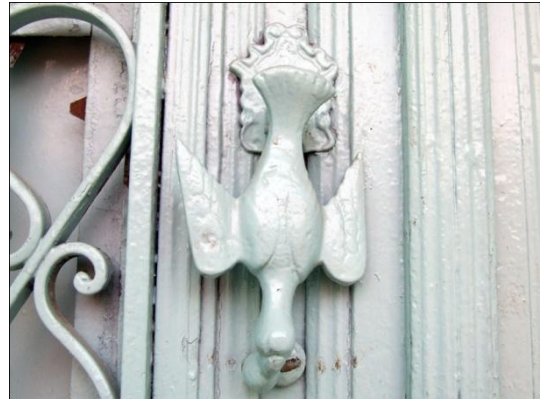

**Çizim 32: Mahmut Şevket Paşa Sok.
No. 13**

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 208), (Çizim 32). Taş sövelerle çerçevesi bu eyvanın üst örtüsü alçı süslemeye sahiptir (Resim 210). Köşeleri düğümlü bir dikdörtgenle çerçevesi üst örtünün merkezinde bir çiçek motifi yer alır. Beş basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların alt kesimi masiftir. Üst kesimlerinse tüm yüzeyi dekoratif demir parmaklıklarla kapatılmıştır. Sol kanat üzerinde baş aşağı yerleştirilmiş kuş figürlü bir kapı tokmağı bulunmaktadır (Resim 211).

Resim 210: Kapıdan detay

Resim 211: Kuş figürlü kapı tokmağı

KATALOG NO. 64- TALATPAŞA MAH. MAHMUT ŞEVKET PAŞA SOK. NO. 16

Resim 212: Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 16- Ana giriş kapısı

Resim 213: Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 16- Kuzeybatı cephe

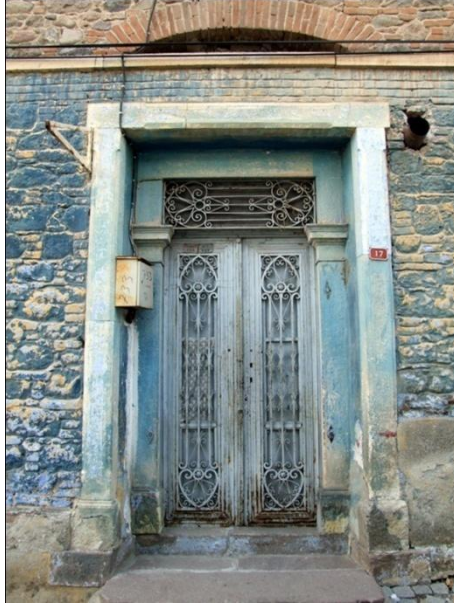
Kapı, Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 16’da yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 212, 213).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan avlu cephesi¹⁹², bugün sıvalı ve badanalı durumdadır (Resim 213). Sağır bırakılmış olan bu cephede, batı uçta yer alan kapı dışında başka bir açıklık bulunmamaktadır.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 212). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, yüzeyden taşkın tutularak belirginleştirilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

¹⁹² Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 65- TALATPAŞA MAH. MAHMUT ŞEVKET PAŞA SOK. NO. 17

Resim 214: Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 17- Ana giriş kapısı

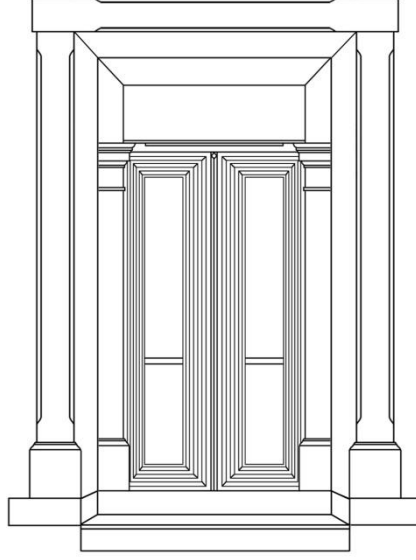
Resim 215: Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 17- Doğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 17'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 214, 215).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan iki katlı konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üstünde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Evin alt katı badanalı durumdadır. Katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁹³ ortasında giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, kapının her iki yanında ise alt ve üst katlarda birerden toplam dört adet pencere bulunur (Resim 215). Yapıda yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimlidir. Taş sövelerle çerçelenmiş olan bu pencereler, ahşap kepenklere sahiptir. Cephenin güney tarafına, zemin seviyesinde bodruma açılan oldukça basık iki adet havalandırma açıklığı yerleştirilmiştir. Cephedeki tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizileri ile örülmüş hafifletme kemerleri yer alır.

¹⁹³ Cephe, doğu yönüne bakmaktadır.

**Çizim 33: Mahmut Şevket Paşa Sok.
No. 17**

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, derin olmayan dikdörtgen biçimli bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 214), (Çizim 33). Bir basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla lento arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, stilize edilmiş palmet motifleriyle bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebeke ile kapatılmıştır. Bu şebeke de aydınlatma penceresindeki gibi stilize edilmiş palmet motifleriyle bezenerek süslenmiştir.

KATALOG NO. 66- TALATPAŞA MAH. ŞARK ÇIKMAZI SOK. NO. 2A

Resim 216: Talatpaşa Mah. Şark ÇıkmaZI Sok. No. 2A- Ana giriş kapısı

Resim 217: Talatpaşa Mah. Şark ÇıkmaZI Sok. No. 2A- Güney cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Şark ÇıkmaZI Sok. No. 2A'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 216, 217).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üstünde yükselen konut, iki katlıdır. Yapıda bugün üst kat yalnızca sıvalı, alt katlarda sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁹⁴ doğu ucunda basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, batı tarafındaysa alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere bulunur (Resim 217). Cephede yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerlidir. Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler, profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Alt kat pencereleri çift kanatlı demir kepenklere sahiptir ve bunların altına zemin seviyesinde bodruma açılan basık kemerli bir giriş ile bir havalandırma açıklığı yerleştirilmiştir.

¹⁹⁴ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

Yapının doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 216). Yedi basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Söve ve başlıklar büyük oranda duvara gömülmüş haldedir. Başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeler ile kapatılmıştır. Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolar stilize edilmiş birer bitki motifi ile süslenmiştir. Üstteki panolarda ise altta ve üstte içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgenin ortası volütlerle çevrili bitkisel birer bezeme ile doldurulmuştur. Sağ ve sol kanatlar üzerinde el biçimli birer kapı tokmağı bulunur (Resim 218).

Resim 218: Kapı kanatlarından detay

KATALOG NO. 67- TALATPAŞA MAH. ŞAZELLİ SOK. NO. 4

Resim 219: Talatpaşa Mah. Şazelli Sok. No. 4- Ana giriş kapısı

Resim 220: Talatpaşa Mah. Şazelli Sok. No. 4- Kuzeybatı cephesi

Kapı, Talatpaşa Mah. Şazelli Sok. No. 4'te yer alan konutun giriş mekanına açılan ana giriş kapısıdır (Resim 219, 220).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan konutun¹⁹⁵ doğu tarafı tek, batı tarafı ise iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bugün sıvalı durumda olan evin batı tarafında, üst katın bir kısmı sıvasızdır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede doğu tarafın ortasında bugün kullanılmayan bir çeşme ile bunun iki yanında -üst kesimde birer pencere yer alır (Resim 220). Cephenin batı tarafında ise alt katta ana giriş açıklığı ile bir pencere, üst katta ise iki adet pencere bulunur. Cephede yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimli ve taş sövelerle çerçvelidir. Bunlardan üst kat pencereleri basık kemerli, alt kattakilerse düz atkılı ve demir parmaklıklara sahiptir. Alt katta yer alan açıklıkların tümü silmelerle taçlandırılmıştır. Yapının ana giriş kapısının üzerine aşağıda görülen inşa kitabesi yerleştirilmiştir.

“1871

25. ΣΕΤΤΕΜΒΡΙΟΥ.

ΑΝΤΡΕΑΣ. ΧΑ. ΙΩΑΝΟΥ.

ΣΤΡΑΤΙΓΟΥ.”

¹⁹⁵ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

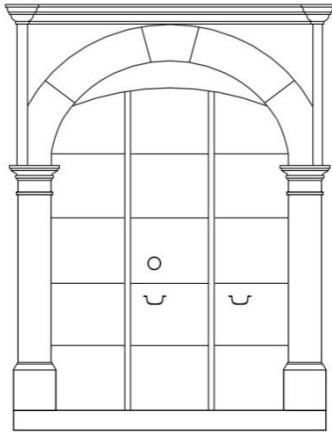
Kitabede 25 Eylül 1871 tarihi ve Andreas HA.¹⁹⁶ Ioannu Stratigu¹⁹⁷ ismi okunmaktadır (Resim 221).

Resim 221: İnşa kitabesi

Resim 222: El biçimli tokmak

Cizim 34: Şazelli Sok. No. 4

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 219), (Çizim 34). Bir basamakla ulaşılan yuvarlak kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Giriş kimeri ise kesme taşlardan örülmüştür ve iki yanda ince birer taş blokla sınırlıdır. Üç bölümden oluşan demir kapı kanatları üzerlerine çakılan demir şeritlerle eşit büyüklükte dörtgenlere ayrılmıştır. Sol kanat üzerinde el biçimli bir kapı tokmağı bulunur (Resim 222).

¹⁹⁶ Kitabe Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Yunanca Öğretim Birimi Başkanı Okutman Nazan ÇAKMAK ÖZALAY tarafından okunmuştur. “XA.” ibaresinin Türkçe’ye “Hacı” olarak çevrilmesi kendisi tarafından uygun bulunmuştur. Kendisine teşekkür ederiz.

¹⁹⁷ “Stratigu”, Yunanca’da komutan anlamına gelmektedir. Ayrıca Strategoslar, Bergama Krallığı döneminde (MÖ 3. yy) kenti idare eden beş kişilik bir idare meclisiydi. Bunlar her yıl şehir için halk meclisi tarafından seçilirdi. (Bergama kendi kendini idare eden bir şehirdi. Hükümet, kalesinin ve ülkesinin egemeniydi.) Daha eski zamanlarda Strategos askeri büyük bir ünvanı. Devlet başkanının en onurlu görevi başkomutanlık olduğundan bu ünvanı taşıyabilmesi için demokrasi yönetimine göre kralları da kurala uymak için her yıl yeniden Strategos seçerlerdi. Ayrıntılı bilgi için bkz. Osman Bayatlı, *a.g.e.*, 1996, s. 28. Ayrıca bkz. Hüseyin Üreten, *a.g.e.*, s. 76.

KATALOG NO. 68- TALATPAŞA MAH. ŞAZELLİ SOK. NO. 7

Resim 223: Talatpaşa Mah. Şazelli Sok. No. 7- Ana giriş kapısı

Resim 224: Talatpaşa Mah. Şazelli Sok. No. 7- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Şazelli Sok. No. 7’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 223, 224).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan ev, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephede katlar bir silmeyele birbirinden ayrılmış, üst katta iki yanda pilasterle sınırlandırılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin¹⁹⁸ batı tarafında ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, doğu tarafında ise altta bir, üst katta iki pencere bulunur (Resim 224). Tamamı basık kemerli olan pencereler, taş sövelerle çerçevesidir. Batıdaki hariç çift kanatlı demir kepenklere sahip bu pencerelerin üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri bulunur.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 223). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

¹⁹⁸ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 69- TALATPAŞA MAH. TABAK ÇIKMAZI SOK. NO. 3

Resim 225: Talatpaşa Mah. Tabak ÇıkmaZI Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 226: Talatpaşa Mah. Tabak ÇıkmaZI Sok. No. 3- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Tabak ÇıkmaZI Sok. No. 3'te yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 225, 226).

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalıdır. Asimetrik bir düzenlemeye sahip avlu cephesi¹⁹⁹ üzerinde giriş açıklığı ile dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunur (Resim 226). Basık kemerli olan bu pencere, taş sövelerle çerçeveli ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephenin batı ucunda bugün kullanılmayan bir çeşme yer alır.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 225). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun biçimli taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, baklava dilimleri ve "C" kıvrımlı bezemelerle süslü dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Giriş kemeri, kilit taşı üzerine işlenen kabartma çiçek motifıyla vurgulanmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

¹⁹⁹ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 70- TALATPAŞA MAH. TABAK ÇIKMAZI SOK. NO. 7

Resim 227: Talatpaşa Mah. Tabak ÇıkmaZI Sok. No. 7- Ana giriş kapısı

Resim 228: Talatpaşa Mah. Tabak ÇıkmaZI Sok. No. 7- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Tabak ÇıkmaZI Sok. No. 7’de yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 227, 228).

Taş malzemeyle inşa edilmiş olan avlu cephesi²⁰⁰, sağır bırakılmış durumdadır (Resim 228). Burada avluya açılan ana giriş açıklığı dışında bir açıklık bulunmamaktadır. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Evin avlusuna açılan lentolu kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümü taşı sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 227). Söveler konsol biçimli sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, “S” ve “C” kıvrımlı bezemelerle süslü dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekenin ortasına yapının **1886** tarihli inşa tarihi işlenmiştir (Resim 229). Giriş açıklığının üzeri profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Çift kanada sahip ahşap kapıda kanatların alt ve üst kesimlerinde ikişerden dört adet dikine dikdörtgen biçimli, ortada ise enine dikdörtgen biçimli birer tabla bulunur. Sağ ve sol kanatlar üzerinde demirden damla biçimli kapı tokmakları yer alır (Resim 230).

²⁰⁰ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır.

**Resim 229: Talatpaşa Mah. Tabak Çıkması
Sok. No. 7- Aydınlatma penceresinden detay**

**Resim 230: Talatpaşa Mah. Tabak Çıkması
Sok. No. 7- Ana giriş kapısından detay**

KATALOG NO. 71- TALATPAŞA MAH. TABAK KÖPRÜ CAD. NO. 1

Resim 231: Talatpaşa Mah. Tabak Köprü Cad. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 232: Talatpaşa Mah. Tabak Köprü Cad. No. 1- Güneydoğu cephe

Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde Tabak Köprü Caddesi ile Eski Tabak Aralığı Sokak'ın kesiştiği köşede yer alan bitişik nizamda inşa edilmiş konutların 1 numaralı ana giriş kapısıdır (Resim 231, 232). Konutların örülerek kapatılmış bir kapısı daha bulunmaktadır.

Evin ana cephesi Tabak Köprü Caddesi'ne diğer cepheleriye Eski Tabak Aralığı Sokak'a bakmaktadır. Eğimli bir arazi üzerinde yer alan yapıda ana giriş açıklığının bulunduğu güneydoğu cephesi, kuzeydoğu ve kuzeybatı cepheleri tek katlı, güneybatı cephesi ise üç katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Sıvalı ve badanalı durumda olan ana cephe, iki yanda pilasterlerle yuvarlatılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin²⁰¹ ortasında birisi örülerek kapatılmış iki adet kapı yer alır (Resim 232). Bu kapıların iki yanında dikine dikdörtgen biçimli birer pencere bulunur. Batıda yer alan pencere çift kanatlı demir kepenklere, doğudakiyse demir parmaklıklara sahiptir.

²⁰¹ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 231). Bir basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla lento arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Masif demirden yapılmış olan kapı kanadı, üzerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 72- TALATPAŞA MAH. TABAK KÖPRÜ CAD. NO. 2

Resim 233: Talatpaşa Mah. Tabak Köprü Cad. No. 2- Ana giriş kapısı

Resim 234: Talatpaşa Mah. Tabak Köprü Cad. No. 2- Kuzeybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Tabak Köprü Cad. No. 2’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 233, 234).

Eğimli bir arazi üzerinde yer alan yapıda ana giriş açıklığının bulunduğu kuzeybatı cephesi ve kuzeydoğu cephesi tek katlı, güneybatı ve güneydoğu cepheleri ise üç katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Konut bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin²⁰² doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunur (Resim 234). Cephedeki açıklıklar birer silmeyle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 233). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Lentonun hemen üzerine yuvarlak kemerli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Şebeke, “S” ve “C” kıvrımlarından meydana gelen ışınsal bir bezeme ile süslenmiştir. Bu kemerin kilit taşı, iri bir kenger yaprağı ile vurgulanmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

²⁰² Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 73- TALATPAŞA MAH. TABAK KÖPRÜ ÇIKMAZI SOK. NO. 2

Resim 235: Talatpaşa Mah. Tabak Köprü ÇıkmaZI Sok. No. 2- Ana giriş kapısı

Resim 236: Talatpaşa Mah. Tabak Köprü ÇıkmaZI Sok. No. 2- Kuzeybatı cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Tabak Köprü ÇıkmaZI Sok. No. 2’de yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 235, 236).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan avlu cephesi²⁰³, taş ve tuğla malzemeye almalı düzende inşa edilmiştir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Avlu cephesinde, ortada yer alan ana giriş kapısı dışında bir açıklık bulunmamaktadır (Resim 236).

Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan basık kemerli ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun biçimli taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 235). Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlı bezemelerle süslenmiş dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

²⁰³ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır.

**KATALOG NO. 74- TALATPAŞA MAH. TALATPAŞA ERTUĞRUL ÇIKMAZI
SOK. NO. 1**

Resim 237: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul ÇıkmaZI Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 238: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul ÇıkmaZI Sok. No. 1- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mahallesi'nde Talatpaşa Ertuğrul Sokak ile Talatpaşa Ertuğrul ÇıkmaZI Sokak'ın kesişiminde yer alan konutun avlusuna açılan 1 numaralı giriş kapısıdır (Resim 237, 238).

Eğimli bir arazi üzerinde yer alan konutun doğu cephesi Talatpaşa Ertuğrul Sokak'a, kuzeyde yer alan ana cephesi ise Talatpaşa Ertuğrul ÇıkmaZI Sokak'a bakmaktadır. Oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen iki katlı konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephede, altta bir, üst kattaysa iki adet pencere bulunur (Resim 238). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçeveslidir. Cephenin batı ucuna avlu duvarı eklenmiştir ve bu duvar üzerinde avluya açılan ana giriş kapısı dışında başka bir açıklık bulunmamaktadır.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlemde yer alır (Resim 237). Zeminden bir basamak yüksekte olan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. bu başlıklar dış kesimi dizisiyle süslenmiştir. Lentonun üzeri profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekelerle kapatılmıştır. Bu şebekelerin alt kesimlerine büyük birer çiçek bezemesi yerleştirilmiş, üst kesimlere iki yanda meander motifleri ile çerçeveselendirilmiş ve ortalarına köşeleri yuvarlatılarak birleştirilmiş demir şeritler yerleştirilmiştir. Şebekelerin üzerlerine ayrıca alt orta ve üst kesimlerde olmak üzere üçer adet dökümden çiçek bezemesi yerleştirilmiştir.

KATALOG NO. 75- TALATPAŞA MAH. TALATPAŞA ERTUĞRUL SOK. NO. 3²⁰⁴

Resim 239: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 240: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 3- Güney cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Çıkmazı Sok. No. 3'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 239, 240).

Bir bodrum kat üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Bugün sıvalı olan cephede bodrum kat rüstik sıva ile kaplıdır. Cephe, iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmış, katlar ise bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁰⁵ batı tarafında bir pencere ile tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise iki adet pencere bulunur (Resim 240). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçevelidir. Yapıda yer alan açıklıkların tamamı profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Yapının bodrum kat seviyesinde ise batıda basık kemerli tali bir giriş, doğuda örülerek kapatılmış iki havalandırma penceresi yer alır.

²⁰⁴ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 42.

²⁰⁵ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 239). Bu eyvanı çerçeveleyen kemer ve söveler rüстик sıva ile kaplıdır. On basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, yatay doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

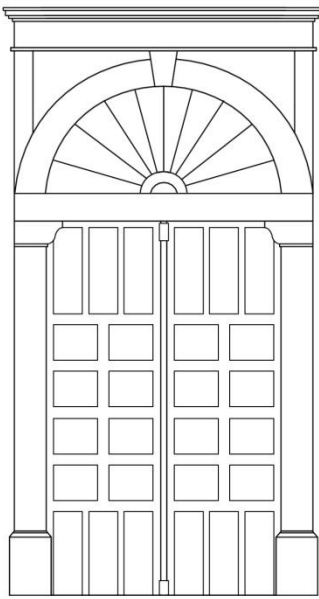
KATALOG NO. 76- TALATPAŞA MAH. TALATPAŞA ERTUĞRUL SOK. NO. 16²⁰⁶

Resim 241: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 16- Ana giriş kapısı

Resim 242: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 16- Kuzey cephe

Çizim 35: Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 16

Kapı, Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 16'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 241, 242).

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır (Resim 242). Bugün evin ana giriş kapısı olarak kullanılan bu girişin, yapının ilk inşasında avlu girişi ya da iki konut arasındaki geçişi sağlayan bir kapı olarak tasarlanmış olduğunu düşünmekteyiz. Oldukça dar tutulmuş cephede²⁰⁷ ana giriş kapısı dışında başka bir açıklık bulunmamaktadır.

²⁰⁶ Neslihan Sönmez bu konutu Ertuğrul Sokak, No. 11 olarak adreslendirmiştir (bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 61); ancak konut bugün Talatpaşa Ertuğrul Sokak No. 16 olarak geçmektedir.

²⁰⁷ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

Resim 243: Yapının inşa tarihinin işlendiği şebekeden detay

Doğrudan sokağa açılan kapı, cepheyle aynı düzlemde yer alır. Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 241), (Çizim 35). Bu söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Lentonun üzerine yuvarlak kemerli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Şebeke ise “S” ve “C” kıvrımlarından meydana gelen işinsal bir bezeme ile süslenmiştir. Şebekenin merkezine yapının inşa tarihi işlenmiştir. Buna göre konut, **1886** tarihlidir (Resim 243). Çift kanada sahip masif demirden kapının kanatları, üzerlerine çakılan şeritlerle birbirine simetrik dörtgenlere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 77- TALATPAŞA MAH. TALATPAŞA ERTUĞRUL SOK. NO. 18

Resim 244: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 18- Ana giriş kapısı

Resim 245: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 18- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 18’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 244, 245)

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁰⁸ doğusunda bir pencere ile ana giriş açıklığı, batısında ise iki adet pencere bulunur (Resim 245). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçvelidir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip pencereler, profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli yüzeysel bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 244). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezenmiş dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Kapı, masif demirden bir kanada sahiptir. Bu kanat, üzerine çakılan demir şeritlerle yatay ve dikey doğrultulu dörtgenlere ayrılmıştır.

²⁰⁸ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 78- TALATPAŞA MAH. TALATPAŞA ERTUĞRUL SOK. NO. 20

Resim 246: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 20- Ana giriş kapısı

Resim 247: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 20- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 20’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 246, 247).

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁰⁹ batı ucunda ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur (Resim 247). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevelenmiştir. Ahşap birer kepenkle kapatılmış olan pencerelerin üzeri silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli yüzeysel bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 246). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, yatay doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapıyı oluşturan kemer ve sövelerin bir kısmı içinde yer aldığı nişe gömülü durumdadır. Çift kanada sahip kapı, masif ahşaptan yapılmıştır. Kanatların alt ve üst kesimlerine içe doğru kademelenen birer tabla yerleştirilmiştir. Sağ kanat üzerinde bir kapı kolu bulunur.

²⁰⁹ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 79- TALATPAŞA MAH. TALATPAŞA ERTUĞRUL SOK. NO. 22

Resim 248: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 22- Ana giriş kapısı

Resim 249: Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 22- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 22’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 248, 249).

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²¹⁰ doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur (Resim 249). Çift kanatlı demir kepenklere sahip bu pencereler, altta bir silme üzerine oturmakta, üst kesimde ise profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Cephenin doğu ucuna evin arkasında yer alan bahçesine açılan bir bahçe kapısı eklenmiştir (Resim 250, 251). Basık kemerli olan bu kapıya sonradan üçgen bir alınlık ilave edildiği anlaşılmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 248). Bu nişi çerçeveleyen kemer ve söveler rüстик sıvayla kaplıdır. Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, yatay doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle

²¹⁰ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

kapatılmıştır. Kapıyı oluşturan kemer ve sövelerin bir kısmı içinde yer aldığı nişe gömülü durumdadır. Çift kanada sahip kapı, masif ahşaptır. Kanatların alt ve üst kesimlerine içe doğru kademelenen birer sekizgen yerleştirilmiştir. Sağ kanat üzerinde kapıya sonradan eklendiği anlaşılan bir kapı kolu bulunur.

Resim 250: Bahçe kapısından detay

Resim 251: Bahçe kapısına ait alınlıktan detay

KATALOG NO. 80- TALATPAŞA MAH. ZAFER SOK. NO. 1

Resim 252: Talatpaşa Mah. Zafer Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 253: Talatpaşa Mah. Zafer Sok. No. 1- Kuzey cephe

Kapı, Talatpaşa Mah. Zafer Sok. No. 1’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 252, 253).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²¹¹ alt katında, ortada ana giriş açıklığı, onun batısında dikine dikdörtgen biçimli bir pencere; üst kattaysa üç pencere bulunur (Resim 253). Farklı formdaki üst kat pencereleri; bu katın yenilenmiş ya da yapıya sonradan eklenmiş olduğunu düşündürmektedir. Profilli silmelerle süslenmiş olan alt kattaki pencereyse taş sövelerle çerçevelenmiş ve demir kepenklere sahiptir.

Doğrudan sokağa açılan kapı, oldukça geniş ve yüksek tutulmuştur. Basık kemerli yüzeysel bir nişin ardına yerleştirilmiş olan bu lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 252). Silmelerle kademelendirilmiş olan sövelerse profilli başlıklara sahiptir. Lentonun hemen üzerine profilli silmelere sahip bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Üzeri bir kemerle geçilmiş olan bu pencere ışınsal bir bezemenin hakim olduğu demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekede demir çubukların arası “C” kıvrımlarıyla bağlanmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²¹¹ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

3.2. Ulucami Mahallesi:

Akropolis eteklerinden Bergama Çayına kadar uzanan yamaç alanda yer alan Ulucami Mahallesi, batıda Talatpaşa Mahallesi ile komşudur. Bu mahallede 5'i kentsel arkeolojik ve arkeolojik sit alanları dışında olmak üzere toplam 20 yapı adası bulunmaktadır²¹².

KATALOG NO. 81- ULUCAMI MAH. İTTİHAT-I TERAKKİ CAD. NO. 41²¹³

Resim 254: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 41- Ana giriş kapısı

Resim 255: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 41- Kuzeydoğu cephe

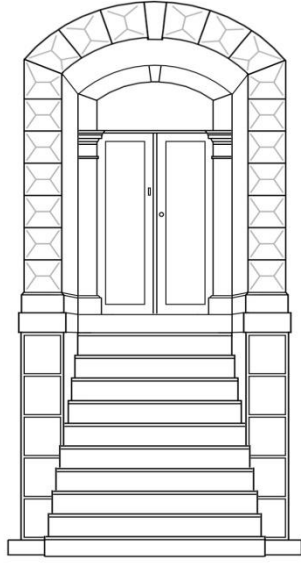
Resim 256: Kapıdan detay

Resim 257: Pencere ve bacadan detay

²¹² Bkz. Demet Ulusoy Binan vd, *a.g.m.*, 2004, s. 38

²¹³ Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 100, 101, 106; Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 56, 64.

Çizim 36: İttihat-ı Terakki Cad. No. 41

Kapı, Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 41'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 254, 255).

Bir bodrum kat üzerinde yükselen tek katlı konut, taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiştir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephe, iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmıştır. Saçak silmesi dış kesimi dizisiyle süslüdür. Cephede bodrum kat bir silmeyle birinci kattan ayrılır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²¹⁴ ortasında, tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı bulunur (Resim 255). Bu kapı, eksenden

batıya kaymıştır. Cephenin doğusunda iki, batısında bir adet pencere bulunur (Resim 257). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler taş sövelerle çerçevelenmiştir. Üç kanatlı demir kepenklere sahip pencereler, “S” ve “C” kıvrımlarıyla taçlandırılmış alınlıklara sahiptir. Doğu pencereleri arasında dışa taşkın örülmüş bir baca, cephe boyunca yükselmektedir. Cepheye zemin seviyesinde doğuda iki pencere, batıdaysa bodruma açılan tali bir giriş açılmıştır. Basık kemerli olan bu pencereler, demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 254, 256), (Çizim 36). Bu eyvanı çerçeveyen kemer ve söveler kesme taşlarla örülmüştür. Eyvanın üst örtüsü alçıdan köşeleri düğümlü dikdörtgen bir çerçeve içinde yer alan kıvrık dallardan oluşan bir çelenkle süslenmiştir. Yüksek bir merdivenle ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır.

²¹⁴ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

İki kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolarda stilize edilmiş birer erbitki motifi bulunur. Üstteki panoların ortasına volütler, bunun altına ve üzerine ise içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgen yerleştirilmiştir. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak yer alır.

KATALOG NO. 82- ULUCAMI MAH. İTTİHAT-I TERAKKİ CAD. NO. 60²¹⁵

**Resim 258: Ulucami Mah. İttihat-ı
Terakki Cad. No. 60- Ana giriş kapısı**

**Resim 259: Ulucami Mah. İttihat-ı
Terakki Cad. No. 60- Güneybatı cephe**

Kapı, Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 60'ta yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 258, 259).

İki katlı olan konut, taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir.

Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephenin üst katı, iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²¹⁶ alt katın batısında dikine dikdörtgen biçimli bir pencere, doğusundaysa ana giriş açıklığı bulunur (Resim 259). Yapının üst katında cephe boyunca uzanan balkona açılan iki adet kapı yer alır. Üç adet dekoratif demir konsol üzerine oturan bu balkon, alt katta iki yanda kare kesitli birer sütunla taşınır. Evin önünde bu sütunlarla sınırlı bir veranda bulunur. Cephede yer alan tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

²¹⁵ Konutun bugünkü sahiplerinden edindiğimiz bilgiye göre; bu yapı, Osmanlı döneminde bir Yunan bankası olarak kullanılmıştır.

²¹⁶ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 258, 260). Beş basamakla ulaşılan bir sahanlığın ardında yer alan ve lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir (Resim 260). Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanatlı olan kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panoda stilize edilmiş bitki motifleri bulunur. Üstteki panonun ortasına daire içinde yer alan birer çipa bezemesi yerleştirilmiştir (Resim 261). Bunun altında ve üzerindeki panolar içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgenle süslüdür. Sol kanat üzerinde bitkisel motiflerle bezenmiş ve bir insan başı figürü ile son bulan kapı binisi bulunur (Resim 260, 261).

Resim 260: Kapıdan detay

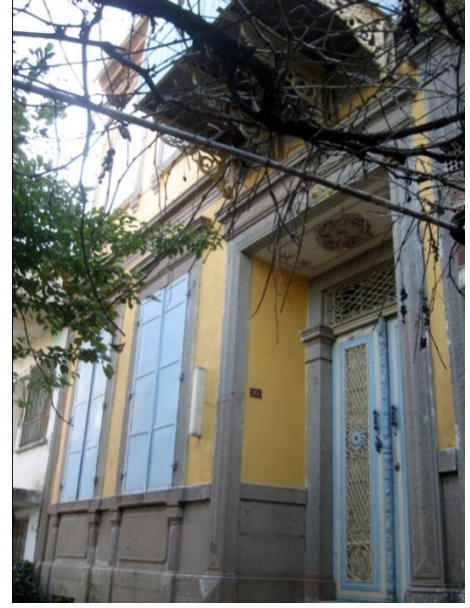

Resim 261: Kapı kanatlarından detay

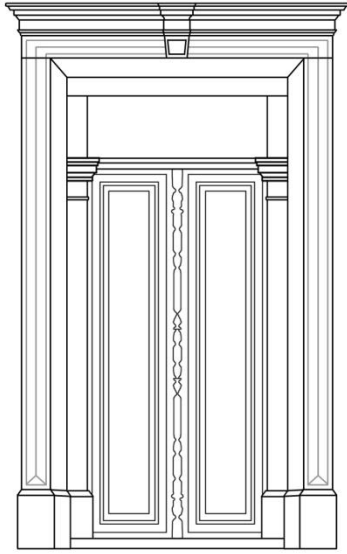
KATALOG NO. 83- ULUCAMI MAH. İTTİHAT-I TERAKKİ CAD. NO. 63²¹⁷

Resim 262: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 63- Ana giriş kapısı

Resim 263: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 63- Güneydoğu cephe

Çizim 37: İttihat-ı Terakki Cad. No. 63

Kapı, Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 63'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 262, 263).

Bir bahçenin içerisinde yer alan iki katlı konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselir. İki yanda pilasterlerle sınırlandırılmış olan cephede katlar profilli silmeler ile birbirinden ayrılır.

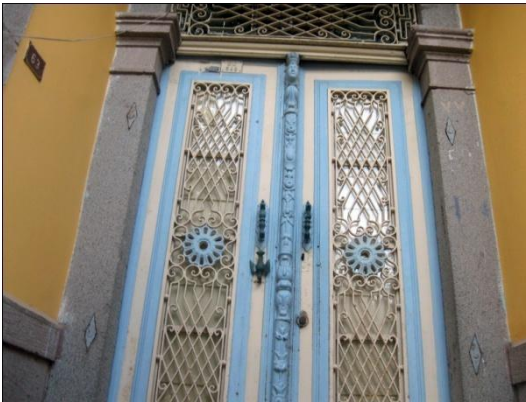
Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²¹⁸ doğu tarafında ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir cumba, batı tarafında ise alt ve üst katlarda ikişer adet pencere bulunur (Resim 263).

²¹⁷ Neslihan Sönmez bu konutu Domuz Alanı No. 61 olarak adreslenmiştir (Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 79); ancak bugün konut İttihat-ı Terakki Cad. No. 63 olarak geçmektedir. Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 101, 106, 108; Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 64.

²¹⁸ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Bugün yenilenmiş olduğu anlaşılan cumba ise dört adet dekoratif demir konsol üzerine oturmaktadır. Cephede yer alan tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, dikdörtgen biçimli bir nişin içine yerleştirilmiştir (Resim 262), (Çizim 37). Bu nişin yüzeyden taşırılarak vurgulanmış olan kilit taşı, lento tacına kadar kademelenerek yükselmektedir. Nişin tavanıysa kabartmadan bir çelenkle süslenmiştir (Resim 265). Beş basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümü taş söveler ile sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, ortada baklava dilimleri, iki yandaysa volütler ve meander motifleriyle çerçevesi dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 264). Bu şebekeler altta kare, üstteyse dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolar stilize edilmiş birer bitki motifi ile süslenmiştir. Üstteki panoların ortasına etrafı volütlerle çevrelenmiş dökümden birer bitkisel bezeme yerleştirilmiştir. Bunun altında ve üzerindeyse içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgen yer alır. Sol kanat üzerinde bitkisel motiflerle bezenmiş ve bir insan başı figürüyle son bulan kapı binisi ile kuş figürlü bir kapı tokmağı vardır (Resim 264).

Resim 264: Kapı kanatlarından detay

Resim 265: Kapıdan detay

KATALOG NO. 84- ULUCAMI MAH. İTTİHAT-I TERAKKİ CAD. NO. 84

Resim 266: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 84- Ana giriş kapısı

Resim 267: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 84- Güneybatı cephe

Kapı, Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 84'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 266, 267).

Tek katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²¹⁹ batı ucunda ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır (Resim 267). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesidir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip olan pencereler farklı renkte boyanarak cephede belirgin hale getirilmiştir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 266). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere demirden yapılmış saban süren bir çiftçi figürüyle süslü bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle eşit büyüklükte dikdörtgenlere ayrılmıştır.

²¹⁹ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 85- ULUCAMI MAH. İTTİHAT-I TERAKKİ CAD. NO. 85

Resim 268: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 85- Ana giriş kapısı

Resim 269: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 85- Kuzey cephe

Kapı, Ulucami Mahallesi'nde İttihat-ı Terakki Caddesi ile Ulucamii 2 Sokak'ın keşiştiği köşede yer alan konutun 85 numaralı ana giriş kapısıdır (Resim 268, 269).

Tek katlı olan evin İttihat-ı Terakki Caddesi'ndeki ana cephesi kuzeye, Ulucamii 2 Sokak'taki cephesiyse batıya bakmaktadır. Bugün sıvalı ve badanalı durumdaki konut, bir bahçeyle çevrenmiştir.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır (Resim 269). Basık kemerli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıklar beyaz renk boyayla çerçevelenerek vurgulanmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 268). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

KATALOG NO. 86- ULUCAMI MAH. İTTİHAT-I TERAĞKİ CAD. NO. 108

Resim 270: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 108- Ana giriş kapısı

Resim 271: Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 108- Güneybatı cephe

Kapı, Ulucami Mahallesi'nde İttihat-ı Terakki Caddesi ile Halil Okka Sokak'ın kesişiminde yer alan evin avlusuna açılan 108 numaralı giriş kapısıdır (Resim 270, 271).

Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan iki katlı konut almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Yapının güneybatıda yer alan ana cephesi İttihat-ı Terakki Caddesi'ne, güneydoğu cephesiyse Halil Okka Sokak'a bakmaktadır. Katların bir silmeyle birbirinden ayrıldığı ana cephe bugün sıvalı, güneydoğu cepheye sıvasız ve badanasız durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin²²⁰ batı ucuna ana giriş kapısının yer aldığı avlu duvarı eklenmiştir (Resim 271). Bu cephede alt katın batı tarafında iki pencere, doğu ucunda ise geniş tutulmuş bir pencere bulunur. Yapının üst katında tüm cephe boyunca dört adet dikine dikdörtgen biçimli pencere yer alır. Basık kemerli olan bu pencereler taş sövelerle çerçeveslidir.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlemde yer alır (Resim 270). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, belirgin haldedir. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır.

²²⁰ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 87- ULUCAMI MAH. KOCA ALAN SOK. NO. 4

Resim 272: Ulucami Mah. Koca Alan Sok. No. 4- Ana giriş kapısı

Resim 273: Ulucami Mah. Koca Alan Sok. No. 4- Kuzey cephe

Kapı, Ulucami Mah. Koca Alan Sok. No. 4'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 272, 273).

Eğimli bir sokak üzerinde yer alan evin bugün yalnızca beden duvarları ayakta kalmıştır. Tek katlı olan yapı, taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiştir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephede sıvalar büyük ölçüde dökülmüştür.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²²¹ ortasında giriş açıklığı, doğusunda bir, batısında ise iki adet pencere bulunmaktadır (Resim 273). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçevelidir. Pencerelerin kemerlerinde kullanılan kilit taşları, belirgin haldedir.

Doğrudan sokağa açılan kapı, basık kemerli bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 272). Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, yatay doğrultuda yerleştirilmiş "S" kıvrımlarıyla bezenmiş dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır.

²²¹ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

İki kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolar stilize edilmiş birer bitki motifi ile süslenmiştir. Üstteki panolarda ise altta ve üstte içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgenin ortası volütlerle bağlanmıştır.

KATALOG NO. 88- ULUCAMI MAH. SITKIYE SOK. NO. 44

Resim 274: Ulucami Mah. Sitkiye Sok. No. 44- Ana giriş kapısı

Resim 275: Ulucami Mah. Sitkiye Sok. No. 44- Güney cephe

Kapı, Ulucami Mah. Sitkiye Sok. No. 44'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 274, 275).

Bir bodrum kat üzerinde yükselen ev, iki katlıdır. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı, zemin seviyesinde ise kırmızı renkle boyalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²²² alt katın batı ucunda ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur (Resim 275). Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencerelerin hemen alt kesiminde bodruma açılan tali bir giriş ile bir havalandırma açıklığı yer alır. Bodruma açılan ve lentolu olan tali giriş, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümüne taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Bu sövelerin konsol biçimli başlıkları vardır. Kapı kanatları ise masif demirden yapılmıştır. Yapının üst katında ise basık kemerli bir giriş ile iki pencere yer alır. Dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Üst kat açıklıklarının önünde, tüm cephe boyunca bir balkon uzanır. Bu balkon, dört adet "S" biçimli dekoratif demirden konsol üzerine oturmaktadır.

²²² Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 274). Beş basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Lentonun üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapıda kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle birbirine eşit dörtgenlere ayrılmıştır. Her iki kanat üzerineyse birbirinin simetrisinde yer alan kapı tokmakları yerleştirilmiştir.

KATALOG NO. 89- ULUCAMI MAH. SOĞANDERE SOK. NO. 1

Resim 276: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 277: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 1- Kuzey cephe

Kapı, Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 1’de yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 276, 277).

Taş ve tuğla malzemeyle almaşık düzende örülmüş olan avlu cephesinde sıvaların tamamına yakın kısmı dökülmüş durumdadır. Yapı, bugün oldukça tahrip olmuş ve işlevini yitirmiştir.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²²³ doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli bir pencere yer alır (Resim 277). Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencere, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephede yer alan açıklıklar profilli birer silme ile taçlandırılmıştır.

Yapının avlusuna açılan kapı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır. Basık kemerli olan bu kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır (Resim 276). Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, kabartmadan bir kenger yaprağı bezemesiyle süslenmiştir.

²²³ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

Çift kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekelerle kapatılmıştır. Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolar stilize edilmiş birer bitki motifi ile süslenmiştir. Üstteki panolarda ise altta ve üstte içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgenin ortası volütlerle çevrili bitkisel birer bezeme ile doldurulmuştur.

KATALOG NO. 90- ULUCAMI MAH. SOĞANDERE SOK. NO. 3

Resim 278: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 279: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 3- Kuzey cephe

Kapı, Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 3'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 278, 279).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²²⁴ doğu ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, batı tarafında ise zeminde bodruma açılan basık kemerli tali bir giriş ile kareye yakın bir pencere, bunların üst kesimindeyse dikine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur (Resim 279). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kanatlara sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 278). Altı basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, "S" kıvrımları ile bezenmiş dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²²⁴ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 91- ULUCAMI MAH. SOĞANDERE SOK. NO. 5

Resim 280: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 5- Ana giriş kapısı

Resim 281: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 5- Kuzey cephe

Kapı, Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 5'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 280, 281).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²²⁵ doğu ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, batı tarafındaysa zeminde bodruma açılan basık kemerli tali bir giriş ile bunun üst kesiminde dikine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur (Resim 281). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçeveli ve demir kanatlara sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 280). Altı basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, "S" kıvrımları ile bezenmiş dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²²⁵ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 92- ULUCAMI MAH. SOĞANDERE SOK. NO. 11²²⁶

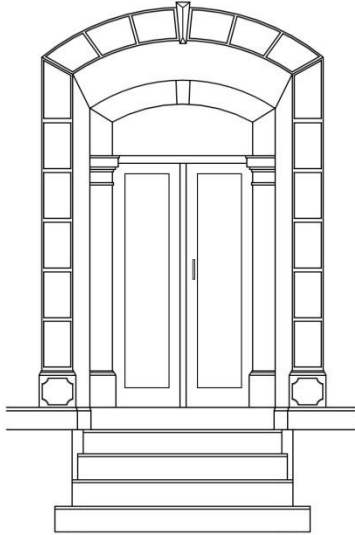

Resim 282: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 11- Ana giriş kapısı

Resim 283: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 11- Kuzey cephe

Kapı, Ulucami Mah. Soğandere Sok. No.11'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 282, 283).

Çizim 38: Soğandere Sok. No. 11

Basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen konut, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeye almaşık düzende örülmüş olan kagir yapının cephesi, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır. Bu cephe, iki yanda rüstik sıvayla örülmüş pilasterler ile sınırlandırılmış, katlarsa cephede birer silme ile birbirinden ayrılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²²⁷ doğu ucunda basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, batı tarafında ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere bulunur (Resim 283, 285).

²²⁶ Bu konutla ilgili ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 62.

²²⁷ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

Cephede yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerlidir. Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıkların kemerlerinde kullanılan kilit taşları belirgin haldedir. Birinci kat pencerelerinin alt kesiminde bodruma açılan basık kemerli bir havalandırma ile bir kapı yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 282), (Çizim 38). Bu eyvanı çerçeveleyen kemer ve söveler rüstik sıva ile kaplıdır. Eyvanın üst örtüsü bitkisel örneklerin yer aldığı kalem işi bezemelerle süslenmiştir. Beş basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. İki kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 284). Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolar stilize edilmiş birer bitki motifi ile süslenmiştir. Üstteki panoların ortasına etrafı volütlerle çevrelenmiş dökümden birer bitkisel bezeme yerleştirilmiştir. Bunun altında ve üzerinde ise içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgen yer alır. Sol kanat üzerinde el biçimli bir kapı tokmağı vardır.

Resim 284: Kapı kanatlarından detay

Resim 285: Cepheden detay

KATALOG NO. 93- ULUCAMI MAH. SOĞANDERE SOK. NO. 28

Resim 286: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 28- Ana giriş kapısı

Resim 287: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 28- Güney cephe

Kapı, Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 28’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 286, 287).

İki katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiştir. Evin alt katı sıvalı ve badanalı durumdadır. Katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²²⁸ doğu ucunda ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, batı tarafında ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere yer alır (Resim 287). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevelidir. Üst kat pencereleriye basık kemerlidir. Alt katta yer alan tüm açıklıklar profilli silmelerle süslenmiştir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 286). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerine enine dikdörtgen biçimli bir pencere yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²²⁸ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 94- ULUCAMI MAH. SOĞANDERE SOK. NO. 30

Resim 288: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 30- Ana giriş kapısı

Resim 289: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 30- Güney cephe

Kapı, Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 30'da yer alan konutun bugün avlu olarak kullanılan alanına açılan ana giriş kapısıdır²²⁹ (Resim 288, 289).

Taş ve tuğla malzemeyle almalı düzende inşa edilmiş yapı bir bodrum kat üzerinde yükselmektedir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²³⁰ doğusunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, batısında ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 289). Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler meander motifleriyle bezeli frizlerle süslenmiş ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Bugün örülerek kapatılmış olan bu pencerelerin yalnızca üst kesimleri açık bırakılmıştır (Resim 290). Pencerelerin alt kesimineyse bodruma açılan tali bir giriş ile bir havalandırma penceresi açılmıştır.

²²⁹ Bugün avlu kapısı durumunda olan açıklığın ilk inşa sırasında doğrudan konuta açılan bir kapı olduğu anlaşılmaktadır.

²³⁰ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

Bugün yapının avlusuna açılan kapı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 288). Yüksek bir merdivenle ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla atkı taşı arasında enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yer alır (Resim 291). Pencere, dikey doğrultuda yerleştirilmiş “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

Resim 290: Avlu cephesinden detay

Resim 291: Aydınlatma penceresinden detay

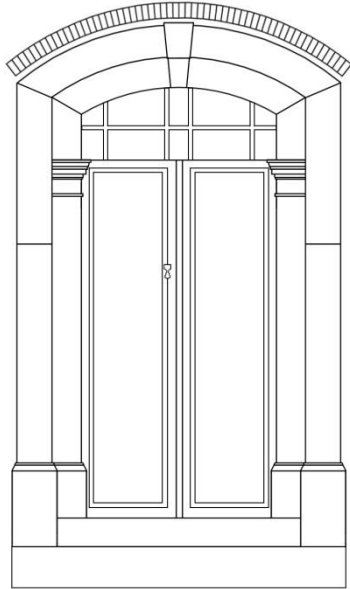
KATALOG NO. 95- ULUCAMI MAH. SOĞANDERE SOK. NO. 33-35²³¹

Resim 292: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 33-35- Ana giriş kapısı

Resim 293: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 33-35- Kuzey cephe

Çizim 39: Soğandere Sok. No. 33-35

Kapı, Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 33'te yer alan evin ana giriş kapısıdır. Yapının bahçe kapısı 35 olarak ayrıca numaralandırılmıştır²³² (Resim 292, 293)

Tek katlı olan konut, taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Ana cephe bugün tuğla malzeme ile kaplanmış, zemin seviyesinde ise sıvalı ve badanalı durumdadır. Evin doğu tarafında, avlu duvarları ile çevrelenmiş bir bahçesi bulunur. Bahçeye giriş buradaki basık kemerli kapı ile sağlanmaktadır.

²³¹ Neslihan Sönmez bu konutu Soğandere Sokak No. 27 olarak adreslendirmiştir (bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 74) ancak bugün konutun ana giriş kapısı Soğandere Sokak No. 33, bahçe kapısıysa No. 35 olarak geçmektedir. Bu konut için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1996, s. 104.

²³² Bu konutla ilgili ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 64; kapı için bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2004, s. 72.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephede²³³ ortada giriş açıklığı, bunun iki yanında ise ikişer adet pencere yer alır (Resim 293). Dikine dikdörtgen biçimli olan pencerelerin tamamı basık kemerlidir. Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 292), (Çizim 39). Bu nişin kemerinde kullanılan kilit taşı üzerine yapının inşa tarihi işlenmiştir. Buna göre konut, **1905** tarihlidir (Resim 295). Üç basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezenmiş dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. İki kanatlı olan demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekelerle kapatılmıştır (Resim 294). Şebekelerin alt kesiminde rozet içine alınmış büyük birer çiçek bezemesi, üst kesiminde ise meander motiflerinin çerçevelediği birer pano yer alır. “C” kıvrımları ile ikiye ayrılan panoların alt ve üst kesimleri baklava dilimleri ile doldurulmuştur. Sol kanat üzerinde kapı binisi ve el biçimli bir tokmak yer alır.

Resim 294: Kapı kanatlarından detay

Resim 295: Kemerdeki inşa tarihinden detay

²³³ Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 96- ULUCAMI MAH. SOĞANDERE SOK. NO. 76

Resim 296: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 76- Ana giriş kapısı

Resim 297: Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 76- Güney cephe

Kapı, Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 76'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 296, 297).

İki katlı olan evin üst kat pencerelerinin formlarında görülen değişiklik bu katın yapıya ya sonradan eklendiği ya da yenilenmiş olduğunu düşündürmektedir.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²³⁴ doğu tarafında basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, batı tarafındaysa alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört pencere bulunur (Resim 297). Dikine dikdörtgen biçimli olan alt kat pencereleri, taş sövelerle çerçevelidir ve birer silmeyle taçlandırılmıştır. Bu pencerelerin altına zemin seviyesinde bodruma açılan basık kemerli bir giriş ile bir havalandırma açıklığı yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 296). Bu eyvanı çerçeveleyen kemer ve söveler rüstik sıvayla kaplıdır. Altı basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler kesme taşlardan meydana gelmiş ve silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu görülür.

²³⁴ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 97- ULUCAMI MAH. TABAK KÖPRÜ CAD. NO. 49

Resim 298: Ulucami Mah. Tabak Köprü Cad. No. 49- Ana giriş kapısı

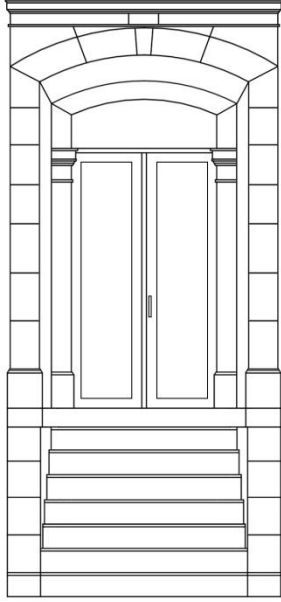
Resim 299: Ulucami Mah. Tabak Köprü Cad. No. 49- Doğu cephe

Kapı, Ulucami Mahallesi'nde Tabak Köprü Caddesi ile Soğandere Sokak'ın kesiştiği köşede yer alan konutun 49 numaralı ana giriş kapısıdır (Resim 298, 299).

Tek katlı olan konut, basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselmektedir. Yapının Tabak Köprü Caddesi'ne bakan doğu cephesi ana cephe, Soğandere Sokak'a bakan güney cephesiyse 2 numaralı tali girişin bulunduğu cephedir (Resim 299, 301). Taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cepheler, zemin seviyesinde rüstik sıvayla kaplıdır. Tüm köşeleri pilasterlerle sınırlandırılmış olan yapının güneydoğu köşesiye pahlanarak yuvarlatılmıştır. Katlar cephelerde birer silmeyle birbirinden ayrılır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephenin kuzey ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, güney tarafında ise iki adet pencere bulunur (Resim 299). Bu pencerelerin alt kesimine zeminde bodruma açılan iki pencere yerleştirilmiştir. Yapının güney cephesindeyse dört adet pencere bulunur (Resim 301). Bu cephenin zemininde bodruma açılan üç pencere ile batı uçta basık kemerli tali bir giriş yer alır. Yapıda yer alan tüm pencereler, dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerlidir. Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencereler, çift

kanatlı demir kepenklere sahiptir. Yapının ana katında yer alan tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Çizim 40: Soğandere Sok. No. 49

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 298, 300), (Çizim 40). Bu eyvanı çerçeveleyen kemer ve söveler rüstik sıvayla kaplıdır. Üst örtüsü bir çelenkle süslenmiş olan bu eyvan, profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Sekiz basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklar ve kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır.

Pencereyse içte dekoratif demir bir şebeke ile

kapatılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekelerle kapatılmıştır. Bu şebekelerin alt kesimi bitkisel birer bezemeye süslenmiştir. Üst kesimlerse meander motiflerinin çerçevelediği silindir motifleri ile doldurulmuştur.

Resim 300: Kapı kanatlarından detay

Resim 301: Ana ve güney cephelerden detay

KATALOG NO. 98- ULUCAMI MAH. TURAN SOK. NO. 13²³⁵

Resim 302: Ulucami Mah. Turan Sok. No. 13- Ana giriş kapısı

Resim 303: Ulucami Mah. Turan Sok. No. 13- Güney cephe

Kapı, Ulucami Mah. Turan Sok. No. 13'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 302, 303).

Basık tutulmuş bir bodrum üstünde yükselen konut, tek katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²³⁶ doğu tarafında tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 303). Basık kemerli olan bu pencereler taş sövelerle çerçeveselidir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip pencerelerin üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır. Bu pencerelerin alt kesimine zeminde bodruma açılan basık kemerli tali bir giriş ve bir pencere açılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 302). Dört basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Bu pencere demir bir parmaklıkla kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapının masif ahşap kanatları bulunmaktadır.

²³⁵ Bu konut için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2005, s. 107.

²³⁶ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 99- ULUCAMI MAH. VAKIFBAHÇE SOK. NO. 2²³⁷

Resim 304: Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 2- Ana giriş kapısı

Resim 305: Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 2- Güneybatı cephe

Kapı, Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 2’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 304, 305).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²³⁸ ortasında tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, batısında bir, doğusundaysa iki adet pencere bulunur (Resim 305). Doğu pencerelerinin alt kesiminde bugün kullanılmayan bir çeşme, batıdakilerin altındaysa bodruma açılan basık kemerli tali bir giriş ile bir havalandırma açıklığı yer alır. Yapıda yer alan pencerelerin tümü dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerlidir. Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yer alır (Resim 304). Altı basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına dekoratif demir şebekeyle kapatılmış bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²³⁷ Bu konut için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2005, s. 107.

²³⁸ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 100- ULUCAMI MAH. VAKIFBAHÇE SOK. NO. 8

Resim 306: Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 8- Ana giriş kapısı

Resim 307: Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 8- Güneybatı cephe

Kapı, Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 8’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 306, 307).

Oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Taş ve tuğla malzemeye almasıık düzende inşa edilmiş olan bu kagir ev, bugün badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²³⁹ batı ucunda ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki pencere yer alır (Resim 307). Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephenin ortasına zemin seviyesinde bir havalandırma açıklığı yerleştirilmiştir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 306). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Giriş açıklığının üzerinde tuğla dizilerinden oluşan hafifletme kemeri bulunur. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²³⁹ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 101- ULUCAMI MAH. VAKIFBAHÇE SOK. NO. 9

Resim 308: Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 9- Ana giriş kapısı

Resim 309: Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 9- Kuzeydoğu cephe

Resim 310: Pencerelelerin arasında yer alan bitkisel bezemeden detay

Kapı, Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 9'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 308, 309).

Tek katlı olan yapı, taş ve tuğla malzemeyle almasıık düzende inşa edilmiştir. Cephe, bugün badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁴⁰ batı ucunda ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere yer alır (Resim 309, 310). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçelidir. Pencerelerin arasında devşirme malzemedan bitkisel bir bezeme görülür. Cephede yer alan tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri bulunur.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin ardına yerleştirilmiştir (Resim 308). Üç basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına dekoratif demir şebekeyle kapatılmış bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Çift kanada sahip ahşap kapıda kanatlar alt, orta ve üst kesime yerleştirilmiş tablalardan meydana gelmiştir.

²⁴⁰ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

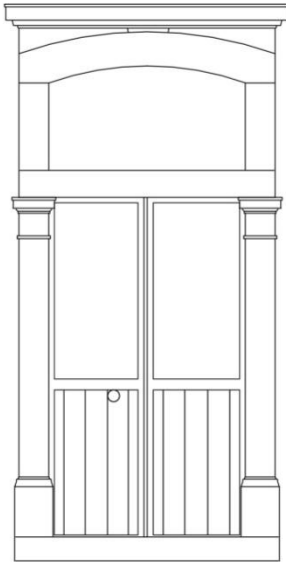
KATALOG NO. 102- ULUCAMI MAH. VAKIFBAHÇE SOK. NO. 10

Resim 311: Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 10- Ana giriş kapısı

Resim 312: Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 10- Güneybatı cephe

Çizim 41: Vakıfbahçe Sok. No. 10

Kapı, Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 10'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 311, 312).

Oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁴¹ batı tarafta ana giriş açıklığı ile bir pencere, doğu tarafta ise iki adet pencere bulunur (Resim 312). Dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçevelidir.

Cephede yer alan tüm açıklıklar yeşil renk boyayla çerçevelenerek vurgulanmış ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

²⁴¹ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlemde (Resim 311), (Çizim 41). İki basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzerine bir aydınlatma penceresi açılmıştır. Bu pencerenin üzeri ise basık bir kemer ile geçilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

3.3. Kurtuluş Mahallesi

Yamaçta konumlanmış olan Kurtuluş Mahallesi, kuzeyden antik yerleşme alanı Akropol Tepesi, batıdan Talatpaşa Mahallesi ve güneyden İslamsaray mahalleleriyle çevrilmiştir. 21 yapı adasından oluşan mahallede 364 parsel yer almaktadır²⁴².

KATALOG NO. 103- KURTULUŞ MAH. KALAYCI SOK. NO. 7

Resim 313: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 7- Ana giriş kapısı

Resim 314: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 7- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 7'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 313, 314).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁴³ doğu ucunda ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde kareye yakın formda bir pencere, batı tarafında ise altta bir, üst katta iki pencere bulunur (Resim 314). Bu pencereler dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerlidir. Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencerelerden alt kattaki demir kepenklere sahiptir.

²⁴² Bkz. Demet Ulusoy Binan vd, *a.g.m.*, 2006, s. 62.

²⁴³ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin içine yerleştirilmiştir (Resim 313). Bir basamakla ulaşılan basık kemerli ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına dekoratif demir pencereyle kapatılmış bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

KATALOG NO. 104- KURTULUŞ MAH. KALAYCI SOK. NO. 9

Resim 315: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 9- Ana giriş kapısı

Resim 316: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 9- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 9’da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 315, 316).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁴⁴ alt katta ana giriş açıklığı, üst katta ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 316). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephede yer alan tüm açıklıklarda kullanılan kilit taşları belirgin haldedir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 315). Basık kemerli olan ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁴⁴ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 105- KURTULUŞ MAH. KALAYCI SOK. NO. 11

Resim 317: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 11- Ana giriş kapısı

Resim 318: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 11- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 11’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 317, 318).

Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephede alt kat sarı renkte badanalıdır. Beyaz renkte badanalı olan üst katta tuğla kaplanmış ve iki yanda kesme taşların yatay ve dikey doğrultuda dönüşümlü olarak sıralanmasıyla sınırlandırılmıştır. Katlar ise cephede bir siltmeyle birbirinden ayrılır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁴⁵ alt katın doğu ucunda ana giriş açıklığı, batısında bir pencere, üst katta ise iki adet pencere bulunur (Resim 318). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçevelidir. Cephede yer alan tüm açıklıklar pembe renkle boyanarak vurgulanmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin içine yerleştirilmiştir (Resim 317). Basık kemerli olan ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılır.

²⁴⁵ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 106- KURTULUŞ MAH. KALAYCI SOK. NO. 19

Resim 319: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 19- Ana giriş kapısı

Resim 320: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 19- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 19'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 319, 320).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üstünde yükselen konut, tek katlıdır. Cephe, bugün sıvalı ve badanalıdır. Katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılır.

Asimetrik bir düzene sahip ana cephenin²⁴⁶ batı ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 320). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Bu pencerelerin alt kesimine zemin seviyesinde bodruma açılan basık kemerli bir giriş ile bir havalandırma açılmıştır. Cephedeki açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 319). Bu eyvanın kemerinde kullanılan kilit taşı, belirgin haldedir. Birkaç basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekenin merkezine konutun inşa tarihi işlenmiştir.

²⁴⁶ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

Buna göre yapı, **1892** tarihli dir (Resim 321). Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgen panellere ayrılmıştır. Sol kanat üzerine el biçimli bir kapı tokmağı yerleştirilmiştir.

Resim 321: Aydınlatma penceresi ve inşa tarihinden detay

KATALOG NO. 107- KURTULUŞ MAH. KALAYCI SOK. NO. 20

Resim 322: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 20- Ana giriş kapısı

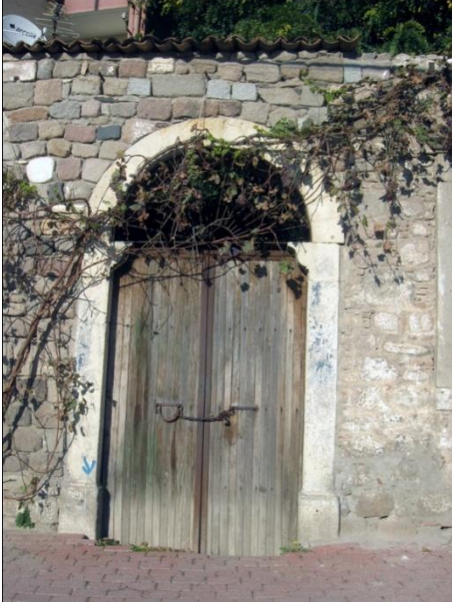
Resim 323: Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 20- Kuzey cephe

Kapı, Kurtuluş Mahallesi'nde Kalaycı Sok. No. 20'de yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 322, 323).

İki katlı olan konut taş ve tuğla malzemeye almaşık düzende inşa edilmiştir. Sokağın köşesinde yer alan yapının bu sokağa bakan iki cephesi bulunur (Resim 323). Kuzeyde yer alan ana cephenin doğu ucuna ana giriş kapısının bulunduğu avlu duvarı eklenmiştir. Bu cephenin üst katında dikine dikdörtgen biçimli iki pencere bulunur. Bu pencerelerin arası üzeri akant yaprağı bezemeli devşirme bir taş yerleştirilerek süslenmiştir. Cephenin alt kesimine ise bir havalandırma penceresi açılmıştır. Basık kemere sahip bu pencerelerin tamamı çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Yapının avlusuna açılan kapı, bugün orijinal halini yitirmiş haldedir (Resim 322). Basık kemerli olan bu kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Bu giriş açıklığında kapı kanatları için ayrılan kısım, yakın dönemde örülerek kapatılmış ve bu kısma tek bir kanat yerleştirilmiştir.

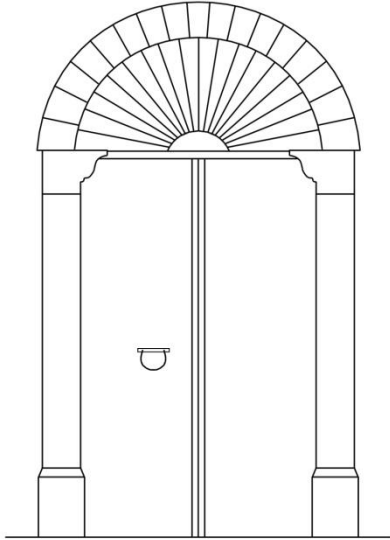
KATALOG NO. 108- KURTULUŞ MAH. KINIK CAD. NO. 79

Resim 324: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 79- Ana giriş kapısı

Resim 325: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 79- Güney cephe

Çizim 42: Kınık Cad. No. 79

Kapı, Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 79'da yer alan konutun avlusuna açılan giriş kapısıdır (Resim 324, 3235).

Kaba yonu taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiş olan avlu cephesinde sıva ve badanalar tamamen dökülmüş durumdadır.

Asimetrik düzenlemeye sahip cephenin²⁴⁷ batı ucunda giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 325). Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencereler, demir parmaklıklara sahip ve silmeler ile taçlandırılmıştır. Pencerelerin üzerindeyse tuğla dizilerinden oluşan hafifletme kemerleri yer alır.

²⁴⁷ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

Yapının avlusuna açılan kapı, yuvarlak kemerli ve iki yanda kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle çerçevesidir (Resim 324), (Çizim 42). Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, demir çubuklardan meydana gelmiş ışınsal bir bezeme ile süslü dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı, masif ahşap kanatlara sahiptir.

KATALOG NO. 109- KURTULUŞ MAH. KINIK CAD. NO. 87

Resim 326: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 87- Ana giriş kapısı

Resim 327: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 87- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 87'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 326, 327).

Taş ve tuğla malzemeye almalı düzende inşa edilmiş olan konut, iki katlıdır. Cephede üst kattaki açıklıklarının farklılaşan formları ve değişen duvar örgüsü, bu katın yapıya sonradan eklendiğini düşündürmektedir.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁴⁸ alt katın batı ucunda ana giriş açıklığı, doğu tarafındaysa iki adet dikine dikdörtgen pencere bulunur (Resim 327). Bu pencereler, taş sövelerle çerçvelidir. Üst katta ise kareye yakın formda iki pencere yer alır. Alt kattaki tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 326). Lentolu olan ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁴⁸ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 110- KURTULUŞ MAH. KINIK CAD. NO. 89

Resim 328: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 89- Ana giriş kapısı

Resim 329: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 89- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 89'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 328, 329).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁴⁹ batı tarafta ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir balkon, doğu tarafta ise altta bir, üst katta iki adet dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunur (Resim 329). Üst katta yer alan balkon dekoratif demirden korkuluklara sahiptir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip alt kattaki pencerenin hemen alt kesimine kare biçimli bir havalandırma açılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 328). Basık kemerli olan ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dörtgenlere ayrılmıştır.

²⁴⁹ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 111- KURTULUŞ MAH. KINIK CAD. NO. 91

Resim 330: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 91- Ana giriş kapısı

Resim 331: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 91- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 91’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 330, 331).

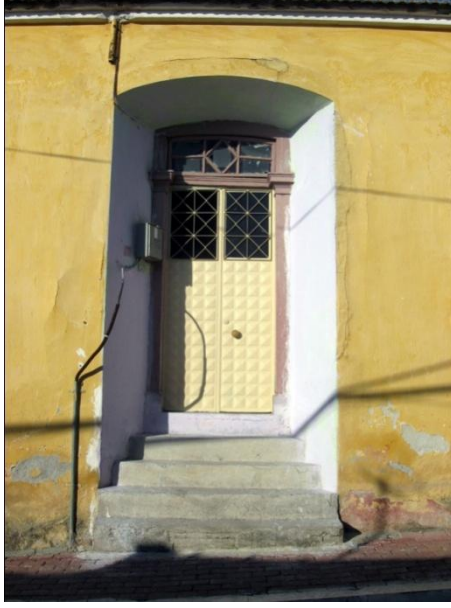
İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalıdır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁵⁰ alt katın batı tarafında iki pencere, doğu tarafında ise ana giriş açıklığı ile bir pencere yer alır (Resim 331). Yapının üst katında ise beş adet pencere bulunur. Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler taş sövelerle çerçvelidir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip pencereler, profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 330). Lentolu olan ana giriş açıklığı, iki yanda sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁵⁰ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 112- KURTULUŞ MAH. KINIK CAD. NO. 93

Resim 332: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 93- Ana giriş kapısı

Resim 333: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 93- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 93'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 332, 333).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁵¹ ortasında tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, iki yanında ise kareye yakın formda iki pencere bulunur (Resim 333). Bu pencerelerin alt kesimlerine zemin seviyesinde birer havalandırma açılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 332). Dört basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁵¹ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 113- KURTULUŞ MAH. MAHMUT ŞEVKET PAŞA CAD. NO.?

Resim 334: Kurtuluş Mah. Mahmut Şevket Paşa Cad. No. ?- Ana giriş kapısı

Resim 335: Kurtuluş Mah. Mahmut Şevket Paşa Cad. No. ?- Kuzeybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Mahmut Şevket Paşa Caddesi'nde yer alan eve ait ana giriş kapısıdır (Resim 334, 335). Yapının üzerinde numarası bulunmamaktadır. İşlevini yitirmiş durumda olan bu konut, bugün oldukça tahrip olmuş ve yıkılma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

İki katlı olan ev, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş, tuğla ve ahşap malzeme ile inşa edilmiş olan yapıda sıva ve badanaların tamamına yakını dökülmüş haldedir.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁵² doğu ucunda ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir pencere, batı tarafında ise altta bir, üstte iki adet pencere bulunur (Resim 335). Zemin seviyesindeyse bodruma açılan basık kemerli bir tali giriş yer alır. Cephede yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimlidir. Bunlardan alt kattaki pencere, basık kemerli ve taş sövelerle çerçevesidir.

²⁵² Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin içine yerleştirilmiştir (Resim 334). Üç basamakla ulaşılan basık kemerli ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının günümüze kadar gelemediği gözlenmektedir.

KATALOG NO. 114- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 2

Resim 336: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 2- Ana giriş kapısı

Resim 337: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 2- Kuzeybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 2’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 336, 337).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephenin yarıya yakın kısmı beyaz renkte badanalı, geri kalanı ise sıvasız ve badanasız durumdadır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁵³ ortasında giriş açıklığı, iki yanında ise dikine dikdörtgen biçimli ikişer pencere bulunur (Resim 337). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencere sövelerinin hemen altına iki yanda birer konsol yerleştirilmiştir. Pencerelerin üzerinde tuğla dizilerinden oluşan hafifletme kemerleri yer alır. Cephedeki tüm açıklıkların kemerleri yapraklarla bezeli birer friz ve profilli silmeler ile hareketlendirilmiştir. Bu kemerlerin kilit taşları ise birer bitkisel bezemeye süslenmiştir.

²⁵³ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin içine yerleştirilmiştir (Resim 336). Bu nişin kimeri kesme taşlardan örülmüş ve kilit taşına yapının inşa tarihi işlenmiştir (Resim 339). Buna göre konut, **1888** tarihli²⁵⁴. Lentolu olan ana giriş açıklığı, cepheye paralel yerleştirilmiş bir merdivenle ulaşılan sahanlığın ardında yer alır. Kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklar dış kesimi dizileri ve bitkisel bezemelerle süslenmiştir (Resim 338). Lento üzerinde bir çelenk bezeme yer alır. Başlıklar ve lento arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

Resim 338: Kapıdan detay

Resim 339: İnşa tarihinden detay

²⁵⁴ Tarihlendirme için ayrıca bkz. Neslihan Sönmez, *a.g.m.*, 1998, s. 83.

KATALOG NO. 115- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 4

**Resim 340: Kurtuluş Mah.
Parmakbatıran Cad. No. 4- Ana giriş
kapısı**

**Resim 341: Kurtuluş Mah.
Parmakbatıran Cad. No. 4- Tali giriş
kapısı**

Resim 342: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 4- Kuzeybatı cephe

Kapılar, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 4'te yer alan konutun ana ve tali girişleridir (Resim 340, 341, 342).

İki katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeyle almaşık düzende inşa edilmiştir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephede sıvalar yer yer dökülmüş ve yapı oldukça tahrip olmuş durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁵⁵ alt katın doğu ucunda üst kata açılan ana giriş açıklığı bulunur (Resim 342). Cephenin batı tarafında ise ortada zemin kata açılan tali bir giriş ile bunun iki yanında dikine dikdörtgen biçimli birer pencere yer alır. Bu pencereler demir parmaklıklarla kapatılmıştır. Evin üst katında ise kare biçimli dört pencere vardır. Pencere formlarından da anlaşılacağı üzere bu katın yapıya sonradan eklendiği düşünülmektedir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana ve tali giriş kapıları, cepheyle aynı düzlem üzerindedir (Resim 340, 341). Lentolu olan giriş açıklıkları, iki yanda kaidelere oturan sütun görünümlü taş sövelerle çerçevelidir. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Doğu uçtaki ana giriş kapısına ait lentonun üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi açılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümlerinden anlaşılmaktadır.

²⁵⁵ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 116- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 6

Resim 343: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 6- Ana giriş kapısı

Resim 344: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 6- Kuzeybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 6'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 343, 344).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁵⁶ batı ucunda ana giriş açıklığı ile üst kesiminde bir pencere; doğu tarafında ise altta bir, üst katta iki adet pencere bulunur (Resim 344). Pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimlidir. Basık kemerli ve taş sövelerle çerçeveli olan alt kat penceresi çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Doğrudan sokağa açılan kapı cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 343). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzerine bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmış olan bu pencerenin üzeri basık kemer ile geçilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁵⁶ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 117- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 12

Resim 345: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 12- Ana giriş kapısı

Resim 346: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 12- Kuzeybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 12’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 345, 346)

Oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Yapı, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁵⁷ doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafında ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 346).

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 345). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir ve kabartmadan birer çiçek bezemesi ile süslenmiştir. Atkı taşının üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi açılmıştır. Bu pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Giriş açıklığının üzeri profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Çift kanada sahip kapı masif demirden yapılmıştır.

²⁵⁷ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 118- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 17

Resim 347: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 17- Ana giriş kapısı

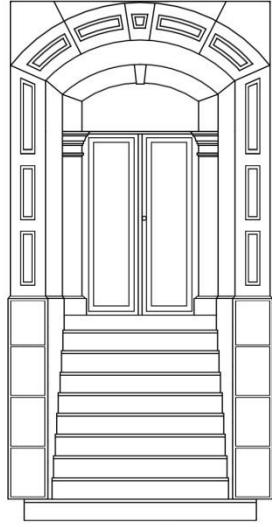
Resim 348: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 17- Güneydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 17’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 347, 348).

Basık tutulmuş bir bodrum kat üzerinde yükselen konut, tek katlıdır. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe iki yanda pilasterlerle sınırlandırılmış, katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

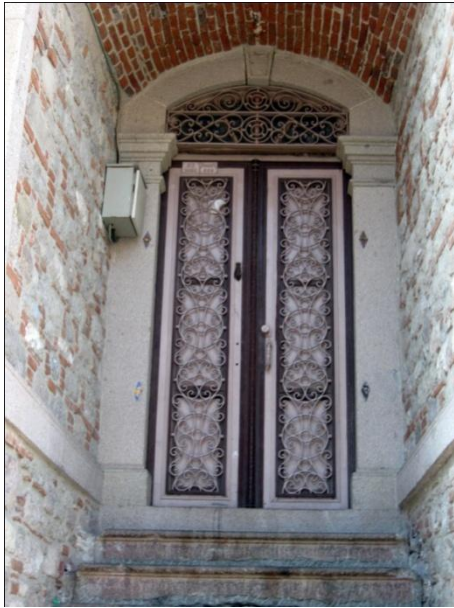
Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁵⁸ ortasında tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvanın içinde yer alan ana giriş açıklığı, batısında bodrum ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet pencere, doğusunda ise altta bugün kullanılmayan bir çeşme, üstte iki adet pencere bulunur (Resim 348). Cephede yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimli ve basık kemerlidir. Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Cephedeki tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

²⁵⁸ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Çizim 43: Parmakbatıran Cad. No. 17

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli derin bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 347), (Çizim 43). Bu eyvanı çerçeveleyen kemer ve sövelerse rüstik sıva ile kaplıdır ve yüzeylerine yivler açılarak hareketlendirilmiştir. On basamakla ulaşılan basık kemerli ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklar ve kemer arasına bir aydınlatma penceresi açılmıştır. Pencere, stilize edilmiş bitki motifleri ve geometrik öğelerle bezeli dekoratif demir bir şebeke ile kapatılmıştır. Giriş kemerinde kullanılan kilit taşı, belirgin haldedir. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır (Resim 349). Bu şebeke, “S” ve “C” kıvrımlarıyla stilize edilmiş bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Sol kanat üzerine bitkisel öğelerle bezeli bir kapı binisi ve el biçimli bir kapı tokmağı yerleştirilmiştir (Resim 350).

Resim 349: Kapıdan detay

Resim 350: Kapı kanatlarından detay, el biçimli kapı tokmağı

KATALOG NO. 119- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 30

Resim 351: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 30- Ana giriş kapısı

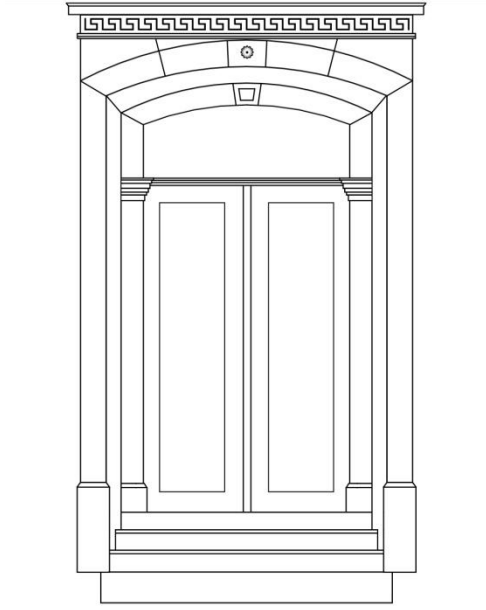
Resim 352: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 30- Kuzeybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 30'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 351,352).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephe, zemin seviyesinde rüstik sıva ile kaplıdır. İki yandan pilasterlerle sınırlı olan cephede katlar bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁵⁹ doğu uçta basık kemerli bir niş içinde yer alan ana giriş açıklığı, batı tarafta ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 352). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesidir ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Bu pencerelerin alt kesimine zemin seviyesinde bodruma açılan iki adet havalandırma penceresi yerleştirilmiştir. Cephedeki tüm açıklıkların üzeri meander motifleriyle bezeli birer frizle süslenmiş ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

²⁵⁹ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Çizim 44: Parmakbatıran Cad. No. 30

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin ardında yer alır (Resim 351), (Çizim 44). Bu nişi çerçeveleyen kemer ve söveler kesme taşlarla örülmüştür. Niş kemerinde kullanılan kilit taşı ise bir çiçek ve bir kabartma rozet ile süslenmiştir (Resim 353). Dört basamakla ulaşılan basık kemerli ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebeke ile kapatılmıştır. Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolar stilize edilmiş birer bitki motifi ile süslenmiştir. Üst kesimdeki panolar ise meander motifleri ile çerçevelenmiştir. Bitkisel birer rozetle ikiye ayrılan bu üstteki panoların alt ve üst kesimlerine içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgen yerleştirilmiştir. Sol kanat üzerinde bitkisel motiflerle bezenmiş ve bir insan başı figürü ile son bulan kapı binisi bulunur (Resim 354). Yine bu kanat üzerindeki kapı tokmağının düşmüş olduğu anlaşılmaktadır.

Resim 353: Niş kemerinden detay

Resim 354: Kapıdan detay

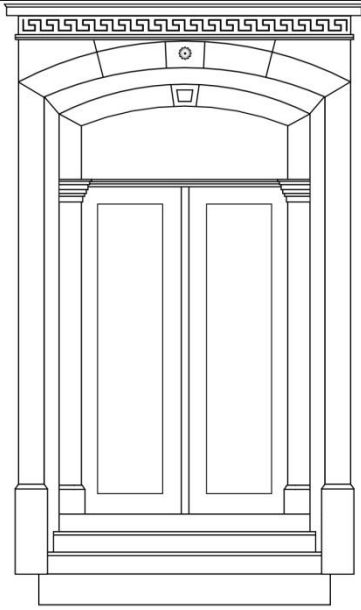
KATALOG NO. 120- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 32

Resim 355: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 32- Ana giriş kapısı

Resim 356: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 32- Kuzeybatı cephe

Çizim 45: Parmakbatıran Cad. No. 32

Kapı, Kurtuluş Mahallesi'nde Parmakbatıran Caddesi ile Tefikiye Sokak'ın kesişiminde yer alan konutun 32 numaralı ana giriş kapısıdır (Resim 355,356).

Yapının Parmakbatıran Caddesi'ne bakan ana cephesi kuzeybatı yönüne, Tefikiye Sokak'a bakan cephesi ise kuzeydoğu yönüne bakmaktadır (Resim 356, 359). Oldukça eğimli bir arazi üzerinde yer alan tek katlı konut, basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Bu bodrum kat, kot farkından dolayı kuzeydoğu cephede tam bir kat durumunu almıştır. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir.

Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan ana cephe, zemin seviyesinde rüstik sıvayla kaplıdır. Ancak üst kat sıvaları yer yer dökülmüş haldedir. İki yanda pilasterlerle sınırlı olan bu cephede katlar bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır. Evin kuzey köşesi pahlanarak yuvarlatılmıştır (Resim 360).

Asimetrik bir düzenlemeye sahip ana cephede²⁶⁰ batı uçta basık kemerli bir niş içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafta ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 356). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir (Resim 358). Bu pencerelerin arasında dışa taşkın örülmüş bir baca yükselmektedir. Pencerelerin alt kesimineyse zemin seviyesinde bodruma açılan iki adet havalandırma penceresi yerleştirilmiştir. Cephedeki tüm açıklıkların üzeri meander motifleriyle bezeli birer frizle süslenmiştir. Evin Tevfikiye Sokak'ta yer alan kuzeydoğu cephesindeyse beş adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur. Bu pencereler de ana cephedekiler gibi basık kemerli, taş söveli ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Yapıda yer alan açıklıkların tamamı profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin ardında yer alır (Resim 355, 357), (Çizim 45). Bu nişin kemerinde kullanılan kilit taşı, bir çiçek ve bir kabartma rozet ile süslenmiştir. Dört basamakla ulaşılan basık kemerli ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebeke ile kapatılmıştır. Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolar stilize edilmiş birer bitki motifi ile süslenmiştir. Üst kesimdeki panolar ise meander motifleri ile çerçevelenmiştir. Bitkisel birer rozetle ikiye ayrılan bu üstteki panoların alt ve üst kesimlerine içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgen yerleştirilmiştir. Sol kanat üzerinde bitkisel motiflerle bezenmiş ve bir insan başı figürü ile son bulan kapı binisi bulunur. Yine bu kanat üzerindeki kapı tokmağının düşmüş olduğu anlaşılmaktadır.

²⁶⁰ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Resim 357: Kapıdan detay

Resim 358: Pencereleden detay

Resim 359: Kuzeydoğu cepheden detay

Resim 360: Kuzey köşeden detay

KATALOG NO. 121- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 34

Resim 361: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 34- Ana giriş kapısı

Resim 362: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 34- Kuzeybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 34'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 361,362).

Eğimli bir arazi üzerinde yer alan evin sokağa bakan ana cephesi²⁶¹ tek katlı, diğer cepheleriye kot farkından dolayı iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan bu kagir yapı almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede doğu uçta basık kemerli bir niş içinde yer alan ana giriş açıklığı, batı tarafta ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 362). Basık kemerli olan bu pencereler taş sövelerle çerçevelidir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip olan pencerelerin üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı basık kemerli bir nişin ardında yer alır (Resim 361). Bir basamakla ulaşılan basık kemerli ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

²⁶¹ Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 122- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 38

Resim 363: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 38- Ana giriş kapısı

Resim 364: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 38- Kuzeybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 38’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 363,364).

Eğimli bir arazi üzerinde yer alan evin sokağa bakan ana cephesi²⁶² tek katlı, diğer cepheleriye kot farkından dolayı iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan bu kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

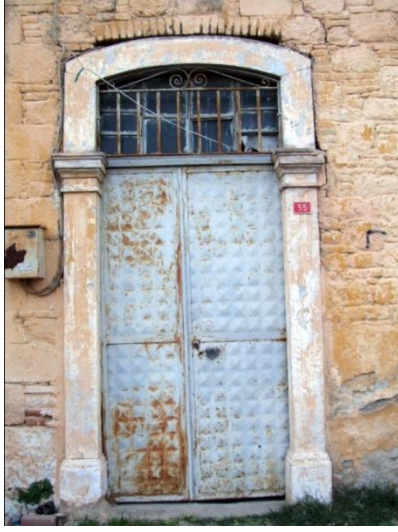
Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁶³ batı tarafta basık kemerli bir niş içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafta ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 364). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevelidir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip olan pencerelerin üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan giriş kapısı, basık kemerli bir nişin ardında yer alır (Resim 363). Basık kemerli olan kapı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere volütler ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kaplıdır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁶² Cephe, kuzeybatı yönüne bakmaktadır.

²⁶³ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 123- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 55

**Resim 365: Kurtuluş Mah.
Parmakbatıran Cad. No. 55- Ana giriş
kapısı**

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 55'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 365, 366).

Tek katlı olan konut, bir bodrum kat üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁶⁴ batı uçta ana giriş açıklığı, doğu tarafta ise zemin ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 366). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevelidir. Üst kat pencerelerinin arasındaysa dışa taşkın örülmüş bir baca yükselmektedir. Cephedeki tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlemde yer alır (Resim 365). Basık kemerli olan ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁶⁴ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 124- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 57

Resim 367: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 57- Ana giriş kapısı

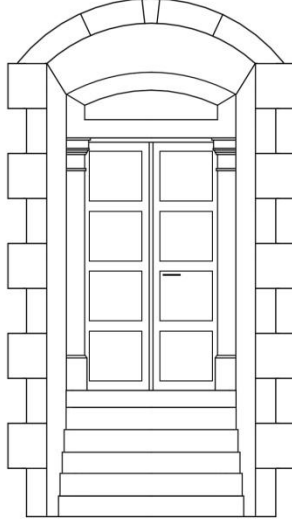
Resim 368: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 57- Güneydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 57’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 367, 368).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephede katlar bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁶⁵ batı uçta tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafta ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 368). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesidir. Sövelerin hemen altına iki yanda birer konsol yerleştirilmiştir. Çift kanatlı demir kepenklere sahip bu pencerelerin üzeri meander motifleriyle bezeli birer friz ile süslenmiş ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Bu pencerelerin alt kesimine zeminde bodruma açılan lentolu bir kapı yerleştirilmiştir.

²⁶⁵ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Çizim 46: Parmakbatıran Cad. No. 57

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 367), (Çizim 46). Bu eyvan, yatay ve dikey taş blokların dönüşümlü olarak sıralanmasıyla çerçevesiyle çevrilmiştir. Eyvanın üst örtüsüyle kabartmadan bitkisel bir bezeme ile süslüdür. Altı basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzerinde bir aydınlatma penceresi yer alır. Bu pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Pencerenin üzeriyse basık bir kemerle geçilmiştir. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle karelere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 125- KURTULUŞ MAH. PARMAKBATIRAN CAD. NO. 59

Resim 369: Kurtuluş Mah.
Parmakbatıran Cad. No. 59- Ana giriş
kapısı

Resim 370: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No.
59- Güneydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 59'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 369, 370).

Tek katlı olan konut, basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁶⁶ batı uçta ana giriş açıklığı, doğu tarafta ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 370). Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Bu pencerelerin alt kesimineyse bugün üzeri kapatılmış durumda olan bir havalandırma penceresi açılmıştır. Cephede yer alan tüm açıklıkların üzerinde profilli silmeler ve tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır. Yapının hemen üst kesiminde duvara yapının inşa tarihi işlenmiştir. Buna göre konut **1889** tarihli dir.

²⁶⁶ Cephe, güneydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlemde yer alır (Resim 369). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 126- KURTULUŞ MAH. PAŞA ÇIKMAZI SOK. NO. 1

Resim 371: Kurtuluş Mah. Paşa Çıkmazi Sok. No. 1- Ana giriş kapısı

Resim 372: Kurtuluş Mah. Paşa Çıkmazi Sok. No. 1- Güneybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Paşa Çıkmazi Sok. No. 1’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 371, 372).

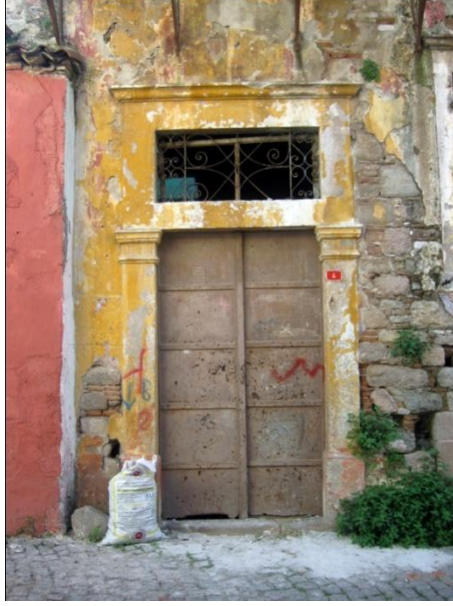
İki katlı olan konut, basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Cephe, bugün rüstik sıva ile kaplı durumdadır.

Üst katında ahşap bir çıkma bulunan ev, asimetrik bir cephe²⁶⁷ düzenlemesine sahiptir (Resim 372). Alt katın doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunur. Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencerenin alt kesimine, zemin seviyesinde bodruma açılan bir kapı yerleştirilmiştir. Üst katta ise çıkmanın üzerine kareye yakın formda iki pencere açılmıştır. Alt katta yer alan açıklıklar, profilli silmelerle süslenmiştir.

Evin doğrudan sokağa açılan ve cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan ana giriş kapısı, bugün orijinal durumunu yitirmiş haldedir (Resim 371). İki basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatları için ayrılan açıklığın bir bölümü yakın dönemde örülerek kapatılmıştır.

²⁶⁷ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 127- KURTULUŞ MAH. PAŞA ÇIKMAZI SOK. NO. 4

Resim 373: Kurtuluş Mah. Paşa ÇıkmaZI Sok. No. 4- Ana giriş kapısı

Resim 374: Kurtuluş Mah. Paşa ÇıkmaZI Sok. No. 4- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Paşa ÇıkmaZI Sok. No. 4'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 373, 374).

İki katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı durumdaki cephede sıvaların büyük ölçüde dökülmüş olduğu görülür. Cephe, zemin seviyesinde rüstik sıvayla kaplanmıştır ancak bu sıvalar da dökülmüş haldedir. Katlarsa cephede bir silmeyle birbirinden ayrılır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁶⁸ doğu ucunda ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde bir kapı bulunur (Resim 374). Üst kattaki bu kapının önünde dekoratif demir korkuluklu bir balkon uzanır. Cephenin geri kalan kısmında ise alt ve üst katlarda üçerden toplam altı adet dikine dikdörtgen biçimli pencere yer alır. Tamamı taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephede yer alan tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır ve üzerlerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri bulunur. Cephede zemin seviyesine

²⁶⁸ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

kareye yakın formda iki adet havalandırma penceresi ile basık kemerli bir giriş açılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 373). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzerine enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere, dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

KATALOG NO. 128- KURTULUŞ MAH. SİPAHİ SOK. NO. 11

Resim 375: Kurtuluş Mah. Sipahi Sok. No. 11- Ana giriş kapısı

Resim 376: Kurtuluş Mah. Sipahi Sok. No. 11- Doğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Sipahi Sok. No. 11'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 375, 376).

İki katlı olan konut, basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephenin alt katı bugün orantısız biçimde sıvalı ve badanalı durumda, üst kesimindeyse sıva ve badana bulunmamaktadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁶⁹ kuzey ucunda ana giriş kapısı ile hemen üzerinde bugün örülerek pencereye dönüştürülmüş bir giriş açıklığı bulunur (Resim 376). Güney tarafta ise alt ve üst katlarda ikişerden toplam dört adet dikine dikdörtgen biçimli pencere yer alır. Cephede yer alan pencerelerin tamamı taş sövelerle çerçevesi ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Üst kat pencerelerinin yarıya yakın kısmı tuğlayla örülerek kapatılmıştır. Oldukça tahrip olmuş durumda olan bu pencerelere ait sövelerin hemen altına iki yanına birer rozet çiçek yerleştirilmiştir. Cephedeki tüm açıklıkların üzerlerinde tuğla dizilerinden oluşan hafifletme kemerleri bulunur.

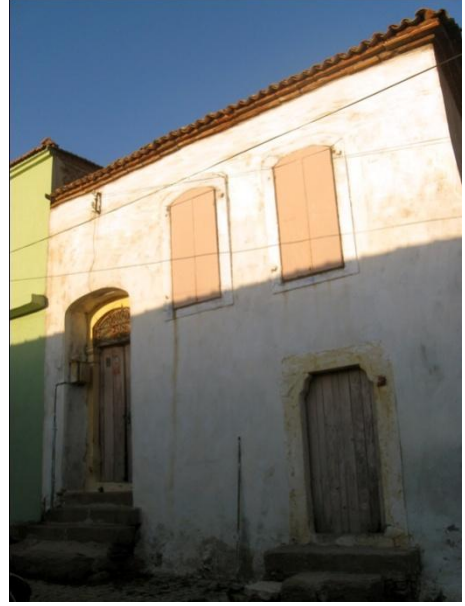
²⁶⁹ Cephe, doğu yönüne bakmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlemedir (Resim 375). Kapı, cepheye paralel uzanan beş basamaklı bir merdivenle ulaşılan sahanlığın ardında yer alır. Basık kemerli olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

KATALOG NO. 129- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 10

Resim 377: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 10- Ana giriş kapısı

Resim 378: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 10- Güney cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 10'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 377, 378).

Tek katlı olan konut, bir bodrum kat üzerinde yükselmektedir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁷⁰ batı uçta basık kemerli bir niş içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafta ise zeminde bodruma açılan lentolu bir tali giriş, üst kesimdeyse dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 378). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin içine yerleştirilmiştir (Resim 377). Dört basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekenin

²⁷⁰ Cephe, güney yönüne bakmaktadır.

ortasına yapının inşa tarihi işlenmiştir. Buna göre konut, **1905** tarihli dir (Resim 379). Kapı, masif ahşap kanatlara sahiptir.

Resim 379: Aydınlatma penceresi ve üzerine işlenen inşa tarihinden detay

KATALOG NO. 130- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 25-27²⁷¹

Resim 380: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 25-27- Ana giriş kapısı

Resim 381: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 25-27- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 25'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır. Konutun bahçe kapısına ayrı olarak 27 numara verilmiştir (Resim 380, 381.)

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün sıvalı ve badanalı durumda olan cephe, zemin seviyesinde rüstik sıvayla kaplıdır. İki yanda pilasterlerle sınırlı olan cephede katlar bir silmeyle birbirinden ayrılmıştır.

Simetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁷² ortasında tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, iki tarafında ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 381). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencerelerin alt kesimine ise zemin seviyesinde bodruma açılan birer havalandırma açıklığı yerleştirilmiştir. Cephenin doğu ucunaysa avluya açılan bir kapı eklenmiştir.

²⁷¹ Bu konut için ayrıca bkz. Demet Ulusoy Binan vd., *a.g.m.*, 2006, s. 97.

²⁷² Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 380). Altı basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

KATALOG NO. 131- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 26

Resim 382: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 26- Ana giriş kapısı

Resim 383: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 26- Güneybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 26'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 382, 383).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁷³ batı uçta tüm cephe boyunca yükselen ve basık kemerli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafta ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 383). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçeveli ve çift kanatlı ahşap kepenklere sahiptir. Pencerelerin alt kesiminde ise bodruma açılan basık kemerli tali bir giriş yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan kapısı, basık kemerli bir eyvanın dip duvarında yer alır (Resim 382). Yedi basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kaplıdır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁷³ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 132- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 30

Resim 384: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 30- Ana giriş kapısı

Resim 385: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 30- Güneybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 30'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 384, 385).

İki katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeyle almaşık düzende inşa edilmiştir. Cephe bugün alt katta orantısız biçimde sıvalıdır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁷⁴ alt katın doğu ucuna ana giriş açıklığı, batı tarafınaysa bir pencere yerleştirilmiştir (Resim 385). Bu açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır. Cephenin üst katında dikine dikdörtgen biçimli üç adet pencere bulunur. Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı cepheyle aynı düzlem üzerindedir. Basık kemerli olan giriş açıklığı iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü sövelerle sınırlıdır (Resim 384). Sövelerse silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere dekoratif demir bir şebekeyle kaplıdır. Çift kanada sahip kapı masif demirden yapılmıştır.

²⁷⁴ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 133- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 31

Resim 386: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 31- Ana giriş kapısı

Resim 387: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 31- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 31’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 386, 387).

Konut, tek katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁷⁵ ortasında ana giriş açıklığı, batısında bir, doğusundaysa dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 387). Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlemde yer alır (Resim 386). Bir basamakla ulaşılan ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerinde enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, volütler ve “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

²⁷⁵ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 134- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 33

Resim 388: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 33- Ana giriş kapısı

Resim 389: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 33- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 33'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 388, 389).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁷⁶ ortasında basık kemerli bir niş içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğusunda üç, batısında ise iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 389). Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin ardında yer almaktadır (Resim 388). Bir basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir ve bitkisel birer bezemeye süslenmiştir. Bu başlıklarla atkı taşı arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir.

²⁷⁶ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekenin merkezine yapının inşa tarihi işlenmiştir. Buna göre konut, **1890** tarihlidir (Resim 390). Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

Resim 390: Aydınlatma penceresi ve inşa tarihinden detay

KATALOG NO. 135- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 34

Resim 391: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 34- Ana giriş kapısı

Resim 392: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 34- Güneybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mahallesi'nde Taksim Caddesi ile Kurtuluş Çıkmazı Sokak'ın kesiştiği köşede yer alan konutun 34 numaralı ana giriş kapısıdır (Resim 391, 392). Kapının Kurtuluş Çıkmazı Sokak'ta yer alan tali giriş kapısına ayrı olarak 1 numara verilmiştir.

Eğimli bir arazi üzerinde yer alan tek katlı konut, basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Bugün oldukça tahrip olmuş durumdaki konut, işlevini yitirmiş durumdadır. Konutun güney köşesinde, yatay ve dikey taş bloklar dönüşümlü olarak sıralanmıştır.

Yapının Taksim Caddesi'ne bakan ana cephesi²⁷⁷ asimetrik bir düzene sahiptir (Resim 392). Bu cephenin batı ucunda ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur. Bu pencerelerin alt kesimine zemin seviyesinde bugün örülerek kapatılmış olan iki havalandırma açıklığı yerleştirilmiştir.

²⁷⁷ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Yapının Kurtuluş Çıkması Sokak'a bakan güneydoğu cephesinde²⁷⁸ ise dikine dikdörtgen biçimli üç adet pencere bulunur. Bu cephenin doğu ucuna, evin avlusuna açılan lentolu bir tali giriş kapısı yerleştirilmiştir. Yapıda yer alan tüm pencereler basık kemerli ve taş sövelerle çerçevesidir. Bu pencerelerin üzerlerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin ardında yer alır (Resim 391). İki basamakla ulaşılan basık kemerli ana giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere volütler ve "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı masif ahşap kanatlara sahiptir.

²⁷⁸ Deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 136- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 36

Resim 393: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 36- Ana giriş kapısı

Resim 394: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 36- Güneybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 36'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 393, 394).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁷⁹ doğu uçta basık kemerli bir niş içinde yer alan ana giriş açıklığı, batı tarafta ise dikine dikdörtgen biçimli üç adet pencere bulunur (Resim 394). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı basık kemerli bir nişin ardında yer alır (Resim 393). Üç basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasında bir aydınlatma penceresi bulunur. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁷⁹ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 137- KURTULUŞ MAH. TAKSİM CAD. NO. 37

Resim 395: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 37- Ana giriş kapısı

Resim 396: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 37- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 37'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 395, 396).

İki katlı olan konut, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁸⁰ kapı eksenden doğuya kaymıştır ve cephenin doğusunda bir pencere yer alır (Resim 396). Yapının üst katında dikine dikdörtgen biçimli dört adet pencere bulunur. Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencerelerden alt kattaki ve üst kattakilerden ikisi çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Yapıda alt kat penceresi dışında kalan tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır ve oldukça basık tutulmuştur (Resim 395). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlıdır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Çift kanada sahip demir kapıda kanatların alt kesimi masif, üst kesimin tüm yüzeyi ise dekoratif demir şebekeyle kapatılmıştır. Şebekeler altta ve üstte dikdörtgen biçimli iki panoya ayrılmıştır. Ortası volütlerle bağlanan bu panolara içi baklava dilimleriyle doldurulmuş birer eşkenar dörtgen yerleştirilmiştir. Sağ kanatta yer alan şebekedeki alt panonun düşmüş olduğu gözlenmektedir. Sol kanat üzerinde ise el biçimli bir kapı tokmağı bulunur.

²⁸⁰ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 138- KURTULUŞ MAH. TAKSİM ÇIKMAZI SOK. NO. 3

Resim 397: Kurtuluş Mah. Taksim ÇıkmaZI Sok. No. 3- Ana giriş kapısı

Resim 398: Kurtuluş Mah. Taksim ÇıkmaZI Sok. No. 3- Doğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Taksim ÇıkmaZI Sok. No. 3'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 397, 398).

Oldukça eğimli bir sokak üzerinde yer alan konut, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephenin alt katı badanalı durumdadır. Evin zemin seviyesinde cepheye paralel uzanan ve birkaç basamakla ulaşılan betondan bir rampa bulunur. Üst katta iki yandan pilasterlerle sınırlı olan cephede katlarsa bir silme ile birbirinden ayrılır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁸¹ alt katın güney ucuna ana giriş açıklığı, kuzey tarafınaysa iki pencere yerleştirilmiştir (Resim 398). Yapının üst katında dört adet pencere bulunur. Cephede yer alan pencerelerin tamamı dikine dikdörtgen biçimli ve taş sövelerle çerçevelidir. Cephedeki tüm açıklıkların üzerinde profilli silmeler ve tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

²⁸¹ Cephe, doğu yönüne bakmaktadır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 397). Üzerinde bulunduğu rampadan bir basamak yüksekte olan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzerine bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, volütler ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Bu pencerenin üzeri basık bir kemerle geçilmiştir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılır.

KATALOG NO. 139- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 5

Resim 399: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 5- Ana giriş kapısı

Resim 400: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 5- Kuzey cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 5'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 399, 400).

İki katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeyle almaşık düzende inşa edilmiştir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁸² batı tarafta ana giriş açıklığı ile üst kesiminde bir pencere, doğu tarafta ise altlı üstlü birer pencere bulunur (Resim 400). Tamamı dikine dikdörtgen biçimli olan bu pencereler, basık kemerli ve taş sövelerle çerçevesidir. Alt kat penceresi çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephedeki tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 399). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Atkı taşının üzerine bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Bu pencerenin üzeri basık bir kemerle geçilmiştir. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dikdörtgenlere ayrılmıştır.

²⁸² Cephe, kuzey yönüne bakmaktadır.

KATALOG NO. 140- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 11

Resim 401: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 11- Ana giriş kapısı

Resim 402: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 11- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 11’de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 401, 402).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁸³ batı ucunda ana giriş açıklığı, doğu tarafındaysa dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 402). Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Pencerelerin alt kesimineyse zemin seviyesinde bodruma açılan basık kemerli bir giriş açılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan kapısı, basık kemerli bir niş içinde yer alır (Resim 401). Dört basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle çerçevelidir. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla atkı taşı arasında enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁸³ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 141- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 13

Resim 403: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 13- Ana giriş kapısı

Resim 404: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 13- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 13'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 403, 404).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁸⁴ doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 404). Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Kapının üst kesimi kabartmadan bir çiçek bezemesi ile süslenmiştir.

Evin doğrudan sokağa açılan kapısı, basık kemerli bir niş içinde yer alır (Resim 403). Dört basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle çerçevesidir. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla lento arasında enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yer alır. Pencere, "S" kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁸⁴ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 142- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 14

Resim 405: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 14- Ana giriş kapısı

Resim 406: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 14- Güneybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 14'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 405, 406).

Tek katlı olan konut, oldukça basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁸⁵ batı ucunda tüm cephe boyunca yükselen ve dikdörtgen biçimli bir eyvan içinde yer alan ana giriş açıklığı, doğu tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 406). Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencereler, çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Pencere sövelerinin altı iki yanda birer konsolla süslenmiş, üzerleriyse profilli silmelerle taçlandırılmıştır. Bu pencerelerin alt kesimine zemin seviyesinde bodruma açılan bir giriş ile bir havalandırma açılmıştır. Cephede yer alan tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri yer alır.

²⁸⁵ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, dikdörtgen biçimli bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir (Resim 405). Dört basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle çerçevesidir. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla atkı taşı arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

KATALOG NO. 143- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 16

Resim 407: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 16- Ana giriş kapısı

Resim 408: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 16- Güneybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 16'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 407, 408).

Konut, iki katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁸⁶ doğu ucunda ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde sonradan açıldığı anlaşılan bir havalandırma penceresi, batı tarafında ise alta bir, üstte iki adet dikine dikdörtgen biçimli pencere bulunur (Resim 408). Taş sövelerle çerçeveli olan bu pencerelerden üst kattakiler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cephede yer alan tüm açıklıklar profilli silmelerle taçlandırılmıştır ve bunların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri bulunur.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 407). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle sınırlıdır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Bu başlıklarla atkı taşı arasına enine dikdörtgen biçimli bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁸⁶ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 144- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 19

Resim 409: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 19- Ana giriş kapısı

Resim 410: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 19- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 19'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 409, 410).

Tek katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeye almalı düzende inşa edilmiştir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁸⁷ doğu ucunda ana giriş açıklığı, batı tarafındaysa dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 410). Taş sövelerle çerçevesi olan bu pencereler çift kanatlı demir kepenklere sahiptir. Cepheye yer alan tüm açıklıkların üzerinde tuğla dizilerinden meydana gelen hafifletme kemerleri bulunur.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alır (Resim 409). Lentolu olan giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle çerçevesidir. Bu söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Kapı kanatlarının yenilenmiş olduğu bugünkü görünümünden anlaşılmaktadır.

²⁸⁷ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 145- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 22

Resim 411: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 22- Ana giriş kapısı

Resim 412: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 22- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 22'de yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 411, 412).

Tek katlı olan konut, basık tutulmuş bir bodrum üzerinde yükselmektedir. Taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁸⁸ doğu ucunda ana giriş açıklığı ile hemen üzerinde sonradan açıldığı anlaşılan enine dikdörtgen biçimli bir havalandırma penceresi, batı tarafında ise dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 412). Basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçvelidir. Pencere kemerlerinde kullanılan kilit taşları belirgin haldedir. Pencerelerin alt kesimineyse zemin seviyesinde bodruma açılan bir giriş açılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 411). Bu nişin kemerinde, ortada devşirme taştan bir kilit taşı yer alır. Üç basamakla ulaşılan basık kemerli giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle çerçevelenmiştir. Söveler silmelerden oluşan sade başlıklara

²⁸⁸ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

sahiptir. Bu başlıklarla kemer arasına bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, merkezini içi baklava dilimleriyle doldurulmuş bir eşkenar dörtgenin oluşturduğu dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Çift kanada sahip kapıda kanatların tüm yüzeyi dekoratif demir şebekelerle kapatılmıştır (Resim 413). Bu şebekeler altta kare, üstte ise dikine dikdörtgen iki panoya ayrılmıştır. Altta yer alan kare panolar stilize edilmiş birer bitki motifi ile süslenmiştir. Üstteki panolarda ise altta ve üstte içi baklava dilimlerine ayrılmış birer eşkenar dörtgenin ortası bitkisel birer bezeme ile doldurulmuştur. Sol kanat üzerine el biçimli bir kapı tokmağı yerleştirilmiştir (Resim 414).

Resim 413: Kapıdan detay

Resim 414: Kapı kanatlarından detay

KATALOG NO. 146- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 23

Resim 415: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 23- Ana giriş kapısı

Resim 416: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 23- Kuzeydoğu cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 23'te yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 415, 416).

Konut, tek katlıdır. Taş ve tuğla malzemeyle inşa edilmiş olan kagir yapı, almaşık duvar örgüsüne sahiptir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephenin²⁸⁹ doğu ucunda ana giriş açıklığı, batısında dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere bulunur (Resim 416). Basık kemerli olan bu pencereler taş sövelerle çerçeveli ve çift kanatlı demir kepenklere sahiptir.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir (Resim 415). Üç basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan taş sövelerle çerçevelidir. Bu söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle dörtgenlere ayrılmıştır.

²⁸⁹ Cephe, kuzeydoğu yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi kuzey olarak kabul ettik.

KATALOG NO. 147- KURTULUŞ MAH. TURGUT SOK. NO. 36

Resim 417: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 36- Ana giriş kapısı

Resim 418: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 36- Güneybatı cephe

Kapı, Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 36'da yer alan konutun ana giriş kapısıdır (Resim 417, 418).

İki katlı olan konut, taş ve tuğla malzemeyle almaşık düzende inşa edilmiştir. Cephe, bugün sıvalı ve badanalı durumdadır.

Asimetrik bir düzenlemeye sahip cephede²⁹⁰, üst katta dikine dikdörtgen biçimli iki adet pencere yer alır (Resim 418). Alt katta ise doğu uçta ana giriş açıklığı, batı uçtaysa dikine dikdörtgen biçimli bir pencere bulunur. Tamamı basık kemerli olan bu pencereler, taş sövelerle çerçevesi ve profilli silmelerle taçlandırılmıştır.

Evin doğrudan sokağa açılan ana giriş kapısı, basık kemerli bir nişin içine yerleştirilmiştir (Resim 417). İki basamakla ulaşılan lentolu giriş açıklığı, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görümlü taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Söveler konsol biçimli başlıklara sahiptir. Atkı taşının hemen üzerine bir aydınlatma penceresi yerleştirilmiştir. Pencere, “S” ve “C” kıvrımlarıyla bezeli dekoratif demir bir şebekeyle kapatılmıştır. Bu şebekeye yapının **1888** tarihli inşa yılı da işlenmiştir (Resim 419).

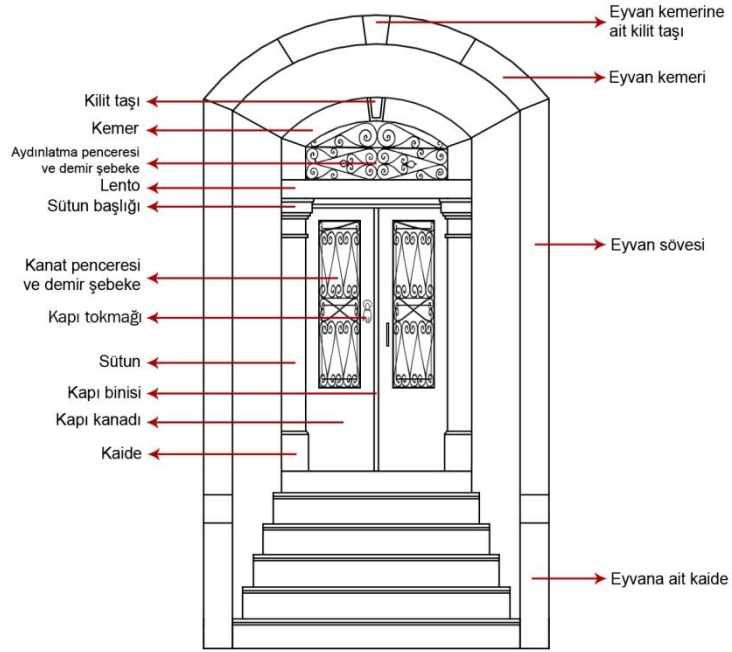
²⁹⁰ Cephe, güneybatı yönüne bakmaktadır. Ancak deskripsiyonun rahat anlaşılması için bu cepheyi güney olarak kabul ettik.

Pencerenin üzeri ise basık bir kemerle geçilmiş ve bu kemerin kilit taşı belirgin tutulmuştur. Çift kanada sahip kapı, masif demirden yapılmıştır. Kanatlar, üzerlerine çakılan demir şeritlerle birbirine eşit karelere ayrılmıştır.

Resim 419: Yapının inşa tarihinin işlendiği şebekeden detay

4. BERGAMA EVLERİNDE KAPI ELEMANLARI

Çizim 47: Kapı Elemanları

Bergama evlerinde incelediğimiz kapılar, iki yanda sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmış ve üzerleri lento ya da kemerle geçilmiş yapı elemanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapıları meydana getiren öğeleri şu şekilde ele alabiliriz (Çizim 47):

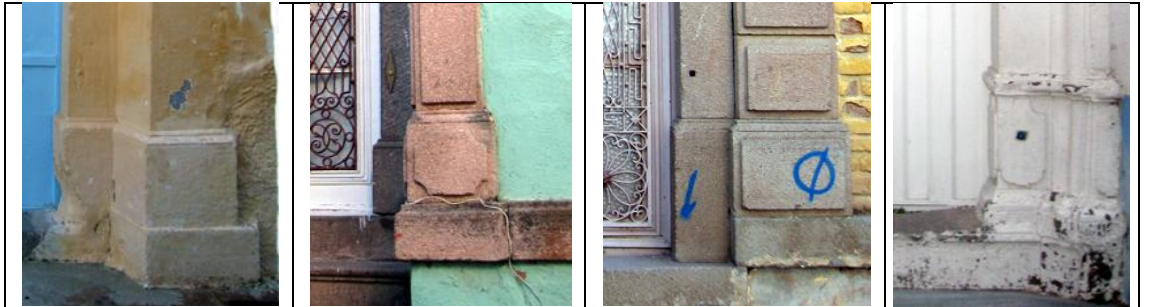
4.1. Söveler (Kaide, Sütun, Sütun Başlığı)

Bir kapıyı iki yanda sınırlandıran ve kapının ana çerçevesinin parçası olan söveler, incelediğimiz 150 adet kapının tamamına yakınında tek parça taş sütundan meydana gelmekte ve dikdörtgen biçimli taş kaideler üzerine oturmaktadır (Tablo 1). Ancak kaideli örneklerin yanı sıra 3 adet kaidesiz örnek de çalışmamız sırasında kaydedilmiştir²⁹¹ (Tablo 2). Tamamına yakını kaideler üzerine oturan bu söveler konsol ya da profilli silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir²⁹² (Tablo 3). Ayrıca 6 adet kapıda sövelerin başlıksız olduğu tespit edilmiştir²⁹³ (Tablo 4). Araştırmamızda söve sütunlarının ve başlıkların dış kesimi dizileriyle ya da bitkisel motiflerle süslenmiş olduğu birkaç örnek de göze çarpmaktadır²⁹⁴ (Tablo 5).

Kapıların ana çerçevesini oluşturan söveler gibi niş ve eyvana sahip örneklerde bu niş ve eyvanlar da iki yanda taş sövelerle sınırlandırılmıştır. Bu sövelerin sütunları tek parça taş bloktan oluşabildiği gibi kimi kapılarda kesme taşlardan meydana gelen, rüstik sıva kaplı ya da yivlendirilerek hareketlendirilmiş örnekler de dikkati çekmektedir²⁹⁵ (Tablo 6). Bu niş ve eyvan sövelerinin bir kısmı da kaideler üzerine oturmakta ve profilli silmelerden oluşan sade başlıklara sahip bulunmaktadır.

Sonuç olarak incelenen 150 adet kapıdan 27'si konsol biçimli, 117'si profilli silmelerden oluşan sade başlıklı sövelere sahiptir. 6 adet kapıda ise söveler başlıksız durumdadır ve 3 adet kapının söveleri de kaidesizdir.

Tablo 1: Kaide örnekleri

²⁹¹ Kaidesiz örnekler için bkz. Katalog No. 23, 25, 111.

²⁹² Konsol biçimli başlık örnekleri için bkz. Katalog No. 1, 30, 34; sade profilli başlık örnekleri için bkz. Katalog No. 3, 4, 8.

²⁹³ Başlıksız söve örnekleri için bkz. Katalog No. 7, 23, 33, 36, 43, 107.

²⁹⁴ Örnekler için bkz. Katalog No. 10, 20, 21, 74, 114, 117, 134.

²⁹⁵ Örnekler için bkz. Katalog No. 24, 26, 28, 30, 81, 92, 96, 97, 118, 124.

Tablo 2: Kaidesiz söveler

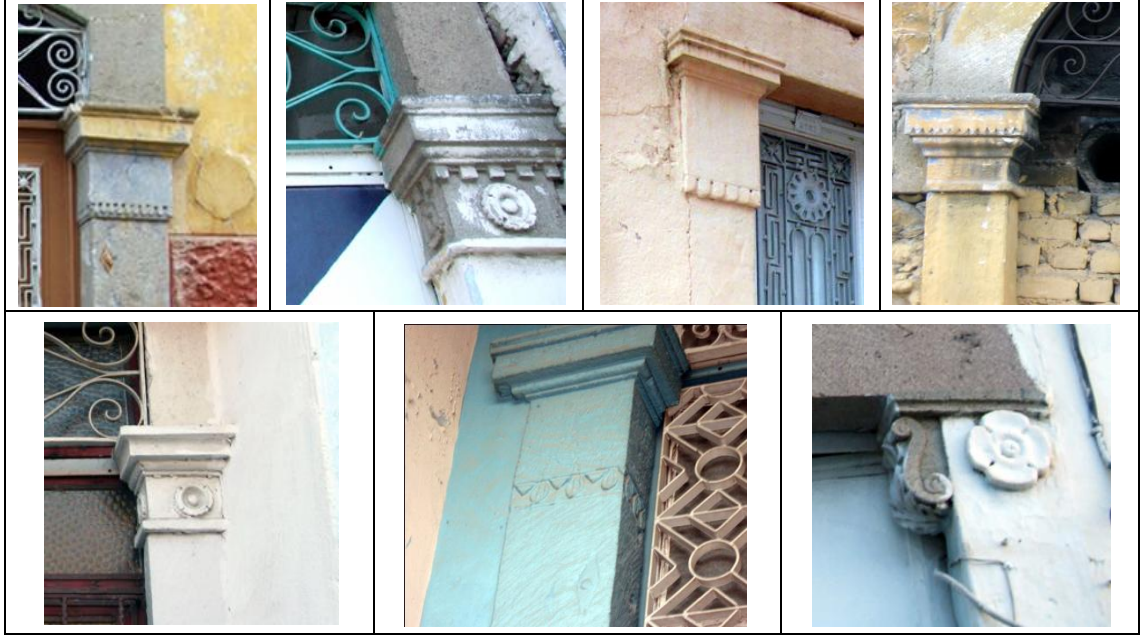
Tablo 3: Sütun başlığı örnekleri

Tablo 4: Başlıksız söveler

Tablo 5: Süslemeye sahip söve, sütun ve başlıklarından örnekler

Tablo 6: Niş ve eyvan sövelerinden örnekler

4.2. Lento

Kapıda sövelerin üzerini veya kapı kanatları üzerinde yer alan aydınlatma penceresini örten ve ana çerçeveyi meydana getiren bir diğer öge de lentodur.

İncelediğimiz 150 adet kapıdan 62'sinde lento kullanıldığı belirlenmiştir. Lentolu olan bu örneklerden büyük çoğunluğu cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alırken; niş ya da eyvan içinde olan yalnızca 18 adet lentolu örnek tespit edilmiştir²⁹⁶.

²⁹⁶ Niş ya da eyvan içinde yer alan lento örnekleri için bkz. Katalog No. 2, 18, 20, 30, 32, 34, 43, 65, 80, 83, 94, 114, 124, 134, 140, 141, 146, 147.

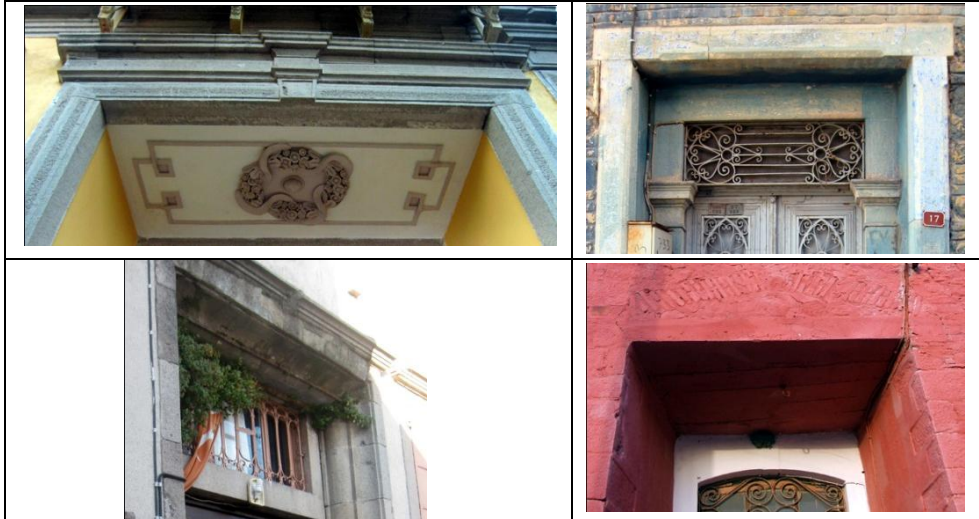
Bu lentoların çoğunluğunun söve başlıkları²⁹⁷; yalnızca 2 örneğin doğrudan söveler üzerine oturduğu gözlenmiştir²⁹⁸. Geriye kalan lentolarda kapı kanatları üzerinde yer alan aydınlatma pencerelerini örtmektedir²⁹⁹ (Tablo 7).

Kapının ana çerçevesinde olduğu gibi içinde yer aldığı niş ya da eyvanı lentoyla örtülmüş örnekler de bulunur. Bunlardan sadece 4 örnekte niş ya da eyvanın lentolu olması dikkat çeker³⁰⁰ (Tablo 8).

Tablo 7: Lento örnekleri

Tablo 8: Niş ya da eyvanı lentolu örnekler

²⁹⁷ Örnekler için bkz. Katalog No. 46, 47, 72, 127, 139, 146, 147.

²⁹⁸ Bkz. Katalog No. 36, 43.

²⁹⁹ Örnekler için bkz. Katalog No. 4, 5, 32, 48, 65, 73, 143.

³⁰⁰ Örnekler için bkz. Katalog No. 43, 65, 83, 142.

4.3. Kemer

Kapıda sövelerin üzerini veya kapı kanatları üzerinde yer alan aydınlatma penceresini örten ve ana çerçeveyi meydana getiren lento dışındaki bir diğer öge de kemerdir.

Bergama evlerinde incelediğimiz kapılarda basık, yuvarlak, dilimli ve sepet kulpu kemer formları kullanılmıştır³⁰¹ (Tablo 9). Bunlar içinde büyük çoğunluğu basık kemerler oluşturmaktadır.

İncelediğimiz 164 adet kapı örneğinden 102'sinde kemer kullanıldığı görülmektedir. Bu kemerlerin 4'ü doğrudan söveler üzerine oturmakta³⁰²; diğerleri ise aydınlatma penceresi üzerinde yer almaktadır. Aydınlatma penceresi üzerinde yer alan kemerlerden 10 tanesi lentoyu³⁰³, diğerleri ise kapı kanatlarının üzerini örtmektedir (Tablo 10).

Kemer ayrıca kapıların içinde yer aldığı niş ve eyvanları da kuşatmaktadır³⁰⁴. İncelediğimiz örneklerin 71 tanesinde niş ya da eyvan kemerle örtülmüştür (Tablo 11).

Tablo 9: Kemer formlarından örnekler

³⁰¹ Örnekler için bkz. Katalog No. 10, 40, 41, 67, 73, 197, 108.

³⁰² Bkz. Katalog No. 7, 23, 33, 107.

³⁰³ Örnekler için bkz. Katalog No. 30, 72, 76, 80, 102, 116, 124, 138, 139, 147.

³⁰⁴ Örnekler için bkz Katalog No. 18, 21, 49, 81, 118, 119.

Tablo 10: Kemerin yerleşme biçimine göre örnekler

Doğrudan sövelere oturan kemer örnekleri		
		
Kemerin lentouzerindeki aydınlatma penceresini örttüğü örnekler		
		
		
Kemerin kapı kanatları üzerindeki aydınlatma penceresini örttüğü örnekler		
		

Tablo 11: Niş ya da eyvan kemerle örtülmüş kapılardan örnekler

4.4. Kilit Taşı

Kilit taşı; kapı, niş ya da eyvan kemerinin tepe noktasında yer alır. Çoğunda yüzeyden taşırılarak belirginleştirilmiş ve vurgulanmış olan kilit taşları arasında bazı örneklerin akant yaprağı veya diğer bitkisel motiflerle süslenmiş olduğu da görülmektedir³⁰⁵ (Tablo 12).

Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapıların çoğunda belirgin tutulmuş olan kilit taşı; niş ya da eyvan içine yerleştirilmiş kapılarda fazla vurgulanmamıştır. Kilit taşı; kapı kemerlerinde görüldüğü gibi niş ya da eyvan kemerinde de yüzeyden taşırılarak ya da çeşitli bitkisel bezemeler kullanılarak belirginleştirilmiştir.

Süslemenin yanı sıra bazı örneklerde kilit taşı üzerine inşa tarihlerinin işlendiği de görülmektedir. Bu örnekler, aşağıda inşa tarihleri ve adresleri ile birlikte verilmiştir (Tablo 13).

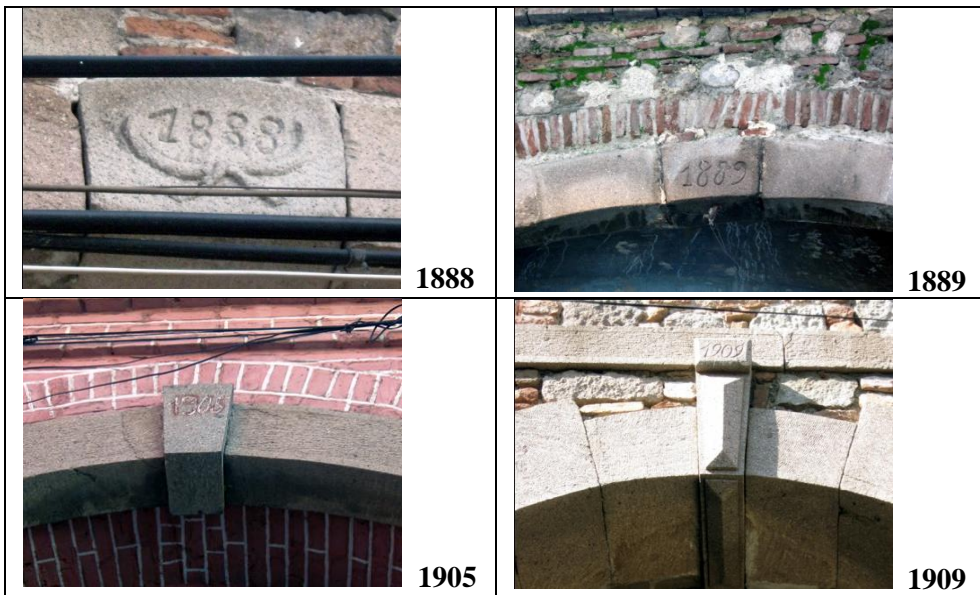
• Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 2	1888	(Katalog No. 114)
• Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 33	1889	(Katalog No. 29)
• Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 33-35	1905	(Katalog No. 95)
• Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 2	1909	(Katalog No. 16)

³⁰⁵ Örnekler için Katalog No. 10, 16, 21, 28, 60, 61, 83, 114, 119, 120, 128, 145.

Tablo 12: Kilit taşı örnekleri

Tablo 13: Kilit taşına işlenmiş inşa tarihleri

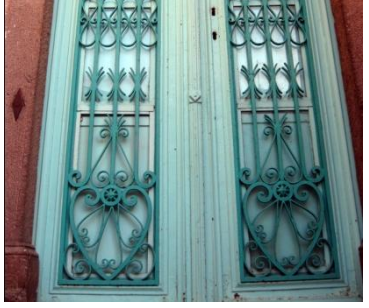

4.5. Pencereleler

Kataloğumuzu oluşturan örneklelerde karşımıza çıkan pencereleleri kapı üzerinde yer alışlarına göre ‘kanat penceresi’, ‘kanat üstü penceresi’ ve ‘lento üstü penceresi’ olarak 3’e ayırmak mümkündür³⁰⁶ (Tablo 14).

Kapı kanatlarına açılan ve üzerleleri dekoratif demir şebekelerle kapatılan, cam ya da demir malzemedan yapılmış pencereleler “kanat penceresi”, bu kapı kanatlarının hemen üzerinde yer alanlar “kanat üstü penceresi”, kapıyı örten lento üzerinde yer alanlar ise “lento üstü penceresi” olarak adlandırılmaktadır. Kanat üstü ve lento üstü pencereleleri aynı kanat pencerelelerinde olduğu gibi dekoratif demir şebekelerle kapatılmış halledir³⁰⁷.

Tablo 14:Aydınlatma pencerelelerinden örnekleler

Kanat pencereleleri	Kanat üstü pencereleleri	Lento üstü pencereleleri
		
		

³⁰⁶Kataloğumuzda kanat üstü ve lento üstü pencereleler, aydınlatma pencereleleri olarak tanımlanmıştır.

³⁰⁷ Kanat pencereleleri için bkz. Katalog No. 6, 45, 46, 49, 57, 63, 87, ; kanat üstü pencereleler için bkz. Katalog No. 3, 4, 13, 15, 33, 83, 92; lento üstü pencereleler için bkz. Katalog No. 1, 18, 30, 70, 72, 76, 80.

İncelediğimiz örnekler arasında dekoratif demirden şebekere sahip durumda olan kanat üstü ve lento üstü pencerelerden bir kısmına yapıların inşa tarihlerinin işlenmiş olduğu tespit edilmiştir. Bu örnekler, aşağıda inşa tarihleri ve adresleri ile birlikte verilmiştir (Tablo 15).

• Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 34	1859	(Katalog No. 30)
• Talatpaşa Mah. Tabak Çıkmazı Sok. No. 7	1886	(Katalog No. 70)
• Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 16	1886	(Katalog No. 76)
• Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 36	1888	(Katalog No. 147)
• Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 33	1890	(Katalog No. 134)
• Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 19	1892	(Katalog No. 106)
• Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 10	1905	(Katalog No. 129)

Tablo 15: Aydınlatma pencerelerine işlenmiş inşa tarihleri

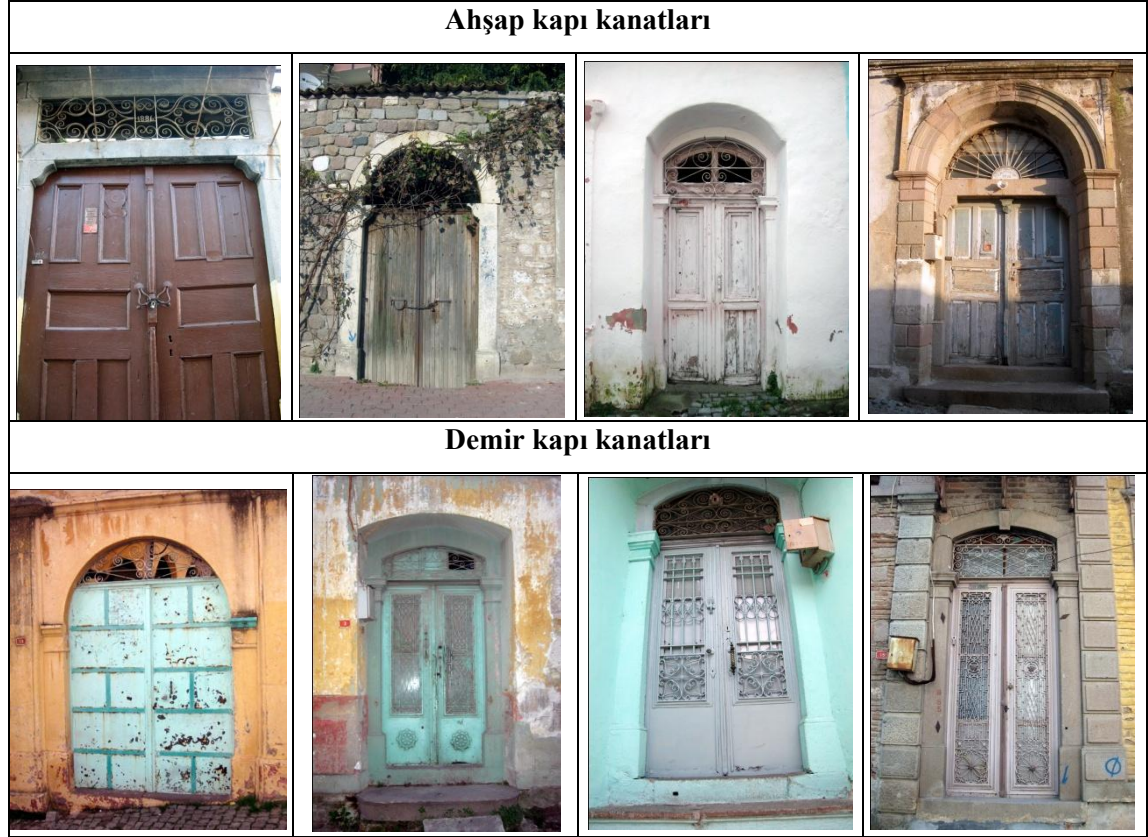
4.6. Kapı Kanatları

Bergama kapılarına ait kapı kanatlarının büyük çoğunluğunun demirden yapıldığı tespit edilmiştir. Kanatlarda demir malzemenin yanı sıra az sayıda da olsa ahşap malzeme de görülmektedir. Ancak bu kapı kanatlarının çoğu günümüze orijinal haliyle ulaşamamıştır. Yenilenen kanatlarda ise orijinal haline sadık kalınmamıştır.

İncelediğimiz kapılar arasında 18 adet ahşap kapı kanadı kaydedilmiştir³⁰⁸. Bunlar dışında kalan 132 örneğin tamamı ise demirden meydana gelmektedir (Tablo 16). Ancak bahsettiğimiz gibi bunlardan yalnızca bir kısmı orijinal halini korumaktadır.

Çoğu masif olan kapı kanatlarının panellere ayrılmış olduğu görülür. Demir malzemedeki olanlar üzerlerine çakılan demir şeritlerle; ahşap olanlar, birbirine geçen parçalarla dörtgenlere ayrılmış durumdadır. Masif olmayan kanatlar üzerine ise ya tüm kanatlar boyunca ya da alt kesimleri masif bırakılarak cam veya masif demirden kanat pencereleri açılmıştır. Pencerelerden demir olanlar açılıp kapanabilir şekilde düzenlenmiştir. Bu kanat pencerelerinin üzerleri ayrıca dekoratif demir şebekelerle kaplanmıştır. Kanat pencerelerinin kanatların tüm yüzeyini kaplamadığı bazı örneklerde masif olan alt kesimlere döküm demirden kabartma rozetler yerleştirilmiştir³⁰⁹ (Tablo 17). Ayrıca bazı kapı kanatları üzerinde demir biniler, çeşitli formlarda kapı kolları ve figürlü kapı tokmakları bulunmaktadır.

Tablo 16: Kapı kanatlarından örnekler

³⁰⁸ Örnekler için bkz. Katalog No. 8, 29, 30, 34, 49, 50, 56, 62, 70, 78,79, 98, 101, 108, 115, 129, 135.

³⁰⁹ Örnekler için bkz. Katalog No. 13, 17, 22, 25, 33, 42.

Tablo 17: Kapı kanatlarında masif olan alt kesimin süslediği örnekler

4.6.1. Demir Şebeke

Demir şebekeler, Bergama konutlarının kapılarında; kanat pencereleri³¹⁰ (Tablo 18) ile neredeyse tüm kapıların sahip olduğu aydınlatma penceresi olarak tanımladığımız kanat üstü ve lento üstü pencerelerde bulunmaktadır (Tablo 19).

Panolar halinde tasarlanmış olan bu şebekelerde bitkisel ve geometrik motifler ayrı ayrı ya da bir arada kullanılmıştır. Aynı kapı üstündeki kanat pencereleri ile aydınlatma pencerelerinin demir şebekelerinde farklı kompozisyonlar uygulandığı gibi aynı kompozisyonların tekrarlandığı da görülür.

Dekoratif biçimde düzenlenmiş olan bu demir şebekelerde uygulanan desenlerin, kapıların çoğunda tekrarlanması, bunların bir atölyenin seri üretimi ya da aynı ustaların ürünleri olduğunu düşündürmektedir³¹¹.

³¹⁰ Örnekler için bkz. Katalog No. 6, 12-18, 21-26, 28, 44-46.

³¹¹ Örnekler için bkz. Katalog No. 1-24, 26-33, 42-49, 76-85.

Tablo 18: Demir Şebekeyle kaplanmış kanat pencerelerinden 6rnekler

Tablo 19: Demir şebekeyle kaplanmış aydınlatma pencerelerinden örnekler

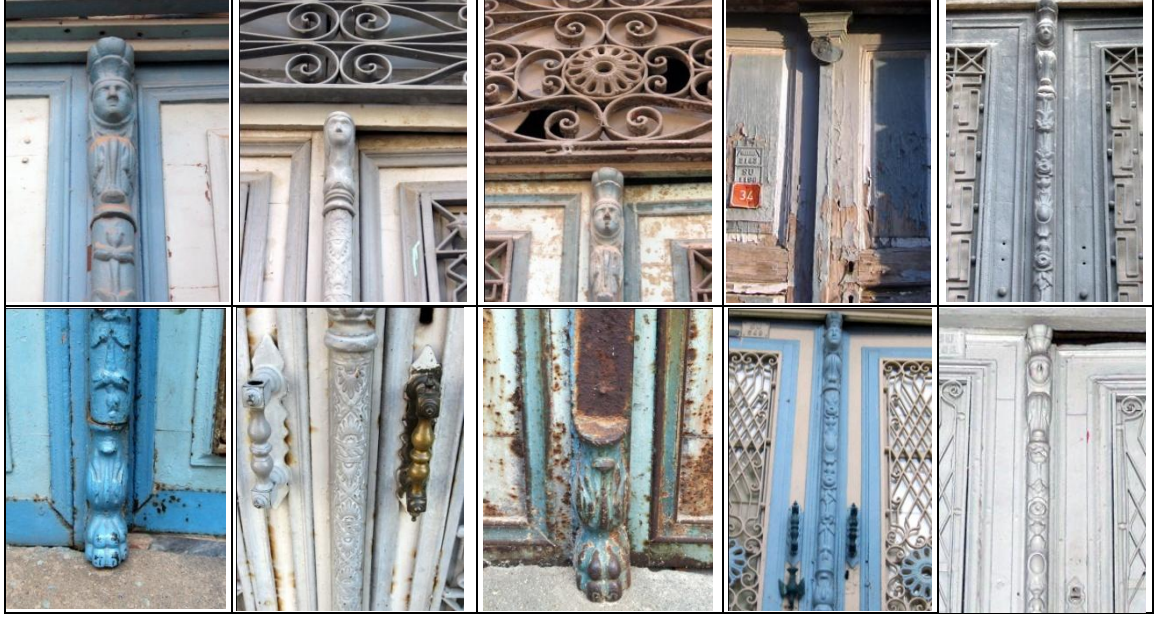

4.6.2. Bini

Kapı kanatları kapatıldığında arada kalan açıklığı örtmek için kullanılan çıkıntılı kısma bini adı verilmektedir. Bergama kapılarına ait incelediğimiz binilerin tamamı sol kapı kanadı üzerinde yer almaktadır. Çoğunlukla sade demir bir şeritten meydana gelen biniler arasında yivli ya da bitkisel öğelerle bezenmiş, tepe noktasında bir insan başı figürüyle başlayan ve zeminde aslan ayağı bezemesiyle son bulan kapı binilerine de rastlanmıştır³¹² (Tablo 20).

³¹² Örnekler için bkz. Katalog No. 24, 26, 42, 74, 82, 83, 119, 120.

Tablo 20: Bini örnekleri

4.6.3. Tokmak ve Kapı Kolu

Kapı kanatları üzerinde asılı biçimde duran ve kapıyı çalmaya yarayan madeni gereçlere tokmak denilmektedir. Bergama kapılarında gördüğümüz tokmakların çoğu günümüze orijinal haliyle ulaşabilmiş kapı kanatları üzerinde bulunmaktadır. Kimi kapılarda ise bu tokmakların düşmüş olduğu kapı kanatları üzerindeki izlerden anlaşılmaktadır. Yenilenen kapı kanatlarının büyük kısmında ise ne tokmak ne de kapı kolu mevcuttur.

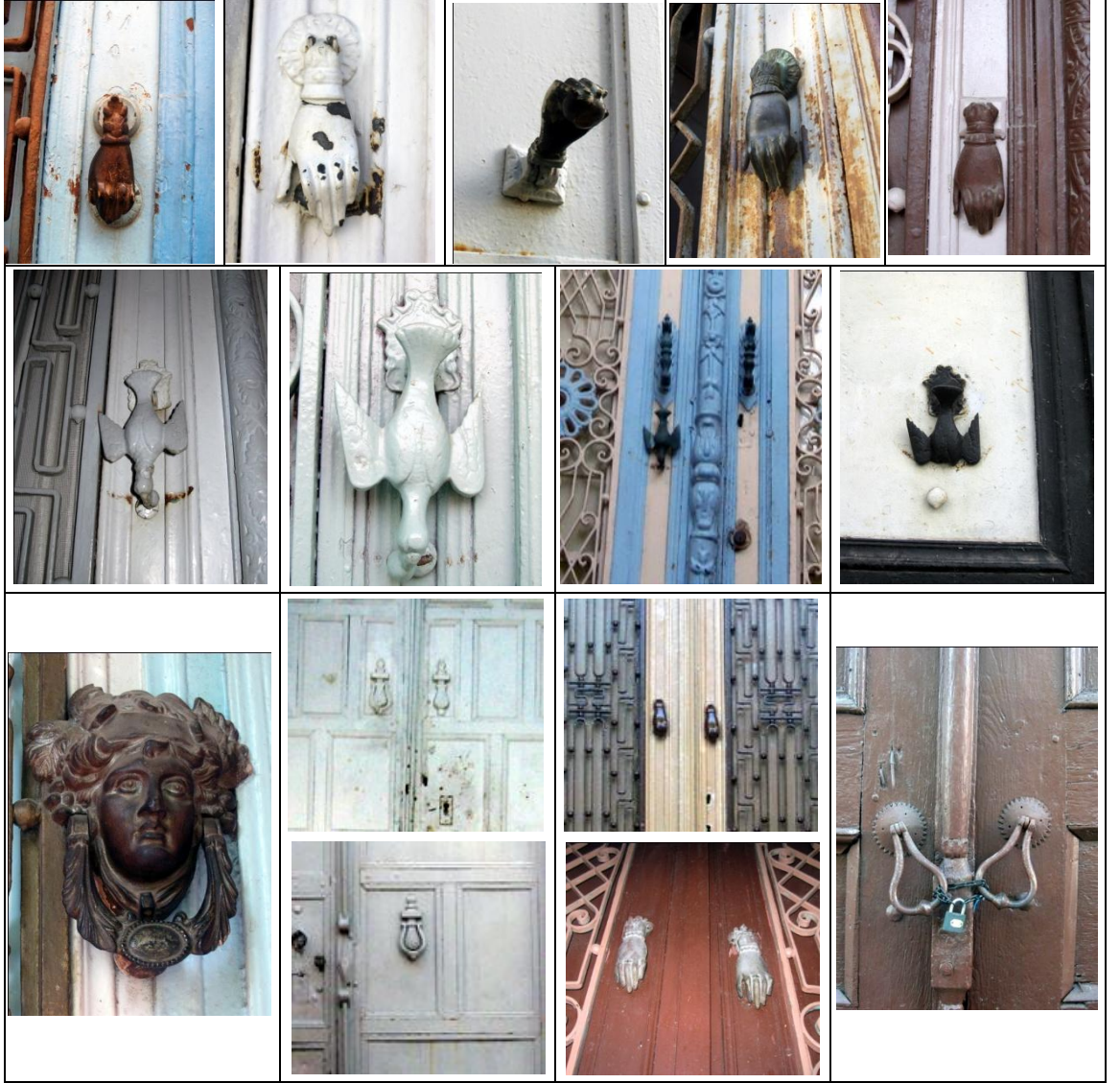
Bergama kapılarında farklı formlarda karşımıza çıkan kapı tokmakları demirden döküm tekniğinde yapılmıştır. El biçimli, kuş figürlü, aslan başı ve kadın başı gibi formların kullanıldığı kapı tokmakları arasında el biçimli tokmaklar çoğunluğu oluştururken; aslan başı³¹³ ve kadın başı figürlü tokmakların 1'er adet olduğu görülmektedir³¹⁴ (Tablo 21).

³¹³ Bu örneğin ait olduğu kapı, orijinalliğini yitirmiş olduğundan, kataloğa dahil edilmemiştir.

³¹⁴ Örnekler için bkz. 15, 24, 58, 59, 63, 66, 70, 74, 83, 95, 145.

Kapılar üzerinde tokmakların yanı sıra kapının açılıp kapanmasında kullanılan çeşitli kapı kolları da tespit edilmiştir. Bunlar arasında ejder başlı bir örnek dikkati çekmektedir³¹⁵.

Tablo 21: Kapı tokmağı örnekleri

³¹⁵ Bu örneğin ait olduğu kapı, orijinallliğini yitirmiş olduğundan, kataloğa dahil edilmemiştir.

5. BERGAMA EVLERİNDE KAPI TİPOLOJİSİ

Bergama evlerine ait geleneksel kapıları sınıflandırmadan önce genel bir tanım yapmamız gerekirse; kapılar, iki yanda kaideler üzerine oturan sütun görünümlü taş sövelerle sınırlandırılmış ve bir lento ya da kemerle örtülmüştür. Bunun yanı sıra demir kapı kanatları ve dekoratif demir şebekelerle kapatılmış aydınlatma pencereleri Bergama evleri için karakteristiktir.

Çalışmamızda geleneksel Bergama evlerine ait 264 adet kapı tespit edilmiş, bunlar içerisinde Bergama Çayı'nın güney bölgesinde yer alan ve kuzey bölgede ise özgünlüğünü yitirmiş ve nitelikli olmayan örnekler katalog dışında bırakılmıştır. Kataloğumuzda **147** adet konuta ait toplam **150** kapı incelenmiştir.

Bergama evlerine ait kapılar, işlevleri açısından "**ana giriş kapıları**" ve "**avlu kapıları**" olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Bunlardan ana giriş kapıları mimari biçimlenişlerine göre "*cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapılar*", "*niş içinde yer alan kapılar*" ve "*eyvan içinde yer alan kapılar*" olmak üzere üçe ayrılır. Bu gruptaki kapılar da kendi içlerinde giriş açıklıklarının örtü biçimlerine göre "*lentolu kapılar*" ve "*kemerli kapılar*" olmak üzere iki alt başlıkta incelenmiştir. Avlu kapılarının ise tamamı cepheyle aynı düzlem üzerinde yer almaktadır. Bu nedenle avlu kapıları giriş açıklıklarının örtü biçimlerine göre "*lentolu kapılar*" ve "*kemerli kapılar*" olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

5.1. Ana Giriş Kapıları

Geleneksel Bergama evlerine ait kapılardan oluşan kataloğumuzun temeli sayılarının çokluğu nedeniyle doğrudan evlerin içine açılan ana giriş kapılarından meydana gelmektedir. Bu grupta toplam **132** adet kapı incelenmiştir.

5.1.1. Cepheyle Aynı Düzlem Üzerinde Yer Alan Kapılar

Mimari biçimlenişlerine göre üçe ayırdığımız ana giriş kapılarında büyük çoğunluğu cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapıların oluşturduğu göze

çarpmaktadır. İncelediğimiz 132 adet ana giriş kapısından bu grup içerisinde yer alan 57 örnek tespit edilmiştir.

5.1.1.1. Kemerli Kapılar

Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan 57 adet ana giriş kapısından 24 adetinin kemerli olduğu belirlenmiştir³¹⁶ (Tablo 22). Bu kapıların kemerleri ya doğrudan söve üzerine oturmakta, ya da kanat üstü veya lento üzerindeki aydınlatma penceresini örtmektedir. Büyük çoğunluğunu basık kemerin oluşturduğu bu grupta yuvarlak ve sepet kulpu kemerli birkaç örnek de göze çarpmaktadır. Bir kısmı profilli silmelerle taçlandırılmış olan kemerli kapıların çoğunda kilit taşı vurgulanmış durumdadır.

Tablo 22: Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kemerli kapılar

³¹⁶Katalog No.3, 6, 7, 9, 10, 12, 19, 21, 23, 31, 33, 41, 42, 56, 67, 68, 84, 85, 104, 105, 110, 123, 128, 132

5.1.1.2. Lentolu Kapılar

Ana giriş kapıları içinde cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan 33 adet lentolu kapı tespit edilmiştir³¹⁷ (Tablo 23). Kemerli kapılarda olduğu gibi lentolar da doğrudan söveleri ya da kanat üstü veya lento üzerindeki aydınlatma pencerelerini örtmektedir.

Bu kapılarda lentolardan bir kısmının profilli silmelerle taçlandırılmış olduğu dikkat çekmektedir.

³¹⁷ Katalog No. 1, 4, 5, 22, 36, 46, 47, 53, 54, 56, 71, 72, 76, 82, 88, 93, 100, 102, 109, 111, 115, 116, 117, 125, 126, 127, 133, 137, 138, 139, 143, 144.

Tablo 23: Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan lentolu kapılar

5.1.2. Niş İçinde Yer Alan Kapılar

Ana giriş kapılarının ikinci grubunu niş içinde yer alan kapılar meydana getirmektedir. Bu grupta yer alan toplam **43** adet kapı tespit edilmiştir.

Cepheyle aynı düzlemde yer alan kapılar, bu grupta niş içine yerleştirilerek hafif bir derinlik ve hacim kazanmıştır. Ancak bu kapılarda konsol biçimli başlığa rastlanılmaması dikkat çekicidir. Bu kapıların yer aldıkları nişlerin bazıları kapılarla kaide, söve, sütun başlığı, lento ve kemer gibi unsurların biçimlenişi bakımından aynı özellikleri göstermektedir.

5.1.2.1. Kemerli Kapılar

Niş içinde yer alan ana giriş kapılarında büyük çoğunluğu kemerli kapılar meydana getirmektedir. Bu grupta 29 adet kapı tespit edilmiştir³¹⁸ (Tablo 24). Niş içinde yer alan kemerli bu grupta tüm kapıların basık kemere sahip olması dikkat çekicidir. Kemerli olan bu kapılar arasında aydınlatma penceresi olmayan kapı tespit edilememiştir. Tamamına yakınının demir kanatlara sahip olduğu kapılar arasında kanatların ahşap olduğu birkaç örnek de göze çarpmaktadır.

Tablo 24: Niş içinde yer alan kemerli kapılar

³¹⁸ Katalog No. 15, 16, 17, 23, 24, 26, 27, 29, 35, 44, 52, 60, 61, 77, 78, 79, 87, 95, 101, 103, 113, 119, 120, 121, 122, 129, 135, 136, 145.

5.1.2.2. Lentolu Kapılar

Çalışmamızda niş içinde yer alan **14** adet lentolu kapı tespit edilmiştir³¹⁹ (Tablo 25). Bu grubun hemen hemen bütün örneklerinde niş basık kemerle örtülmüştür. Ancak nişi yuvarlak kemere sahip 1³²⁰, enlice geniş bir kemere sahip 1³²¹, dikdörtgen

³¹⁹ Katalog No. 2, 18, 30, 32, 34, 43, 65, 80, 114, 134, 140, 141, 146, 147.

³²⁰ Katalog No. 30.

³²¹ Katalog No. 32.

biçimli olan 2³²² örnek de bulunmaktadır. Bu gruba ait örneklerin çoğunluğu demir kapı kanatlarına sahipken 2 örneğin ahşap kanatlara sahip olması dikkat çekicidir³²³. Ayrıca 2 örnekte de aydınlatma penceresi bulunmamaktadır³²⁴.

Tablo 25: Niş içinde yer alan lentolu kapılar

³²² Katalog No. 43, 65.

³²³ Katalog No. 30, 34.

³²⁴ Katalog No. 34, 146.

5.1.3. Eyvan İçinde Yer Alan Kapılar

Ana giriş kapıları içinde incelediğimiz son grubu eyvan içinde yer alan kapılar oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan toplam **32** adet kapı kataloğa dahil edilmiştir. Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapılarla benzer özelliklere sahip bu kapılar, derince bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiştir. Ancak bu kapılarda da niş içinde yer alan kapılarda olduğu gibi konsol biçimli başlığa rastlanılmaması dikkat çekicidir.

Bu gruba ait 2 örnek³²⁵ dışında kalan kapıların tümünde eyvan basık kemerlidir. Bu eyvanların da bazıları içinde yer alan kapılarda olduğu gibi kaide, söve, sütun başlığı, lento ve kemer gibi unsurlara sahiptir. Eyvan içinde yer alan bu kapılarda gerek derinlik, gerekse bodrum katın yüksekliği merdivenlerdeki basamak sayısını belirlemektedir.

5.1.3.1. Kemerli Kapılar

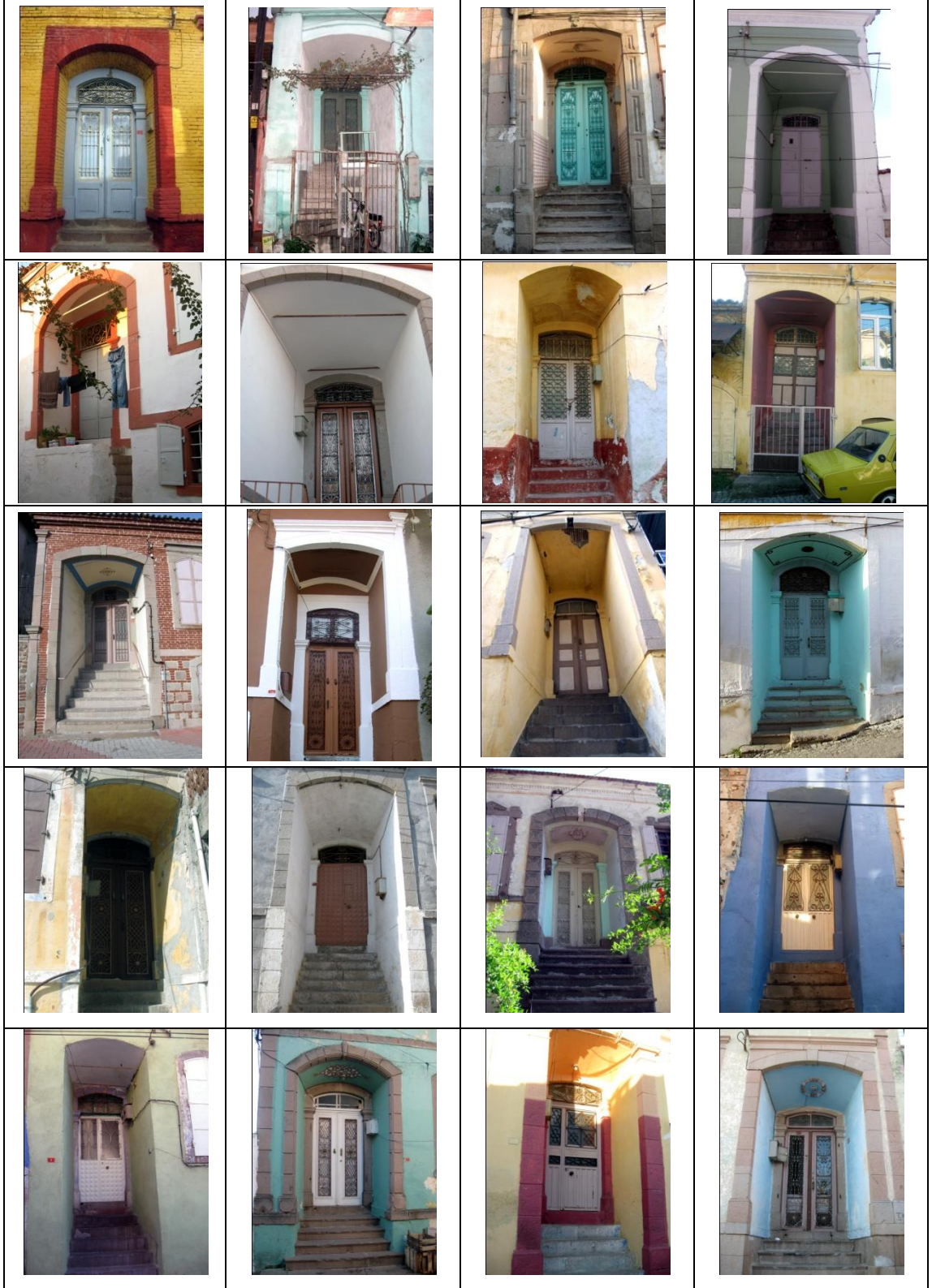
Eyvan içinde yer alan kapıların çoğunluğunu, ana giriş açıklıkları bir kemerle örtülmüş olan kapılar oluşturur. Toplam **28** adet örneğin tespit edildiği bu gruptaki örneklerin tamamında giriş açıklıkları basık kemerle örtülmüştür³²⁶ (Tablo 26).

Bu grupta yer alan kemerli kapıların cepheyle aynı düzlem üzerinde ve niş içinde yer alan kemerli kapılardan tek farkı derin bir eyvan içine yerleştirilmiş olmalarıdır; geri kalan tüm özellikleri bu kapılarla benzer bir kuruluş sergilemektedir.

³²⁵ Katalog No. 83, 142. Bu örneklerden Katalog No. 142'deki eyvanın, geçirdiği onarım sonucu düz örtüye sahip olduğu düşünülmektedir.

³²⁶ Katalog No. 8, 14, 28, 37, 38, 45, 49, 51, 57, 59, 62, 63, 66, 75, 81, 90, 91, 92, 96, 97, 98, 99, 106, 112, 118, 130, 131, 142.

Tablo 26: Eyvan içinde yer alan kemerli kapılar

5.1.3.2. Lentolu Kapılar

Eyvan içinde yer alan yalnızca **4** adet lentolu kapı tespit edilmiştir³²⁷ (Tablo 27).

Bir eyvanın dip duvarına yerleştirilmiş olan bu kapılar, cepheyle aynı düzlem üzerinde ve niş içinde yer alan lentolu kapılarla aynı özellikleri göstermektedir. Tamamı aydınlatma penceresine sahip bu örneklerin 1'inde lento üstü pencere³²⁸; diğerlerinde kanat üstü pencere bulunmaktadır.

Tablo 27: Eyvan içinde yer alan lentolu kapılar

³²⁷ Katalog No. 20, 83, 94, 124.

³²⁸ Katalog No. 124.

5.2. Avlu Kapıları

Avlu kapıları, sokak boyunca uzanan avlu duvarları üzerinde yer alır. Evler ya bu avlu duvarının ardında ya da bir cephesiyle sokağa sınır durumdadır. Bir cephesiyle sokağa bakan evlerin avlu duvarları, bu cepheyle birlikte sokak boyunca uzanmaktadır. Bu duvarlar üzerindeki bazı avlu kapıları ise dışarıdan bakıldığında doğrudan evlerin içine açılan ana giriş kapıları gibi algılanmaktadır.

Tamamı cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan avlu kapıları geniş ve yüksek tutulmuş birkaç örnek dışında ana giriş kapıları ile aynı karakteristik özelliklere sahiptir. Ancak bazı örneklerde aydınlatma ve kanat pencerelerine de yer verilmiş olması, avluya ait bu kapılar için dikkat çekicidir.

Bergama evlerine ait toplam **18** adet avlu kapısı kataloğa dahil edilmiş olup bu kapılar giriş açıklıklarının örtü biçimlerine göre “kemerli kapılar” ve “lentolu kapılar” olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

5.2.1. Kemerli Kapılar

Bergama evlerine ait incelenen toplam 18 adet avlu kapısından **11** tanesi kemerlidir³²⁹ (Tablo 28). Bu kapılarda yuvarlak, dilimli ve basık kemer formları kullanılmıştır. Çoğunluğu basık kemere sahip bu grupta 2 adet yuvarlak³³⁰, 1 adet ise dilimli kemerli³³¹ kapı bulunmaktadır. Bu örneklerden 1'i doğrudan sövelere³³², 1'i konsol biçimli³³³ ve diğerleri ise profilli silmelere sahip söve başlıkları³³⁴ üzerine oturmaktadır.

Tablo 28: Kemerli avlu kapıları

³²⁹ Katalog No. 11, 13, 40, 55, 64, 69, 73, 86, 89, 107, 108.

³³⁰ Katalog No. 55, 108.

³³¹ Katalog No. 40.

³³² Katalog No. 107.

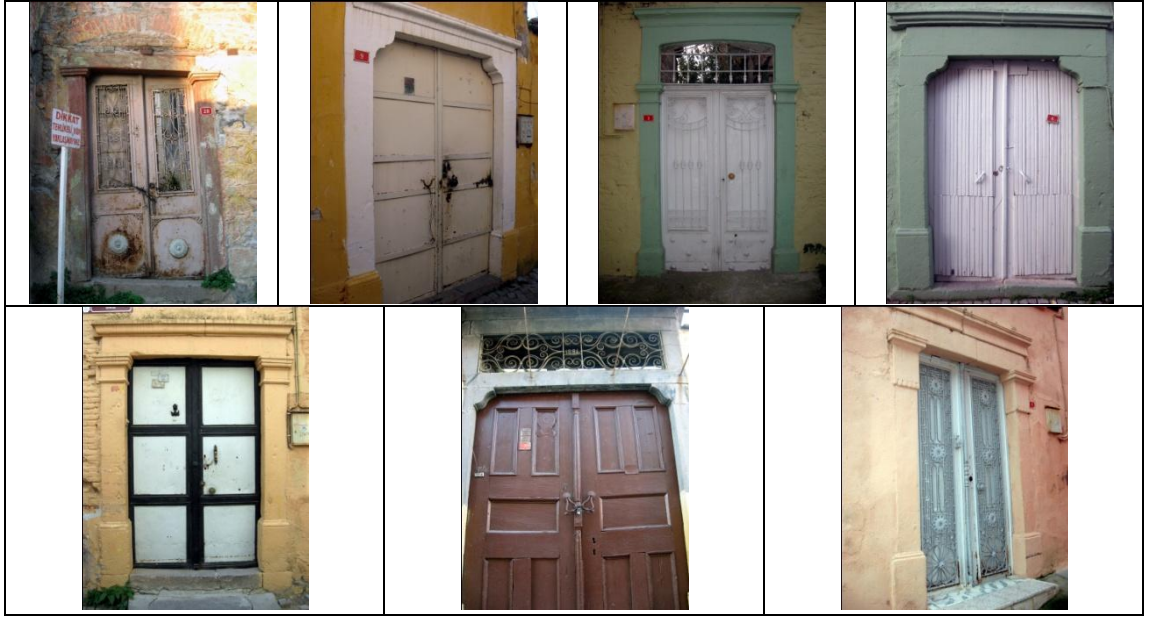
³³³ Katalog No. 108.

³³⁴ Katalog No. 11, 13, 40, 55, 64, 69, 73, 86, 89.

5.2.2. Lentolu Kapılar

İncelenen 18 adet avlu kapısından 7'sinin lentolu olduğu tespit edilmiştir³³⁵ (Tablo 29). Bu kapılar da lento ya konsol biçimli ya da profilli silmelere sahip söve başlıkları üzerine oturmaktadır. Bunlardan 3'ü konsol biçimli³³⁶, diğerleri ise profilli silmelere sahip başlıklara³³⁷ oturmaktadır.

Tablo 29: Lentolu avlu kapıları

³³⁵ Katalog No. 25, 39, 48, 50, 58, 70, 74.

³³⁶ Katalog No. 39, 50, 70.

³³⁷ Katalog No. 25, 48, 58, 74.

6. GELENEKSEL BERGAMA EVLERİNE AİT KAPILARIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Bu bölümde Bergama evlerine ait incelediğimiz tüm kapılar; cephe üzerinde yer aldıkları konum, yapıldıkları malzeme ve cephe üzerindeki oran ve süsleme özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Kapılara ait bu değerlendirmede konum ve oran özellikleri ele alınırken kapıların mimari biçimlenişlerine ve ait oldukları yapıların kat sayılarına da yer verilerek sayısal veriler ortaya konmuştur.

6.1. Konum

Bergama evlerine ait kapılar, cephe üzerindeki konumlara göre “**simetrik**” ve “**asimetrik**” düzende yer alan kapılar olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır.

6.1.1. Simetrik Düzende Yer Alan Kapılar

Kapının cephenin ortasında yer aldığı örnekler simetrik düzende yer alan kapılar olarak kabul edilmiştir. Bergama evlerine ait toplam **30** kapının simetrik düzende yer aldığı tespit edilmiş olup bu kapılardan **17**'sinin tek katlı³³⁸; **13**'ününse iki katlı³³⁹ yapılara ait olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla simetrik düzende yer alışı yapıların kat sayıları ile bir bağlantısı olmadığını söylemek mümkündür.

Simetrik düzendeki bu kapıların mimari biçimlenişlerine göre dağılımları ise şu şekildedir:

- Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan **15** kapı³⁴⁰,
- Niş içinde yer alan **10** kapı³⁴¹,
- Eyvan içinde yer alan **5** adet kapı³⁴² bulunmaktadır. Buna göre simetrik düzendeki kapıların çoğunluğunu cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapıların oluşturduğunu söyleyebiliriz.

³³⁸ Katalog No. 1, 3, 9, 38, 45, 52, 62, 78, 80, 83, 96, 104, 108, 121, 123, 127, 140.

³³⁹ Katalog No. 5, 24, 34, 36, 37, 47, 48, 60, 67, 69, 87, 113.

³⁴⁰ Katalog No. 1, 3, 5, 9, 24, 37, 45, 52, 60, 62, 78, 80, 83, 113.

³⁴¹ Katalog No. 34, 36, 38, 47, 48, 69, 87, 96, 104, 123.

6.1.2. Asimetrik Düzende Yer Alan Kapılar

Cephenin bir ucuna yerleştirilmiş olan kapılar asimetrik düzende yer alan kapılar olarak sınıflandırılmıştır. Ancak kapının cephe ekseninin bir yanına kaymış durumda olduğu birkaç örnek de bu grup içine dahil edilmiştir. Bergama evlerine ait kapıların büyük çoğunluğunun içinde yer aldığı bu grupta toplam **120** adet kapı tespit edilmiştir. Bu kapıların hemen hemen yarısının tek katlı yapılarda, diğer yarısının ise iki katlı yapılarda yer aldığı belirlenmiştir.

Dolayısıyla simetrik düzende yer alan kapılarda görüldüğü gibi asimetrik düzende yer alan kapılarda da kat sayısının belirleyici olmadığını söylemek mümkündür.

Asimetrik düzendeki kapıların mimari biçimlenişlerine göre dağılımları şöyledir:

- Cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan **60** adet kapı³⁴³,
- Niş içinde yer alan **34** adet kapı³⁴⁴,
- Eyvan içinde yer alan **26** adet kapı³⁴⁵ bulunmaktadır.

Buradan asimetrik düzendeki kapıların çoğunluğunu cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapıların oluşturduğu sonucuna varılmaktadır.

6.2. Malzeme

Bergama evlerinin kapılarında taş, tuğla, alçı, demir ve ahşap malzemenin kullanıldığı görülmüştür.

Çalışmamızda yer alan kapıların tamamında ana giriş açıklığını meydana getiren kaide, sütun, sütun başlığı, lento ve kemer gibi unsurların hepsinde taş malzemenin kullanıldığı tespit edilmiştir.

³⁴² Katalog No. 67, 108, 121, 127, 140.

³⁴³ Katalog No. 4, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 22, 25, 26, 28, 35, 40, 43, 44, 46, 50, 51, 54, 57, 58, 59, 68, 74, 75, 76, 77, 79, 81, 90, 92, 93, 94, 97, 98, 102, 109, 111, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 124, 125, 126, 132, 134, 135, 136, 138, 142, 143, 148, 150, 152, 156, 157.

³⁴⁴ Katalog No. 2, 8, 17, 18, 19, 21, 26, 27, 29, 31, 33, 39, 56, 64, 65, 84, 85, 86, 110, 112, 122, 128, 129, 130, 131, 139, 144, 145, 147, 153, 154, 158, 159, 160.

³⁴⁵ Katalog No. 16, 23, 32, 41, 42, 49, 53, 55, 61, 63, 66, 71, 82, 89, 91, 99, 100, 101, 103, 105, 106, 107, 115, 133, 141, 155.

Tipolojimizde incelediğimiz niş ya da eyvan içindeki kapıların yer aldığı grupta niş ve eyvanı çerçeveleyen söve, lento ve kemerde; kesme taş, moloz taş, tuğla gibi malzemelerin kullanıldığı görülmektedir. Bazı örneklerde taş ve tuğla malzeme almaşık düzende kullanılmış, bazılarında ise rüstik sıvayla kaplanan söve ve atkı taşlarına sahte kesme taş görünümü kazandırılmıştır.

Kapılara ait süsleme ve bezemelerde, taş, metal ve alçı malzemelerin kullanıldığı görülür.

Kapı kanatlarında ise yalnızca birkaç örnekte ahşap malzeme kullanılmış, geri kalan kapıların tamamı demir malzemedен meydana gelmiştir. Kapı kanatları üzerinde gördüğümüz bini, tokmak, kapı kolu gibi öğelerin yapımında demir malzemenin yanı sıra pirinç malzeme de kullanılmıştır.

Kanat ve aydınlatma pencerelerinin üzerleri de yine demirden şebekeler ile kapatılmıştır.

6.3. Oran

Araştırmamızı meydana getiren kapılar arasında; **ana giriş kapılarının** çoğunluğu çift kanatlı olup, bu kapıların enleri 105-175 cm, boyları ise 225-325 cm arasında değişmektedir. En ve boy arasındaki oranın 1.5 ve 1.9 arasında değiştiği gözlenmektedir.

Avlu kapılarının bir kısmı hayvan ve arabaların girebilmesi için diğer kapılara göre daha geniş tutulmuştur. Enleri 150-250 cm, boyları ise 225-375 cm arasında olan bu kapılardaki en-boy oranı 1.1 ve 1.6 arasında değişmektedir.

Ana giriş kapılarının yer aldığı **niş** ve **eyvanların** oranına bakıldığında ise, eyvanların eni 155-310, boyu 300-400 cm arasında; nişlerin eni 160-300, boyu 280-400 cm arasında değişmektedir. Bu durumda en-boy oranı eyvanlarda 1.1-1.7; nişlerde ise 1.2-1.8 aralığında bulunmaktadır.

6.4. Süsleme

Bergama evlerine ait incelediğimiz kapılarda taş, alçı, demir ve kalemişi süsleme görülmektedir.

Taş süsleme; kilit taşları, sütun ve sütun başlıklarında, metal süsleme; kanat ve aydınlatma pencereleri ile bini, kapı tokmağı ve kollarında, alçı ve kalemişi süsleme ise niş ve eyvan üst örtülerinde görülmektedir.

Kilit taşları üzerinde görülen taş süsleme, çoğunlukla sade bir şekilde yüzeyden taşırılarak ya da akant yaprağı ve rozet çiçekler gibi bitkisel motifler kullanılarak oluşturulmuştur (Tablo 12). Sütun ve sütun başlıkları üzerinde ise dış kesimi dizileri ve profilli silmelerle sağlanan taş süsleme görülür (Tablo 5).

Bergama evlerine ait incelediğimiz kapılar üzerinde rastladığımız en yoğun süsleme, kapı kanatları ve aydınlatma pencerelerini kapatan demir şebekeler üzerine işlenen dekoratif süslemelerdir. Bu süslemelerin ana temasını bitkisel ve geometrik öğelerin bazen tek başına bazen de bir arada kullanımı meydana getirmektedir. Bu süslemeler arasında iç içe yerleştirilmiş baklava dilimlerinin doldurduğu eşkenar dörtgenler motifleri; bu baklava dilimleri arasına yerleştirilmiş olan rozet çiçek, “S” ve “C” kıvrımlı parçalar ve armalar; uçları volütlerle biten “S” ve “C” kıvrımlı parçaların farklı şekillerde yerleştirilerek oluşturduğu kompozisyonlar, meanderlerin çevrelediği silindir motifleri yer alır. Şebekelerin alt kesimlerine yerleştirilen çiçek motifleri de süslemeye zenginlik katmaktadır (Tablo 18, 19).

Şebekelere işlenen süslemenin yanı sıra kapı kanatları üzerine yerleştirilen biniler, kapı kolu ve tokmakları da işlevsel amaçlarının yanı sıra bir süsleme öğesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Binilerin üst kesiminde çoğunlukla insan başı, alt kesimlerinde aslan ayağı gibi figürlü süslemelere, gövdelerinde ise birbirine dolanmış kıvrık dallar arasındaki bitki motiflerine yer verilmiştir (Tablo 20). Kapı tokmaklarında el, kuş, kadın başı ve farklı biçimlerdeki süslemelere yer verilmiştir. Bunlar arasında en çok el biçimli kapı tokmakları görülür (Tablo 21). Kapı kollarında ise daha çok geometrik formlar kullanılmıştır.

Kapıların niş ve eyvanlarının üst örtülerinin çoğunlukla merkezinde görülen kalemişi ve alçı bezemeler, bitkisel örneklerle sağlanmıştır. Alçı bezemelerde kıvrık dallarla oluşturulmuş çelenk ve çiçek motifleri kullanılmıştır. Bu çiçek ve çelenk motifleri tek başına ya da köşeleri düğümlü kartuşlar içinde bulunmaktadır (Tablo 30).

Tablo 30: Niş ve eyvan üst örtülerinde görülen süsleme örnekleri

7. KARŞILAŞTIRMA

Bu bölümde Bergama kapıları ve bu kapılara ait bazı elemanlar aralarında büyük benzerlikler olan özellikle Ege Bölgesinden diğer örnekler ile karşılaştırılmıştır. Bergama kapılarına ve bu kapıları oluşturan öğelere benzer örnekleri çoğunlukla çevre merkezlerde görmekteyiz. Örneğin İzmir, Foça, Ayvalık, Cunda, Alaçatı gibi Ege sahilleri ile İç Ege'de Kula, Salihli, Akhisar ve Uşak gibi merkezlerde, Akdeniz'den bazı yöreler ile Sakız ve diğer çevre adalarda bizim kapı tipolojimizle özdeş örnekler mevcuttur.

Karşılaştırmamızda kullandığımız tablolarda, İzmir, Foça ve Cunda evlerinden örnekler seçilmiştir. Bu örnekler gerek Bergama evlerinin tipolojilerine uygunluğu gerekse kapıları meydana getiren öğelerinin benzerliği nedeniyle tercih edilmiştir.

Bergama'da incelediğimiz kapılar Foça, Cunda ve İzmir evleriyle gerek cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alırları³⁴⁶ (Tablo 31, No. 2, 9; Tablo 32, No. 1, 4-9, 11, 14, 16, 17, 19; Tablo 33, No. 1, 2) gerekse kapıyı oluşturan öğeleri bakımından benzemektedir. Bu kapılar ayrıca profilli ve konsol biçimli³⁴⁷ başlıklar (Tablo 31, No. 9; Tablo 32, No. 4, 16; Tablo 33, No. 2) gibi öğeleriyle de birebir benzerlik gösterir.

Bergama'daki niş³⁴⁸ ya da eyvan³⁴⁹ içinde yer alan kapılar ve bu kapıları oluşturan öğelerin benzerlerini yine bu merkezlerdeki evlerde görebilmekteyiz (Tablo 31, No. 1, 3-8, 10-14; Tablo 2, No. 2, 3, 10, 12, 13, 15, 18). Ayrıca Katalog No. 30'da incelediğimiz örneğin nişine ait söve ve kemerin Cunda'daki bir örnekle tıpatıp benzerliği dikkat çekmektedir (Tablo 2, No. 18). Tüm bu benzerliklerle birlikte İzmir³⁵⁰ ve Foça evlerinde bolca rastladığımız düz örtüye sahip eyvan örnekleri (Tablo 31, No. 12, 13) Bergama'da neredeyse hiç bulunmamaktadır.

³⁴⁶ Çalışmamızdaki cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapılar için bkz. Tablo 22, 23.

³⁴⁷ Profilli ve konsol biçimli başlıklar için bkz. Tablo 3.

³⁴⁸ Çalışmamızdaki niş içinde yer alan kapılar için bkz. Tablo 24, 25.

³⁴⁹ Çalışmamızdaki eyvan içinde yer alan kapılar için bkz. Tablo 26, 27.

³⁵⁰ Şeniz Çıkış, *a.g.m.*, s. 213, 214.

Kapıları oluşturan elemanların ayrıntılarında da karşılaştırma yaptığımız İzmir, Foça ve Cunda kapıları ile benzerliklere rastlamaktayız. Çalışmamızda yer alan kapıların aydınlatma pencerelerinden lento üstü pencereler³⁵¹ Tablo 31, No. 1, 6, 7; Tablo 32, No. 2, 4-6, 8, 9, 11, 12, 15-17; Tablo 3, No. 2’de; kanat üstü pencereler³⁵² ise Tablo 31, No. 2-5, 8, 10-14; Tablo 32, No. 1, 3, 14, 18 ve Tablo 33, No. 1, 5, 8, 9’da görülen örneklerle benzerlik gösterir.

Çalışmamızda çoğunlukla birbirine geçen parçalarla dörtgenlere ayrılmış olarak karşımıza çıkan ahşap kapı kanatlarının³⁵³ benzer örneklerini Cunda evlerinde görmekteyiz (Tablo 32, No. 4, 10, 12, 13, 15, 16).

Bergama evlerinde çoğunluğu oluşturan demir kapı kanatlarının masif ve kanat pencereli örnekleri arasında masif olup panellere ayrılmış olanların³⁵⁴ benzerleri Foça ve Cunda evlerinde bulunmaktadır (Tablo 31, No. 9, 13; Tablo 32, No. 3 ve 18).

Kanat pencereli örneklerin hemen hemen hepsinde pencereleri kapatan demir şebekeler; incelediğimiz evlerle aynı dönemde inşa edilmiş farklı bölgelerin evlerinde de bulunmakla birlikte, üzerlerindeki süslemelerin ayrıntısı İzmir, Foça ve Cunda evlerinin kapılarında görülen süslemelerle benzerlik gösterir.

Bu şebekeler üzerinde en fazla karşımıza çıkan baklava dilimlerinin doldurduğu eşkenar dörtgen motifli örnekleri³⁵⁵ Tablo 31, No. 3, 10; Tablo 32, No. 5, 7; 10; Tablo 33, No. 3, 6’da görebilmekteyiz. Bu şebekeler yalnızca baklava dilimleri ile değil aynı zamanda bu baklava dilimleri arasına yerleştirilmiş olan rozet çiçek, “S” ve “C” kıvrımlı parçalar ve armalar bakımından da bizim örneklerimize benzemektedir. Örneğin Katalog No. 82’de ele aldığımız kapı üzerinde görülen demir şebekenin merkezine yerleştirilmiş olan daire içindeki çıpa örneğinin tıpatıp benzerini Tablo 33, No. 7’de; yine Katalog No. 18’de incelediğimiz daire içine yerleştirilmiş çocuk figürünün birebir örneğini ise Tablo 33, No. 8’de buluyoruz.

Kapı kanatları üzerindeki şebekelerde gördüğümüz bir diğer süsleme de ok uçlarıyla sonlandırılmış parmaklıklı örneklerdir. Kataloğumuzda No. 8, 13, 23, 33, 36,

³⁵¹ Çalışmamızdaki lento üstü pencereler için bkz. Tablo 14.

³⁵² Çalışmamızdaki kanat üstü pencereler için bkz. Tablo 14.

³⁵³ Çalışmamızdaki ahşap kapı kanatları için bkz. Tablo 16.

³⁵⁴ Bkz. Katalog No. 1, 3, 9, 41, 47, 58, 73, 147; Tablo 16.

³⁵⁵ Bkz. Katalog No. 6, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 26, 42, 60, 66, 81, 82, 83, 87, 89, 92, 95, 119, 120, 137, 145; Tablo 18.

48, 57, 63'te görülen bu parmaklıklara benzer örnekleri Foça ve İzmir'deki kapı kanatları üzerinde görmekteyiz (Tablo 31, No. 8, 12, 14; Tablo 33, No. 5).

Dekoratif demir şebekelerde karşımıza çıkan bir başka kompozisyon da kataloğumuzda No. 12, 23, 31, 35, 59, 74, 97'de incelenmiş olan meanderlerin çevrelediği silindir motifleridir. Bunlara benzer örnekleri İzmir ve Cunda'da bulunan birer evin kapısında bulmaktayız (Tablo 32, No. 13; Tablo 33, No. 2).

Son olarak şebekelerde gördüğümüz, uçları volütlerle biten "S" ve "C" kıvrımlı parçaların farklı şekillerde yerleştirilerek oluşturduğu kompozisyonların³⁵⁶ benzerleri İzmir evlerinde de kullanılmıştır (Tablo 33. No.4, 7, 8).

Kanat pencerelerinin kapı kanatlarının tüm yüzeyini kaplamadığı örneklerde ise masif olan alt kesim irili ufaklı kabartma rozetlerle süslenmiştir³⁵⁷. Bu şekilde süslenmiş kapı kanatlarının örneklerine İzmir ve Foça evlerinin kapı kanatlarında rastlamaktayız (Tablo 31, No. 5, 8, 11; Tablo 33, No. 9).

Bergama evlerinin kapı kanatları üzerinde tespit ettiğimiz bitkisel bezemelerle ya da insan başı figürleriyle süslenmiş bini örneklerinin³⁵⁸ benzerlerini en çok İzmir örneklerinde görmekteyiz (Tablo 33, No. 1-3, 5; Tablo 34, No. 9)

Gerek işlevselliğiyle gerekse bir süsleme ögesi olarak günümüz konutları da dahil olmak üzere karşımıza çıkan kapı tokmaklarını hemen hemen bütün konutlarda farklı şekillerde görebilmekteyiz. Bunlar içinde el biçimli kapı tokmakları, malzemeye ya da belli bir yöreye bağlı olmaksızın en çok kullanılanlar arasındadır. Bergama evlerinde de çok kullanılmış olan bu tokmakların³⁵⁹ benzer örnekleri Tablo 33, No. 3, 4, 6 ile Tablo 34, No. 1-9'da görülmektedir. Anadolu'da daha fazla bulunan ancak Bergama'da yalnızca bir örneğine rastladığımız, Katalog No. 15'te görülen; iki yandan uzanan saçların çene altında birleşmesiyle oluşmuş kadın başı figürlü kapı tokmağının benzer örnekleri Tablo 32, No. 15 ve Tablo 34, No. 10, 11, 12'de yer almaktadır.

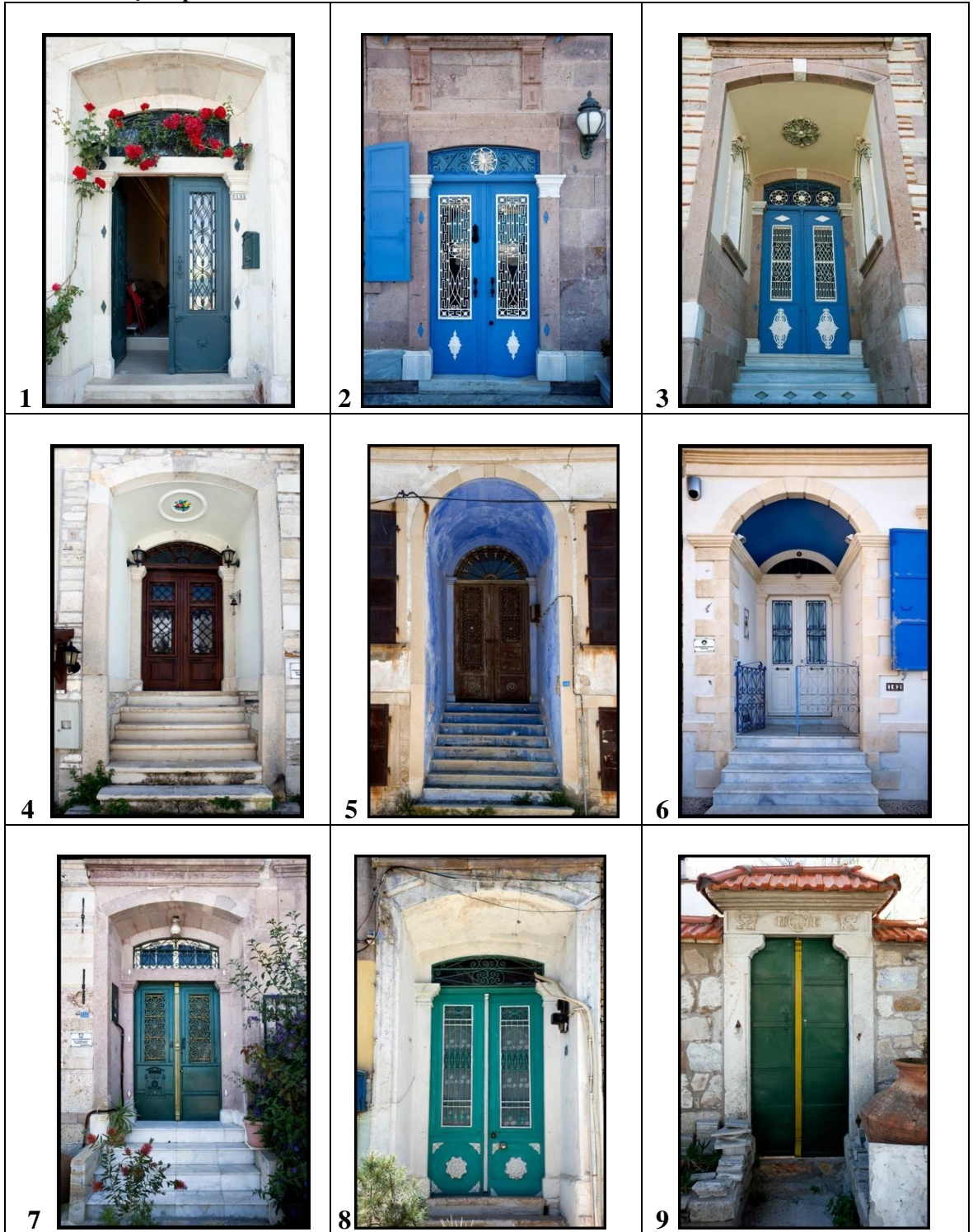
³⁵⁶ Bu örnekler için bkz. Katalog No. Katalog No. 45, 46.

³⁵⁷ Bu örnekler için bkz. Katalog No. 13, 17, 22, 25, 33, 42; Tablo 17.

³⁵⁸ Bu örnekler için bkz. Tablo 20.

³⁵⁹ Bu örnekler için bkz. Tablo 21.

Tablo 31: Foça kapılarından örnekler

Cengiz Akduman arşivinden³⁶⁰

³⁶⁰ Profesyonel fotoğraf sanatçısı; <http://cengizakduman.blogspot.com/2010/05/foca-kaplar.html>.
Bu site 20.11.2011 tarihinde incelenmiştir. Kendisine teşekkür ederiz.

Tablo 32: Cunda kapılarında örnekler

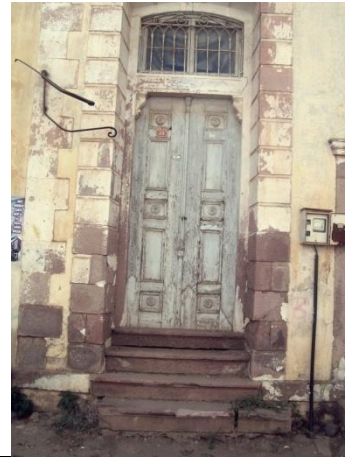
10

11

12

13

14

15

16

17

18

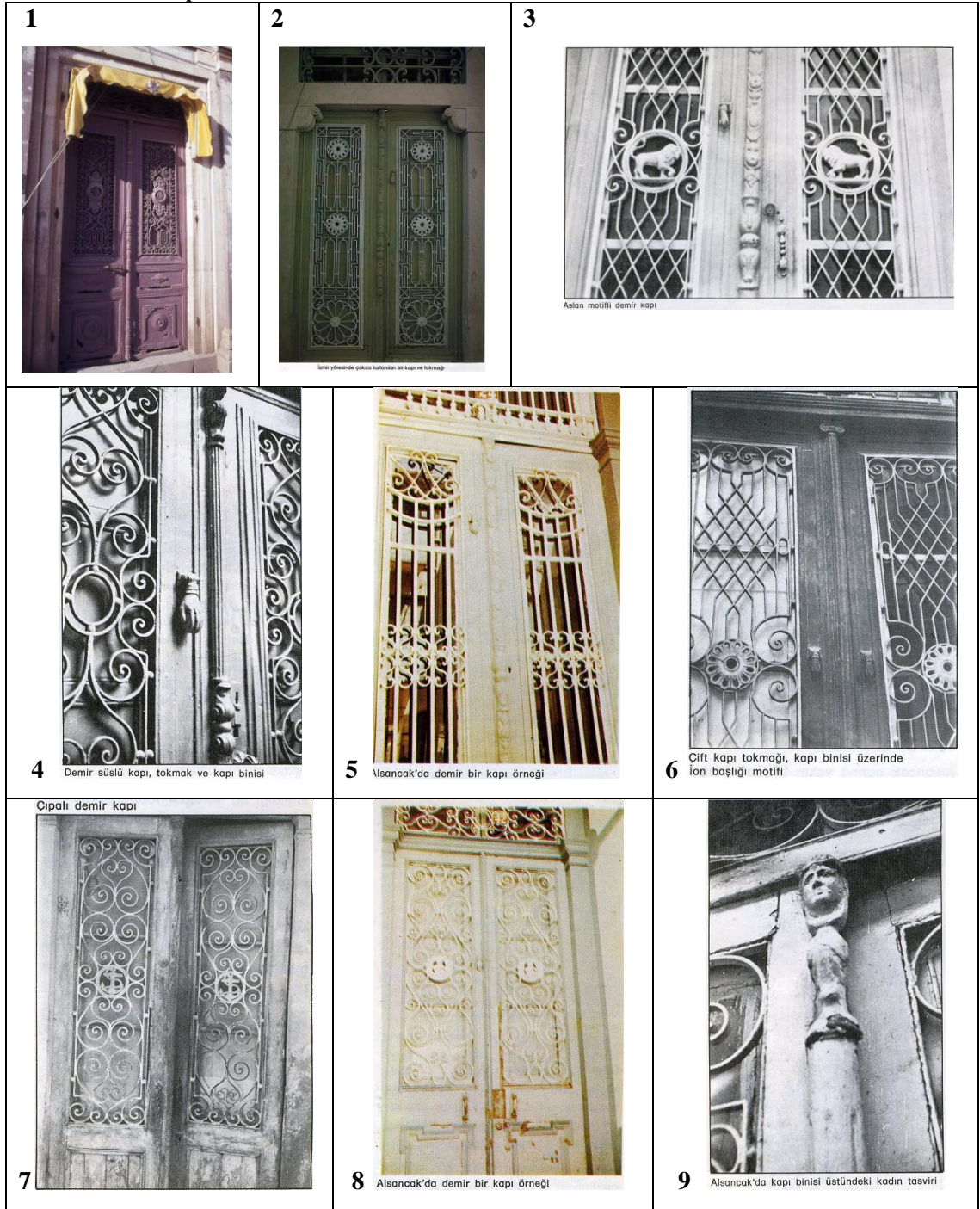
19

Tuğba Güler arşivinden³⁶¹

³⁶¹ Mimar, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi. Kendisine teşekkür ederiz.

Tablo 33: İzmir kapılarından örnekler³⁶²

³⁶² Tablo 33, No. 1; Ufuk Arıç Baş, *a.g.m.*, 1982, s. 16-20. Tablo 33, No. 2; Ufuk Arıç Baş, *a.g.m.*, 1996, s. 48-62. Tablo 33, No. 3-9; Ufuk Arıç Baş, *a.g.m.*, 1982, s. 16-20.

Tablo 34: Çeşitli yörelerden kapı tokmakları³⁶³

³⁶³ Tablo 34, No. 1-5; Özlem Ataoğuz Çal, *a.g.m.*, 2008, s. 225-240. No. 6; Mustafa Denктаş, *a.g.m.*, s. 113-139. No. 7, 8; Halit Çal, *a.g.m.*, s. 360-363. No. 9; Şeniz Çıkış, *a.g.m.*, s. 224. Tablo 4, No. 10-12; Aydan Birdevrim, *Anadolu Kapı Tokmakları ve Bu Formlardan Yola Çıkararak Çağdaş Seramik Öneriler*, İstanbul, 1997. (Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

8. SONUÇ

Çalışmamızda Bergama evlerine ait 264 adet kapı tespit edilmiştir. Bunlar içerisinde kenti ikiye bölen Bergama Çayı'nın kuzeyinde kalan bölgedeki 147 adet konuta ait toplam 150 kapı incelenmiştir.

Üzerinde tarih bulunan Bergama evlerine ait kapılar incelendiğinde; en erken örneğin 1857, en geç örneğin ise 1937 yılına ait olduğu görülmüştür³⁶⁴. Tarihi belli bu kapılar değerlendirildiğinde, aradan geçen 80 yıllık süre içerisinde, hemen hemen hep aynı kapı formunun korunduğunu söylemek mümkündür. Buna göre hangi tipolojide olursa olsun; kapılar, iki yanda sütun görünümlü taş sövelerle sınırlı ve üzerleri bir kemer ya da lento ile örtülüdür. Kapı elemanları açısından incelendiğinde de aydınlatma pencereleri, başlıklar, demir şebekeler gibi benzer öğelerin kullanılmış olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla kapıların bu süreç içerisinde değişimlerinden söz etmek mümkün değildir. Ancak Bergama'da tarihi belli olan 1940³⁶⁵ ve daha geç örneklerle bakıldığında, bahsettiğimiz kapı formunun tamamen ortadan kalkmaya başladığı ve yerini basit bir giriş açıklığına yerleştirilen kapı kanatlarının aldığı görülür.

Bergama evlerinde kapıların inşa ve süslemesinde taş, tuğla, alçı, demir ve ahşap malzeme kullanılmıştır.

İki yanda taş kaidelere oturan sütun görünümlü ve konsol ya da profilli silmelerden oluşan sade başlıklara sahip taş sövelerle sınırlı Bergama kapılarının giriş açıklıkları lento ya da kemerle örtülüdür. İncelenen 150 adet kapıdan 27'si konsol biçimli, 117'si profilli silmelerden oluşan sade başlıklı sövelere sahiptir. 6 adet kapıda söveler başlıksız ve 3 adet kapının söveleri ise kaidesizdir. Sonuç olarak Bergama kapılarında sövelerin hemen hemen hepsi kaideler üzerine oturmakta ve profilli silmelerden oluşan sade başlıklara sahiptir.

Bergama evlerine ait kapılar işlevleri açısından “ana giriş kapıları” ve “avlu kapıları” olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Bunlardan ana giriş kapıları mimari biçimlenişlerine göre “cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapılar”, “niş içinde yer alan kapılar” ve “eyvan içinde yer alan kapılar” olmak üzere üçe ayrılır. Bu gruplardaki

³⁶⁴ Çalışmamızda 18 adet yapıda tarih bulunmaktadır.

³⁶⁵ 1940 ve daha geç tarihli örnekler kataloğumuza dahil edilmemiştir.

kapılar da kendi içlerinde giriş açıklıklarının örtü biçimlerine göre “lentolu kapılar” ve “kemerli kapılar” olmak üzere iki gruptur. Avlu kapılarının ise tamamı cepheyle aynı düzlem üzerinde yer almaktadır. Bu nedenle avlu kapıları giriş açıklıklarının örtü biçimlerine göre “lentolu kapılar” ve “kemerli kapılar” olmak üzere iki gruba ayrılır.

Geleneksel Bergama evlerine ait kapılardan oluşan kataloğumuzda doğrudan evlerin içine açılan 132 adet ana giriş kapısı sayılarının çokluğu nedeniyle çalışmamızın temelini oluşturur. Ana giriş kapılarının büyük çoğunluğunu cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapılar meydana getirir. İncelediğimiz 132 adet ana giriş kapısından 57 örnek cepheyle aynı düzlem üzerindedir. Bunlardan 24 adeti kemerli, 33’ü ise lentoludur. Ana giriş kapılarının ikinci grubunu niş içinde yer alan kapılar meydana getirir. Niş içinde yer alan toplam 43 adet kapı bulunur. Niş içinde yer alan ana giriş kapılarında büyük çoğunluğu kemerli kapılar meydana getirmektedir. Bu grupta 29 adet kapı tespit edilmiştir. Niş içinde yer alan kemerli kapıların hepsinin basık kemere sahip olması da dikkat çekicidir. Niş içinde yer alan 14 adet lentolu kapı vardır. Bu grubun hemen hemen bütün örneklerinde niş basık kemerle örtülüdür. Ancak nişi yuvarlak kemere sahip 1, enlice geniş bir kemere sahip 1, düz örtüye sahip 2 örnek de bulunur. Ana giriş kapıları içinde incelediğimiz son grubu eyvan içinde yer alan kapılar oluşturmaktadır. Bu kapıların eyvanları bir örnek dışında basık kemerlidir. Eyvan içinde yer alan toplam 32 kapı bulunmaktadır. Bu grupta yer alan kapıların tamamına yakını kemerli kapılar oluşturmaktadır. Toplam 28 adet örnek kemerli, 4 örnek ise lentoludur.

Bergama evlerinde işlevlerine göre yaptığımız tasnifte ikinci grubu oluşturan avlu kapıları toplam 18 adettir. Bunlardan 11’i kemerli, geri kalan 7’si ise lentoludur. Yüksek ve geniş tutulmuş birkaç örnek dışında avlu kapıları ana giriş kapıları ile aynı özellikleri göstermektedir. Kemerli, avlu kapılarında çoğunluğu basık kemerli kapılar oluştururken bu kapılardan 2’si yuvarlak, 1’i ise dilimli kemere sahiptir.

Bergama evlerine ait kapılar cephe üzerinde yer alışlarına göre “simetrik” ve “asimetrik” düzende kapılar olarak ikiye ayrılır. Kapının cephenin ortasında yer aldığı örnekler simetrik, cephenin bir ucuna yerleştirildiği örnekler ise asimetrik düzende kapılar olarak adlandırılır.

Bergama evlerine ait toplam 30 kapı simetrik, 120 adet kapı ise asimetric düzende yer alır. Simetrik düzende ki kapılardan 17'si tek katlı; 13'ü ise iki katlı yapılara aittir. Dolayısıyla simetrik düzende yer alışı n yapıların kat sayıları ile bir bağlantısı olmadığı görülmüştür. Simetrik düzende yer alan kapılar içerisinde cepheyle aynı düzlem üzerinde 15, niş içinde 10 ve eyvan içinde yer alan 5 adet kapı bulunur ve buna göre simetrik düzende ki kapıların çoğunluğunu cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapıların oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Bergama evlerine ait kapıların büyük çoğunluğunun içinde yer aldığı asimetric düzende ki kapıların hemen hemen yarısı tek katlı, diğer yarısı ise iki katlı yapılara aittir. Dolayısıyla simetrik düzende yer alan kapılarda görüldüğü gibi asimetric düzende ki kapılarda da kat sayısının belirleyici olmadığını söylemek mümkündür. Asimetric düzende yer alan kapılar içerisinde; cepheyle aynı düzlem üzerinde 60, niş içinde 34 ve eyvan içinde yer alan 26 adet kapı bulunmaktadır. Buradan asimetric düzende ki kapıların çoğunluğunu cepheyle aynı düzlem üzerinde yer alan kapıların oluşturduğu sonucuna varılmaktadır.

Çalışmamızda incelenen ana giriş ve avlu kapılarının enleri 105-250 cm, boyları ise 225-375 cm arasında değişmektedir. Sonuç olarak en ve boy arasındaki oranın 1.1 ve 1.9 aralığında bulunduğu tespit edilmiştir.

Bergama'da kapı kanatlarının çoğu günümüze orijinal haliyle ulaşmamış, yenilenen kanatlarda ise orijinal haline sadık kalınmamıştır. Büyük çoğunluğu demir malzemeye sahip olan kapı kanatlarında sayıca az olmakla birlikte ahşap malzeme de görülmektedir. İncelediğimiz kapıların 17'si ahşap, 133'ü ise demir kapı kanatlarına sahiptir.

Bergama kapılarında farklı formlarda karşımıza çıkan kapı tokmakları demirden döküm tekniğinde yapılmıştır. El biçimli, kuş figürlü, aslan başı ve kadın başı gibi formların kullanıldığı kapı tokmakları arasında el biçimli tokmakların çoğunluğu oluşturduğu görülmüştür.

Çalışmamızda incelediğimiz kanat ve aydınlatma pencerelerinin hemen hemen hepsi dekoratif demir şebekelerle kapatılmıştır. Bu şebekelerde uygulanan desenlerin, kapıların çoğunda tekrarlanması, bunların bir atölyenin seri üretimi ya da aynı ustaların ürünleri olduğunu düşündürmektedir.

9. BİBLİYOGRAFYA

Akkurt, H., “Batılı Kültürün 19. Yüzyıl İzmir’inde Mekansal Temsili Bornova ve Buca Levanten Konutları”, *Ege Mimarlık*, S. 51, İzmir, 2004/3, s. 4-9.

Alanyalı, S., *Research about the historical site of Bergama proposals concerning restoration and conservation*, İzmir, 1991. (DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Alanyalı, S., “The Traditional Architecture and Structure of 19th Century Bergama”, *Istanbul Mitteilungen-Band: 44*, 1994, s. 371-389.

Baş ArıÇ, U., “İzmir Evinde Kapı”, *Bilim Birlik Başarı*, S. 33, İzmir, 1982, s. 16-20.

Baş ArıÇ, U., “Kapı Tokmakları”, *Sanatsal Mozaik*, S. 15, 1996, s. 48-62.

Bayatlı, O., *Bergama Tarihinde Asklepion*, İstanbul, 1954.

Bayatlı, O., *Bergama Tarihinde Türk-İslam Eserleri*, İstanbul, 1956.

Bayatlı, O., *Bergama’da Yakın Tarih Olayları XVIII-XIX. Yüzyıl*, İzmir, 1957.

Bayatlı, O., *Bergama’da Karaosman Oğulları Hacı Ömerağa OĞlu Mehmetağa Vakfı*, İzmir, 1957.

Bayatlı, O., *Bergama Tarihinde İlkçağ ve Bakırçay Havzası Arkhaik-Klasik Kültürler*, İstanbul, 1996.

Bayatlı, O., *Bergama Tarihinde Krallık Devri*, İstanbul, 1996.

Bayram, Ş., *Kapı/Giriş Mekanı, Anlam ve Tasarımı İçin Tipolojik Araştırma. 19. Yüzyıl Beyoğlu (Pera) Örneği*, C. I-II, İstanbul, 2004. (İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Binan, M., *Kapılar, Türk Yapılarında On Dört Rölöve, Teknik ve Mimari Özellikler*, İstanbul, 1950.

Binan Ulusoy, D. - Kaptı, M. - Kıraç, B. - Arıoğlu, G., “Bergama (İzmir) Kültür Varlıkları Envanteri 2003”, *TÜBA Kültür Envanteri Dergisi*, S. 3, İstanbul, 2004, s. 31-74.

Binan Ulusoy, D. - Kaptı, M. - Kıraç, B. – Töre, T., “Bergama (İzmir) Kültür Varlıkları Envanteri 2004”, *TÜBA Kültür Envanteri Dergisi*, S. 4, İstanbul, 2005, s. 79-110.

Binan Ulusoy, D. - Kaptı, M. - Kıraç, B. - Töre, T., “Bergama (İzmir) Kültür Varlıkları Envanteri 2005”, *TÜBA Kültür Envanteri Dergisi*, S. 5, İstanbul, 2006, s. 57-102.

Birdevrim, A., *Anadolu Kapı Tokmakları ve Bu Formlardan Yola Çıkarak Çağdaş Seramik Öneriler*, İstanbul, 1997. (Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Biro, A., *Sanatçıların Yarattığı Pencere ve Kapılar*, İstanbul, 1998. (İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Çakmak, Ş., *Erken Dönem Osmanlı Mimarisinde Taçkapılar 1300-1500*, Ankara, 2001.

Çal, H., “Beypazarı Şehrinde Kapı Halkaları Ve Tokmakları”, *Cumhuriyetin 80. Yılında Her Yönüyle Ankara*, Ankara, 2004, s. 214-226, 360-363.

Çal Ataoğuz, Ö., “Beypazarı’nın Geleneksel Evlerinde Kapılar”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 9, Konya, 2003, s. 65-94.

Çal Ataoğuz, Ö., “Alibey Adası (Ayvalık) Kapı Halka ve Tokmakları”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 25, Kayseri, 2008/2, s. 225-240.

Çıkış, Ş., “ ‘Modern Konut’ Olarak XIX. Yüzyıl İzmir Konutu: Biçimsel Ve Kavramsal Ortaklıklar”, *METU Journal of The Faculty of Architecture*, Ankara, 2009/2 (26:2), s. 211-233.

Denktaş, M., “Divriği’nin Kapı Tokmakları Ve Kapı Halkaları”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 19, 2005/2, Kayseri, s. 113-139.

Doğdu, Ö., “Bergama Evleri”, *Bergama Belleten*, S. 6, İzmir, 1995-1996, s. 52-73. (Berksav Yayınları)

Eldem, S. H., *Türk Evi Plan Tipleri*, İstanbul, 1968.

Emecen, F., “Bergama Maddesi”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 5, İstanbul, 1992, s. 492-495. (Türkiye Diyanet Vakfı (DİA) Yayınları)

Emekli, G., *Bergama’nın Turizm Coğrafyası ve Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri*, İzmir, 2001.

Eriş, E., *Bergama Uygarlık Tarihi*, İzmir, 1990.

Ersoy, B., *Bergama Cami ve Mescitleri*, Ankara, 1989.

Grimal, P., “Grynos Maddesi”, *Yunan ve Roma Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul, 1997, s. 220.

Grimal, P., “Pergamos Maddesi”, *Yunan ve Roma Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul, 1997, s. 629.

Grimal, P., “Teuthras Maddesi”, *Yunan ve Roma Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul, 1997, s. 780.

Hasol, D., “Sepetkulpu Kemer Maddesi”, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul, 2010, s. 252-253.

Hasol, D., “Kilit Taşı Maddesi”, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul, 2010, s. 265.

İşıtman, T. Z., *Bergama Coğrafyası*, Bergama, 1939.

Karcılı, H., *Bergama Kentsel Kültür Varlığı Envanteri Bağlamında Bergama Evi ve Koruma Yaklaşımı*, İstanbul, 2009. (MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Restorasyon Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Kayın, E., “Çeşme Geleneksel Konut Mimarisi Konsollar, Kapılar, Pencereleler”, *Ege Mimarlık*, S. 26 (98/2), İstanbul, 1998, s. 37-39.

Kuyulu, İ., *Kara Osman-Oğlu Ailesine Ait Mimari Eserler*, Ankara, 1992.

Özügül, A., *İstanbul'daki Geç Antik ve Bizans Yapıları Kapı Çerçevesi Profilleri*, İstanbul, 2005. (İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi)

Peker, F., *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bergama Kazasının Sosyal ve Kültürel Durumu*, İzmir, 1993.

Radt, W., *Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları*, İstanbul, 2001.

Sönmez, N., “Batı Anadolu Konut Mimarisi Tarihinde Bir Kentin Türk Dönemi: Bergama Evleri”, *Art+Decor*, S. 42, Eylül 1996, s. 98-112.

Sönmez, N., “Bergama Evlerinin Geleneksel ve Batı Etkili Özellikleri”, *Bergama Belleten Bergama Evleri Özel Sayı*, S. 8, İzmir, 1998. (Berksav Yayınları)

Sözen, M. - Tanyeli, U., “Sepetkulpu Kemer Maddesi”, *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1996, s. 213, s. 269-Levha V.

Stewig, R. - Turfan, R., *Kulturlandschaftentwicklung in Westanatolien. Batı Anadolu'nun Kültürel Gelişmesi: Kartografik Bilgiler*, İstanbul, Tarihsiz.

Şahin, B., “Bergama’daki Kültür Etkileşiminin Mimari Elemanlardaki İzleri”, *Bergama Belediyesi Rölöve ve Restorasyon Bürosu*, Bergama/İzmir, Tarihsiz.

Tali, Ş., “Germir Evlerinin Giriş Kapı Tasarımları Üzerine Tipolojik Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, S. 21, Erzurum, 2008, s. 165-185.

Taner, P., "Kapı Tokmakları", *Türkiyemiz*, S. 27, İstanbul, 1979, s. 7-10.

Tosun, Y., *17.-19. Yüzyıllarda Batı Anadolu'da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları, Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları*, İzmir, 1983. (MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi)

Ünal, H. R., *Osmanlı Öncesi Anadolu-Türk Mimarisinde Taçkapılar*, İzmir, 1982. (Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 14)

Üreten, H., *Helenistik Dönemde Pergamon Krallığı ve Roma Devleti ile İlişkileri*, Ankara, 1999. (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Türk Ansiklopedisi, “Bergama Maddesi”, C. 6, Ankara, 1968, s. 164-165.

Yıldırım, K. - Kahraman, N. - Hidayetoğlu, M. L., “Geleneksel Afyonkarahisar Evlerine Ait Kapıların İncelenmesi”, *DEÜ Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu*, İzmir, 2006, s. 342-352.

Yıldırım, K., “Geleneksel Afyonkarahisar Evlerine Ait Kapılar Üzerine Bir Araştırma”, *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, C. 21, No. 1, Ankara, 2006, s. 75-85.

İnternet Siteleri

- Google Earth
- <http://www.cografya.sakarya.edu.tr/cts.pdf>, s. 110, 350.
- tdkterim.gov.tr/bts/
- <http://cengizakduman.blogspot.com/2010/05/foca-kaplar.html>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Ad-Soyad: Burçin KIRLAR

Doğum tarihi: 27.05.1987

İletişim Bilgileri:

Adres: Zafer Mah. Mektep Sok. No. 18 Bergama-İzmir

Tel. : 0542 833 06 94 – 0505 202 34 69

E-posta: burcinkirlar@gmail.com

Çalıştığı Kurum:

Pamukkale Üniversitesi- Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Konaklama İşletmeciliği Bölümü

Eğitim Bilgileri:

Yüksek Lisans: Ege Üniversitesi-Sosyal Bilimler/Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü
Türk Sanatı Anabilim Dalı (2009-2012)

Lisans: Ege Üniversitesi- Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu
Turist Rehberliği Bölümü (2005-2009)

Akademik Çalışmalar:

- Serkan Bertan, Zafer Öter, **Burçin Kırlar**, “Destinasyon İmajına ve Tekrar Ziyaret Niyetine Yönelik Turist Tutumları: Pamukkale Örneği”, *Turizmde Yeni Ufuklar Bildiriler Kitabı*, Isparta, 2011, s. 317-318.
- Serkan Bertan, Zafer Öter, **Burçin Kırlar**, “Rehberlerin Pamukkale Destinasyonuna Yönelik Algılamaları”, *Turizmde Yeni Ufuklar Bildiriler Kitabı*, Isparta, 2011, s. 479-480. (Süleyman Demirel Üniversitesi, I. Uluslararası IV. Ulusal Eğirdir Turizm Sempozyumu ve Göller Bölgesi Değerleri Çalıştayı, Eğirdir/Isparta, 1-4 Aralık 2011)

ÖZET

Helenistik, Roma, Bizans, Beylikler, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait tarihsel katmanlaşmayı bir arada bulundurması bakımından çok kültürlü bir yerleşim merkezi olan Bergama, 18. yüzyıl sonlarından 20. yüzyıl başlarına kadar tarihlendirebileceğimiz, geleneksel evleri ve içlerinde barındırdığı insanların kimliğini, kültürünü, dönemin mimarisi ve refah düzeyini anlamamız ve tanımamızda büyük rol oynayan bu evlere ait kapıları ile büyük önem taşımaktadır.

Bergama'nın yerleşim dokusunun tamamı kentsel kültür varlıklarından oluşan ya da kentsel kültür varlıklarının kısmen yer aldığı 12 mahallesi bulunmaktadır. Bu mahalleler, kentin ortasından geçen ve kenti ikiye ayıran Bergama Çayı'nın etrafına sıralanmış haldedir. Buna göre Bergama Çayı'nın kuzeyinde Ulucami, Talatpaşa, Kurtuluş mahalleleri; güneyinde ise Selçuk, Barbaros, Atmaca, İslamsaray, Turabey, İnkılap, Gazipaşa, Zafer ve Ertuğrul mahalleleri yer almaktadır.

Bergama evlerine ait kapıları incelediğimiz tezimizde tüm kapılara ait geniş bir profil sağlayan, nitelikli ve tüm tipolojiden örnekler elde ettiğimiz kuzeyde yer alan "Kale Bölgesi" yani "Talatpaşa", "Ulucami" ve "Kurtuluş" mahalleleri katalog bölümüne dahil edilmiştir. Bu üç mahallede yer alan toplam 147 konuta ait 150 adet kapı, önce katalog bölümünde tanıtılmış, daha sonra bu kapıları meydana getiren öğeler tek tek incelenmiş ve ardından işlevleri açısından "ana giriş kapıları" ve "avlu kapıları" olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Bu tipoloji ise kendi içinde alt başlıklar halinde incelenerek derinleştirilmiştir.

Son olarak incelediğimiz tüm kapılar cephe üzerinde yer aldıkları konum, yapıldıkları malzeme, cephe üzerindeki oranları ve süsleme özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Kapılara ait bu değerlendirmede konum ve oran özellikleri ele alınırken kapıların mimari biçimlenişlerine ve ait oldukları yapıların kat sayılarına da yer verilerek sayısal veriler ortaya konmuştur.

ABSTRACT

Bergama, a multicultural center of settlement in terms of providing historical stratification in regards to the Hellenistic, Roman, Byzantine, Principalities, Ottoman and Republic periods, is of major importance with its traditional houses, which can be dated to the late 18th through early 20th centuries, and the doors of its houses, which play a substantial part in understanding as well as getting to know the identity and culture of their residents, and the architecture and level of welfare of the respective periods.

Bergama comprises 12 neighborhoods whose settlement fabrics consist either entirely or partially of urban cultural assets. These neighborhoods surround the Bergama Brook, which runs through the town and splits it into two, with the neighborhoods of Ulucami, Talatpaşa and Kurtuluş to the north of the brook and those of Selçuk, Barbaros, Atmaca, Islamsaray, Turabey, İnkılap, Gazipaşa, Zafer and Ertuğrul to the south.

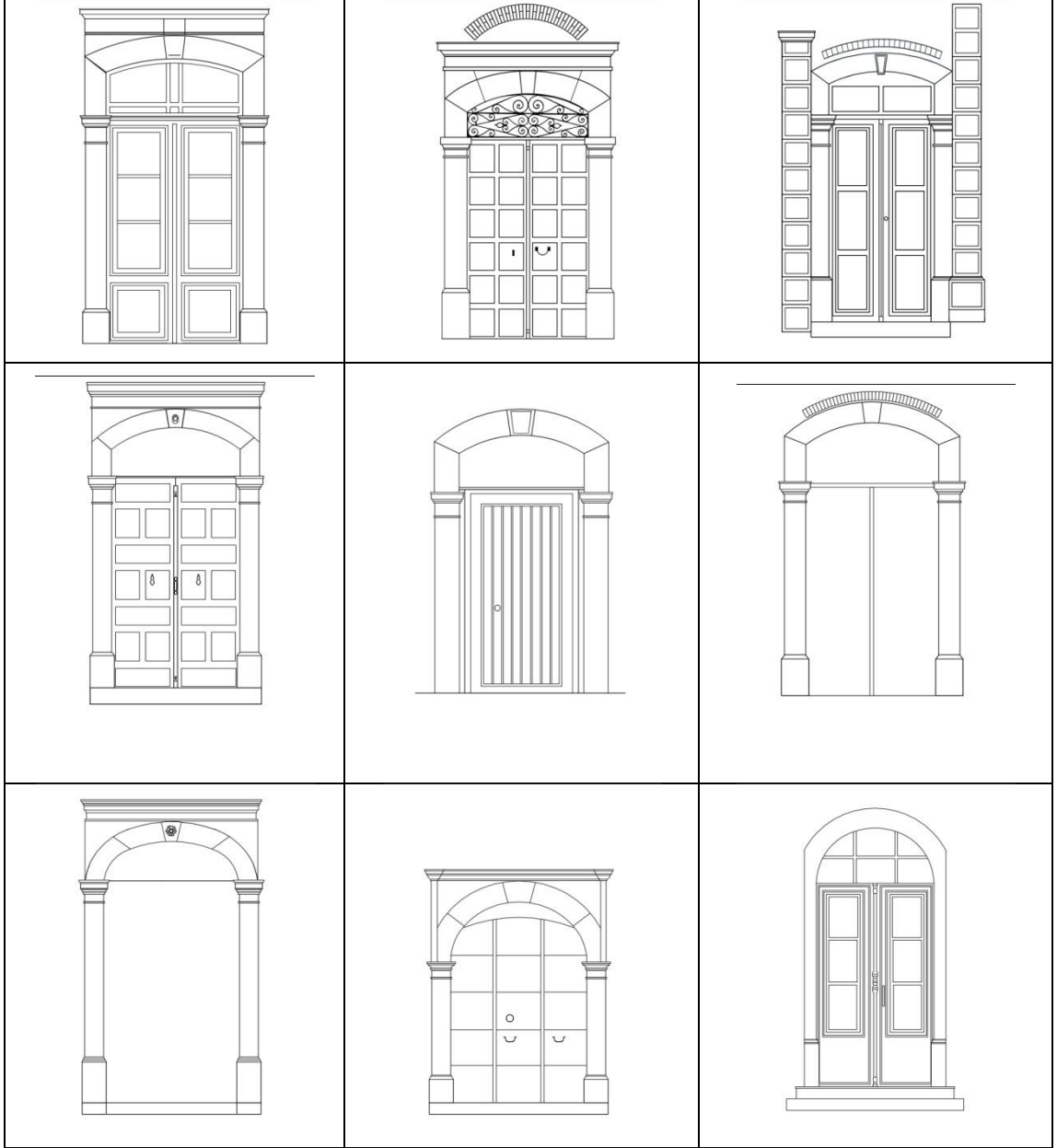
Included into this thesis that studies doors belonging to Bergama houses is the northward “Castle District,” i.e. the region spanning the neighborhoods of Talatpaşa, Ulucami and Kurtuluş, which provides an extensive profile encompassing all doors and yields examples from the entire typology. A total of 150 doors that belong to 147 houses located in these three neighborhoods were first introduced in the catalog section, then the components that make up these doors were examined one by one and were subsequently separated into two primary groups, as “main entrance doors” and “courtyard doors,” according to their functions. This typology, in turn, was studied in depth under subheadings.

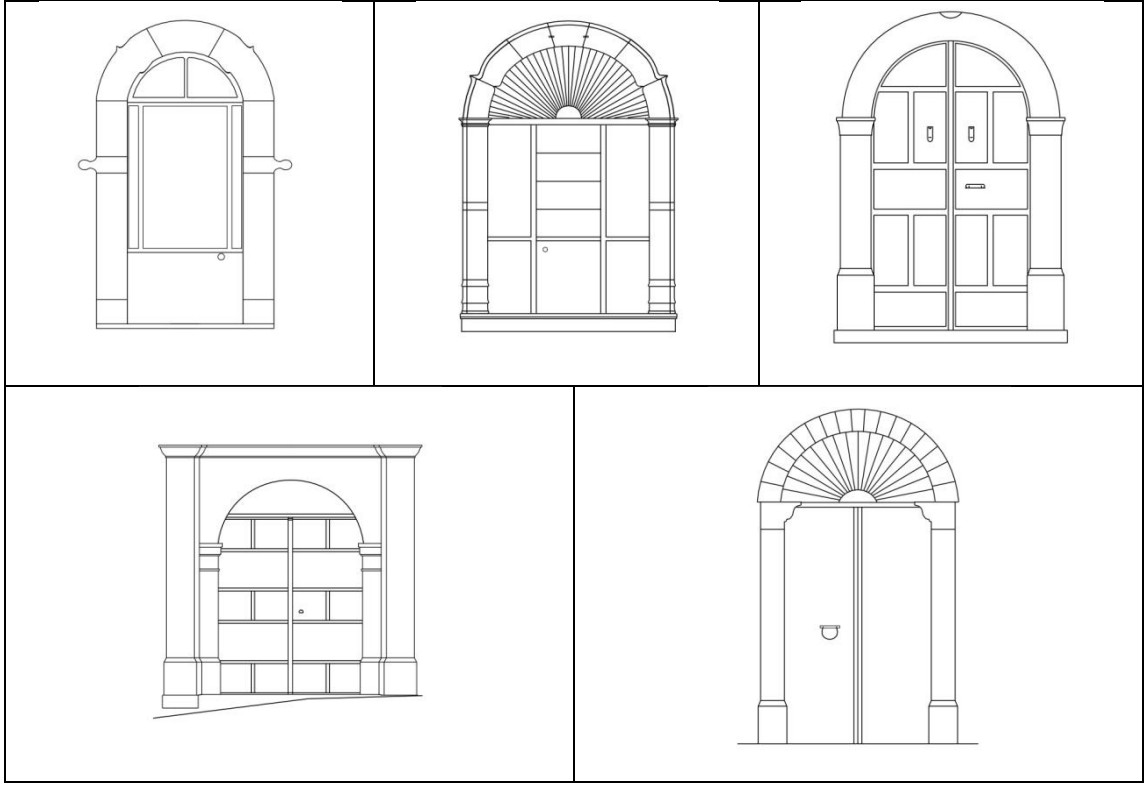
Finally, all doors were evaluated in terms of façade positioning, production materials, facade proportions and ornamental features. Positional and proportional features of the doors were discussed within the evaluation, while their architectural configuration as well as the number of floors of the buildings to which they belong were included and quantitative data presented.

EKLER

BERGAMA KAPILARININ TİPOLOJİSİNE AİT ÇİZİMLER

Tablo 35: Cepheyle aynı düzlemde yer alan “kemerli” kapılar

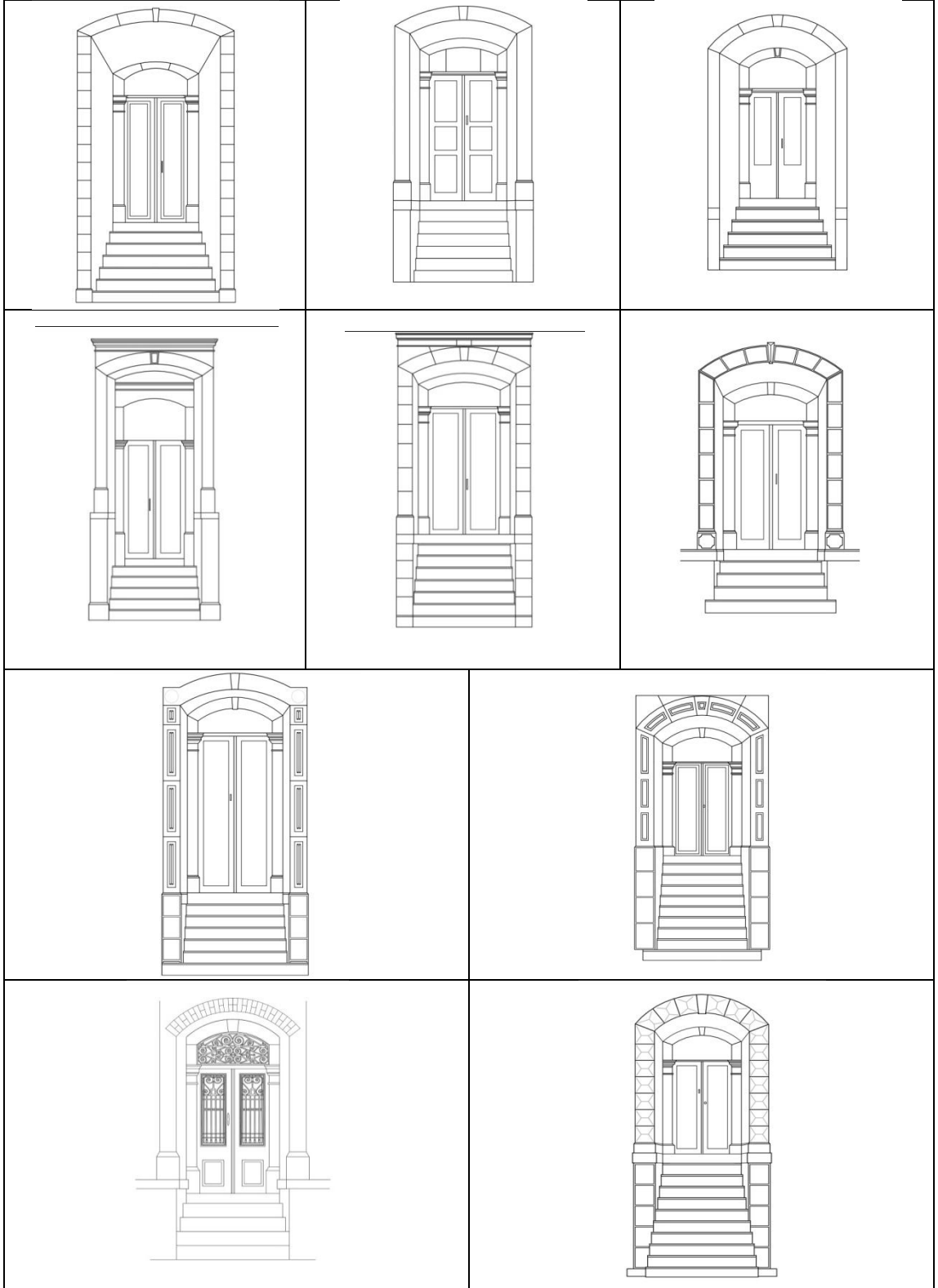

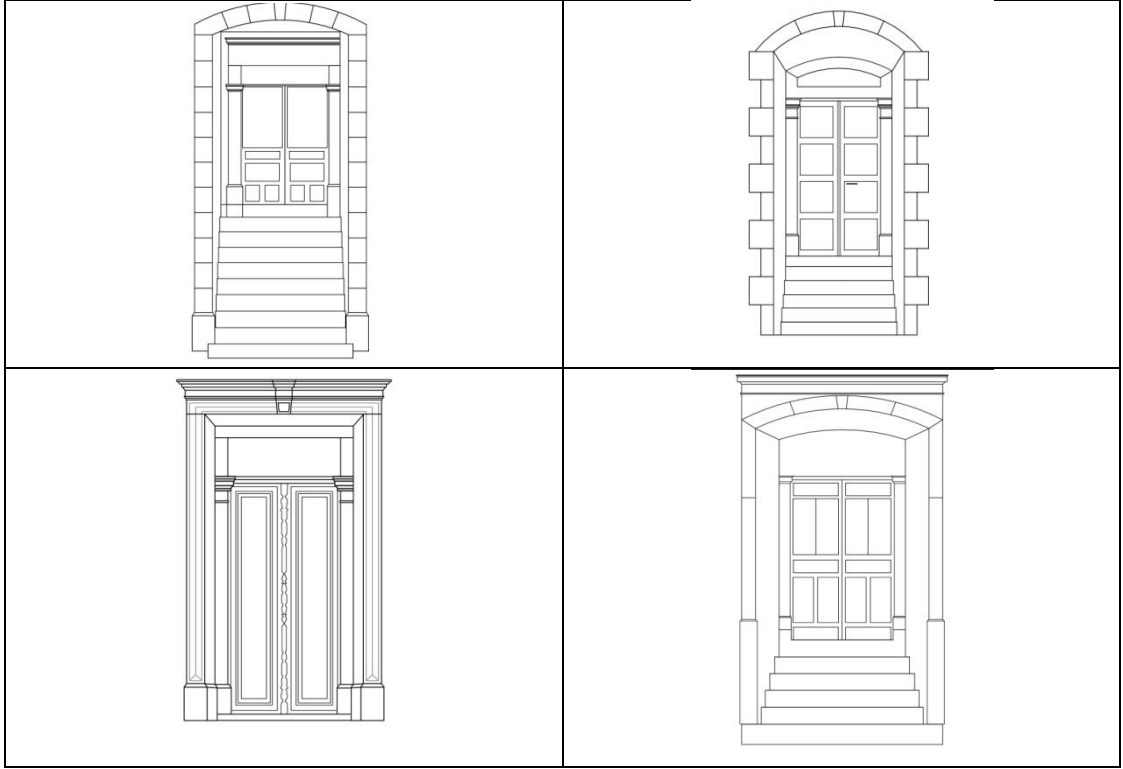
Tablo 36: Cepheyle aynı düzlemde yer alan “lentolu” kapılar

Tablo 37: Eyvan içinde yer alan “kemerli” kapılar

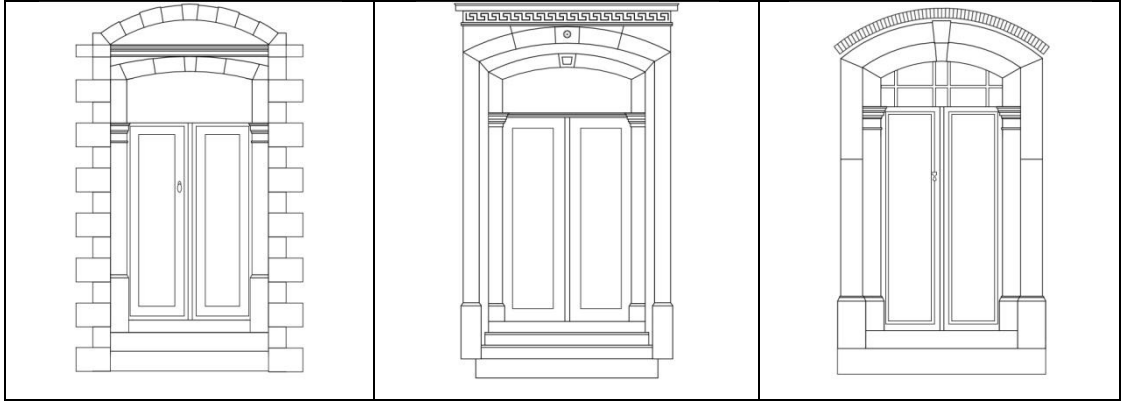

Tablo 38: Eyvan içinde yer alan “lentolu” kapılar

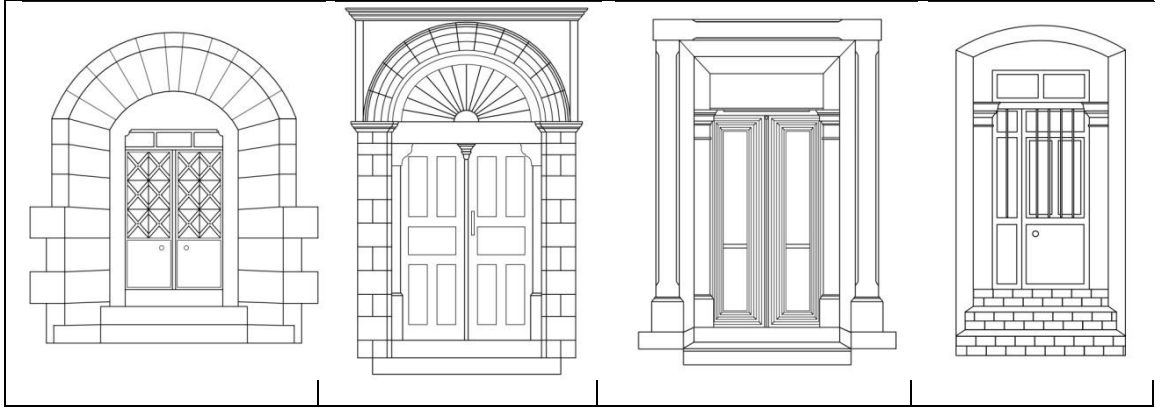

Tablo 39: Niş içinde yer alan “kemerli” kapılar

Tablo 40: Niş içinde yer alan “lentolu” kapılar

KATALOG LİSTESİ

Katalog No. 1:	Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 3	25
Katalog No. 2:	Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 5	27
Katalog No. 3:	Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 9	29
Katalog No. 4:	Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 11	31
Katalog No. 5:	Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 13	34
Katalog No. 6:	Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 15-17	37
Katalog No. 7:	Talatpaşa Mah. Abacıhan Sok. No. 25	40
Katalog No. 8:	Talatpaşa Mah. Alan Sok. No. 1	42
Katalog No. 9:	Talatpaşa Mah. Alan Sok. No. 4	45
Katalog No. 10:	Talatpaşa Mah. Alp Çıkmazı Sok. No. 1	47
Katalog No. 11:	Talatpaşa Mah. Alp Çıkmazı Sok. No. 4	49
Katalog No. 12:	Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 9	51
Katalog No. 13:	Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 14	53
Katalog No. 14:	Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 18	54
Katalog No. 15:	Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 22	56
Katalog No. 16:	Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 2	58
Katalog No. 17:	Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 3	61
Katalog No. 18:	Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 10	63
Katalog No. 19:	Talatpaşa Mah. Arifbey Sok. No. 17	65
Katalog No. 20:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 4	66
Katalog No. 21:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 6	68
Katalog No. 22:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 7	70
Katalog No. 23:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 14-16-Talatpaşa Mah. Alp Sok. No. 1	72
Katalog No. 24:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 19	74
Katalog No. 25:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 20	77
Katalog No. 26:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 21	78
Katalog No. 27:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 31	80
Katalog No. 28:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 32	82
Katalog No. 29:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 33	84
Katalog No. 30:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 34	87
Katalog No. 31:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 35	90
Katalog No. 32:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 36	92
Katalog No. 33:	Talatpaşa Mah. Dede Sok. No. 41	94
Katalog No. 34:	Talatpaşa Mah. Dünder Sok. No. 19	96
Katalog No. 35:	Talatpaşa Mah. Kadı Aralığı Sok. No. 3	97
Katalog No. 36:	Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmazı Sok. No. 1	99

Katalog No. 37:	Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmazı Sok. No. 3	101
Katalog No. 38:	Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmazı Sok. No. 4	103
Katalog No. 39:	Talatpaşa Mah. Kadı Çıkmazı Sok. No. 9	105
Katalog No. 40:	Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 1	106
Katalog No. 41:	Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 3	108
Katalog No. 42:	Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 7	110
Katalog No. 43:	Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 8	112
Katalog No. 44:	Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 10	113
Katalog No. 45:	Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 11	115
Katalog No. 46:	Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 15	117
Katalog No. 47:	Talatpaşa Mah. Kadı Sok. No. 20	119
Katalog No. 48:	Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 3	121
Katalog No. 49:	Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 5	122
Katalog No. 50:	Talatpaşa Mah. Kara Halil Sok. No. 6	123
Katalog No. 51:	Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 1	124
Katalog No. 52:	Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 15	126
Katalog No. 53:	Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 16	128
Katalog No. 54:	Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 17	129
Katalog No. 55:	Talatpaşa Mah. Kılıç Ali Sok. No. 19	130
Katalog No. 56:	Talatpaşa Mah. Kınık Sok. No. 49-51	132
Katalog No. 57:	Talatpaşa Mah. Kınık Sok. No. 55	134
Katalog No. 58:	Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 1	136
Katalog No. 59:	Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 10	138
Katalog No. 60:	Talatpaşa Mah. Küçük Alan Sok. No. 16	140
Katalog No. 61:	Talatpaşa Mah. Mahmut Paşa Çıkmazı Sok. No. 9	142
Katalog No. 62:	Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 7	144
Katalog No. 63:	Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 13	147
Katalog No. 64:	Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 16	149
Katalog No. 65:	Talatpaşa Mah. Mahmut Şevket Paşa Sok. No. 17	150
Katalog No. 66:	Talatpaşa Mah. Şark Çıkmazı Sok. No. 2A	152
Katalog No. 67:	Talatpaşa Mah. Şazelli Sok. No. 4	154
Katalog No. 68:	Talatpaşa Mah. Şazelli Sok. No. 7	156
Katalog No. 69:	Talatpaşa Mah. Tabak Çıkmazı Sok. No. 3	157
Katalog No. 70:	Talatpaşa Mah. Tabak Çıkmazı Sok. No. 7	158
Katalog No. 71:	Talatpaşa Mah. Tabak Köprü Cad. No. 1	160
Katalog No. 72:	Talatpaşa Mah. Tabak Köprü Cad. No. 2	162
Katalog No. 73:	Talatpaşa Mah. Tabak Köprü Çıkmazı Sok. No. 2	163

Katalog No. 74:	Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Çıkmaızı Sok. No. 1	164
Katalog No. 75:	Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 3	166
Katalog No. 76:	Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 16	168
Katalog No. 77:	Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 18	170
Katalog No. 78:	Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 20	171
Katalog No. 79:	Talatpaşa Mah. Talatpaşa Ertuğrul Sok. No. 22	172
Katalog No. 80:	Talatpaşa Mah. Zafer Sok. No. 1	174
Katalog No. 81:	Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 41	175
Katalog No. 82:	Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 60	178
Katalog No. 83:	Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 63	180
Katalog No. 84:	Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 84	182
Katalog No. 85:	Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 85	183
Katalog No. 86:	Ulucami Mah. İttihat-ı Terakki Cad. No. 108	184
Katalog No. 87:	Ulucami Mah. Koca Alan Sok. No. 4	185
Katalog No. 88:	Ulucami Mah. Sıtkiye Sok. No. 44	187
Katalog No. 89:	Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 1	189
Katalog No. 90:	Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 3	191
Katalog No. 91:	Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 5	192
Katalog No. 92:	Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 11	193
Katalog No. 93:	Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 28	195
Katalog No. 94:	Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 30	196
Katalog No. 95:	Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 33-35	198
Katalog No. 96:	Ulucami Mah. Soğandere Sok. No. 76	200
Katalog No. 97:	Ulucami Mah. Tabak Köprü Cad. No. 49	201
Katalog No. 98:	Ulucami Mah. Turan Sok. No. 13	203
Katalog No. 99:	Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 2	204
Katalog No. 100:	Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 8	205
Katalog No. 101:	Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 9	206
Katalog No. 102:	Ulucami Mah. Vakıfbahçe Sok. No. 10	208
Katalog No. 103:	Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 7	210
Katalog No. 104:	Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 9	212
Katalog No. 105:	Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 11	213
Katalog No. 106:	Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 19	214
Katalog No. 107:	Kurtuluş Mah. Kalaycı Sok. No. 20	216
Katalog No. 108:	Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 79	217
Katalog No. 109:	Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 87	219
Katalog No. 110:	Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 89	220

Katalog No. 111: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 91	221
Katalog No. 112: Kurtuluş Mah. Kınık Cad. No. 93	222
Katalog No. 113: Kurtuluş Mah. Mahmut Şevket Paşa Cad. No. ?	223
Katalog No. 114: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 2	225
Katalog No. 115: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 4	227
Katalog No. 116: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 6	229
Katalog No. 117: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 12	230
Katalog No. 118: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 17	231
Katalog No. 119: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 30	233
Katalog No. 120: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 32	235
Katalog No. 121: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 34	238
Katalog No. 122: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 38	239
Katalog No. 123: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 55	240
Katalog No. 124: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 57	241
Katalog No. 125: Kurtuluş Mah. Parmakbatıran Cad. No. 59	243
Katalog No. 126: Kurtuluş Mah. Paşa Çıkmaızı Sok. No. 1	245
Katalog No. 127: Kurtuluş Mah. Paşa Çıkmaızı Sok. No. 4	246
Katalog No. 128: Kurtuluş Mah. Sipahi Sok. No. 11	248
Katalog No. 129: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 10	250
Katalog No. 130: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 25-27	252
Katalog No. 131: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 26	254
Katalog No. 132: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 30	255
Katalog No. 133: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 31	256
Katalog No. 134: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 33	257
Katalog No. 135: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 34	259
Katalog No. 136: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 36	261
Katalog No. 137: Kurtuluş Mah. Taksim Cad. No. 37	262
Katalog No. 138: Kurtuluş Mah. Taksim Çıkmaızı Sok. No. 3	263
Katalog No. 139: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 5	265
Katalog No. 140: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 11	266
Katalog No. 141: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 13	267
Katalog No. 142: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 14	268
Katalog No. 143: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 16	269
Katalog No. 144: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 19	270
Katalog No. 145: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 22	272
Katalog No. 146: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 23	274
Katalog No. 147: Kurtuluş Mah. Turgut Sok. No. 36	275